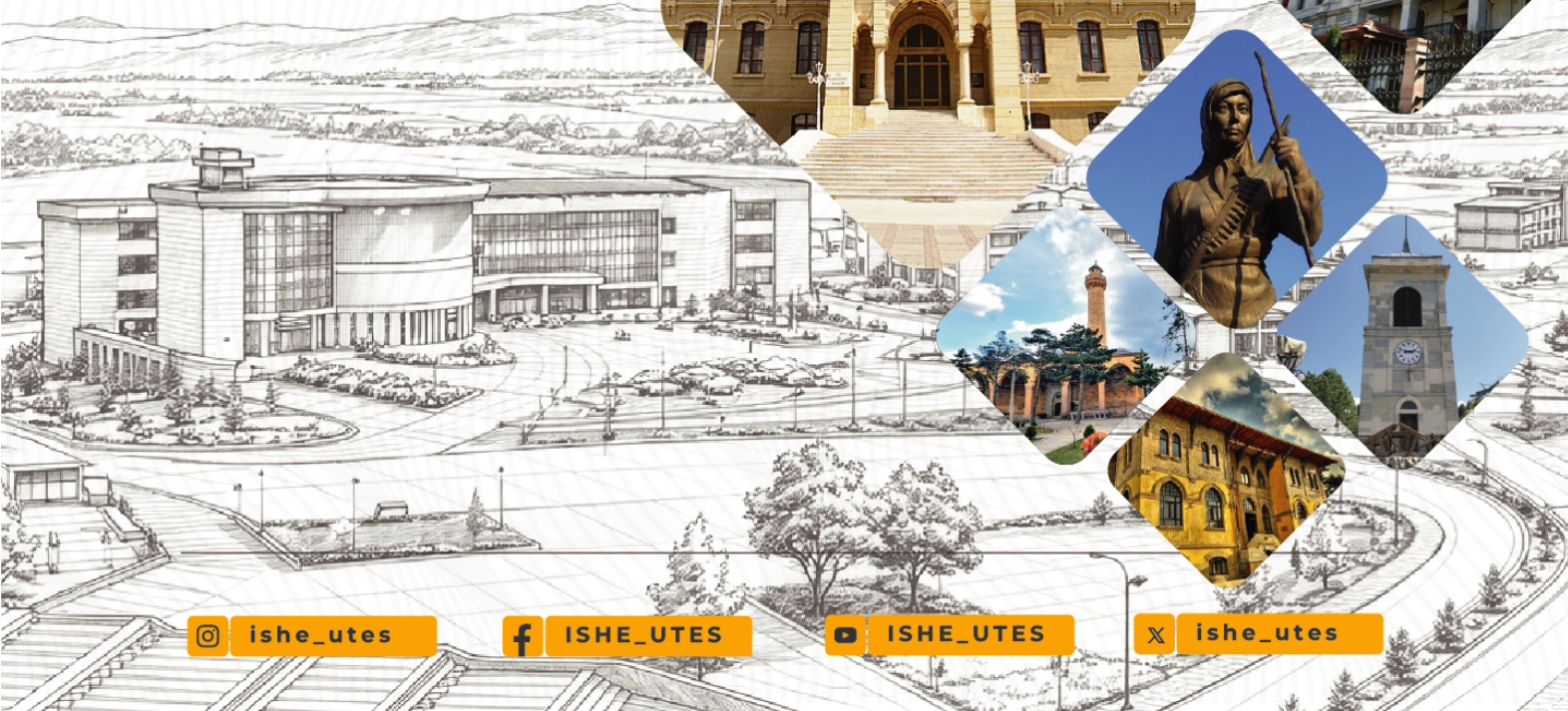

ISHE 2026

BİLDİRİ ÖZETLERİ
ABSTRACTS

XII.
ULUSLARARASI
TARİH EĞİTİMİ
SEMPOZYUMU
1-3 EYLÜL 2026
KASTAMONU
www.ishe.org.tr

XII. ULUSLARARASI TARİH EĞİTİMİ SEMPOZYUMU BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTAPÇIĞI

11th INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON HISTORY EDUCATION BOOK OF ABSTRACTS

Yayına Hazırlayanlar / Edited by

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba TURGUT
Dr. Öğr. Üyesi Eyüp CÜCÜK
Arş. Gör. Mehmet YAVAŞ
Arş. Gör. Mert BİLEN

Kapak Tasarımı / Cover Design

Nusret İbrahim YURTSEVER

1-3 Eylül 2026 Kastamonu Üniversitesi
Kastamonu, TÜRKİYE

September 1-3, 2026 Kastamonu University
Kastamonu, TÜRKİYE

<https://www.ishe.org.tr/>

ONUR KURULU

Meftun DALLI – Kastamonu Valisi

Prof. Dr. Ahmet Hamdi TOPAL – Kastamonu Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Mustafa SAFRAN – Tarih Öğretmenleri Birliği Derneği Başkanı

Hasan GÜMÜŞ – Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğü

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Selahattin KAYMAKCI (Başkan) – Kastamonu Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞEK – İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa

Prof. Dr. Bahri ATA – Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Adnan ALTUN – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Dr. Bülent AKBABA – Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Hüseyin KÖKSAL – Gazi Üniversitesi

Doç. Dr. İbrahim TURAN – İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa

Doç. Dr. Ramazan ALABAŞ – Kastamonu Üniversitesi

Doç. Dr. Erol ÇİYDEM – Kastamonu Üniversitesi

Doç. Dr. İbrahim DEMİRBAŞ – Kastamonu Üniversitesi

Doç. Dr. Akif PAMUK – Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Abdülkerim DEMİR – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Eyüp CÜCÜK – İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa

Dr. Öğr. Üyesi İsmail HELVACI – Kastamonu Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Yıldırım KARADAĞ – Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba TURGUT – Amasya Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi M. Talha ÖZALP – Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Dr. Mehmet Alper CANTİMER – Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Adnan ALTUN – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet DOĞANAY – Çukurova Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet KATILMIŞ – Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet Sait CANDAN – Karabük Üniversitesi

Prof. Dr. Alan HODKINSON – Liverpool Hope University, England

Prof. Dr. Alexander KHODENOV – Yaroslav University, Russia

Prof. Dr. Aslı AVCI AKÇALI – Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Aydın GÜVEN – Atatürk Üniversitesi

Prof. Dr. Ayşegül Nihan EROL ŞAHİN – Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Ayten KIRIŞ AVAROĞULLARI – Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Prof. Dr. Bahadır KILCAN – Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Banu ÇULHA ÖZBAŞ – Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Betül BATIR – İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

Prof. Dr. Beytullah KAYA – İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Prof. Dr. Benediktas SETKUS – Educational Sciences University, Lithuania

Prof. Dr. Bülent AKBABA – Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Cemal AVCI – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Dr. Cemil Cahit YEŞİLBURSA – Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Cemil ÖZTÜRK – Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Cengiz DÖNMEZ – Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Cengiz ÖZMEN – Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Prof. Dr. Dursun DİLEK – Sinop Üniversitesi
Prof. Dr. Ebru DEMİRCİOĞLU – Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Elisabeth ERDMANN – Universität Bamberg, Deutschland
Prof. Dr. Emine ALTUNAY ŞAM – Amasya Üniversitesi
Prof. Dr. Eray ALACA – Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Erdal ASLAN – Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Erkan DİNÇ – Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Erkan YEŞİLTAŞ – Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Ersin TOPÇU – Amasya Üniversitesi
Prof. Dr. Fahri KILIÇ – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih YAZICI – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma ÜNAL – Bartın Üniversitesi
Prof. Dr. Filiz MEŞECİ GIORGETTI – İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Prof. Dr. Gülçin DİLEK – Sinop Üniversitesi
Prof. Dr. Güray KIRPIK – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan AKDAĞ – Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Halil İbrahim SAĞLAM – İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Halil TOKCAN – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Hamza KELEŞ – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan AKGÜNDÜZ – İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Prof. Dr. Hasan IŞIK – Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin ÇALIŞKAN – Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin KÖKSAL – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim SARI – Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim ŞİRİN – Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail Hakkı DEMİRCİOĞLU – Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Kadir ULUSOY – Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Kaya YILMAZ – Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Kibar AKTIN – Sinop Üniversitesi
Prof. Dr. Kubilay YAZICI – Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Maria REPOUSI – Thessaloniki University, Greece
Prof. Dr. Mehmet AÇIKALIN – İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Prof. Dr. Mehmet AKPINAR – Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Ali ÇAKMAK – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ELBAN – Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Kaan ÇELEN – Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ŞAHİNGÖZ – Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Mesut ÇAPA – Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Meliha KÖSE – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Muammer DEMİREL – Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ – Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa SAFRAN – Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN – Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ŞANAL – Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Necdet HAYTA – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nuri KOSTÜKLÜ – Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuzhan KARADENİZ – Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Prof. Dr. Osman ÇEPNİ – Karabük Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

- Prof. Dr. Özgür AKTAŞ – Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Penelope HARNETT – University of the West of England, England
Prof. Dr. Rahmi ÇİÇEK – Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan KAYA – Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Refik TURAN – Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Refik TURAN – Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Salih ÖZBARAN – Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Selçuk İLGAZ – Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Selman Tunay KAMER – Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Semih AKTEKİN – Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Servet HALİ – Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Seyfi KENAN – Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Sezai ÖZTAŞ – Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman İNAN – Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Şahin ORUÇ – Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Şerifnaz Gülin KARABAĞ – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Tercan YILDIRIM – Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Prof. Dr. Togay Seçkin BİRBUDAK – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Tuba ŞENGÜL BİRCAN – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK – Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Yahya AKYÜZ – Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Yasin DOĞAN – Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Yaşar KOP – Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Yücel KABAPINAR – Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Zafer TANGÜLÜ – Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Zekerya AKKUŞ – Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim TURAN – İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Ahmet VURGUN – Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Akif PAMUK – Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Besime Arzu GÜNGÖR AKINCI – Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Doç. Dr. Ekrem Zahid BOYRAZ – Çankırı Karatekin Üniversitesi
Doç. Dr. Erol ÇİYDEM – Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Fatma GÜLTEKİN – Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Genç Osman İLHAN – Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Gönül Türkan DEMİR – Amasya Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan ASLAN – Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan GÜNAL – Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Hayati ADALAR – Milli Eğitim Akademisi
Doç. Dr. Hülya ÇELİK – Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim DEMİRBAŞ – Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Jairo RODRÍGUEZ-MEDINA – University of Valladolid
Doç. Dr. Koray TOPTAŞ – Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. M. Ahmet TOKDEMİR – T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı
Doç. Dr. Meral METİN GÖKSU – Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Muhammet AVAROĞULLARI – Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa İÇEN – Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Namık ÇENCEN – Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Neval AKÇA BERK – Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Osman AKHAN – Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Osman OKUMUŞ – Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Pelin İSKENDER KILIÇ – Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan ALABAŞ – Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Tevfik PALAZ – Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Tuğba SÖMEN – Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Yakup AYAYDIN – Millî Eğitim Bakanlığı
Doç. Dr. Yasemin ER TUNA – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Doç. Dr. Zekeriya Fatih İNEÇ – Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Doç. Dr. Harun ER – Bağımsız Araştırmacı
Dr. Öğr. Üyesi Adem DAĞAŞAN – Kafkas Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Can Eyüp ÇEKİÇ – Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esra İZMİR – Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Eyüp CÜCÜK – İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Dr. Öğr. Üyesi Hamide KILIÇ – Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sena COŞĞUN KANDAL – Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Tuğba TURGUT – Amasya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yücel Atila ŞEHİRLİ – Trakya Üniversitesi
Dr. Dean SMART – University of the West of England
Dr. Fatma Özge BAYRAM – Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Feride DURNA – Türk-Alman Üniversitesi

SEKRETERYA

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Fatih DEMİREL – Kastamonu Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Veli GÖK – Kastamonu Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Saim TURAN – Akdeniz Üniversitesi
Dr. Çağrınur SAĞ – Bağımsız Araştırmacı
Arş. Gör. Mehmet YAVAŞ – Kastamonu Üniversitesi
Arş. Gör. Mert BİLEN – Kastamonu Üniversitesi
Arş. Gör. Şeyda MARANCI – Atatürk Üniversitesi
Arş. Gör. Arzu CANTÜRK – Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Arş. Gör. Cahide KAYIŞ – Marmara Üniversitesi
Bilim Uzmanı İlkay ERGİN – Bağımsız Araştırmacı
Nusret İbrahim YURTSEVER – Kastamonu Üniversitesi

AKADEMİK TEMSİLCİ

Doç. Dr. Mehmet Koray SERİN – Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Nejdett DEĞERMENCİ – Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ARABACI – Kastamonu Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

OSMANLI DEVLETİ'NDE MEDRESE EĞİTİMİNDEN RÜŞDİYE EĞİTİMİNE GEÇİŞ VE KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR	1
Dr. Ahmet ERCİVAN.....	1
CUMHURİYET'İN İLK KUŞAK VATANDAŞLIK EĞİTİMİNDE İDEAL YURTTAŞIN İNŞASI: MUALLİM ABDÜLBAKİ'NİN YURT BİLGİSİ DERS KİTABINDA TESANÜT, VAZİFE VE HÜKÜMET SÖYLEMİ.....	3
Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN.....	3
Dr. Arife Gökür PARLAK	3
19. YÜZYIL COĞRAFYA DERS KİTAPLARINDA VATAN FİKRİNİN İNŞASI	5
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Güher GÜLAÇAR.....	5
GEÇMİŞLE KONUŞMAK MÜMKÜN MÜ? TARİHİ KİŞİLİKLERİ TEMSİL EDEN KARAKTER TABANLI CHATBOTLARIN EĞİTSEL KULLANIMI ÜZERİNE UYGULAMALI BİR ARAŞTIRMA	7
Prof. Dr. Ayşegül Nihan EROL ŞAHİN	7
Doktora Öğrencisi Muhammed ERDOĞAN.....	7
H. G. WELLS'İN "THE OUTLINE OF HISTORY" (TARİHİN ANA HATLARI) ADLI ESERİNİN İNŞA SÜRECİ, BAZI DÜŞÜNCELERİ, ELEŞTİRİLER VE TÜRKÇEYE ÇEVİRİ PROJESİ	9
Prof. Dr. Bahri ATA	9
İMKÂNLAR ÇAĞINDA DİJİTAL TARİHÇİLİĞİN SINIRLARINA DAİR BİR İNCELEME	11
Berke ERCAN	11
OKUL DIŞI TARİH ÖĞRETİMİNDE TARİHSEL GERÇEKLİK VE GÖRSEL HAFIZA: TRT YAPIMI "KURTULUŞ" DİZİSİ ÖRNEĞİ.....	13
Tarih Öğretmeni Bilal KUŞ.....	13
TARİH EĞİTİMİ İÇİN YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ TEKNOLOJİK PEDAGOJİK ALAN BİLGİSİ (T-YZ-TPAB) MODELİ.....	15
Prof. Dr. Bülent AKBABA.....	15
9. SINIF TARİH DERSLERİNDE KAVRAM ÖĞRETİMİ: TARİH ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ	17
Arş. Gör. Cahide KAYIŞ.....	17
Doç. Dr. Akif PAMUK.....	17
Prof. Dr. Selahattin KAYMAKCI	17
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ İLKOKUL SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABININ SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS ÖGELERİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	19
Dr. Çağrınur SAĞ.....	19
Dr. Öğr. Üyesi Tuğba TURGUT	19
OKUL DIŞI BİR TARİH ÖĞRENME ORTAMI OLARAK MİLLÎ TİYATRO: BAĞIMSIZLIK SONRASI KAZAK TARİHİ DRAMINDA TARİH BİLİNCİNİN İNŞASI.....	21
Arş. Gör. Ecem Gül İLEK	21

ECZACILIK TARİHİ EĞİTİMİNİN MESLEKİ KİMLİK VE TARİHSEL DÜŞÜNME AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	23
Öğr. Gör. Eda AVCI.....	23
MİLLÎ MÜCADELE ANLATISINDA “ÖTEKİ”NİN İNŞASI: 1931-1945 YILLARI ARASINDA LİSELERDE OKUTULAN TARİH IV DERS KİTABINDAKİ DÜŞMAN TEMSİLLERİ	25
Hüseyin Ozan UYUMLU	25
Güven TÜRK.....	25
MÜZE ÇALIŞMA YAPRAKLARINDA TARİHSEL DÜŞÜNME BECERİLERİ: LANDESMUSEUM ZÜRICH ÖRNEĞİ.....	27
Doç. Dr. İrem PAMUK	27
MİR'ÂTÜ'Z-ZEMÂN'IN MEVCUT YAZMALARI: BAKÜ NÜSHASI VE DÜNYA KÜTÜPHANELERİNDEKİ İZLERİ.....	29
Başuzman / Kıdemli Araştırmacı Könül SADIQOVA.....	29
ÇOCUKLARA VE GENÇLERE YÖNELİK KİTAPLARDAKİ BİYOGRAFİK ANLATILARIN KARŞILAŞTIRILMASI: ŞERİFE BACI ÖRNEĞİ	31
Dr. Melis AKAY ŞAHİN	31
ARTUKLULAR ÖRNEĞİNDE I. DÖNEM ANADOLU BEYLİKLERİNİN ORTAÖĞRETİMDEKİ YERİ.....	33
Murat ŞİMŞEK.....	33
XIX. YÜZYIL SONU VE XX. YÜZYIL BAŞLARINDA AZERBAYCAN'DA KADIN EĞİTİMİ VE TÜRK KADIN ÖĞRETMENLERİN FAALİYETLERİ.....	35
Doktora Öğrencisi Nazlı MUSTAFAYEVA.....	35
Prof. Dr. Cemal AVCI.....	35
ORTAK MUTFAK, ORTAK BELLEK: TÜRK VE OSMANLI MUTFAK KÜLTÜRÜ ÜZERİNDEN BİR MÜZE EĞİTİMİ UYGULAMASI.....	37
Nurcan ŞENMERDAN.....	37
10. SINIF TARİH DERSLERİNDE İSTANBUL'UN FETHİ KONUSUNUN MÜNAZARA YÖNTEMİYLE İŞLENMESİNİN ÖĞRENCİLERİN TARİHSEL DÜŞÜNME BECERİLERİNE ETKİSİ.....	39
Nurcan ŞENMERDAN.....	39
TYMM'NDE DEĞERLER, ÖĞRENCİ ÖNCELİĞİ, TARİH DERS KİTABI VE MÜFREDATI ARASINDA KARŞILAŞTIRMA.....	41
Nurten KOLCU	41
II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI DÖNEMDE (1945-1960'LAR) NAHÇIVAN'DA EĞİTİM VE BİLİMİN GELİŞİMİ.....	43
Doç. Dr. Gadir AKBAROV.....	43
CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKİYE TARİHÇİLİĞİNDE NADİR AFŞAR VE AFŞAR İMPARATORLUĞU: DEĞİŞEN YAKLAŞIMLAR ÜZERİNE BİR İNCELEME.....	45
Doktora Adayı Sabina ALIYEVA.....	45

ARŞİV BELGELERİ IŞIĞINDA XVIII. YÜZYIL GÜMÜŞHANE DARPHANESİ'NDE SERMAYE VE MADEN ÜRETİMİ: OSMANLI EKONOMİK TARİH YAZIMINA BİR KATKI	47
Sümeyya ÇALIK	47
Prof. Dr. Sıddık ÇALIK.....	47
CANDAR BEYLİĞİ'NDE TARİH YAZICILIĞI VE MÜVERRİHLER	49
Dr. Öğr. Üyesi Tunay KARAKÖK	49
İSLAM TARİHİ KONULARININ ÖĞRETİMİNDE NELER DEĞİŞTİ?	51
Dr. Yusuf Ziya AKTAŞ.....	51
ŞUŞA'DA KURULAN YENİ TİP OKULLARIN KARABAĞ'IN EĞİTİM ORTAMINA ETKİSİ (XIX. YÜZYILIN İKİNCİ YARISI – XX. YÜZYILIN BAŞLARI)	53
Dr. Elşan ASLANOV	53
OSMANLI ÜLKESİNDE DİJİTAL YOLCULUK: SEYYAH-I OSMANLI	55
Emin Kaan HANCIOĞLU	55
İbrahim Levent BAŞKAYA	55
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ADAYLARIYLA BİR YEREL TARİH UYGULAMASI	57
Prof. Dr. Emine ALTUNAY ŞAM.....	57
Doç. Dr. Pelin İSKENDER KILIÇ.....	57
TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ KAPSAMINDA 9. VE 10. SINIF TARİH DERS KİTAPLARINDA YER ALAN YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ GÖRSELLERE YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ: BİR FEN LİSESİ ÖRNEĞİ	59
Lise Öğrencisi Enes Necati TURGUT	59
SOSYOEKONOMİK KATKILARI AÇISINDAN KASTAMONU SANAYİ MEKTEBİ (1869-1923)	61
Doç. Dr. Erol ÇİYDEM.....	61
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMEDE TÜRK EĞİTİM TARİHİNİN ÖNCÜ UYGULAMALARI: MEKTEP VERİM İMTİHANLARI PROJESİ	63
Başöğretmen Erol KÖMÜR	63
Başöğretmen Mustafa ÖZGÜR	63
ÜLKÜCÜ ÖĞRETMEN: MEFKURECİ MUALLİM'DEN ÜLKÜCÜ ÖĞRETMENE TÜRKÇENİN YOLCULUĞUNUN YAPAY ZEKA İLE İNCELEMESİ	65
Başöğretmen Erol KÖMÜR	65
KALICI ENFORMELLİK: ALMANYA'DA OKUL TEMELLİ BİR TARİH ATÖLYESİNDE ÖRGÜTSEL KAPASİTE VE KAMUSAL TARİH ÜRETİMİ	67
Dr. Feride DURNA.....	67
Dr. Eyüp CÜCÜK.....	67
ENCOUNTERING THE WORLD THROUGH HISTORY: CULTURAL ARTEFACTS AS MEDIATIONS FOR CRITICAL THINKING	69
Master Maria Fernanda Sande CANDEIAS	69

SİKKELERLE TARİH YAZIMI: ALKAN HUNLARI	71
Dr. Filiz TEKER.....	71
KANIT TEMELLİ ÖĞRENME BAĞLAMINDA EĞİTİM TARİHİ KAYNAKLARININ TYMM SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDA KULLANIMI	73
Doç. Dr. Gönül Türkan DEMİR.....	73
BORCHALI ISSUE (1918) IN AZERBAIJAN HISTOGRAPHY	75
Lecturer Guler AJDARZADE	75
AZERBAIJAN TARİHYAZIMINDA BORÇALI SORUNU (1918).....	76
Öğretmen Guler AJDARZADE.....	76
MEŞRUTİYET'TEN CUMHURİYET'E BİR KÖPRÜ: SENİHA SAMİ MORALI (1886-1982)	77
Dr. Gülnaz GEZER ESEN.....	77
ÖĞRETİM PROGRAMINDAN EKRANA: TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ BAĞLAMINDA “GEÇMİŞİN İNŞA SÜRECİNDE TARİH” ÜNİTESİNİN YOUTUBE İÇERİK ÜRETİCİLERİ TARAFINDAN ELE ALINIŞI	79
Dr. H. Yavuz YAŞAR	79
TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİNDE MEKÂN TEMELLİ TARİH ÖĞRETİMİ: MİLLÎ MÜCADELE ÜNİTESİ İLE KURTULUŞ SAVAŞI MÜZESİ'NİN (İ. TBMM) İLİŞKİLENDİRİLMESİ.....	81
Dr. Öğr. Üyesi Hamide KILIÇ	81
Dr. Seval HALLAÇ	81
“NAKİLCİ DİYOJENLER”: DARÜLFÜNUN'A VE İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'NE KADRO DERGİSİ YAZARLARININ GÖZÜYLE BAKMAK	83
Hayrunnisa ASLAN.....	83
OSMANLI'YI ÖZLEMEK: TARİHSEL NOSTALJİ, KİMLİK VE KOLEKTİF BELLEK İNŞASI.....	85
Doktorant Hüseyin OZAN.....	85
Prof. Dr. Tercan YILDIRIM.....	85
Uzman Nefise DURGUT.....	85
EĞİN RÜŞDİYE MEKTEBİ.....	87
Prof. Dr. İbrahim Caner TÜRK	87
ERKEN CUMHURİYET'TEN GÜNÜMÜZE DERS KİTAPLARINDA "TÜRK MİLLETİ" KİMLİĞİNİN SÖYLEMSEL İNŞASI: SÖYLEM-TARİHSEL BİR ANALİZ (1928-2026)	89
Doç. Dr. İbrahim TURAN	89
Dr. Öğr. Üyesi Hamide KILIÇ	89
PROGRAMDAN DERS KİTABINA KANITA DAYALI SORGULAMA: TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ KAPSAMINDA HAZIRLANMIŞ OLAN SOSYAL BİLGİLER 5. SINIF DERS KİTABININ ARŞİV OKURYAZARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ	91
İbrahim YAŞI	91

2024 SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA ARŞIV OKURYAZARLIĞININ YERİ: KANITA DAYALI SORGULAMA VE ARAŞTIRMA BECERİSİ BAĞLAMINDA BİR İNCELEME.....	93
İbrahim YAŞI	93
Serkan FURTUN	93
“DERSİMİZ TOKAT” PROJESİ KAPSAMINDA LİSE ÖĞRENCİLERİNİN OKUL DIŞI ÖĞRENME DENEYİMLERİNİN İNCELENMESİ	95
İlgın ARSLAN.....	95
Prof. Dr. Fatih YAZICI	95
TARİH EĞİTİMİNDE DİJİTAL KÜLTÜREL MİRAS: UNESCO DÜNYA MİRASI LİSTESİ'NDE YER ALAN TÜRKİYE VARLIKLARINA İLİŞKİN GOOGLE ARTS & CULTURE HİKÂYELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	97
İlgın ARSLAN.....	97
Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÖRTEN.....	97
Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir DEMİR	97
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA ALMAN ASKERİ ÇEVRELERİNİN MİLLİ LEJYONLAR POLİTİKASINDA:.....	99
ASKERİ EĞİTİM VE İDEOLOJİK EĞİTİM SORUNLARI.....	99
Öğr. Gör. Dr. Kemale MEMMEDOVA	99
TARİH EĞİTİMİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM VE KÜLTÜREL MİRASI KORUMA BİLİNCİNİ GELİŞTİRME ÖNERİSİ	101
Dr. Öğr. Üyesi Kerim COŞKUN.....	101
2024 TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ 8. SINIF T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN 21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ	103
Dr. Kıymet DEĞİRMENCİ TORAMAN.....	103
Prof. Dr. Fahri KILIÇ	103
ROTAMIZ İZMİR: HALKA AÇIK KAYNAKLAR ÜZERİNDEN İZMİR'İN KÜLTÜR ENVANTERİNİN OLUŞTURULMASI.....	105
Kuzey Ege YILDIZ	105
Erdoğan DAĞTEKİN.....	105
ANTİK KENTTEN DİJİTAL ANLATIYA: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ KÜLTÜREL MİRAS ÜRETİM DENEYİMLERİ	107
Dr. M. Talha ÖZALP.....	107
ÖĞRETMEN ADAYLARININ ANTİK KENTLERİN TARİH ÖĞRETİMİNDE KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ.....	109
Dr. M. Talha ÖZALP.....	109

**YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ MATERYAL VE ETKİNLİKLERİN SOSYAL BİLGİLER DERSİ
2024 PROGRAMI “YAŞAYAN DEMOKRASİMİZ” ÖĞRENME ALANINDA BAŞARIYA VE
KALICILIĞA ETKİSİ..... 111**

Yüksek Lisans Öğrencisi Mahmut DEMİR..... 111

Prof. Dr. Cemal AVCI..... 111

**ERKEN CUMHURİYET TARİH PEDAGOJİSİNDE DUYGU REJİMİ VE HAYATİYET
İLKESİ..... 113**

Öğretmen Faruk EKEN 113

Öğretmen Mehmet AKÇAÖZ 113

**T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERS KİTAPLARINDAKİ MİLLÎ
MÜCADELE ANLATILARINDA TÜRK KADINLARI..... 115**

Dr. Melis AKAY ŞAHİN 115

Doç. Dr. Hürü SAĞLAM TEKİR..... 115

**DERS KİTABINDAN ARŞİV BELGESİNE: 10. SINIF TARİH ÖĞRETİMİNDE ARŞİV
BELGELERİNİN KULLANIMI (1299-1683) 117**

Merve DÖNMEZ..... 117

Doç. Dr. Muhammet Ahmet TOKDEMİR..... 117

**TARİH EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKÂ ALANINDA HAZIRLANMIŞ ÇALIŞMALAR
HAKKINDA AKADEMİK SOSYAL AĞLAR ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME (2020-
2026)..... 119**

Doktora Öğrencisi Muhammed ERDOĞAN..... 119

Yüksek Lisans Öğrencisi Şeyma Nur DOĞU 119

**20. YÜZYILIN 20-30'LU YILLARINDA NAHÇIVAN MESELESİ: SOVYET, TÜRK VE
AZERBAIJAN TARİH YAZIMINDA FARKLI YORUMLAR 121**

Münevver SÜLEYMANOVA 121

**GÜNÜMÜZDE OKUTULAN ORTAÖĞRETİM TARİH ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE
DERS KİTAPLARINDA TIP TARİHİNİN TEMSİLİ: BİLİM TARİHİ, SAĞLIK
POLİTİKALARI VE TOPLUMSAL BELLEK AÇISINDAN NİTEL BİR DOKÜMAN ANALİZİ
..... 123**

Doç. Dr. Namık ÇENCEN..... 123

**KASTAMONU İLİNDEKİ OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARININ EĞİTSEL TEMALAR
BAĞLAMINDA SINIFLANDIRILMASI..... 125**

Necip DÖNER 125

Prof. Dr. Fahri KILIÇ 125

**XIX. VE XX. YÜZYIL AZERBAIJAN TARİHİNİN ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ELE
ALINMASI: İÇERİK, YAKLAŞIM VE PEDAGOJİK BOYUT 128**

Nurlana ALİYEVA..... 128

TARİH ÖĞRETMENLERİNİN ÇAĞDAŞLAŞMAYA YÖNELİK ALGILARI..... 129

Yüksek Lisans Öğrencisi Oğuzhan KOÇAK 129

Prof. Dr. Fatih YAZICI 129

TARİH ÖĞRETMENLERİNİN ŞİMDİCİLİK TİPOLOJİLERİ VE BAĞLAMSAL ANALİZ ÖRÜNTÜLERİ..... 131

Yüksek Lisans Öğrencisi Oğuzhan KOÇAK 131

Dr. Öğr. Üyesi Abdulkerim DEMİR 131

GREENCOMP PERSPEKTİFİNDEN KAZAKİSTAN 5. SINIF VE TÜRKİYE 9. SINIF TARİH DERS KİTAPLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ..... 133

Doç. Dr. Pelin İskender KILIÇ 133

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ KAPSAMINDA TARİH DERS KİTAPLARINDAKİ HARİTALARIN ÇOK BOYUTLU İNCELENMESİ 135

Pınar UÇKAN..... 135

Yusuf UÇKAN 135

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN TARİH EĞİTİMİNE YÖNELİK EĞİTSEL OYUN TASARIMI..... 137

Pınar UÇKAN..... 137

Yusuf UÇKAN 137

HÜKÜMDARLIK TUTKUSUYLA ESARET ALTINDA YAŞAMINI YİTİREN BAHTSIZ BİR ŞEHZADE: 1930'LARDAN GÜNÜMÜZE LİSE TARİH DERS KİTAPLARINDA CEM SULTAN İMAJİ 139

Prof. Dr. Ramazan KAYA..... 139

Doç. Dr. Hasan GÜNAL 139

TARİH DERS KİTAPLARINDA ERMENİSTAN'IN NAHÇIVAN'A YÖNELİK ASKERİ MÜDAHALE GİRİŞİMLERİNİ ENGELLEMELİK İÇİN KULLANILAN SİYASİ MEKANİZMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ANALİZİ 142

Doktora Öğrencisi ve Öğretmen Rena KURBANOVA 142

DİJİTAL TARİHİN KURUMSALLAŞMASI: ARAŞTIRMA MERKEZLERİNİN ÖRGÜTLENME VE İŞLEYİŞ MODELLERİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME..... 143

Doktora Öğrencisi Meryem Maide AĞALDAY 143

Dr. Rıdvan GENÇER..... 143

Prof. Dr. Adnan ALTUN 143

TÜRKÇE VİKİPEDİ'DE TARİH BİLGİSİNİN HARİTALANMASI: AĞ ANALİZİ VE METİN MADENCİLİĞİ TEMELLİ BİR İNCELEME 145

Dr. Rıdvan GENÇER..... 145

Doktora Öğrencisi Meryem Maide AĞALDAY 145

Prof. Dr. Adnan ALTUN 145

MEKÂN ÜZERİNDEN GEÇMİŞİ ANLAMAK: ORTAÖĞRETİM TARİH DERS KİTAPLARINDA MEKÂNSAL DÜŞÜNMENİN İNCELENMESİ..... 147

Arş. Gör. Dr. Saim TURAN 147

Doç. Dr. Osman AKHAN..... 147

ORTAÖĞRETİM TARİH DERS KİTAPLARINDA SAVAŞ VE BARIŞ TEMSİLLERİ: BARIŞ EĞİTİMİ PERSPEKTİFİNDEN BİR İNCELEME.....	149
Doç. Dr. Osman AKHAN.....	149
Arş. Gör. Dr. Saim TURAN	149
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE INTEGRATION OF HISTORY AND GEOGRAPHY COURSES: CONCEPTUAL APPROACHES AND CURRICULUM CONTEXT	151
Assoc. Prof. Samira MAMMADOVA	151
TARİH VE COĞRAFYA DERSLERİ ARASINDA ENTEGRASYONUN TEORİK VE METODOLOJİK TEMELLERİ: KAVRAMSAL YAKLAŞIMLAR VE MÜFREDAT BAĞLAMİ.....	152
BİR HAREM DAİRESİ NASIL BİR TRAHOM OKULUNA DÖNÜŞTÜ?: YILDIZ HÂKİMİYET-İ MİLLİYE ŞEHİR YATI MEKTEBİ.....	153
Dr. Öğr. Üyesi Sena COŞĞUN-KANDAL	153
TARİH ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİJİTAL OYUN TEMELLİ TARİH DERSİ ETKİNLİĞİ TASARIMI DENEYİMLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ	155
Dr. Serdar ERDEM.....	155
EĞİTİM BİLİMİ DÜŞÜNCESİNİN OSMANLI'YA AKTARILMASINDA HALİDE EDİP ADIVAR'IN ROLÜ	157
Dr. Serhat KUMBALI	157
YAPAY ZEKÂ ARAÇLARIYLA TARİHSEL BİLGİ ÜRETİMİNİN DOĞRULANMASI: ARŞİV BELGELERİ ÖRNEĞİ	159
Dr. Seval HALLAÇ	159
Prof. Dr. Uğur ÜNAL	159
MİLLİ KİMLİĞİN VE ULUS BİLİNCİNİN SÜREKLİLİĞİNDE HAFIZA MEKANLARIN ROLÜ: I. TBMM VE KURTULUŞ SAVAŞI.....	161
Sevil AKAN.....	161
Prof. Dr. Togay Seçkin BİRBUDAK	161
HISTORIOGRAPHY OF THE AZERBAIJANI ENLIGHTENMENT MOVEMENT: FROM NATIONAL NARRATIVE TO TRANSNATIONAL HISTORICAL APPROACH	164
Assoc.Prof. Sevinc GASIMOVA	164
1931 TARİHLİ TARİH I-IV DERS KİTAPLARINDA MEDENİYET ANLATISI.....	165
Dr. Suat ÇATAR	165
OSMANLI TARİHİNİ KONU ALAN TARİHSEL FİMLERDE ANAKRONİZM	167
Arş. Gör. Dr. Şeyda MARANCI	167
Prof. Dr. Selahattin KAYMAKCI	167
TARİH VE SOSYAL PSİKOLOJİ BAĞLAMINDA KOLEKTİF BELLEĞİN OLUŞUMU ...	169
Taha KARTAL	169

POSTMODERNİZM VE TARİHSEL GERÇEKLİK SORUNU	171
Taha KARTAL	171
ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ RESMÎ TARİH YAZIMI PARODİSİ OLARAK TUTUNAMAYANLAR ROMANI.....	173
Doç. Dr. Tuba DALAR	173
T.C İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK ÖĞRETİM PROGRAMININ DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ	175
Doç. Dr. Yakup AYAYDIN	175
Ediz KIRKAĞAÇLIOĞLU	175
ATATÜRK DEVRİ KANUNLARDA ÖĞRETMEN MAAŞLARI.....	177
(1920-1938)	177
Dr. Yakup OFLAR	177
CELAL ABDİ'NİN MUHTASAR MEKATİB-İ HIFZISSİHHA'SINA GÖRE SİHHİ OKUL NASIL OLMALI?	179
Yüksek Lisans Öğrencisi Yasemin HAZIROĞLU.....	179
Doç. Dr. Sabri BECERİKLİ	179
TARİH ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ÖĞRETMEN ADAYLARININ TUTUMLARI.....	181
Dr. Öğr. Üyesi Yücel Atıla ŞEHİRLİ.....	181
1950'Lİ YILLAR TÜRKİYESİNDE RADYO SKEÇLERİ YOLUYLA KÖYLÜ EĞİTİMİ....	183
Zehra Suğde KÜÇÜK.....	183
Doç. Dr. Sabri BECERİKLİ	183

OSMANLI DEVLETİ'NDE MEDRESE EĞİTİMİNDEN RÜŞDİYE EĞİTİMİNE GEÇİŞ VE KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR

Dr. Ahmet ERCİVAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ahmetercivan@ibu.edu.tr

ÖZET

Osmanlı Devleti'nde eğitim sisteminin temelini kuruluş döneminden başlayarak uzun süre medreseler oluşturmuştur. Ancak zamanla medreseler değişen çağa ayak uyduramamış ve ihtiyaçlara cevap veremez hâle gelmiştir. Osmanlı modernleşmesi birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da gerçekleşmiş ve rüşdiyeler modern eğitim kurumları içerisinde yerini almıştır. Ancak, medreselerin varlığını sürdürmesi, yeni okulların yaygınlaştırılmasını zorlaştırmıştır. Bu süreçte eğitimde ikilik ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmen yetersizliği, mali sıkıntılar ve toplumsal direnç gibi sorunlar yaşanmıştır. Bu çalışmanın amacı, Osmanlı Devleti'nde medrese eğitiminden rüşdiye eğitimine geçiş sürecini incelemektir. Çalışmada bu dönüşümün nedenleri ve uygulama sırasında karşılaşılan güçlükler ele alınmıştır. Tarihsel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada Osmanlı arşiv belgelerinden, eğitim nizamnamelerinden ve dönemin resmî düzenlemelerinden yararlanılmıştır. Konuyla ilgili araştırmalar da doküman incelemesi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Rüşdiyeler ilk olarak askerî, sivil yüksekokullara öğrenci hazırlamayı ve devlet dairelerine nitelikli memur yetiştirmeyi amaçlamıştır. II. Mahmud döneminden başlayarak, Tanzimat ve II. Abdülhamid dönemlerinde ülke genelinde yaygınlaştırılan bu okullar, ders programları ve öğretim yöntemleri bakımından geleneksel eğitim kurumlarından ayrılmıştır. Buna rağmen reformlar istenilen düzeyde uygulanamamıştır. Öğretmen eksikliği önemli bir sorun olmuştur. Taşrada okul binası ve bütçe yetersizlikleri yaşanmıştır. Bazı aileler çocuklarını yeni okullara göndermekte tereddüt etmiştir. Medrese çevrelerinin yeni eğitim kurumlarına mesafeli yaklaşması da dönüşümün hızını azaltmıştır. Sonuç olarak medreseden rüşdiyeye geçiş ani bir kopuş şeklinde gerçekleşmemiştir. Eski ve yeni eğitim kurumları uzun süre birlikte varlığını sürdürmüştür. Bu nedenle dönüşüm aşamalı ve sorunlu bir süreç içinde ilerlemiştir. Bununla birlikte rüşdiyeler, modern Osmanlı bürokrasisinin oluşmasına önemli katkı sağlamıştır. Cumhuriyet döneminde kurulan merkezî eğitim sisteminin temellerinin atılmasında da etkili olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı eğitim sistemi, medrese, rüşdiye, eğitimde modernleşme, mektep-medrese ikiliği

TRANSITION FROM MADRASA EDUCATION TO RÜŞDİYE EDUCATION IN THE OTTOMAN EMPIRE AND THE CHALLENGES ENCOUNTERED

Dr. Ahmet ERCİVAN

Bolu Abant İzzet Baysal University

ahmetercivan@ibu.edu.tr

ABSTRACT

Madrasas formed the foundation of the Ottoman education system for a long period beginning with the establishment of the state. Over time, however, they failed to keep pace with changing conditions and could no longer adequately meet emerging needs. As in many other fields, Ottoman modernization also took place in education, and rüşdiye schools became part of the modern educational system. The continued existence of the madrasas, however, made it difficult to expand the new schools. This process created a dual structure in education. It also gave rise to problems such as a shortage of teachers, financial difficulties, and social resistance. This study examines the transition from madrasa education to rüşdiye education in the Ottoman Empire. It focuses on the causes of this transformation and the difficulties encountered during its implementation. Using the historical research method, the study draws on Ottoman archival documents, education regulations, and official legislation from the period. Relevant scholarly studies were also evaluated through document analysis. Rüşdiye schools were initially intended to prepare students for higher military and civil schools and to train qualified civil servants for government offices. Beginning in the reign of Mahmud II and expanding across the empire during the Tanzimat and Abdülhamid II periods, these schools differed from traditional educational institutions in their curricula and teaching methods. Despite these efforts, the reforms could not be implemented at the desired level. The shortage of teachers remained a major problem. In the provinces, school buildings and financial resources were inadequate. Some families hesitated to send their children to the new schools. The cautious attitude of madrasa circles toward the new educational institutions also slowed the transformation. As a result, the transition from madrasa to rüşdiye education did not occur as a sudden break. Traditional and modern educational institutions continued to coexist for a long time. The transformation therefore developed gradually and faced persistent difficulties. Nevertheless, rüşdiye schools made an important contribution to the development of the modern Ottoman bureaucracy. They also helped lay the foundations of the centralized education system established during the Republican period.

Keywords: Ottoman Education System, Madrasa, Rüşdiye, educational modernization, school-madrasa duality

CUMHURİYET'İN İLK KUŞAK VATANDAŞLIK EĞİTİMİNDE İDEAL YURTTAŞIN İNŞASI: MUALLİM ABDÜLBAKİ'NİN YURT BİLGİSİ DERS KİTABINDA TESANÜT, VAZİFE VE HÜKÜMET SÖYLEMİ

Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN
Dokuz Eylül Üniversitesi,
msahin66@gmail.com

Dr. Arife Göknur PARLAK
agoknurprlk@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 1929 basımı Yurt Bilgisi ders kitabında "ideal vatandaş" kurgusunun tesanüt (birlik/dayanışma), vazife (ödev) ve hükümet (devlet) kavramları ekseninde nasıl inşa edildiğini ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden Ruth Wodak tarafından geliştirilen söylem-tarihsel yaklaşım benimsenmiştir. Analiz kapsamında dilsel ve görsel veriler; adlandırma, nitelik yükleme, argümantasyon ve meşrulaştırma söylem stratejileri doğrultusunda incelenmiştir. Erken Cumhuriyet dönemi, yeni bir siyasal rejimin kurulmasının yanı sıra bu rejimi benimseyecek, modern ve tesanüt ruhuyla donatılmış "ideal vatandaş" profilinin kurgulandığı bütüncül bir toplumsal dönüşüm sürecidir. Bu süreçte ilkökul ders kitapları, Cumhuriyet ideolojisinin, vatandaşlık vazifelerinin ve toplumsal düzen anlayışının henüz çocuk yaştaki ilk kuşağın zihninde biçimlendirilmesinde stratejik bir araç olarak işlev görmüştür. Harf değişikliğinin hemen ardından yayımlanan Muallim Abdülbaki'nin (Gölpınarlı) 1929 basımı 4. sınıf Yurt Bilgisi kitabı, mektup, kurgusal tahrir vazifesi ve illüstrasyonlarla desteklenen çok katmanlı anlatı yapısıyla Cumhuriyet'in ilk kuşak vatandaşlık söylemini anlamak açısından kritik bir metindir. Çalışmanın bulguları; metinde makbul vatandaşın "üreten, kurallara uyan, tesanüt bilincine sahip" kişiler olarak adlandırıldığını, Cumhuriyet hükümetine ise "koruyucu/şefkatli baba" ve "medeniyet hamisi" niteliklerinin yüklendiğini göstermektedir. Argümantasyon analizinde özellikle birlik gerekçesi, tehlike/zarar kanıtı (tesanüt ve itaat olmadığında toplumsal felaketle karşılaşılacağı iddiası) ve fayda/yarar kanıtı (kooperatifleşme, mektep bankası ve iş bölümü ile refahın artacağı iddiası) öne çıkmaktadır. Vergi vermek, nizam ve kaidelere uymak gibi vatandaşlık vazifeleri, sınıf ve köy yaşamından kesitler sunan kurgusal hikâyeler üzerinden doğallaştırılarak meşrulaştırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vatandaşlık eğitimi, ideal vatandaş, söylem-tarihsel yaklaşım.

CONSTRUCTING THE IDEAL CITIZEN IN THE FIRST GENERATION OF CITIZENSHIP EDUCATION IN THE REPUBLIC: DISCOURSES OF SOLIDARITY, DUTY, AND GOVERNMENT IN MUALLİM ABDÜLBAKİ'S YURT BİLGİSİ TEXTBOOK

Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN
Dokuz Eylül Üniversitesi
msahin66@gmail.com

Dr. Arife Göknur PARLAK
agoknurprlk@gmail.com

ABSTRACT

This study aims to examine how the construct of the “ideal citizen” was discursively constructed in the 1929 edition of the Yurt Bilgisi (Civics) textbook around the concepts of tesanüt (solidarity), vazife (duty), and hükümet (government/state). The study adopts the discourse-historical approach developed by Ruth Wodak as a qualitative research methodology. Within the scope of the analysis, linguistic and visual data were examined through the discursive strategies of nomination, predication, argumentation, and legitimation. The early Republican period represented not only the establishment of a new political regime but also a comprehensive process of social transformation through which an “ideal citizen” profile was constructed—one who would embrace the new regime and embody a modern and solidaristic civic ethos. During this period, primary school textbooks functioned as strategic instruments for shaping the Republican ideology, civic duties, and understanding of social order in the minds of the first generation growing up under the Republic. Published immediately after the introduction of the alphabet reform, Muallim Abdülbaki's (Gölpınarlı) 1929 fourth-grade Yurt Bilgisi textbook constitutes a critical source for understanding the citizenship discourse of the first generation of the Republic, owing to its multilayered narrative structure supported by letters, fictional writing assignments, and illustrations. The findings indicate that the desirable citizen is represented as someone who is “productive, compliant with rules, and imbued with a sense of solidarity,” while the Republican government is attributed the qualities of a “protective/caring father” and a “patron of civilization.” The argumentation analysis particularly highlights the argument of unity, the argument from danger/harm (the claim that the absence of solidarity and obedience would lead to social catastrophe), and the argument from advantage/benefit (the claim that prosperity would increase through cooperatives, school banking, and the division of labor). Civic duties such as paying taxes and complying with rules and regulations are naturalized and legitimized through fictional narratives depicting various aspects of classroom and village life.

Keywords: Citizenship education, ideal citizen, discourse-historical approach.

19. YÜZYIL COĞRAFYA DERS KİTAPLARINDA VATAN FİKRİNİN İNŞASI

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Güher GÜLAÇAR
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
guhergulacar2012@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada, mekânın insan ile olan ilişkisi bağlamında vatan fikrinin bir üst kimlik olarak yaratılması süreci ve coğrafya merkeze alınarak aidiyetin nasıl tesis edildiğini anlama çabası mevcuttur. Vatan kavramı belli bir toprağın belli bir insan topluluğuna ait olduğu iddiasını içerir. Coğrafyaya duyulan aidiyet, milliyetçilik öncesi sadakat bağı olup yerele aittir ve siyasi bir tavır içermemektedir. 19. Yüzyılda ise mekanda ve zamanda meşruiyet ihtiyacı olarak vatan fikrinin kullanıma dahil edildiği bilinmektedir. Gülhane Hatt-ı Hümayununda yer alan “*Muhafaza-i Vatan*” ifadesi vatanın merkeze alındığını vurgular. Devletin tanımlanmasında toprak (territory) faktörünün sınırlar ile belirginleşmesi, sınıra bağlı olarak da vatan fikrinin, devlet-vatandaş ekseninde yeniden tanımlanması gereğini doğurmuştur. 19. Yüzyıldan itibaren “milli vatan” kavramı öğretilmesi gereken hafıza mekanıdır. Bu amaçla hazırlanan kitaplardan Ali Seydi’ nin “*Kızlara Mahsus Terbiye-i Ahlakiye ve Medeniye*” isimli eserinde vatanın mesken-i umumi olarak addedilmesi söz konusudur. Ebu Cezmi Hıfzının “*Malumat-ı Medeniye ve Ahlakiye*” isimli eserinde ise millet bir aile, vatan o ailenin yaşadığı ev olarak görülür. 1913 yılında Ali Haydar’ın kaleme almış olduğu “*Mekatib-i İptidaiyede Yurt Terbiyesi*” başlıklı yazı da vatanın nereyi kapsadığını, hudutlarını, ordusunu, donanmasını vatandaşlara ve gelecek nesillerin öznesi olan talebelere göstermenin önemini anlatmıştır. Osmanlı vatanseverliğinin aşılması noktasında İstanbul Darülmuallimin müdürü Satı Bey’in “*Vatan İçin Beş Konferans*” başlığı ile kitaplaşmış olan eseri de aynı amaç doğrultusunda kaleme alınmıştır. Muhtasar Coğrafya, Usul-i Coğrafya, Mebadi-i Coğrafya, Coğrafya-yı Umumi, Coğrafya Atlası gibi ders kitapları da bu çalışmaya kaynaklık edecektir. Çalışmanın önemi; devletin kurucu öğelerinden biri olan coğrafi faktörün bir meşruiyet aracı olarak vatan fikri doğrultusunda nasıl bir rol üstlendiğini izah etmesidir.

Anahtar Kelimeler: Vatan, coğrafya, 19. Yüzyıl, vatandaş, ders kitapları.

THE CONSTRUCTION OF THE IDEA OF THE HOMELAND IN 19TH-CENTURY GEOGRAPHY TEXTBOOKS

Asst. Prof. Dr. Ayşe Güher GÜLAÇAR
İzmir Katip Çelebi University
guhergulacar2012@gmail.com

ABSTRACT

This study explores the process of creating the idea of homeland as a supra-identity within the context of the relationship between space and humanity, and attempts to understand how belonging is established by centering on geography. The concept of homeland involves the claim that a specific land belongs to a specific group of people. Attachment to a region is a pre-nationalist bond of loyalty, local, and does not involve a political stance. It is known that the idea of homeland was introduced into practice in the 19th century as a need for legitimacy in space and time. The phrase "Protection of the Homeland" in the Gülhane Imperial Edict emphasizes the centrality of the homeland. Therefore, geography and economics, two crucial factors in the formation of the nation, will also be used in political policies. The clarification of territory by borders in the definition of the state has, in turn, necessitated the redefinition of the idea of homeland along the axis of state and citizenry. Since the 19th century, the concept of the "national homeland" has been a place of memory that needs to be taught. Among the books prepared for this purpose, Ali Seydi's *"Kızlara Mahsus Terbiye-i Ahlakiye ve Medeniye"* considers the homeland as the general abode. Ebu Cezmi Hıfzın's *"Malumat-ı Medeniye ve Ahlakiye"* sees the nation as a family, and the homeland as the house in which that family lives. An article titled *"Yurdun Terbiyesi"* in the Primary School, written by Ali Haydar in 1913, emphasized the importance of demonstrating the extent of the homeland, its borders, army, and navy to citizens and students, who are the subjects of future generations. Satı Bey, the director of the Istanbul Darülmüallimin (Principal University), also wrote a book titled *"Five Conferences for the Homeland,"* which served the same purpose in instilling Ottoman patriotism. Textbooks such as *Muhtasar Coğrafya* (Memorandum of Geography), *Usul-i Coğrafya* (Usul of Geography), *Mebadi-i Coğrafya* (Memorandum of Geography), *Coğrafya-yı Umumi* (General Geography), and *Coğrafi Atlas* (Atlas of Geography) will also serve as sources for this study. The significance of this study lies in its explanation of the role played by the geographical factor, a founding element of the state, in the idea of the homeland as a means of legitimacy.

Key Words: Homeland, geography, 19th century, citizen, textbooks.

GEÇMİŞLE KONUŞMAK MÜMKÜN MÜ? TARİHİ KİŞİLİKLERİ TEMSİL EDEN KARAKTER TABANLI CHATBOTLARIN EĞİTSEL KULLANIMI ÜZERİNE UYGULAMALI BİR ARAŞTIRMA

Prof. Dr. Ayşegül Nihan EROL ŞAHİN

Gazi Üniversitesi
nihanerol@gazi.edu.tr

Doktora Öğrencisi Muhammed ERDOĞAN

Gazi Üniversitesi
erdoganmuhammed115@gmail.com

ÖZET

Eski medeniyetlerin kalıntıları ve tarihi şahsiyetlerin bıraktığı eserler, geçmişin insanlığa ulaşan yankılarıdır. Günümüz insanı geçmişle bu miras vasıtasıyla iletişim kurar ve tarihsel mesajları bu yolla anlamlandırır. Bununla birlikte tarihsel aktörlerle doğrudan diyalog kurabilme arzusu da insanlığın meraklarından biri olmuş ve bu konu pek çok kurgusal esere ilham olmuştur. Günümüz yapay zekâ uygulamaları ise geliştirdikleri karakter tabanlı chatbotların, temsil ettikleri tarihi kişilikleri canlandıracak şekilde konuşarak hem bu kişileri hem de tarihsel olayları anlatabildiklerini ve böylece kullanıcıya tarihi kişiliklerle birebir görüşme deneyimi sunduklarını iddia etmektedir. Bu iddia hem dikkat çekici hem de çeşitli soruları ve sorunları beraberinde getirecek kadar şüphe uyandırıcıdır. Bu araştırmada, tarih eğitimiye katkı sağlayabileceği iddiasını taşıyan yeni nesil teknolojilerden biri olan karakter tabanlı bir chatbot uygulaması sohbet esnasında verdikleri yanıtlar üzerinden değerlendirilecek ve gerçekten temsil ettikleri tarihi kişilikleri yansıtır yansıtmadıkları sorgulanacaktır. Bu amaçla YourStoryAI adlı uygulamada yer alan Hun hükümdarı Attila'nın karakter temsiliyle sohbetler gerçekleştirilecektir. Bu sohbetlerde verilen yanıtlar; tarihsel bilgilere uygunluk, tarihi şahsiyetin bilinen söylem ve politikalarıyla tutarlılık ile öğrenci pedagojisine uygunluk açısından analiz edilecektir. Bu sohbetler öğrenciler aracılığıyla yürütülecek, ilk aşamada 18 lise öğrencisi ile Attila'yı, kavimler göçünü ve Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılışını anlatan bir ders yapılacak, ders sonunda öğrencilerden Attila'nın YourStoryAI'daki temsiline yöneltebilecekleri sorular toplanarak yapay zekâ aracına sorulacak ve cevaplar değerlendirilecektir. İkinci aşamada ise çeviri uygulamaları yardımıyla öğrencinin yapay zekâ aracına doğrudan sorular yönelteceği bir etkinlik yapılacak ve sonuçlar karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasının kullanılacağı bu araştırmanın sonucunda YourStoryAI uygulaması üzerinden karakter tabanlı chatbotların eğitsel kullanımları hakkında bir fikir ortaya konacak ve gelecekte yapılacak teorik ve uygulamalı çalışmalara öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, tarih eğitimi, karakter tabanlı chatbot, YourStoryAI.

IS IT POSSIBLE TO SPEAK WITH THE PAST? AN APPLIED STUDY ON THE EDUCATIONAL USE OF CHARACTER-BASED CHATBOTS REPRESENTING HISTORICAL FIGURES

Prof. Dr. Ayşegül Nihan EROL ŞAHİN
Gazi University
nihanerol@gazi.edu.tr

PhD Candidate Muhammed ERDOĞAN
Gazi University
erdoganmuhammed115@gmail.com

ABSTRACT

The remains of ancient civilizations and the works left behind by historical figures are the echoes of the past reaching humanity. Modern humans communicate with the past through this legacy and interpret historical messages by this means. Nevertheless, the desire to engage in direct dialogue with historical actors has also been an enduring human curiosity, inspiring numerous works of fiction. Today, artificial intelligence applications claim that their character-based chatbots can bring historical figures to life by narrating both these individuals and historical events, thereby offering users a authentic one-on-one conversational experience. This claim is as intriguing as it is provocative, raising a number of critical questions and concerns. This study evaluates a character-based chatbot application—an emerging technology purported to contribute to history education—by analyzing its conversational responses to examine whether it truly reflects the historical figure it represents. To this end, interactions were conducted with the character representation of the Hunnic ruler Attila on the YourStoryAI platform. The responses obtained were analyzed for historical accuracy, consistency with Attila's known rhetoric and policies, and pedagogical suitability for students. The interaction process was student-driven and conducted in two stages. In the first stage, a lesson covering Attila, the Migration Period, and the fall of the Western Roman Empire was delivered to 18 high school students. At the end of the lesson, questions formulated by the students were submitted to the AI tool, and its responses were evaluated. In the second stage, an activity was carried out where students directly posed questions to the AI tool with the assistance of translation apps, followed by a comparative evaluation of the results. Utilizing a qualitative case study design, this research aims to provide insights into the educational application of character-based chatbots via the YourStoryAI platform and offer recommendations for future theoretical and empirical studies.

Keywords: Artificial intelligence, history education, character-based chatbot, YourStoryAI.

H. G. WELLS'İN "THE OUTLINE OF HISTORY" (TARİHİN ANA HATLARI) ADLI ESERİNİN İNŞA SÜRECİ, BAZI DÜŞÜNCELERİ, ELEŞTİRİLER VE TÜRKÇEYE ÇEVİRİ PROJESİ

Prof. Dr. Bahri ATA
Gazi Üniversitesi
bahriata@mail.com

ÖZET

Bu bildirinin amacı, H. G. Wells'in (1920) "*The Outline of History: Being a Plain History of Life and Mankind*" (Yaşamın ve İnsanlığın Yalın Tarihi Olarak Tarihin Ana Hatları) adlı eserinin inşaa sürecini, bazı düşüncelerini, yapılan eleştirileri ve Türkçeye çeviri projesini ortaya koymaktır. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün *Nutuk*'ta bu esere atıf yapması ve Türkçeye çevrilmesini sağlaması, Türkiye'de basın ve aydınlar tarafından H. G. Wells'in ve çalışmalarının gündemde olmasına vesile olmuştur. Önceki pek çok araştırma, *Türk Tarihinin Ana Hatları* kitabında Wells'in düşüncelerinin izlerini aramaya odaklanmıştır. Bu bildiride ise doğrudan Wells'in eseri incelenerek tarih çağları ve görseller açısından analiz edilmektedir. Ayrıca Wells'in kültür ve uygarlık kavramlarını kullanması, tarihte bireyin rolü, olmuşa rağmen düşünme (counterfactual) örnekleri, Türk tarihiyle ilgili kaynakları, gelecek hayali, esere yönelik eleştiriler/cevapları ve eserin Türkçeye çeviri projesi değerlendirilmektedir. Bu araştırmada tarihsel yöntem ve doküman incelemesi kullanılmıştır. Esere günümüzden baktığımızda (dünyanın yaşı, Ay'ın oluşumu, dinozorların yok olması, eolitler, Piltdown Adamı, Neandertal insanının tasviri, Tazmanya Aborjinleri meselesi, Albert Einstein ve görelilik kuramı gibi) konularda bilimsel hatalara ve bilgi eksikliklerine rağmen, günümüzde yaygınlaşan pek çok kavramın izlerini (çevre tarihi, insan merkezçiliğe [antroposentrizm] karşı duruş, iklim tarihi vb.) taşımaktadır. Wells'in bu eserle küresel tarih yazımına yeni bir boyut getirdiği ve haleflerinden Arnold Toynbee, William McNeill ve David Christian'a yol açtığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: H. G. Wells, Tarihin Ana Hatları, Hilaire Belloc, Türk Tarihi

THE CONSTRUCTION PROCESS OF H. G. WELLS'S "*THE OUTLINE OF HISTORY*," SOME OF ITS IDEAS, CRITICISMS, AND THE TURKISH TRANSLATION PROJECT

Prof. Dr. Bahri ATA
Gazi University
bahriata@mail.com

ABSTRACT

The purpose of this paper is to present the construction process of H. G. Wells's (1920) work "*The Outline of History: Being a Plain History of Life and Mankind*," some of its ideas, the criticisms directed at it, and the project to translate it into Turkish. The fact that Gazi Mustafa Kemal Atatürk referred to this work in his *Nutuk* (Speech) and arranged for its translation into Turkish caused H. G. Wells and his works to become a topic of discussion among the Turkish press and intellectuals. Many previous studies have focused on searching for traces of Wells's ideas in the book *Türk Tarihinin Ana Hatları* (*Outline of Turkish History*). In this paper, however, Wells's work itself is examined directly and analyzed in terms of historical ages and visual materials. In addition, the study evaluates Wells's use of the concepts of culture and civilization, the role of the individual in history, examples of counterfactual thinking, his sources on Turkish history, his vision of the future, the criticisms of the work and the responses to them, and the project to translate the work into Turkish. Historical method and document analysis were used in this research. Although, viewed from today's perspective, the work contains scientific errors and gaps in knowledge on subjects such as the age of the earth, the formation of the Moon, the extinction of the dinosaurs, eoliths, Piltdown Man, the depiction of Neanderthal man, the issue of the Tasmanian Aborigines, and Albert Einstein and the theory of relativity, it nevertheless carries traces of many concepts that have become widespread today (environmental history, opposition to human-centeredness [anthropocentrism], climate history, etc.). It can be said that with this work Wells brought a new dimension to the writing of global history and paved the way for his successors Arnold Toynbee, William McNeill, and David Christian.

Keywords: H. G. Wells, The Outline of History, Hilaire Belloc, Turkish History

İMKÂNLAR ÇAĞINDA DİJİTAL TARİHÇİLİĞİN SINIRLARINA DAİR BİR İNCELEME

Berke ERCAN

Süleyman Demirel Üniversitesi

berke_ercan@outlook.com

ÖZET

Dijital araçların yaygınlaşması, tarih araştırmasını birçok bakımdan hızlandırmış ve kolaylaştırmış görünmektedir. Ne var ki bu imkânların, araçların sınırlarını zaman zaman gölgede bıraktığı düşünülebilir. Bu çalışma, dijital tarihçiliğin bazı sınırlılıklarını eleştirel bir gözle incelemeyi ve bu konudaki mevcut durumu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Nitel bir derleme niteliğindeki çalışmada ilgili literatür taranmış ve söz konusu sınırlılıklar üç başlık altında toplanmaya çalışılmıştır. İlk başlık veriyle ilgilidir. Sayısallaştırmanın seçici bir süreç olması nedeniyle, dijital arşivin geçmişin tamamını değil yalnızca taranabilen kısmını yansıttığı söylenebilir. Optik karakter tanımanın Osmanlı-Arap harfli ve elyazması metinlerdeki güçlüğüne de bu sorunu Türk tarihçiliği açısından derinleştirdiği düşünülebilir. Bu durumda taranmayan kaynakların görünmez kalma ihtimali de göz ardı edilmemelidir. İkinci başlık yöntemeldir. Büyük ölçekli taramanın bağlamı zayıflatabileceğine ve istatistiksel bir örüntünün tek başına tarihsel bir sonuç sayılamayacağına işaret edilebilir. Ayrıca üretici yapay zekânın bir sonuca nasıl ulaştığının izlenememesi, elde edilen çıktının denetlenmesini güçleştirmektedir. Benzer biçimde, bir yapay zekâ sohbetinin her seferinde farklı yanıt üretebilmesi ve kalıcı bir kaydının bulunmaması, onun sabit bir kaynak gibi ele alınmasını güçleştirebilir. Üçüncü başlık altyapıya ilişkindir. Ücretli veri tabanları, bağlantı çürümesi ve yazılım eskimesi gibi etkenlerin erişimi ve kalıcılığı zorlaştırdığı görülebilir. Yapay zekânın var olmayan kaynaklar üretebilmesinin de doğrulama ihtiyacını artırdığı söylenebilir. Çalışma, kesin ve nihai hükümler ortaya koymaktan çok, dijital araçların reddedilmesi yerine sınırlarının farkında olunarak ve eleştirel bir okuryazarlıkla kullanılmasını tartışmaya açmayı ummaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital tarihçilik, Sayısallaştırma, kaynak eleştirisi, yapay zekâ, dijital okuryazarlık

A STUDY ON THE LIMITS OF DIGITAL HISTORY IN THE AGE OF POSSIBILITIES

Berke ERCAN

Süleyman Demirel University

berke_ercan@outlook.com

ABSTRACT

The spread of digital tools appears to have accelerated and eased historical research. Yet it may be argued that this convenience sometimes overshadows their limits. This study aims to examine some of the limitations of digital historiography from a critical perspective and to set out the current situation. As a qualitative review, it surveys the relevant literature and gathers these limitations under three headings. The first concerns data. Because digitization is a selective process, it may be said that the digital archive reflects not the whole of the past but only the portion that could be scanned. The difficulty optical character recognition faces with Ottoman-Arabic script and manuscripts appears to deepen this problem for Turkish historiography; non-digitized sources may also remain invisible. The second is methodological. Large-scale scanning can weaken context, and a statistical pattern cannot by itself count as a historical conclusion. Moreover, since the path by which generative AI reaches an output cannot be traced, verifying that output becomes difficult. Similarly, because an AI conversation may yield a different answer each time and leaves no permanent record, it is hard to treat as a stable source. The third concerns infrastructure. Factors such as paywalled databases, link rot, and software obsolescence appear to hinder access and durability, while AI's capacity to fabricate nonexistent sources seems to increase the need for verification. Rather than offering final judgments, the study hopes to open to discussion the critical and limit-aware use of digital tools instead of their rejection.

Keywords: Digital historiography, digitization, source criticism, artificial intelligence, digital literacy

OKUL DIŞI TARİH ÖĞRETİMİNDE TARİHSEL GERÇEKLİK VE GÖRSEL HAFIZA: TRT YAPIMI "KURTULUŞ" DİZİSİ ÖRNEĞİ

Tarih Öğretmeni Bilal KUŞ
Özel Bilim Yaşam Okulları
bilalhistorian@gmail.com

ÖZET

Öğrencilerin tarihsel bilgi ve algıları, sadece okul içi müfredatla değil, ders dışı zamanlarda karşılaştıkları alternatif görsel kaynaklarla da inşa edilmektedir. Görsel medyanın ve televizyon yapımlarının kitleler üzerindeki gücü göz önüne alındığında, tarih temalı televizyon dizileri okul dışı tarih öğretiminin en dinamik unsurlarından biri haline gelmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, senaryosunu Turgut Özakman'ın kaleme aldığı Türk televizyon tarihinin nitelikli yapımlarından biri olan 1994 yılında TRT ekranlarında yayınlanan "*Kurtuluş*" dizisinin, Millî Mücadele dönemi öğretimi bağlamındaki yerini ve okul dışı bir eğitim materyali olarak potansiyelini kuramsal açıdan analiz etmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi modeli benimsenmiştir. Araştırma kapsamında, söz konusu dizinin tarihsel olayları ele alış biçimi, dönemin siyasi ve askeri figürlerine yönelik karakter temsilleri (Mustafa Kemal Paşa, İsmet Paşa vb.) ve yarı-belgesel niteliği, ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı kazanımları ekseninde değerlendirilmiştir. Ayrıca ilgili literatürdeki güncel akademik çalışmalar sistematik olarak taranarak sentezlenmiştir. Elde edilen bulgular; günümüzdeki reyting odaklı popüler tarih dizilerinin aksine, "*Kurtuluş*" dizisinin tarihsel gerçekliğe sadık yapısıyla öğrencilerin zihninde doğru bir kronolojik ve mekânsal şema oluşturduğunu, tarihsel empati becerisini desteklediğini göstermektedir. Bu yapımda yer alan oyucuların her birinin, rollerini canlandırırken gösterdikleri üstün performans sayesinde, inandırıcılık ve gerçeklik algısı, izleyici durumunda olan öğrenciler üzerinde oldukça başarılı bir etki oluşturmuştur. Sonuç olarak, bu tür nitelikli klasik yapımların tarih öğretimi süreçlerinde okul dışı birer ödev ve performans görevi olarak eğitim sürecine nasıl entegre edilebileceğine dair yapılandırılmış öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı tarih öğretimi, alternatif öğrenme, kurtuluş dizisi, Turgut Özakman, tarihsel gerçeklik, TRT

HISTORICAL REALITY AND VISUAL MEMORY IN OUT-OF-SCHOOL HISTORY EDUCATION: THE CASE OF THE TRT-PRODUCED TELEVISION SERIES "KURTULUŞ" (THE LIBERATION)

History Teacher Bilal KUŞ
Private Bilim Yaşam Schools
bilalhistorian@gmail.com

ABSTRACT

Students' historical knowledge and perceptions are constructed not only through the school curriculum but also via alternative visual sources encountered during out-of-school hours. Considering the power of visual media over masses, history-themed television series have become highly dynamic elements of out-of-school history education. This study theoretically analyzes the role of the 1994 TRT television series "Kurtuluş" (The Liberation), written by Turgut Özakman, within the context of teaching the National Struggle period and its potential as an out-of-school educational material. The study adopts the document analysis model, a qualitative research method. Within the scope of the research, the series' approach to historical events, its character representations of military-political figures (e.g., Mustafa Kemal Pasha, Ismet Pasha), and its semi-documentary nature were evaluated based on the secondary education T.R. History of Revolution and Kemalism course curriculum. Additionally, current academic studies in the relevant literature were systematically reviewed and synthesized. The findings indicate that, unlike today's rating-oriented popular history series, "Kurtuluş" establishes an accurate chronological and spatial schema in students' minds and supports historical empathy skills due to its structure faithful to historical reality. Thanks to the outstanding performances of the actors, the perception of credibility successfully impacts student viewers. Consequently, structured suggestions are presented on how such qualified classical productions can be integrated into the educational process as out-of-school assignments and performance tasks.

Keywords: Out-of-school history education, alternative learning, Kurtuluş series, Turgut Özakman, historical reality, TRT.

TARİH EĞİTİMİ İÇİN YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ TEKNOLOJİK PEDAGOJİK ALAN BİLGİSİ (T-YZ-TPAB) MODELİ

Prof. Dr. Bülent AKBABA

Gazi Üniversitesi

akbaba@gazi.edu.tr

ÖZET

Yapay zekâ teknolojilerinin eğitim alanında hızla yaygınlaşması, öğretmenlerin bu teknolojileri pedagojik süreçlerine bilinçli, etik ve etkili biçimde entegre etme gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, klasik Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) modeli, öğretmen yeterliliklerinin değerlendirilmesinde temel bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Ancak üretken yapay zekânın geleneksel statik teknolojilerden farklı olarak “üretken” ve “sosyal” birer aktör haline gelmesi, bu genel çerçevenin yapay zekâ çağının dinamiklerine göre yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Geçmişten kalan kaynakların eleştirel analizine ve yorumsamacı (hermeneutik) çözümlemelere dayanan tarih disiplini, doğası gereği diğer bilim dallarından köklü biçimde ayrılmaktadır. Bu çalışmanın amacı; tarih eğitiminde ezbere dayalı geleneksel anlatıları aşmak, uydurma bilgi riskini engellemek, küresel bilgi tekeline karşı millî/yerel süzgeç oluşturmak ve alternatif ölçme-değerlendirme modellerini sisteme entegre etmek amacıyla Tarih Eğitimi İçin Yapay Zekâ Destekli Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (T-YZ-TPAB) modelini ortaya koymaktır. Alan yazındaki “bağlamsal bilgi” ve “akıllı teknoloji entegrasyonu” yönelimlerini temel alan ve beş katmanlı olarak kurgulanan bu model; Yapay Zekâ Teknolojisini (YZ-TK), Tarihsel Düşünme Becerilerini (FUER Modeli), Kaynak Kontrol Protokolünü (RCP), İnsan-YZ İş Birliğini (HAIC-K) ve Algoritmik Tarafılık Analizini (Ethic-K) dinamik bir yapıda sentezlemektedir. Nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi ve kavramsal model geliştirme yöntemine uygun olarak tasarlanan bu çalışmada; alan yazındaki kuramsal temeller ve Türkiye'deki lise tarih dersi öğretim programı dokümanları nitel bir süzgeçten geçirilerek model inşa edilmiş; modelin işlevselliği ise tasarlanan örnek bir pedagojik senaryo üzerinden somutlaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üretken yapay zekâ, TPAB, tarih eğitimi, T-YZ-TPAB, tarihsel düşünme, kavramsal model

ARTIFICIAL INTELLIGENCE-SUPPORTED TECHNOLOGICAL PEDAGOGICAL CONTENT KNOWLEDGE (H-AI-TPACK) MODEL FOR HISTORY EDUCATION

Prof. Dr. Bülent AKBABA

Gazi University

akbaba@gazi.edu.tr

ABSTRACT

The rapid proliferation of artificial intelligence technologies in education has highlighted the need for teachers to integrate these technologies into their pedagogical processes in a conscious, ethical, and effective manner. In this context, the classic Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) framework provides a fundamental theoretical framework for assessing teacher competencies. However, the emergence of generative artificial intelligence as a “generative” and “social” actor, unlike traditional static technologies, necessitates a restructuring of this framework to meet the demands of the AI era. The discipline of history, grounded in the critical analysis of historical sources and hermeneutic (interpretive) inquiry, fundamentally differs from other academic disciplines by virtue of its distinctive nature. The aim of this study is to propose the Artificial Intelligence-Supported Technological Pedagogical Content Knowledge Model for History Education (T-AI-TPACK) in order to move beyond traditional rote-based narratives in history education, mitigate the risk of fabricated information, establish a national filter against the global monopoly of knowledge, and integrate alternative assessment and evaluation models into the educational system. Grounded in contemporary literature on “contextual knowledge” and “intelligent technology integration,” this five-layered model dynamically synthesizes Artificial Intelligence Technology (AI-TK), Historical Thinking Skills (FUER Model), the Reference-Check Protocol (RCP), Human-AI Collaboration (HAIC-K), and Algorithmic Bias Analysis (Ethic-K). Designed in accordance with qualitative research designs, specifically document analysis and conceptual model development, this study analyzes and synthesizes theoretical foundations and high school history curriculum documents in Türkiye through a qualitative lens to construct the model, which is then operationalized through an exemplary pedagogical scenario.

Keywords: Generative artificial intelligence, TPACK, history education, T-AI-TPACK, historical thinking, conceptual model

9. SINIF TARİH DERSLERİNDE KAVRAM ÖĞRETİMİ: TARİH ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Arş. Gör. Cahide KAYIŞ

Marmara Üniversitesi

cahide.kayis@marmara.edu.tr

Doç. Dr. Akif PAMUK

Marmara Üniversitesi

akifpamuk@marmara.edu.tr

Prof. Dr. Selahattin KAYMAKCI

Kastamonu Üniversitesi

skaymakci@kastamonu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, tarih öğretmenlerinin Tarih Dersi Öğretim Programı'nda 9. sınıf düzeyinde yer alan kavramların öğretim sürecine ilişkin görüşlerini incelemektir. Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesini, tarih öğretmenlerinin 9. sınıf düzeyinde yer alan kavramların öğretim sürecine ilişkin görüşleri oluşturmaktadır. Araştırmanın alt problemleri; tarih öğretmenlerinin kavram öğretiminde kullandıkları öğretim strateji, yöntem ve teknikleri, kavram öğretim sürecinde yaşadıkları deneyimler ve kavram öğretimine yönelik önerileridir. Araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasına göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin 12 farklı ilinden, farklı okul türlerinde görev yapan toplam 56 tarih öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki çeşitliliği sağlamak adına farklı okul türlerinde görev yapan tarih öğretmenlerine yer verilerek amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veriler, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında 9. sınıf tarih dersinin tüm ünitelerinde (1., 2. ve 3. üniteler) yer alan kavramların öğretimine ilişkin yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış; betimsel analiz ve içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Sonuç olarak araştırma, öğretmenlerin kavram öğretiminde ağırlıklı olarak doğrudan anlatıma dayalı öğretim uygulamalarına başvurduklarını ve bu yaklaşımı örneklendirme, soru-cevap gibi uygulamalarla desteklediklerini; bunun yanı sıra kavram-zihin haritalarından ve dijital platformlardaki içeriklerden yararlandıklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin kavram öğretim deneyimlerinin ise öğrencilerin kavramlara ilişkin ön bilgilerinin bulunması, kavramları günlük yaşamla veya bağlamla ilişkilendirebilmesi ve öğretim materyallerinin öğrenme sürecini desteklemesi gibi kolaylaştırıcı unsurların yanı sıra bazı kavramların soyut olması ve günlük yaşamla ilişkilendirilememesinin yanı sıra kavramların anlaşılmasında ve birbirinden ayırt edilmesinde yaşanan güçlükler etrafında şekillendiği görülmektedir. Öğretmenlerin kavram öğretimine ilişkin önerilerinin ise kavram yoğunluğunun azaltılması, kavramlara ilişkin içeriğin zenginleştirilmesi ve kavramların günlük yaşamla veya bağlamla ilişkilendirilmesi üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, tarih dersi öğretim programı, kavram öğretimi, tarihsel kavramlar

CONCEPT TEACHING IN 9TH-GRADE HISTORY CLASSES: HISTORY TEACHERS' PERSPECTIVES

Research Assistant Cahide KAYIŞ

Marmara University

cahide.kayis@marmara.edu.tr

Associate Professor Akif PAMUK

Marmara University

akifpamuk@marmara.edu.tr

Professor Selahattin KAYMAKCI

Kastamonu University

skaymakci@kastamonu.edu.tr

ABSTRACT

This study aims to examine history teachers' perspectives on the teaching of the concepts included at the 9th-grade level in the History Course Curriculum. Accordingly, the research problem concerns history teachers' perspectives on the teaching of concepts included at the 9th-grade level. The sub-problems of the study focus on the instructional strategies, methods, and techniques used by history teachers in concept teaching, their experiences during the concept teaching process, and their recommendations for concept teaching. The study was conducted using a case study design, one of the qualitative research designs. The study group consisted of 56 history teachers working in different types of schools across 12 provinces in Türkiye. To ensure diversity within the study group, history teachers working in different types of schools were included, and maximum variation sampling, one of the purposive sampling methods, was employed. Data were collected through semi-structured interviews concerning the teaching of concepts included in all three units of the 9th-grade history course (Units 1, 2, and 3) during the 2025–2026 academic year. The data were analyzed using descriptive analysis and content analysis. The findings reveal that teachers predominantly rely on instructional practices based on direct instruction in concept teaching and support this approach with practices such as exemplification and question-and-answer activities. In addition, teachers make use of concept maps, mind maps, and content available on digital platforms. Teachers' experiences with concept teaching are shaped by facilitating factors, such as students' prior knowledge of concepts, their ability to relate concepts to everyday life or contextualize them, and the extent to which instructional materials support the learning process. At the same time, teachers report difficulties arising from the abstract nature of some concepts and students' inability to relate them to everyday life, as well as difficulties in understanding and distinguishing between concepts. Teachers' recommendations for concept teaching primarily focus on reducing concept density, enriching the content related to concepts, and relating concepts to everyday life or their contexts.

Keywords: Türkiye Century Education Model, history course curriculum, concept teaching, historical concepts

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ İLKOKUL SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABININ SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS ÖGELERİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Dr. Çağrınur SAĞ

Bağımsız Araştırmacı

cagrinursag94@mail.com

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba TURGUT

Amasya Üniversitesi

tugba.turgut@amasya.edu.tr

ÖZET

Somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) terimi bir toplumu özel kılmada etkili olan kültürel birikimlere sahiptir. Bu somut olmayan kültürel birikimler sözlü gelenek ve anlatımlar, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar ile el sanatları geleneği olmak üzere temalar etrafında şekillenmektedir. Aynı zamanda herhangi bir SOKÜM ögesi birden fazla tema altında konumlanabilmesi özelliğiyle hareketli bir yapıya sahiptir. Bununla birlikte SOKÜM öğeleri bireyin aidiyet duygusunu besleyerek ülkesine bağlılığını artırmada ve yabancılaşmanın önüne geçilmesinde araç olma işlevini taşımaktadır. Nitekim bireyler kendi öz kültürüne ait somut olmayan kültürel miras öğelerini yaşatma gayretinde bulunduğu bu kültürel özellikler nesiller boyu taşınma şansını elde eder. Böylece kaybolma tehlikesinin de önüne geçilebilir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) de çeşitli somut olmayan kültürel miras öğelerine sahiptir. Bireyin bu öğelere ilişkin küçük yaşlardan itibaren ilkokul yıllarında farkındalık kazanması SOKÜM öğelerini sahiplenmesinde önemlidir. Bu noktada aracı materyal ise ders kitaplarıdır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde öğrencilerin sosyal bilgiler dersiyle ilk kez karşılaştıkları ilkokul sosyal bilgiler ders kitaplarında somut olmayan kültürel miras öğelerinin yer alma durumu bu öğelerin devamlılığı için önem arz etmektedir. Bu bağlamda araştırmada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilkokul sosyal bilgiler ders kitabının SOKÜM öğeleri bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel metodoloji kapsamında doküman incelemeyle yürütülmüştür. Veri kaynağı olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'nün resmi internet sayfasında yayımlanan İlkokul 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak "KKTC Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İnceleme Formu" kullanılmıştır. Verilerin analiz süreci devam ettiğinden sonuçlara burada yer verilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Somut olmayan kültürel miras, ders kitabı, sosyal bilgiler, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

AN EXAMINATION OF THE PRIMARY SCHOOL SOCIAL STUDIES TEXTBOOK OF THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS IN THE CONTEXT OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE ELEMENTS

Dr. Çağrınur SAĞ

Independent Researcher

cagrinarsag94@gmail.com

Asst. Prof. Dr. Tuğba TURGUT

Amasya University

tugba.turgut@amasya.edu.tr

ABSTRACT

The term intangible cultural heritage (ICH) refers to cultural accumulations that are effective in making a society unique. These intangible cultural assets are shaped around themes such as oral traditions and narratives, performing arts, social practices, rituals and festivals, knowledge and practices related to nature and the universe, and the tradition of handicrafts. Furthermore, any ICH element has a dynamic structure, as it can be positioned under multiple themes. However, ICH elements serve as a tool in fostering an individual's sense of belonging, increasing their attachment to their country, and preventing alienation. Indeed, when individuals strive to preserve the intangible cultural heritage elements of their own culture, these cultural characteristics have a chance to be passed down through generations. In this way, the danger of them disappearing can be prevented. The Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) also possesses various intangible cultural heritage elements. It is important for individuals to develop an awareness of these elements from a young age, starting in primary school, in order to embrace ICH. At this point, the relevant learning material is textbooks. In the Turkish Republic of Northern Cyprus, the inclusion of intangible cultural heritage elements in primary school social studies textbooks, which students encounter for the first time in social studies lessons, is of great importance for the continuity of these elements. In this context, the aim of the research is to examine the social studies textbook for primary schools in the Turkish Republic of Northern Cyprus in terms of ICH elements. The research was conducted using qualitative methodology through document analysis. The primary school 4th and 5th grade Social Studies textbooks published on the official website of the Directorate of Education and Training of the Ministry of National Education of the Turkish Republic of Northern Cyprus were used as the data source. The "TRNC Social Studies Textbook Review Form" was used as a data collection tool. The results cannot be included here as the data analysis process is still ongoing.

Keywords: Intangible cultural heritage, textbook, social studies, Turkish Republic of Northern Cyprus

OKUL DIŞI BİR TARİH ÖĞRENME ORTAMI OLARAK MİLLÎ TİYATRO: BAĞIMSIZLIK SONRASI KAZAK TARİHİ DRAMINDA TARİH BİLİNCİNİN İNŞASI

Arş. Gör. Ecem Gül İLEK
Kastamonu Üniversitesi
ecemilek@kastamonu.edu.tr

ÖZET

Tarih öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik çalışmalar çoğunlukla müze, arşiv ve öğrenme yeri gibi mekânlar üzerinde yoğunlaşmakta, sahne sanatları bu çerçevede sınırlı biçimde ele alınmaktadır. Kazakistan'ın 1991'de bağımsızlığını kazanmasının ardından tarihî dram türünde belirgin bir artış görülmüş ve Abılay Han, Abay, Tomiris ve Cengiz Han gibi şahsiyetler etrafında kurgulanan oyunlar millî tiyatro repertuvarının önemli bir bölümünü oluşturmuştur. Sovyet döneminde ideolojik denetim altında şekillenen sahne, bağımsızlık yıllarında halkın kendi geçmişiyle bağ kurmasına ve yeni kurulan devletin tarihî köklerini tanımasına imkân veren kamusal bir alana dönüşmüştür. Bu çalışmanın amacı, söz konusu artışı ve tiyatronun tarih bilinci oluşturmadaki işlevini seçilmiş örnekler üzerinden değerlendirmektir. Bu doğrultuda sahneye taşınan dönem ve olaylar, tarihî şahsiyetlerin kurgulanma biçimi ve bu oyunlar aracılığıyla halka aktarılacak istenen değerler ele alınmaktadır. Çalışma nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülmüş olup veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Veri kaynağını, bağımsızlık dönemi Kazak edebiyatı ve tiyatrosu üzerine yazılmış edebiyat tarihleri ile bu kaynaklarda öne çıkarılan temsili oyunlara ilişkin değerlendirmeler oluşturmaktadır. Veriler betimsel içerik analizi ile çözümlenmiş, elde edilen bulgular dönem ve olay seçimi, kahraman kurgusu ve değer aktarımı temaları altında toplanmıştır. Bulguların, bağımsızlık sonrasında tiyatronun millî tarih anlatısını yayan bir kültür kurumu olarak üstlendiği rolü görünür kılması ve okul dışı tarih öğretimi bakımından karşılaştırmalı bir bakış sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak tiyatrosu, tarihî dram, okul dışı tarih öğretimi, tarih bilinci, millî kimlik.

NATIONAL THEATRE AS AN OUT-OF-SCHOOL HISTORY LEARNING ENVIRONMENT: THE CONSTRUCTION OF HISTORICAL CONSCIOUSNESS IN POST-INDEPENDENCE KAZAKH HISTORICAL DRAMA

Res. Asst. Ecem Gül İLEK
Kastamonu University
ecemilek@kastamonu.edu.tr

ABSTRACT

Studies on out-of-school learning environments in history education have largely concentrated on museums, archives and heritage sites, while the performing arts have received limited attention. Following Kazakhstan's independence in 1991, the writing of historical drama increased markedly, and plays built around figures such as Abylai Khan, Abai, Tomyris and Genghis Khan have come to constitute a substantial part of the national theatre repertoire. The stage, shaped under ideological control during the Soviet period, turned into a public space allowing audiences to connect with their own past and to recognise the historical roots of the newly established state. This study evaluates that increase and the function of theatre in forming historical consciousness through selected examples. Accordingly, it addresses the periods and events brought to the stage, how historical figures are constructed and the values conveyed to the public through these plays. The study is conducted within a qualitative research approach, and the data are obtained through document analysis. The data sources consist of literary histories written on Kazakh literature and theatre of the independence period, together with their assessments of representative plays. The data are analysed through descriptive content analysis, and the resulting findings are grouped under the themes of period and event selection, protagonist construction and value transmission. These findings are expected to make visible the role theatre assumed after independence as a cultural institution disseminating the national historical narrative and to offer a comparative perspective for out-of-school history teaching.

Keywords: Kazakh theatre, historical drama, out-of-school history teaching, historical consciousness, national identity.

ECZACILIK TARİHİ EĞİTİMİNİN MESLEKİ KİMLİK VE TARİHSEL DÜŞÜNME AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğr. Gör. Eda AVCI
Ankara Medipol Üniversitesi
eda.avci@ankaramedipol.edu.tr

ÖZET

Yükseköğretim programlarında yer alan meslek tarihi dersleri, çoğu zaman geçmişte yaşanan olayların ve önemli kişilerin kronolojik olarak sunulduğu, ağırlıklı olarak ezbere dayalı bilgi aktarımına dayanan dersler olarak algılanmaktadır. Bu durum, söz konusu derslerin mesleki eğitimdeki işlevinin ve öğrencilerin mesleki gelişimine sağlayabileceği katkıların yeterince görünür olmamasına neden olmaktadır. Bu çalışma, eczacılık lisans programının ilk yarıyılında verilen "Eczacılık Tarihi ve Deontoloji" dersi odağında, meslek tarihi derslerinin kronolojik bilgi aktarımının ötesinde, mesleki kimlik gelişimini ve tarihsel düşünmeyi destekleyen eğitimsel işlevini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, doküman analizi yöntemi ile eczacılık tarihi eğitimi üzerine yayımlanmış ulusal ve uluslararası çalışmalar incelenerek dersin amaçları, kapsamı ve meslek eğitimindeki yeri değerlendirilecek olup eczacılık tarihi derslerinin öğrencilere kazandırabileceği bilgi, beceri ve değerler ortaya konulacaktır. Ayrıca, dersin öğrencilerin mesleki kimlik gelişimine, etik farkındalık kazanmalarına, tarihsel düşünme becerisi kazanmalarına ve bilimsel bilginin tarihsel gelişimini kavramalarına sağlayabileceği katkılar ele alınacaktır. Bunun yanı sıra eczacılık tarihi alanında yapılacak tarihsel ve eğitsel araştırmaların artırılmasının, ders içeriklerinin geliştirilmesine, nitelikli eğitim materyallerinin oluşturulmasına ve alan yazınının zenginleşmesine sağlayacağı katkıların üzerinde durulacaktır. Yerel tarih ile genel tarih arasındaki ilişki “ağaca bakarak ormanı görmek” olarak tanımlanmaktadır. Bu bakış açısının eczacılık tarihine uyarlanmasıyla ortaya çıkan çalışmanın, eczacılık tarihi eğitiminin geliştirilmesine yönelik literatüre katkı sağlamasının yanı sıra, sağlık bilimleri başta olmak üzere farklı disiplinlerde yürütülen meslek tarihi derslerine ilişkin eğitim araştırmalarını desteklemesi ve bu derslerin öğretim süreçlerinin geliştirilmesinde katkı sunması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eczacılık tarihi, Eczacılık eğitimi, Mesleki kimlik, Tarihsel düşünme, Tarih eğitimi

EVALUATION OF PHARMACY HISTORY EDUCATION IN TERMS OF PROFESSIONAL IDENTITY AND HISTORICAL THINKING

Lect. Eda AVCI

Ankara Medipol University

eda.avci@ankaramedipol.edu.tr

ABSTRACT

Professional history courses offered in higher education are often perceived as courses based primarily on rote learning, in which past events and prominent figures are presented in chronological order. This perception obscures the educational function of these courses within professional education and limits the recognition of their potential contributions to students' professional development. Focusing on the History of Pharmacy and Deontology course offered in the first semester of the undergraduate pharmacy curriculum, this study aims to demonstrate that professional history courses serve educational purposes beyond the mere transmission of chronological knowledge by fostering professional identity formation and historical thinking. Within this scope, national and international studies on pharmacy history education will be examined through document analysis to evaluate the aims, scope, and role of the course in pharmacy education, while identifying the knowledge, skills, and values that pharmacy history courses can provide to students. In addition, the study will discuss the potential contributions of the course to students' professional identity development, ethical awareness, historical thinking skills, and understanding of the historical evolution of scientific knowledge. Furthermore, emphasis will be placed on how increasing historical and educational research in the field of pharmacy history can contribute to the improvement of course content, the development of high-quality educational materials, and the enrichment of the literature. The relationship between local history and general history has been described as "seeing the forest by looking at a single tree." Building upon this perspective, the present study adapts this approach to the field of pharmacy history. It is expected to contribute to the literature on the improvement of pharmacy history education while also supporting educational research on professional history courses across disciplines, particularly in the health sciences, and contributing to the enhancement of their teaching practices.

Keywords: History of pharmacy, Pharmacy education, Professional identity, Historical thinking, History education

MİLLÎ MÜCADELE ANLATISINDA “ÖTEKİ”NİN İNŞASI: 1931-1945 YILLARI ARASINDA LİSELERDE OKUTULAN TARİH IV DERS KİTABINDAKİ DÜŞMAN TEMSİLLERİ

Hüseyin Ozan UYUMLU

Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi
ozan4477@mail.com

Güven TÜRK

Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi
turkguven79@gmail.com

ÖZET

Araştırmanın amacı 1931-1945 yılları arasında liselerde okutulan Tarih IV ders kitabındaki Millî Mücadele anlatısında “öteki” ve “düşman” olarak konumlandırılan öznelerin hangi söylemsel araçlar ve anlatı stratejileriyle temsil edildiğini ortaya koymaktır. Araştırmanın ana problemi şudur: “1931-1945 yılları arasında liselerde okutulan Tarih IV ders kitabındaki Millî Mücadele anlatısında “öteki” ve “düşman” kimliği nasıl inşa edilmiştir?” Araştırma nitel araştırma yaklaşımı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada döküman incelemesi ve nitel içerik analizi kullanılmıştır. Veri toplama aracı 1931’den 1945’e kadar Türkiye’de lise düzeyinde okutulmuş Tarih IV ders kitabıdır. Analiz sürecinde öncelikle ders kitabında Millî Mücadele’ye ilişkin bölümler belirlenmiş, ardından bu bölümlerde düşman temsili oluşturabilecek kavramlar belirlenmiştir. Millî Mücadele anlatılarında düşman temsillerinde olumsuz anlam alanlarına sahip ifadelerden “mütecaviz” 1, vahşi 1, müstevli 2, muhasım devlet ve ordu 2, hain 4, asi 5, düşman söylemi ise 51 kez geçmektedir. Bu ifadeler aracılığıyla Millî Mücadele’nin karşısında konumlandırılan öznelerin yaptığı zararlı faaliyetlerden gaddar hareketler 1, katliam 1, bozgunculuk 1, soygunculuk 1, işkence ve cinayet 1, istibdat 1, esaret ve hacalet zincirini takmak 1, soygunculuk ve yağma 2, tahkir etme 2, haince teşebbüsler (tertibatlar) 2, tezvirat 3, müstemleke 3, tahakküm 4, tecavüz 4, zulüm 5 ve isyan 6 kez geçmektedir. Düşman temsillerinde Yunanlılar, Ermeniler ve İtilaf Devletleri dış düşman kategorisinde öne çıkarken Padişah ve Padişah Hükûmeti, İngiliz Muhipleri Cemiyeti, mandacılar ve Çerkez Ethem gibi öznelerin de farklı bağlamlarda “hain”, veya “iç düşman” olarak konumlandırıldığı görülmüştür. Ders kitabındaki düşman temsillerinin yalnızca karşıt özneleri tanımlama işlevi taşımadığı, aynı zamanda “biz” olarak tanımlanan Türk milletinin savunmacı, meşru ve haklı konumunun kurulmasına katkı sağladığı görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Düşman, hain, işgal, isyan

CONSTRUCTION OF THE "OTHER" IN THE NARRATIVE OF THE NATIONAL STRUGGLE: REPRESENTATIONS OF THE ENEMY IN THE HISTORY IV TEXTBOOK TAUGHT IN HIGH SCHOOLS BETWEEN 1931 AND 1945

Hüseyin Ozan UYUMLU
Yenimahalle Science and Art Center
ozan4477@mail.com

Güven TÜRK
Yenimahalle Science and Art Center
turkguven79@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to reveal the discursive tools and narrative strategies used to represent entities positioned as the "other" and the "enemy" in the narrative of the National Struggle within the *History IV* textbook taught in high schools between 1931 and 1945. The main problem addresses how the identities of the "other" and "enemy" were constructed in this textbook. Adopting a qualitative research approach, the study employs document analysis and qualitative content analysis using the *History IV* textbook as its primary data source. Analysis involved identifying National Struggle sections and extracting concepts forming enemy representations. Negative expressions include *mütecaviz* (aggressor) (n=1), *vahşi* (savage) (n=1), *müstevli* (invader) (n=2), *muhasım* (hostile state/army) (n=2), *hain* (traitor) (n=4), and *asi* (rebel) (n=5), alongside *düşman* (enemy) appearing 51 times. Harmful actions are characterized as *gaddar hareketler* (cruel acts) (n=1), *katliam* (massacre) (n=1), *bozgunculuk* (subversion) (n=1), *soygunculuk* (robbery) (n=1), *işkence/cinayet* (torture/murder) (n=1), *istibdat* (despotism) (n=1), *esaret ve hacalet zinciri* (shackling with captivity/ignominy) (n=1), *yağma* (pillage) (n=2), *tahkir* (humiliation) (n=2), *haince teşebbüsler* (treacherous plots) (n=2), *tezvirat* (disinformation) (n=3), *müstemleke* (colony) (n=3), *tahakküm* (domination) (n=4), *tecavüz* (aggression) (n=4), *zulüm* (oppression) (n=5), and *isyan* (rebellion) (n=6). While Greeks, Armenians, and Allied Powers form external enemies, the Sultan, Palace Government, Society of the Friends of England, mandate advocates, and Cherkess Ethem are framed as internal enemies. These representations serve to establish the defensive, legitimate, and justified position of the Turkish nation.

Keywords: Enemy, traitor, occupation, rebellion

MÜZE ÇALIŞMA YAPRAKLARINDA TARİHSEL DÜŞÜNME BECERİLERİ: LANDESMUSEUM ZÜRİCH ÖRNEĞİ

Doç. Dr. İrem PAMUK

Marmara Üniversitesi

irem.pamuk@marmara.edu.tr

ÖZET

Müzeler, özgün tarihsel kaynaklarla karşılaşma imkânı sunarak öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayan önemli okul dışı öğrenme ortamlarıdır. İsviçre'nin Zürich Kantonu'nda bulunan Landesmuseum Zürich (Zürich Ulusal Müzesi), İsviçre'nin tarihsel ve kültürel çeşitliliği ile farklı kimliklerini ziyaretçilerine sunmaktadır. Müzenin eğitim birimi tarafından öğretmen kılavuzları ve çalışma yaprakları hazırlanmıştır. Farklı sınıf düzeyleri için geliştirilen materyaller, müze ziyareti öncesinde, sırasında ve sonrasında gerçekleştirilebilecek öğrenme etkinliklerini içermektedir. Bu araştırmanın amacı, Landesmuseum Zürich'in çalışma yapraklarında tarihsel düşünme becerilerinin nasıl yapılandırıldığını incelemektir. Nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışmasına göre desenlenen araştırmanın örneklemini ortaokul ve lise düzeyi için geliştirilen çalışma yaprakları oluşturmaktadır. Doküman analiziyle elde edilen veriler, içerik analiziyle çözümlenmiştir. Çalışma yapraklarındaki öğrenme görevleri, tarihsel düşünme becerileri çerçevesinde analiz edilmiştir. Çalışma yapraklarında hangi tarihsel düşünme becerilerinin ön plana çıktığı, bu becerilerin hangi öğrenme görevleri aracılığıyla desteklendiği ve tarihsel düşünmenin nasıl yapılandırıldığı ortaya çıkarılmıştır. Araştırma sonuçları, çalışma yapraklarının özellikle tarihsel kavrama, tarihsel analiz ve yorum ile tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma becerilerini güçlü biçimde desteklediğini göstermektedir. Kronolojik düşünme ve özellikle tarihsel sorun analizi ve karar verme becerilerinin ise sınırlı düzeyde temsil edildiği belirlenmiştir. Bu durum, çalışma yapraklarının tarih öğretiminde kronolojik bilgi aktarımından ziyade nesne temelli sorgulama, tarihsel kanıt kullanma ve kanıta dayalı yorum geliştirme becerileri üzerine kurulu bir pedagojik yaklaşım benimsediğini göstermektedir. Landesmuseum Zürich'te tarihsel düşünme; öğrencileri tarihsel nesneler ve diğer kaynaklarla etkileşime geçiren, bu kaynakları sorgulamaya, kanıtlardan çıkarım yapmaya ve tarihsel yorum geliştirmeye yönelten öğrenme görevleri aracılığıyla yapılandırılmaktadır. Bu yönüyle çalışma yaprakları, öğrencileri tarihçi gibi düşünmeye teşvik ederken müze ziyaretinin yapılandırılmış bir tarihsel öğrenme deneyimine dönüştürülmesine katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Müze eğitimi, tarih eğitimi, tarihsel düşünme becerileri, çalışma yaprakları, Landesmuseum Zürich

HISTORICAL THINKING SKILLS IN MUSEUM WORKSHEETS: THE CASE OF LANDESMUSEUM ZÜRICH

Assoc. Prof. Dr. İrem PAMUK

Marmara University

irem.pamuk@marmara.edu.tr

ABSTRACT

Museums are important out-of-school learning environments that contribute to the development of students' historical thinking skills by providing opportunities to engage with authentic historical sources. Located in the Canton of Zürich, Switzerland, Landesmuseum Zürich (National Museum Zürich) presents the historical and cultural diversity of Switzerland as well as its multiple identities to visitors. The museum's education department has developed teacher guides and student worksheets. Designed for different grade levels, these materials include learning activities that can be implemented before, during, and after museum visits. The aim of this study is to examine how historical thinking skills are structured in the worksheets developed by Landesmuseum Zürich. Designed as a case study within a qualitative research approach, the study focuses on worksheets developed for lower and upper secondary school students. The data obtained through document analysis were analyzed using content analysis. The learning tasks included in the worksheets were analyzed within the framework of historical thinking skills. The analysis identified which historical thinking skills were emphasized, through which learning tasks these skills were supported, and how historical thinking was structured in the worksheets. The findings indicate that the worksheets particularly support historical comprehension, historical analysis and interpretation, and historical inquiry-based research skills. In contrast, chronological thinking and, particularly, historical issues-analysis and decision-making skills were found to be represented to a limited extent. This suggests that, rather than emphasizing the transmission of chronological historical knowledge, the worksheets reflect a pedagogical approach centered on object-based inquiry, the use of historical evidence, and the development of evidence-based interpretations. At Landesmuseum Zürich, historical thinking is structured through learning tasks that engage students with historical objects and other sources and encourage them to interrogate these sources, draw inferences from evidence, and develop historical interpretations. In this respect, the worksheets encourage students to think like historians while contributing to the transformation of museum visits into structured historical learning experiences.

Keywords: Museum education, history education, historical thinking skills, worksheets, Landesmuseum Zürich

MİR'ÂTÜ'Z-ZEMÂN'IN MEVCUT YAZMALARI: BAKÜ NÜSHASI VE DÜNYA KÜTÜPHANELERİNDEKİ İZLERİ

Başuzman / Kıdemli Araştırmacı Könül SADIQOVA

Azerbaycan Milli İlimler Akademisi (AMEA) Muhammed Füzulî Yazmalar Enstitüsü

kloln1ul1@gmail.com

ÖZET

Orta Çağ Doğu tarih ilminin en temel kaynaklarından biri, Sıbt ibnü'l-Cevzî'nin kaleme aldığı Mir'âtü'z-zemân fî târîhi'l-âyan adlı kroniktir. Bu eser, yazıldığı dönemin önemli siyasi hadiselerini, ilmi ve kültürel ortamını incelemek açısından eşsiz bir kaynak teşkil etmektedir. Özellikle Azerbaycan'ın erken Orta Çağ tarihi, Selçuklular ve Atabeyler (İldenizliler) dönemlerinin araştırılmasında bu kaynağın sunduğu kronolojik veriler büyük bir bilimsel öneme haizdir. Çalışmanın temel amacı, İbnü'l-Cevzî Kızıoğlu'nun Mir'âtü'z-zemân adlı eserini tetkik etmek; burada Azerbaycan tarihine dair aktarılan kıymetli bilgileri müstakil bir problem olarak araştırmak, özetlemek ve sistemleştirmektir. Sunulan bildiride, eserin dünya kütüphanelerinde muhafaza edilen yazma nüshalarının genel görünümü incelenmiş ve bugüne kadar gün yüzü gören neşirleri gözden geçirilmiştir. Araştırmanın odak noktasını ise AMEA Muhammed Füzulî Yazmalar Enstitüsü'nde korunan Bakü nüshası oluşturmaktadır. Çalışmada, Bakü nüshasının paleografik özellikleri, istinsah tarihi ve yazı türü analiz edilmiş; bu nüshanın Topkapı ve Avrupa kütüphanelerindeki diğer nüshalarla mukayesesi yapılmıştır. Müellif Sıbt ibnü'l-Cevzî'nin hayatı, eserleri ve tarih yazıcılığı yöntemi ışığında, Mir'âtü'z-zemân eserinde Azerbaycan tarihine dair zikredilen veriler gruplandırılmıştır. Araştırma sonuçları, Bakü nüshasının Orta Çağ İslam dünyasının genel tarih yazımı geleneklerini anlamak bakımından da oldukça kıymetli bir kaynakça malzemesi olduğunu göstermektedir. Çalışmanın bilimsel yeniliği şu şekilde gruplandırılabilir: Sıbt ibnü'l-Cevzî Kızıoğlu'nun Mir'âtü'z-zemân adlı eserinin AMEA Yazmalar Enstitüsü'nde muhafaza edilen 1. cildinin paleografik ve içeriksel açıdan literatüre kazandırılması; Türkiye Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan yazma nüshası ile mukayeseli analizinin yapılması; Beyrut'ta (Lübnan) neşredilen 23 ciltlik külliyattan Azerbaycan ve tarihine dair derlenen bilgilerin, Azerbaycan Türkçesinde ilk kez bilim dünyasının istifadesine sunulması.

Anahtar Kelimeler: Sıbt ibnü'l-Cevzî, Mir'âtü'z-Zemân, Azerbaycan tarihi, Yazma eserler, Bakü nüshası, kaynak bilgisi.

THE EXTANT MANUSCRIPTS OF MIR'AT AL-ZAMAN: THE BAKU CODEX AND ITS TRACES IN GLOBAL LIBRARIES

Senior Researcher Konul SADIGOVA

Institute of Manuscripts named after Muhammad Fuzuli, Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS)

klolnlull@gmail.com

ABSTRACT

Mir'at al-zaman fi tarikh al-a'yan, penned by Sibte ibn al-Jawzi, stands as one of the most fundamental primary sources of medieval Eastern historiography. Particularly, the chronological data embedded within this text carries profound scholarly significance for investigating the early medieval history of Azerbaijan, alongside the Seljukid and Atabeg (Eldiguzid) periods. The primary objective of this study is to examine Ibn al-Jawzi Qizoghli's Mir'at al-zaman, systematically analyzing and synthesizing the core data pertaining to Azerbaijani history as a distinct historiographical problem. This research maps out the global landscape of the work's extant manuscript copies preserved in international repositories and reviews its modern printed editions. The focal point of the investigation is the Baku codex, housed at the Muhammad Fuzuli Institute of Manuscripts of ANAS. The paper provides a comprehensive codicological and palaeographical analysis of the Baku manuscript, evaluating its script type, transcription date, and marginalia, while executing a comparative analysis with the copies preserved in the Topkapi Palace and various European libraries. The scientific novelty of this study lies in the following contributions: The comprehensive analysis of the 1st volume of Sibte ibn al-Jawzi Qizoghli's Mir'at al-zaman, preserved at the ANAS Institute of Manuscripts; The comparative evaluation of the manuscript copy kept in the Topkapi Palace Museum in Turkey; The initial presentation to the scholarly community, in the Azerbaijani language, of newly extracted data concerning Azerbaijan and its history, curated from the 23-volume comprehensive edition published in Beirut, Lebanon.

Keywords: Sibte ibn al-Jawzi, Mir'at al-zaman, History of Azerbaijan, Manuscripts, Baku codex, Source studies.

ÇOCUKLARA VE GENÇLERE YÖNELİK KİTAPLARDAKİ BİYOGRAFİK ANLATILARIN KARŞILAŞTIRILMASI: ŞERİFE BACI ÖRNEĞİ

Dr. Melis AKAY ŞAHİN

Bağımsız Araştırmacı

mell.1925@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Millî Mücadele kahramanlarından Şerife Bacı ile ilgili yazılmış olan çocuklara ve gençlere yönelik kitaplardaki biyografik anlatıların karşılaştırılmasıdır. Bu nedenle, Millî Mücadele kahramanlarından Şerife Bacı ile ilgili yazılmış olan toplam 10 adet çocuk ve gençlik kitabı incelenmiştir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Buna göre, çocuklara ve gençlere yönelik bu kitaplarda Şerife Bacı'nın hayatına ilişkin bilgiler, Millî Mücadele sürecindeki rolü, şehitliği, karakter özellikleri ile Şerife Bacı'nın biyografisi üzerinden verilen değerler değerlendirilmiştir. Örneğin, incelenen çocuk ve gençlik kitaplarında Şerife Bacı'nın hayatına ilişkin (doğumu, ailesi, eşi, çocuğu, ölümü vb.) bilgilerin çoğunlukla farklı anlatılarla sunulduğu anlaşılmıştır. Ayrıca çocuk ve gençlik kitaplarında, Şerife Bacı'nın Millî Mücadele sürecindeki rolü genellikle İnebolu'dan Kastamonu Kışlası'na mühimmat taşınması olduğu vurgulansa da olay örgüsünde çoğu zaman değişiklikler olduğu belirlenmiştir. Bu değişiklikler, genellikle Şerife Bacı'nın Millî Mücadele sırasında taşıyacağı mühimmata ilişkin bilgilendirme sürecinin ve yol boyunca yaşadığı olayların farklı şekillerde aktarılmasıyla ilgilidir. Buna karşın çocuk ve gençlik kitaplarında, Şerife Bacı'nın biyografisi üzerinden verilen değerlerin genel olarak benzer olduğu görülmüştür. Şerife Bacı'nın özellikle fedakârlık ve vatanseverlik değerleriyle öne çıkarıldığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, Şerife Bacı ile ilgili yazılmış olan çocuklara ve gençlere yönelik bu kitaplardaki biyografik anlatıların farklılık göstermesi, kitap yazarlarının biyografik anlatıları kendi yorumları ve kurguları doğrultusunda yeniden şekillendirdiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk kitapları, gençlik kitapları, biyografik anlatılar, karşılaştırmalı analiz, Şerife Bacı

A COMPARISON OF BIOGRAPHICAL NARRATIVES IN CHILDREN'S AND YOUNG ADULT BOOKS: ŞERİFE BACI EXAMPLE

Dr. Melis AKAY ŞAHİN
Independent Researcher
mell.1925@hotmail.com

ABSTRACT

This study was conducted to compare biographical narratives in children's and young adult books that focus on Şerife Bacı, a heroine of the National Struggle. For this reason, a total of 10 children's and young adult books about Şerife Bacı were examined. The document analysis method was used for this research. Accordingly, this study examines Şerife Bacı's life, her role in the National Struggle, her martyrdom, her character traits, and the values conveyed through her. For instance, it was found that in the children's and young adult books examined, information regarding Şerife Bacı's life (her birth, family, husband, child, death, etc.) was mostly presented through different narratives. Furthermore, although books generally emphasize that Şerife Bacı's role during the National Struggle was to transport ammunition from İnebolu to the Kastamonu Barracks, it has been determined that there are often discrepancies in the narrative presented in these books. These discrepancies generally relate to differences in how Şerife Bacı was informed about her assignment to transport ammunition during the National Struggle and how the events she experienced along the way were recounted. However, it has been determined that values conveyed through the character of Şerife Bacı in the children's and young adult books are generally similar (self-sacrifice, patriotism). In conclusion, the differences in the biographical accounts of Şerife Bacı reveal that the authors have reshaped these narratives according to their own interpretations and narrative constructions.

Keywords: Children's books, young adult books, biographical narratives, comparative analysis, Şerife Bacı

ARTUKLULAR ÖRNEĞİNDE 1. DÖNEM ANADOLU BEYLİKLERİNİN ORTAÖĞRETİMDEKİ YERİ

Murat ŞİMŞEK

Bartın Üniversitesi

muratx2003@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmada, Artuklular merkezinde 1. Dönem Anadolu Beyliklerinin ortaöğretim müfredatındaki yeri üzerine eleştirel bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Günümüz ortaöğretim tarih derslerinde siyasi tarih ağırlıklı, ezbere dayalı bir yol izlenmekte; müfredat içerisinde Anadolu Beyliklerine ayrılan kısım ise kısa bir teknik bilgi pasajından ibaret kalmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere Beylikler Dönemi hak ettiği değeri görmemekte, bu dönemin unsurlarına adeta karmaşa çağının önemsiz figüranları rolü atfedilmektedir. Oysa Anadolu’da 1. Dönem beyliklerine yurt olan şehirler, altın çağlarını onların döneminde yaşamıştır. Siyasi açıdan da Anadolu’nun Türkleşmesinde hayati rol oynayan bu beylikler, Haçlılara karşı mücadelede de özellikle Artuklular ve Danişmendliler özelinde kilit bir işlev görmüşlerdir. Nihayetinde, Anadolu’nun Türkleşmesine büyük hizmetleri geçmiş; ilim, kültür, sanat ve mimaride de Selçuklu ve Osmanlıya önemli miraslar bırakarak esin kaynağı olmuşlardır. Bu vesileyle çalışmamızda, nitel araştırma yöntemlerinden faydalanmak suretiyle, Artuklular örneğinde 1. Dönem beyliklerinin Anadolu Türk tarih ve medeniyetinin inşasında oynadıkları hayati rol ele alınmıştır. Böylece genç kuşaklara, nispeten karanlıkta kalan ve ihmal edilen bu dönemin öğretilmesi hususunda eleştiri ve tavsiyelere yer verilmiştir. Bilindiği üzere tarih; geçmişin hikayesinden, kronojiden ve teknik bilgiden ibaret olmayıp, millet bilincinin ve milli benliğin çimentosu görevini de ifa etmektedir. Bize kim olduğumuzu, nereden ve nasıl geldiğimizi, geçmişin perspektifinden bugünü nasıl görebileceğimizi ve geçmişin tecrübelerinden ders almayı öğretir. Dolayısıyla bir coğrafyanın, bir milletin vatanına dönüşmesi sürecinde rol alan unsurlar sonraki nesillerce hakkıyla bilinmelidir ki tarih, toplumdaki asli görevini yerine getirebilsin. Netice olarak bu çalışmada, gölgede kalan önemli bir tarihi unsurun yeniden görünür kılınması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Artuklular, 1.Dönem beylikler, tarih öğretimi, ortaöğretim tarih müfredatı

THE PLACE OF THE FIRST PERIOD ANATOLIAN PRINCIPALITIES IN SECONDARY EDUCATION: THE CASE OF THE ARTUQIDS

Murat ŞİMŞEK

Bartın University

muratx2003@hotmail.com

ABSTRACT

This study aims to critically evaluate the place of the First-Period Anatolian Principalities in secondary education curricula, with particular reference to the Artuqids. Contemporary history education in secondary schools largely follows a political and memorization-based approach, while the Anatolian Principalities are generally presented in a brief and technical manner. Consequently, this period does not receive the attention it deserves and is often perceived merely as an era of political fragmentation. However, the cities that became homelands to these principalities experienced significant political, cultural, and architectural development under their rule. The principalities also played a vital role in the Turkification of Anatolia and, particularly in the cases of the Artuqids and Danishmendids, made important contributions to the struggle against the Crusaders. Furthermore, their achievements in science, culture, art, and architecture constituted an important legacy for the Seljuks and Ottomans. Using qualitative research methods and taking the Artuqids as a case study, this study examines the role of the First-Period Anatolian Principalities in the formation of Turkish history and civilization in Anatolia. It also offers criticisms and recommendations concerning the teaching of this relatively neglected period to younger generations. History is not merely a chronology or collection of factual information; it also contributes to the development of historical consciousness and collective identity. Therefore, the historical actors involved in the transformation of Anatolia into a homeland should be adequately introduced to subsequent generations. Ultimately, this study seeks to make a significant yet overlooked historical period more visible within secondary education.

Keywords: Artuqids, First period principalities, History teaching, Secondary education history curriculum

XIX. YÜZYIL SONU VE XX. YÜZYIL BAŞLARINDA AZERBAYCAN'DA KADIN EĞİTİMİ VE TÜRK KADIN ÖĞRETMENLERİN FAALİYETLERİ

Doktora öğrencisi Nazlı MUSTAFAYEVA
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
nazliacar8194@gmail.com

Prof.Dr. Cemal AVCI
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
avci_c@ibu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada, XIX. yüzyılın sonu ile XX. yüzyılın başlarında Azerbaycan'da kadın eğitiminin gelişimi ve Türkiye'den Azerbaycan'a gelen kadın öğretmenlerin bu süreçteki rolü ele alınmıştır. Geleneksel eğitim anlayışıyla başlayan bu yolculuk, zaman içerisinde modern eğitim kurumlarının açılmasıyla devam etmiş; kadınların yalnızca aile içinde değil, toplumsal ve kültürel hayatta da aktif rol üstlenmelerinin önünü açmıştır. Kadınların eğitilmesini toplumsal ilerlemenin temel şartlarından biri olarak değerlendiren Azerbaycan aydınları, kız okullarının açılması ve kadın öğretmenlerin yetiştirilmesi için önemli girişimlerde bulunmuşlardır. Arşiv kaynaklarının yanında Türkiye'de ve Azerbaycan'da yayınlanmış telif eserlerden faydalanılarak doküman analizi yöntemiyle hazırlanan bu çalışmada, özellikle Hacı Zeynalabdin Tağıyev'in Kızlar Mektebi başta olmak üzere kadın eğitim kurumlarının gelişimi incelenmiş; 1919-1920'li yıllarda Türkiye'den Azerbaycan'a davet edilen Emine Hanım, Hilmi kızı Naciye, Remziye Hisar ve diğer kadın öğretmenlerin faaliyetleri arşiv belgeleri, dönemin kaynakları ve hatıralar üzerinden değerlendirilmiştir. Bir kadının tek başına, hiç tanımadığı bir ülkeye eğitim vermek amacıyla gitmesi; yalnızca bir yer değiştirme hareketi değil, aynı zamanda dönemin toplumsal sınırlarını aşan büyük bir cesaret ve fedakârlık örneğidir. Bu süreçte karşılaşılan uzun ve zorlu yolculuklar, yabancı bir çevrede yaşamaya uyum sağlama çabası, güvenlik sorunları ve belirsizlikler, kadın eğitimcilerin taşıdığı sorumluluğun büyüklüğünü göstermektedir. Araştırma sonucunda, Türkiye'den Azerbaycan'a gelen kadın öğretmenlerin yalnızca eğitim faaliyetlerine katkı sağlamakla kalmadıkları; aynı zamanda kadınların toplumdaki konumunun güçlenmesine, modern eğitim anlayışının yaygınlaşmasına ve iki toplum arasındaki kültürel ilişkilerin gelişmesine önemli katkılarda bulundukları da görülmüştür. Bu araştırmanın; belge, bilgi ve bulgularıyla Türk eğitim tarihine ve Türkiye-Azerbaycan eğitim iş birliğinin özellikle kadın öğretmenler konusuna katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan'da kadın eğitimi, Remziye Hisar, Naciye Hilmi kızı, Türk kadın öğretmenler

WOMEN'S EDUCATION IN AZERBAIJAN IN THE LATE 19TH AND EARLY 20TH CENTURIES AND THE ACTIVITIES OF TURKISH WOMEN TEACHERS

PhD Student Nazli MUSTAFAYEVA

Bolu Abant İzzet Baysal University

nazliacar8194@gmail.com

Professor Cemal AVCI

Bolu Abant İzzet Baysal University

avci_c@ibu.edu.tr

ABSTRACT

This study examines the development of women's education in Azerbaijan during the late nineteenth and early twentieth centuries, with particular emphasis on the role of women teachers who came from Türkiye. Beginning within the framework of traditional educational practices, this process gradually evolved through the establishment of modern educational institutions, paving the way for women to participate not only in family life but also in the social and cultural spheres. Azerbaijani intellectuals regarded the education of women as one of the fundamental prerequisites for social progress and therefore undertook significant initiatives to establish girls' schools and train women teachers. Prepared through the document analysis method, this study draws upon archival sources as well as scholarly works published in both Türkiye and Azerbaijan. It examines the development of women's educational institutions, particularly the Girls' School founded by Haji Zeynalabdin Taghiyev, and evaluates the contributions of Emine Hanım, Naciye Hilmi Kızı, Remziye Hisar, and other women teachers invited from Türkiye to Azerbaijan between 1919 and 1920. Their activities are analyzed through archival documents, contemporary sources, and memoirs. For a woman to travel alone to an unfamiliar country with the purpose of providing education represented not merely a geographical relocation but also an extraordinary act of courage and self-sacrifice that challenged the prevailing social norms of the period. The long and difficult journeys, the necessity of adapting to an unfamiliar environment, and the security concerns and uncertainties they faced all demonstrate the magnitude of the responsibilities undertaken by these pioneering educators. The findings reveal that the women teachers from Türkiye contributed not only to educational development in Azerbaijan but also to strengthening the social status of women, promoting modern educational ideals, and fostering cultural relations between the two countries. It is hoped that, through its documentary evidence and findings, this study will contribute to the historiography of Turkish education and to the scholarship on educational cooperation between Türkiye and Azerbaijan, particularly regarding the contributions of women teachers.

Keywords: Azerbaijan; women's education, Remziye Hisar, Naciye Hilmi Kızı, Turkish women teachers.

ORTAK MUTFAK, ORTAK BELLEK: TÜRK VE OSMANLI MUTFAK KÜLTÜRÜ ÜZERİNDEN BİR MÜZE EĞİTİMİ UYGULAMASI

Nurcan ŞENMERDAN

Tarih Öğretmeni, Abdullah Mürşide Özünenek Anadolu Lisesi

senmerdannurcan@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın temel problemi, soyut kültürel mirasın öğrencilere ortaöğretim düzeyinde yalnızca teorik veriler olarak aktarılması ve somutlaştırılmasında yaşanan akademik eksikliklerdir. Bu doğrultuda araştırmanın temel amacı, Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersi kapsamında, mutfak kültürü aracılığıyla kültürel mirasın aktarılmasını hedefleyen yenilikçi ve uygulamalı bir eğitim modelini detaylı biçimde incelemektir. Çalışma, Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) 2026 teması olan “Müzeler Bölünmüş Dünyaları Köprüler” vizyonundan hareketle formüle edilmiştir. Proje sürecinde Abdullah Mürşide Özünenek Anadolu Lisesinin derslik ortamı “yaşayan müze” konseptine uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. Uygulama aşamasında öğrenciler, Türk ve Osmanlı mutfak kültüründen seçtikleri geleneksel yemek tariflerini tarihsel, coğrafi ve sosyo-kültürel boyutlarıyla kapsamlı bir şekilde araştırmıştır. Öğrenciler bu bilimsel araştırma süreçlerini dijital sunumlar, video kayıtları ve özgün görsel materyallerle desteklemişlerdir. Projenin “Etkinlik Günü” olarak belirlenen final aşamasında ise katılımcılar, sınıf içinde kurdukları yaşayan müze ortamında hazırladıkları geleneksel yemekleri başarıyla sunmuşlardır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması desenine göre yürütülen araştırmanın sonuçları, öğrencilerin bağımsız araştırma, topluluk önünde konuşma ve tarihsel veri yorumlama becerilerinde önemli bir gelişim kaydettiğini açıkça göstermiştir. Ayrıca mutfak kültürünün sunduğu ortak bellek unsurları sayesinde öğrencilerin tarihsel empati yeteneklerinin ve somut olmayan kültürel mirası koruma bilincinin üst düzeye ulaştığı gözlemlenmiştir. Bu çalışma, müze eğitimi pedagojisinin sürdürülebilir bir modelle okul sınırları içerisinde başarıyla uygulanabileceğini kanıtlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarih eğitimi, müze eğitimi, yaşayan müze, mutfak kültürü, kültürel miras

SHARED KITCHEN, SHARED MEMORY: A MUSEUM EDUCATION-BASED PRACTICE THROUGH TURKISH AND OTTOMAN CULINARY CULTURE

Nurcan ŞENMERDAN

History Teacher, Abdullah Mürşide Özünenek Anatolian High School

senmerdannurcan@gmail.com

ABSTRACT

This study focuses on an applied education model developed within the scope of the Turkish Culture and Civilization History course, aiming at the transfer of cultural heritage through culinary culture. The study was formulated based on the International Council of Museums (ICOM) 2026 theme, “Museums Bridging Divided Worlds.” Within the project, the classroom environment at Abdullah Mürşide Özünenek Anatolian High School was restructured in line with the concept of the “living museum,” aiming to enable students to learn abstract cultural heritage not merely as theoretical data but through a tangible and experiential process. During the application process, students thoroughly investigated recipes selected from Turkish and Ottoman culinary cultures within historical, geographical, and socio-cultural dimensions. Students supported these scientific research processes with digital presentations, video recordings, and visual materials. In the final phase of the project, designated as the 'Event Day,' they presented the traditional dishes they prepared in the living museum environment established inside the classroom. Conducted using the case study design, one of the qualitative research methodologies, the results indicated a significant development in students' independent research, public speaking, and historical data interpretation skills. Furthermore, thanks to the shared memory elements offered by culinary culture, it was observed that students' historical empathy abilities and awareness of safeguarding intangible cultural heritage reached a high level. This study demonstrates that museum education pedagogy can be successfully implemented within school borders through a sustainable model.

Keywords: History education, museum education, living museum, culinary culture, cultural heritage

10. SINIF TARİH DERSLERİNDE İSTANBUL’UN FETHİ KONUSUNUN MÜNAZARA YÖNTEMİYLE İŞLENMESİNİN ÖĞRENCİLERİN TARİHSEL DÜŞÜNME BECERİLERİNE ETKİSİ

Nurcan ŞENMERDAN

Milli Eğitim Bakanlığı, Abdullah Mürşide Özünenek Anadolu Lisesi
senmerdannurcan@gmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın temel problemi, ortaöğretim tarih öğretiminde geleneksel yöntemlerin ağırlıklı olarak kullanılmasının öğrencilerin tarihsel olayları çok boyutlu değerlendirmesini ve üst düzey zihinsel becerilerini sınırlamasıdır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, 10. sınıf tarih derslerinde İstanbul’un Fethi konusunun münazara yöntemiyle işlenmesinin öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerine etkisini ayrıntılı biçimde incelemektir. Günümüzde tarih eğitiminde öğrenci merkezli yaklaşım ve yöntemlerin benimsenmesi giderek önem kazanmakta; öğrencilerin eleştirel düşünme, kanıt sorgulama ve farklı bakış açılarını değerlendirme yetkinliklerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu amaçla çalışmada, münazara yönteminin öğrencilerin tarihsel süreçler arasında neden-sonuç bağı kurma, tarihsel kanıtları işleme, alternatif görüşleri tartışma ve özgün tarihsel yorum yapma becerilerine sağladığı katkılar ele alınmıştır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması (case study) desenine göre tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir devlet lisesinde öğrenim gören üç farklı 10. sınıf şubesindeki toplam 35 öğrenci oluşturmuştur. Uygulama sürecinde İstanbul’un Fethi ünitesi tamamen münazara temelli etkinliklerle işlenmiş, öğrenciler farklı argümanlar etrafında küçük ve büyük grup tartışmalarına aktif olarak katılmıştır. Uygulama boyunca temel tartışma odak noktası olarak “İstanbul’un fethinde askerî teknoloji unsurları mı yoksa liderlik ve stratejik hamleler mi daha belirleyici olmuştur?” sorusu merkez alınmıştır. Veri toplama süreci kapsamında öğrenci görüş formları, araştırmacı ders içi gözlem notları ve yapılandırılmış etkinlik değerlendirme formları titizlikle kullanılmıştır. Elde edilen nitel bulgular ve veriler doğrultusunda, münazara yönteminin öğrencilerin derse olan güdülenmelerini ve aktif katılım oranlarını artırdığı, tarihsel olayları tek boyutluluktan çıkarıp çok yönlü bir perspektifle değerlendirmelerine imkân tanıdığı ve nihayetinde tarihsel düşünme becerilerinin gelişimini istendik düzeyde olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarih eğitimi, münazara yöntemi, İstanbul’un fethi, tarihsel düşünme, öğretim yöntemleri

THE EFFECT OF TEACHING THE CONQUEST OF ISTANBUL THROUGH THE DEBATE METHOD IN 10TH GRADE HISTORY COURSES ON STUDENTS' HISTORICAL THINKING SKILLS

Nurcan ŞENMERDAN

Ministry of National Education, Abdullah Mürşide Özünenek Anatolian High School
senmerdannurcan@gmail.com

ABSTRACT

The core problem addressed in this research is that the predominant use of traditional teaching methods in secondary history education tends to restrict students' multi-dimensional evaluation of historical events and higher-order thinking skills. Accordingly, the primary purpose of this study is to comprehensively examine the effect of teaching the topic of the Conquest of Istanbul through the debate method in 10th-grade history courses on students' historical thinking skills. Today, adopting student-centered approaches and methods in history education has become increasingly vital, aiming to enhance students' critical thinking, evidence evaluation, and assessment of diverse perspectives. To this end, the study discusses the contributions of the debate method to students' abilities to establish cause-and-effect connections between historical processes, process historical evidence, discuss alternative arguments, and generate independent historical interpretations. The research was designed under the qualitative research framework using a case study pattern. The study group consisted of a total of 35 students studying in three different 10th-grade classes at a public high school affiliated with the Ministry of National Education. During the implementation process, the Conquest of Istanbul unit was taught entirely through debate-based activities, allowing students to actively participate in small and large group discussions structured around contrasting arguments. Throughout the process, the central inquiry was structured around the question: "Which was more decisive in the conquest of Istanbul: military technology factors or leadership and strategic moves?" Data collection tools included student opinion forms, researcher classroom observation notes, and structured activity evaluation forms. In line with the qualitative findings, it was concluded that the debate method increased students' motivation and active participation in lessons, enabled them to evaluate historical events from a multi-dimensional perspective rather than a monolithic one, and ultimately positively affected the development of their historical thinking skills.

Keywords: History education, debate method, conquest of Istanbul, historical thinking, teaching methods

TYMM'NDE DEĞERLER, ÖĞRENCİ ÖNCELİĞİ, TARİH DERS KİTABI VE MÜFREDATI ARASINDA KARŞILAŞTIRMA

Nurten KOLCU

Millî Eğitim Bakanlığı Menteşe Anadolu Lisesi, Tarih Öğretmeni, Muğla
nurtenkolcun@gmail.com

ÖZET

2024-2025 eğitim-öğretim yılında uygulamaya giren Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde "Erdem-Değer-Eylem" (EDE) başlığı altında yirmi değer esas alınmış ve bunlara tarih müfredatı ile 9. sınıf ders kitabında çeşitli şekillerde yer verilmiştir. Bu çalışmada, 2024-2025 ve 2025-2026 eğitim-öğretim yıllarında eğitime başlayan öğrencilerin EDE çerçevesindeki 20 kök değer arasından önemli bulunduğu ilk üç değer analiz edilmiştir. Çalışmada, "Öğrencilerin hangi değerlere öncelik verdiği, öğrenci öncelikleri ile tarih müfredatı ve ders kitabındaki değerlerin dağılımı/ağırlığı ne düzeyde örtüşmektedir?" sorusuna cevap aranmaktadır. Öğrenci değer algısı sonuçlarıyla 9. sınıf tarih müfredat programı ve ders kitabındaki değerlerin dağılımı ve yer alma sıklığı karşılaştırılarak aradaki uyumun belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada yöntem olarak karma araştırma deseni ile doküman analizi benimsenmiştir. 173 öğrenciden toplanan veriler Excel yazılımında frekans (f) ve yüzde (%) analizine tâbi tutulmuştur. 9. sınıf tarih müfredatı ve ders kitabı doküman analizi tekniğiyle incelenmiş, 20 değer kitap ve programdaki dağılımı kodlanmıştır. İki yılın öğrencilerinin öncelik verdiği değerler adalet, özgürlük ve aile bütünlüğüdür. Tarih öğretim programı birinci ünitesi değerleri mahremiyet, dürüstlük ve vatanseverliktir. Bu değerler kitabın ilk ünitesinde açıkça yer almazken öğretim programında "öğrenme-öğretme uygulamaları" bölümünde yer almaktadır. Öğrencilerin önem verdiği değerler açısından ise ders kitabının birinci ünitesinde aile bütünlüğü yer almazken adalet 26, özgürlük 4 defa geçmektedir. Bu ünite bazında öğrencilerin hiyerarşik değer algıları ile resmî müfredatın teorik hedefleri ve ders kitabının pratik uygulamaları arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Geniş çaplı araştırma sonuçları; ders kitapları ve öğretim programlarının bu doğrultuda düzenlenmesi, kitapta yer alan metinlerin öğretim programında belirlenen değerleri kapsayacak şekilde yapılandırılmasıyla öğrencilerin değerlere çeşitli şekillerde maruz kalarak bunları içselleştirmesinin sağlanabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, değerler eğitimi, EDE (erdem-değer-eylem), müfredat

A COMPARISON OF VALUES, STUDENT PRIORITY, AND HISTORY TEXTBOOKS AND CURRICULA IN TÜRKİYE CENTURY EDUCATION MODEL

Nurten Kolcu

Ministry of National Education, Menteşe Anatolian High School, History Teacher, Muğla
nurtenkolcun@gmail.com

ABSTRACT

In the "Türkiye Century Education Model" implemented in the 2024-2025 academic year, twenty core values were established under the "Virtue-Value-Action" (EDE) heading and integrated into the history curriculum and 9th-grade textbook in various ways. This study analyzes the top three values prioritized among the 20 values by students starting school in 2024-2025 and 2025-2026. The research seeks to answer: "Which values do students prioritize, and to what extent do student priorities overlap with the distribution/weight of values in the history curriculum and textbook?" It aims to determine alignment by comparing student value perception results with the distribution and frequency of values in the 9th-grade history curriculum and textbook. Methodologically, a mixed-methods design and document analysis were adopted. Data gathered from 173 students underwent frequency (f) and percentage (%) analysis using Excel software. The 9th-grade history curriculum and textbook were examined through document analysis, coding the distribution of 20 values across both. Values prioritized by students over two years were justice, freedom, and family integrity. First-unit history curriculum values were privacy, honesty, and patriotism. Although absent from the textbook's first unit, they appear under "learning-teaching practices" in the curriculum. Regarding student priorities, family integrity is missing from unit one, while justice appears 26 times and freedom 4 times. Distinct differences exist on a unit basis between students' hierarchical value perceptions, official curriculum theoretical goals, and textbook practical applications. Comprehensive research results show that organizing textbooks and curricula accordingly, structuring texts to cover defined values, ensures students internalize values through varied exposure.

Keywords: Century of Türkiye Education Model, values education, EDE (virtue-value-action), curriculum

II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI DÖNEMDE (1945-1960'LAR) NAHÇIVAN'DA EĞİTİM VE BİLİMİN GELİŞİMİ

Doç. Dr. Gadir AKBAROV
Nahçıvan Devlet Üniversitesi
qadirekberov@ndu.edu.az

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, II. Dünya Savaşı sonrası dönemde (1945-1960'lar) Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nde eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması, kitleselleşme dinamikleri ve bilimsel-araştırma ortamının kurumsallaşma sürecini kapsamlı bir şekilde incelemektir. Çalışma, II. Dünya Savaşı'nın yol açtığı sosyo-ekonomik zorluklara rağmen, 1945-1960'larda Nahçıvan'da yedi ve sekiz yıllık zorunlu eğitim sistemine başarılı bir geçişin sağlandığını, okul ağının genişletildiğini ve okuma yazma bilmemezliğin tamamen ortadan kaldırıldığını göstermektedir. Bu yıllarda, bölgenin en acı sorunlarından biri olan pedagojik personel eksikliği, Nahçıvan Öğretmen Enstitüsü ve ortaöğretim uzmanlık kurumları aracılığıyla neredeyse tamamen giderildi. Başlıca idari yöntemlerin uygulanmasıyla elde edilen sonuçlar, iktidardaki komünist rejimin toplumdaki ahlaki ve ideolojik temellerini güçlendirmesine olanak sağladı. Bu nedenle, komünist ideolojinin eğitim, kültür ve din gibi kamu bilincinin temel biçimleri üzerindeki hakimiyetini kurmak amacıyla, okul ağının yeniden kurulması ve geliştirilmesi ile kültürel ve eğitim kurumlarının genişletilmesi ana hedef olarak seçildi. Bu yönde yapılan çalışmalar ideolojiye hizmet etse de, halkın aydınlanmasında ve okuma yazma bilmezliğin ortadan kaldırılmasında önemli bir rol oynadı. Bu yıllarda, eğitim tesislerinin yeniden inşası ve yeni tesislerin yapımı da gerçekleştirildi. Azerbaycan SSR Bilimler Akademisi'nin kurulmasıyla birlikte, bölgenin jeolojik, mineral ve arkeolojik kaynaklarının temelden incelenmesi için de temeller atıldı. Makalenin hazırlanmasında tarihsel-karşılaştırmalı analiz, kronolojik sistemleştirme ve arşiv belgelerinin geriye dönük analizi yöntemleri kullanılmıştır. Dönemin kamu eğitim raporları ve bilimsel keşif gezileri tarihsel bir bağlamda değerlendirilmiştir. Çalışma, 1945-1960 döneminin Nahçıvan'da eğitim ve bilim tarihinde restorasyon döneminden rönesans dönemine geçiş dönemi olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Nahçıvan, komünist ideoloji, aydınlanma, pedagojik personel, bilimsel araştırma, zorunlu eğitim

THE DEVELOPMENT OF EDUCATION AND SCIENCE IN NAKHCHIVAN DURING THE POST-WORLD WAR II ERA (1945– 1960S)

Assoc. Prof. Dr. Gadir AKBAROV
Nakhchivan State University
ekberovqadir4@gmail.com

ABSTRACT

The main objective of this study is to comprehensively examine the restructuring of the education system, the dynamics of massification, and the institutionalization process of the scientific-research environment in the Nakhchivan Autonomous Republic during the post-World War II period (1945-1960s). Despite the socio-economic difficulties caused by World War II, the study shows that a successful transition to a seven- and eight-year compulsory education system was achieved in Nakhchivan during the 1945-1960s, the school network was expanded, and illiteracy was completely eradicated. Therefore, the restructuring and development of the school network and the expansion of cultural and educational institutions were chosen as the main goals, with the aim of establishing the dominance of communist ideology over fundamental forms of public consciousness such as education and culture. Although these efforts served ideology, they played a significant role in enlightening the public and eradicating illiteracy. During these years, the restructuring of educational facilities and the construction of new facilities were also carried out. The establishment of the Azerbaijan SSR Academy of Sciences laid the groundwork for a fundamental study of the region's geological, mineral, and archaeological resources. This article utilizes historical-comparative analysis, chronological systematization, and retrospective analysis of archival documents. Public education reports and scientific expeditions of the period are evaluated within a historical context. This study demonstrates that the period 1945-1960 in Nakhchivan marked a transition from a period of restoration to a renaissance in the history of education and science.

Keywords: Nakhchivan, communist ideology, enlightenment, pedagogical personnel, scientific research, compulsory education

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKİYE TARİHÇİLİĞİNDE NADİR AFŞAR VE AFŞAR İMPARATORLUĞU: DEĞİŞEN YAKLAŞIMLAR ÜZERİNE BİR İNCELEME

Doktora adayı Sabina ALIYEVA

Bakü Devlet Üniversitesi

sabinaaliyeva.s@bsu.edu.az

ÖZET

Bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonraki dönemde Nadir Şah Afşar ve onun kurduğu Afşar İmparatorluğu hakkında Türkiye tarih yazımında oluşan yaklaşımların zaman içerisindeki değişimi incelenmektedir. Araştırmanın temel amacı, farklı dönemlerde kaleme alınan eserlerde Nadir Şah'ın şahsiyetine, devlet kuruculuğu faaliyetlerine ve Afşar İmparatorluğu'na ilişkin değerlendirmeleri karşılaştırmak ve bu değerlendirmelerde zaman içerisinde meydana gelen değişiklikleri belirlemektir. Araştırmada, Türkiye'de farklı dönemlerde yayımlanmış genel tarih eserleri, monografiler, tezler, bilimsel makaleler, ansiklopedi maddeleri ve arşiv belgelerine dayanan çalışmalar karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Özellikle yazarların Afşar Devleti'ni ve Nadir Şah dönemini nasıl adlandırdıklarına, hangi kaynaklara başvurdıklarına ve Nadir Şah'ın askerî, siyasi, diplomatik ve dinî faaliyetlerini nasıl değerlendirdiklerine dikkat edilmektedir. Yapılan inceleme, önceki araştırmaların bir kısmında olayların daha çok Osmanlı Devleti'nin siyasi çıkarları ve Osmanlı kaynakları esas alınarak açıklandığını, Afşar Devleti'nin ise çoğu zaman "İran" adı altında sunulduğunu göstermektedir. Yalnızca Afşar İmparatorluğu'nun değil, aynı zamanda 1501'den 1736'ya kadar varlığını sürdüren Safevi Devleti'nin de "İran devleti" adı altında kayda geçirildiğini belirtebiliriz. Sonraki araştırmalarda daha çeşitli kaynaklardan yararlanılması, Nadir Şah Afşar'ın devlet kuruculuğunun, Afşar Devleti'nin ayrı bir siyasi yapı olarak değerlendirilmesinin, Osmanlı-Afşar ilişkilerinin, diplomatik faaliyetlerinin ve dinî siyasetinin daha geniş biçimde incelenmesine imkân sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Nadir Şah Afşar, Afşar İmparatorluğu, Türkiye tarih yazımı, Türkiye Cumhuriyeti, Sultan I. Mahmut, Osmanlı Devleti, Osmanlı-Afşar ilişkileri.

NADIR AFSHAR AND THE AFSHAR EMPIRE IN REPUBLICAN-ERA TURKISH HISTORIOGRAPHY: A STUDY OF CHANGING APPROACHES

PhD candidate Sabina ALİYEVA

Baku State University

sabinaaliyeva.s@bsu.edu.az

ABSTRACT

This study examines the changing approaches in Turkish historiography toward Nadir Shah Afshar and the Afshar Empire he founded in the period following the establishment of the Republic of Türkiye. The main aim of the research is to compare the assessments of Nadir Shah's personality, state-building activities, and the Afshar Empire in works written at different times, and to identify how these assessments changed over time. The study comparatively analyzes general historical works, monographs, theses, scholarly articles, encyclopedia entries, and studies based on archival documents published in Türkiye in different periods. Particular attention is paid to how authors refer to the Afshar State and the period of Nadir Shah, which sources they employ, and how they evaluate Nadir Shah's military, political, diplomatic, and religious activities. The analysis shows that in some earlier studies, events were explained primarily on the basis of the political interests of the Ottoman State and Ottoman sources, while the Afshar State was often presented under the designation of "Iran". We can mention that not only the Afshar Empire, but also the Safavid State, which existed from 1501 to 1736, was recorded under the name "Iranian State". In later scholarship, the use of a wider variety of sources made it possible to examine more extensively Nadir Shah's state-building activities, the Afshar State as a distinct political entity, Ottoman–Afshar relations, his diplomatic activities, and his religious policy.

Keywords: Nadir Shah Afshar, Afshar Empire, Turkish Historiography, Republic of Türkiye, Sultan Mahmut I, Ottoman State, Ottoman-Afshar relations.

ARŞİV BELGELERİ IŞIĞINDA XVIII. YÜZYIL GÜMÜŞHANE DARPHANESİ'NDE SERMAYE VE MADEN ÜRETİMİ: OSMANLI EKONOMİK TARİH YAZIMINA BİR KATKI¹

Sümeyya ÇALIK

Bilim Uzmanı

sumeyyacalik@gmail.com

Prof. Dr. Sıddık ÇALIK

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

scalik@aybu.edu.tr

ÖZET

Gümüşhane Darphanesi, Osmanlı Devleti'nin maden üretimi, para basımı ve iktisadi yapısı açısından önemli bir yere sahip olmasına karşın darphanenin bu yüzyıldaki işleyişi ve Osmanlı ekonomik sistemi içerisindeki rolü hakkında yapılan çalışmalar sınırlıdır, söz konusu darphane hakkında genellikle Osmanlı İmparatorluğu'ndaki muhtelif yerlerdeki darphane ve madenlerden bahsedilirken bilgi verilmiştir. Bu nedenle araştırmanın problemi, XVIII. Yüzyılda Gümüşhane Darphanesinde maden üretimi ile sermaye arasındaki ilişki ve bu ilişkinin Osmanlı ekonomik tarih yazımına ne ölçüde katkı sağladığının anlaşılması olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda öncelikle literatürde Osmanlı Darphaneleri hakkındaki çalışmalara değinilmiş, ardından müstakil darphane çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra XVIII. Yüzyıl'da Gümüşhane Darphanesinde sermaye ve maden üretimi arşiv belgelerinden hareketle tespit edilmiştir. Çalışmada tarama-derleme ve doküman incelemesi yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını, Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde bulunan XVIII. yüzyılda Gümüşhane Darphanesi'nin sermaye ve maden üretimi hakkında bilgi veren ve Cevdet fonunda yer alan; C. Darphane, C. Mâliye ve C. Askeriye; Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi; Evrak, Ali Emîrî Efendi Koleksiyonu içerisinde yer alan; Sultan I. Mahmud, Sultan III. Osman, Sultan I. Abdülhamid ve Hatt-ı Hümayun gibi farklı tasnifteki arşiv belgeleri oluşturmaktadır. Veriler içerik analizi yoluyla sistematik biçimde incelenmiş, kodlanarak kategorilere ayrılmıştır. Bu yönüyle çalışma, konuya ilişkin sınırlı literatüre arşiv belgelerine dayalı bir katkı sunmaktadır. Bulgular, darphaneye verilen sermaye miktarını ortaya koymakta ve Gümüşhane madenlerinden çıkarılan cevherlerin para basımının yanı sıra devletin askerî ve mâli ihtiyaçlarında kullanıldığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Gümüşhane Darphanesi, XVIII. Yüzyıl, Osmanlı Ekonomik Tarih yazımı

¹ Bu çalışma, 2024 yılında Prof. Dr. Sıddık ÇALIK tarafından danışmanlığı yürütülen ve Sümeyya ÇALIK tarafından hazırlanan "XVIII. Yüzyılda Gümüşhane Darphanesi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

CAPITAL AND MINERAL PRODUCTION AT THE 18TH-CENTURY GÜMÜŞHANE MINT IN LIGHT OF ARCHIVAL DOCUMENTS: A CONTRIBUTION TO OTTOMAN ECONOMIC HISTORIOGRAPHY*

Sümeyya ÇALIK

Master of Science

sumeyyacalik@gmail.com

Prof. Dr. Sıddık ÇALIK

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of
History, Early Modern History, Ankara, Türkiye

scalik@aybu.edu.tr

ABSTRACT

Although the Gümüşhane Mint held a significant place in terms of the Ottoman Empire's mineral production, coinage, and economic structure, existing studies regarding its operations and role within the Ottoman economic system during the 18th century are limited; information about this mint has generally been provided only within the context of broader discussions on various mints and mines across the empire. Consequently, the research problem is defined as understanding the relationship between mineral production and capital at the Gümüşhane Mint during the 18th century and assessing the extent to which this relationship contributes to Ottoman economic historiography. In this context, the study first reviews the literature on Ottoman mints and discusses existing specific studies on individual mints. Subsequently, capital and mineral production at the Gümüşhane Mint during the 18th century are identified based on archival documents. The study employs literature review, compilation, and document analysis methods. The research data is derived from archival documents housed in the Presidency of State Archives (Ottoman Archives)- specifically within the "Cevdet" fonds (C. Darphane, C. Mâliye, and C. Askeriye)-as well as the Topkapı Palace Museum Archives and the Ali Emîrî Efendi Collection, covering various classifications such as the reigns of Sultan Mahmud I, Sultan Osman III and Sultan Abdülhamid I, alongside Hatt-ı Hümayun (imperial rescripts). The data were systematically examined through content analysis, coded, and categorized. In this respect, the study offers a contribution based on archival evidence to the limited existing literature on the subject. The findings reveal the amount of capital allocated to the mint and demonstrate that the ore extracted from the Gümüşhane mines was used to meet the state's military and financial needs, in addition to being used for coinage.

Keywords: Gümüşhane Mint, Eighteenth Century, Ottoman Economic Historiography

* This study is derived from the master's thesis titled "The Gümüşhane Mint in the 18th Century," prepared by Sümeyya Çalık under the supervision of Prof. Dr. Sıddık Çalık in 2024.

CANDAR BEYLİĞİ'NDE TARİH YAZICILIĞI VE MÜVERRHİLER

Dr. Öğr. Üyesi Tunay KARAKÖK

Bartın Üniversitesi

tkarakok@bartin.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, Candaroğulları Beyliği (XIII.–XV. yüzyıllar) özelinde Anadolu beylikleri tarih yazıcılığının doğasını, niteliklerini ve kaynak değerini çok yönlü olarak ortaya koymaktır. Çalışmanın hareket noktasını oluşturan temel problem, Candar Beyliği'nin, çağdaşı bazı Anadolu beyliklerinden farklı olarak bağımsız bir saray kronikçiliği geleneği geliştirememiş olmasıdır. Bu durum, beylik tarihinin büyük ölçüde dolaylı ve dış kaynaklara bağlı kalmasına neden olmuştur. Dolayısıyla araştırmanın odaklandığı soru, bu “dışa bağımlı” tarih anlatısının hangi tür kaynaklar üzerinden inşa edildiği ve bu kaynakların beylik tarihini nasıl yansıttığıdır. Araştırmada nitel araştırma deseni benimsenmiş olup, veri toplama ve analiz sürecinde temel olarak doküman incelemesi (belgesel tarama) yöntemi kullanılmıştır. Bu çerçevede, döneme ilişkin birincil ve ikincil kaynaklar; Selçuklu kronikleri (Aksarayî, İbn Bîbî), Osmanlı vakayinâmeleri (Âşıkpaşazâde, Neşrî) ile seyahatnâme türünün en önemli örneği olan İbn Battûta'nın gözlemleri, tarihsel eleştiri ve karşılaştırmalı analiz yöntemleriyle incelenmiştir. Elde edilen veriler, beylik tarihinin siyasî olaylar yanında, Kastamonu ve Sinop merkezli şehir kültürü, denizcilik faaliyetleri, ticaret ağları ve ulema çevreleri gibi sosyo-ekonomik ve kültürel boyutlarıyla da ele alınmasını mümkün kılmıştır. Araştırma sonucunda, Candar tarih yazıcılığının parçalı ancak zengin bir yapı arz ettiği; İbn Battûta'nın eserinin ise beylik hakkında en kapsamlı birincil gözlemleri sunduğu tespit edilmiştir. Osmanlı tarihçilerinin anlatılarında Candarların daha çok Osmanlı genişlemesi bağlamında değerlendirilmiş olması, beylik hafızasının dış merkezli bir perspektifle yeniden kurgulandığını göstermektedir. Bu bulgular, Candar Beyliği örneğinde, siyasî bağımsızlık düzeyi sınırlı olan beyliklerin kendi tarihsel anlatılarını üretmekte karşılaştıkları zorlukları ve bu boşluğun dış kaynaklarca nasıl doldurulduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Çalışma, bu yönüyle yalnızca Candar Beyliği'nin değil, Anadolu beylikleri tarih yazımının genel karakterine dair metodolojik bir tartışma alanı sunmakta ve modern tarih araştırmalarına karşılaştırmalı analizler için yeni bir referans çerçevesi sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Candaroğulları, Beylikler Dönemi, Tarih Yazıcılığı, Müverrihler

HISTORIOGRAPHY AND HISTORIANS OF THE CANDARID BEYLIK

Asst. Prof. Dr. Tunay KARAKÖK

Bartın Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü
tkarakok@bartin.edu.tr

ABSTRACT

The Candarid The primary aim of this study is to comprehensively examine the nature, characteristics, and source value of Anatolian beylik historiography, with a specific focus on the Candarid Beylik (XIIIth–XVth centuries). The central problem that constitutes the point of departure for this research is the fact that, unlike some of its contemporary Anatolian principalities, the Candarid Beylik failed to develop an independent tradition of court chronicle writing. This situation has resulted in the history of the beylik being largely dependent on indirect and external sources. Accordingly, the core research question addressed in this study is: through which types of sources has this "externally dependent" historical narrative been constructed, and how do these sources reflect the history of the beylik? The study adopts a qualitative research design, and the primary method employed for data collection and analysis is document analysis (archival/documentary research). Within this framework, primary and secondary sources pertaining to the period—including Seljuk chronicles (Aksarayî, İbn Bîbî), Ottoman historiographical works (Âşıkpaşazâde, Neşrî), and the most significant travelogue of the era, the observations of Ibn Battuta—have been examined using the methods of historical criticism and comparative analysis. The data obtained have made it possible to address the history of the beylik not only in terms of political events but also through its socio-economic and cultural dimensions, such as the urban culture centered in Kastamonu and Sinop, maritime activities, trade networks, and scholarly (ulema) circles. As a result of the research, it has been determined that Candarid historiography presents a fragmented yet rich structural composition, and that Ibn Battuta's work offers the most comprehensive primary eyewitness account of the beylik. The fact that Ottoman historians evaluated the Candarids largely within the framework of Ottoman expansion demonstrates that the memory of the principality was reconstructed from an externally oriented perspective. These findings clearly reveal, in the case of the Candarid Beylik, the difficulties faced by principalities with limited political independence in producing their own historical narratives, as well as the ways in which this gap was filled by external sources. In this respect, the study offers a methodological discussion not only on the Candarid Beylik but also on the general characteristics of Anatolian beylik historiography, and provides a new reference framework for comparative analyses in modern historical research.

Keywords: Candarids, Period of Beyliks, Historiography, Chroniclers

İSLAM TARİHİ KONULARININ ÖĞRETİMİNDE NELER DEĞİŞTİ?

Dr. Yusuf Ziya AKTAŞ

Gazi Üniversitesi

yusufziya.aktas@gazi.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, ortaöğretim tarih öğretiminde İslam tarihi konularının 2018 Tarih Dersi Öğretim Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli sonrasında nasıl değiştiğini karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Araştırmanın temel problemi, erken İslam tarihi ve Türk-İslam tarihi içeriklerinin program ve ders kitabı düzeyinde hangi yönlerden korunduğu, hangi yönlerden dönüştüğü ve bu dönüşümün öğretimsel anlamının ne olduğudur. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı içinde karşılaştırmalı doküman incelemesi olarak tasarlanmıştır. Veri kaynaklarını 2018 Tarih Dersi Öğretim Programı, 2022 tarihli 9. sınıf tarih ders kitabının “İslam Medeniyetinin Doğuşu” ünitesi, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni, 2024 Tarih Dersi Öğretim Programı ve 2024 tarihli 9. sınıf tarih ders kitabı oluşturmaktadır. Dokümanlar; program mimarisi, içerik kapsamı, kronoloji, kavram öğretimi, görsel ve kaynak kullanımı, tarihsel düşünme becerileri, değerler ve ölçme-değerlendirme boyutları açısından analiz edilmiştir. Bulgular, 2018 modelinde İslam tarihinin bağımsız ve kronolojik bir ünite olarak yapılandırıldığını; 2024 modelinde ise Orta Çağ medeniyetleri bağlamında tematik, karşılaştırmalı ve kaynak temelli bir yapıya taşındığını göstermektedir. Çalışma, yeni modelin beceri ve kanıt kullanımını güçlendirdiğini; buna karşılık kronolojik çekirdek, öğrenci hazırbulunuşluğu ve öğretmen desteği bakımından uygulama açısından da dikkatli uygulanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak 2024 modeli, İslam tarihini müfredattan çıkarmamakta; bu konuların epistemik statüsünü bilgi aktarma alanından tarihsel sorgulama ve kanıta dayalı öğrenme alanına dönüştürmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam tarihi öğretimi, tarih eğitimi, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, öğretim programı, ders kitabı

WHAT HAS CHANGED IN TEACHING ISLAMIC HISTORY TOPICS?

Dr. Yusuf Ziya AKTAŞ

Gazi University

yusufziya.aktas.com

ABSTRACT

This study comparatively examines how Islamic history topics in upper-secondary history education changed after the transition from the 2018 History Curriculum to the 2024 Türkiye Century Education Model. The main problem of the study is to determine which aspects of early Islamic history and Turkish-Islamic history content have been preserved, which aspects have been transformed, and what this transformation means pedagogically at the levels of curriculum and textbook design. The study was designed as a qualitative comparative document analysis. The data sources consist of the 2018 History Curriculum, the “Birth of Islamic Civilization” unit in the 2022 ninth-grade history textbook, the 2024 common framework of the Türkiye Century Education Model, the 2024 History Curriculum, and the 2024 ninth-grade history textbook. The documents were analysed in terms of curriculum architecture, content scope, chronology, concept teaching, use of visuals and sources, historical thinking skills, values education, and assessment. The findings indicate that the 2018 model positioned Islamic history as an independent and chronological unit, whereas the 2024 model relocated it within a thematic, comparative, and source-based framework of medieval civilizations. The study concludes that the 2024 model does not remove Islamic history from the curriculum; rather, it changes its epistemic status from a field of content transmission to a field of historical inquiry and evidence-based learning.

Keywords: Teaching ıslamic history, History Education, Türkiye Century Education Model, Curriculum, Textbook

ŞUŞA'DA KURULAN YENİ TİP OKULLARIN KARABAĞ'IN EĞİTİM ORTAMINA ETKİSİ (XIX. YÜZYILIN İKİNCİ YARISI – XX. YÜZYILIN BAŞLARI)

Dr. Elşan ASLANOV
Bakü Devlet Üniversitesi
elshanaslanov@bsu.edu.az

ÖZET

Bu çalışmada XIX. yüzyılın ikinci yarısından XX. yüzyılın başlarına kadar Şuşa'da açılan yeni tip okulların Karabağ'da dünyevi eğitimin yayılmasına etkisi incelenmektedir. Araştırmanın amacı, şehir okullarının, Şuşa Real Mektebinin, kız okullarının ve diğer dünyevi eğitim kurumlarının kuruluş koşullarını, bu kurumlarda okutulan dersleri ve bölgenin eğitim hayatındaki yerlerini belirlemektir. Araştırmada tarihsel-karşılaştırmalı, tarihsel-coğrafi ve kaynak analizi yöntemlerinden yararlanılmakta; resmî istatistikler, Kafkas Takvimleri, Yelizavetpol Guberniyası'na ilişkin yıllık raporlar, okullarla ilgili belgeler ve dönemin süreli yayınları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir. İnceleme, Şuşa Real Mektebinin, şehir okullarının ve kız okullarının açılmasının, dinî eğitim kurumlarının yanı sıra dünyevi eğitim imkânlarını da genişlettiğini göstermektedir. Bu okullarda Rusça, tarih, coğrafya, matematik ve tabiat bilimlerinin okutulması, öğrencilere gelecekte kamu yönetiminde ve farklı meslek alanlarında çalışmak için gerekli bilgileri kazandırmıştır. Kız okullarının faaliyeti, kız çocuklarının okul eğitimine katılması için yeni imkânlar yaratmıştır. Şuşa'nın idarî, ekonomik ve kültürel bir merkez olması, yeni okulların burada açılmasını kolaylaştırmış ve şehri Karabağ'ın başlıca dünyevi eğitim merkezlerinden biri hâline getirmiştir. Sonuç olarak yeni tip okullar, bölgede dünyevi nitelikteki derslerin yaygınlaşmasına, eğitilmiş kadroların yetişmesine ve bazı mezunların öğretmen, memur ve diğer alanlarda faaliyet göstermesine zemin hazırlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Şuşa, Karabağ, yeni tip okullar, dünyevi eğitim, eğitim tarihi.

THE IMPACT OF THE NEW-TYPE SCHOOLS ESTABLISHED IN SHUSHA ON THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF KARABAKH (LATE 19TH – EARLY 20TH CENTURIES)

Dr. Elşan ASLANOV

Baku State University

elshanaslanov@bsu.edu.az

ABSTRACT

This study examines the impact of the new-type schools established in Shusha from the second half of the nineteenth century to the early twentieth century on the spread of secular education in Karabakh. The study aims to identify the conditions that led to the establishment of urban schools, the Shusha Real School, girls' schools, and other secular educational institutions, as well as the subjects taught in these schools and their place in the educational life of the region. The research employs historical-comparative, historical-geographical, and source-critical methods. Official statistical data, the Caucasian Calendars, annual reviews of the Elizavetpol Governorate, documents relating to educational institutions, and materials from the periodical press are examined comparatively. The analysis demonstrates that the opening of the Real School, urban schools, and girls' schools broadened opportunities for secular education in Shusha alongside the existing institutions of religious education. The teaching of Russian, history, geography, mathematics, and the natural sciences provided pupils with the knowledge required for future employment in public administration and various professional fields. The activities of girls' schools created new opportunities for girls to participate in formal education. Shusha's position as an administrative, economic, and cultural centre facilitated the establishment of new schools and transformed the city into one of the principal centres of secular education in Karabakh. Consequently, the new-type schools contributed to the dissemination of secular subjects, the formation of educated personnel, and the subsequent employment of some graduates as teachers, civil servants, and professionals in other fields.

Keywords: Shusha, Karabakh, new-type schools, secular education, history of education.

OSMANLI ÜLKESİNDE DİJİTAL YOLCULUK: SEYYAH-I OSMANLI

Emin Kaan HANCIOĞLU

Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

ekhanci1907@gmail.com

İbrahim Levent BAŞKAYA

Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

leventvedatbaskaya@gmail.com

ÖZET

Mekan bilgisi tarih dersinin olmazsa olmazıdır. Mekan bilgisini öğretmenin en geleneksel ve kolay yollarından biri ise haritalardır. Ders kitaplarında, duvarlarda, tarih öğretimi yapılan her yerde bir haritaya rastlamanız mümkündür. Osmanlı Devleti konularını mekânsal ve kronolojik temelli olarak dijital harita üzerinde animasyonlu bir şekilde bir şekilde öğreten bir uygulama yer almamaktadır. Yabancı tarih konuları üzerinden farklı ülkelerde kullanılmasına rağmen Türkiye’de Osmanlı ile ilgili olarak ilk kez kullanılmaktadır. Çalışmanın temel amacı da Osmanlı tarihini dijital, animasyonlu ve interaktif haritalar aracılığıyla daha kalıcı ve anlaşılır kılmaktır. Bu amaçla yola çıkılarak dijital harita uygulaması olan PictraMap uygulaması ile Osmanlı Devleti ile ilgili olarak MEB müfredatında yer alan 14 konu başlığında mekan öğretimini temel alan ürünler oluşturulmuştur. Bu ürünlere göre animasyonlu harita üzerinden bir şehirden başlayan yolculuk başka bir şehre ulaşmakta, oradan da başka bir şehre varmaktadır. Böylece bir konu başlığı ile ilgili bilgilerin animasyonlu harita üzerinde öğretildiği proje ürünleri hazırlanmıştır. Örneğin Osmanlı Devleti'nin ilk savaşı olan Koyunhisar'dan yapay zeka görselleriyle oluşturulmuş konu başlığı sırasıyla Maltepe(Savaşı), Sırsındığı(Savaşı), Kosova(Savaşı), Niğbolu(Savaşı), Ankara(Savaşı), Varna(Savaşı) gibi coğrafyalar üzerinden dijital yolculuk yapılmaktadır. Proje ürünlerinin bazı konu başlıkları kültür sanat eserleri, kişiler, antlaşmalar, padişahlar, camiler, medreseler olarak belirlenmiştir. Böylece Osmanlı seyyahı sadece siyasi konuları değil kültürel konuları da öğrenmektedir. Çalışma kapsamında oluşturulan platform internet bağlantısı olan ve akıllı tahtası olan her sınıfta uygulanabilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının bünyesindeki okullarda bu imkanların bulunması projenin sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarih eğitimi, Dijital harita, Osmanlı tarihi, İnteraktif öğrenme

A DIGITAL JOURNEY IN THE OTTOMAN EMPIRE: SEYYAH-I OSMANLI

Emin Kaan HANCIOĞLU
Dumlupınar Science and Arts Center
ekhanci1907@gmail.com

İbrahim Levent BAŞKAYA
Dumlupınar Science and Arts Center
leventvedatbaskaya@gmail.com

ABSTRACT

Spatial knowledge is essential to history lessons. One of the most traditional and easiest ways to teach spatial knowledge is through maps. You can find maps in textbooks, on walls, and everywhere history is taught. However, there is no application that teaches Ottoman history topics spatially and chronologically using animated digital maps. Although used in other countries for foreign history topics, this is the first time it is being used in Turkey for Ottoman history. The main aim of this study is to make Ottoman history more memorable and understandable through digital, animated, and interactive maps. With this aim in mind, products focusing on spatial teaching in 14 topics related to the Ottoman Empire, as included in the Ministry of National Education curriculum, were created using the PictraMap digital map application. According to these products, a journey starting from one city on the animated map reaches another city, and then another. Thus, project products were prepared where information related to a topic is taught on an animated map. For example, starting with Koyunhisar, the first battle of the Ottoman Empire, the project takes users on a digital journey through various battles using AI-generated visuals, including Maltepe (Battle), Sırsındığı (Battle), Kosovo (Battle), Niğbolu (Battle), Ankara (Battle), and Varna (Battle). Some of the project's topics include cultural and artistic works, individuals, treaties, sultans, mosques, and madrasas. Thus, the Ottoman traveler learns not only about political issues but also about cultural aspects. The platform created within the scope of this study can be implemented in any classroom with internet access and a smart board. The availability of these resources in schools under the Ministry of National Education contributes to the sustainability of the project.

Keywords: History education, Digital map, Ottoman history, Interactive learning

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ADAYLARIYLA BİR YEREL TARİH UYGULAMASI

Prof. Dr. Emine ALTUNAY ŞAM

Amasya Üniversitesi

emine.sam@amasya.edu.tr

Doç. Dr. Pelin İSKENDER KILIÇ

Ondokuzmayıs Üniversitesi

pelini@omu.edu.tr

ÖZET

Yerel tarih, Dünya genelinde ve Türkiye'de sosyal bilgiler/tarih öğretim programlarında, öğrencilere önemli beceriler kazandırmaya yönelik bir öğretim yöntemi olarak ele alınmaktadır. Ancak, yöntemin etkin biçimde gerçekleştirebilmesi ve faydalı sonuçlar alınabilmesi için, öğretmen adaylarının lisans eğitimleri sırasında yerel tarih uygulamaları yaparak bu yöntemle ilgili deneyim kazanmaları gereklidir. Bu bağlamda bu çalışma ile tarih öğretiminde yerel tarihten yararlanmalarının öğretmen adaylarına sağlayabileceği katkılar ele alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Amasya Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Programı birinci sınıfta öğrenim gören 29 öğretmen adayından oluşmaktadır. Nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada fenomenolojik desen kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu yoluyla toplanan öğrenci görüşleri ve ders içi gözlem notlarından oluşmaktadır. Katılımcı görüşleri tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Katılımcıların çoğu, yaşadıkları yerdeki tarihi ve kültürü daha yakından ve derinlemesine tanıma fırsatı bulduklarını, bilmedikleri pek çok şeyi öğrendiklerini, yerel tarih uygulamalarının toplumsal aidiyet ve kimlik oluşumunda önemli rolü olduğunu ve böylece yaşadıkları yere bağlılık ve ilgilerinin daha da arttığını, kültürel mirası korumak ve sahip çıkma konusunda bilinçlendiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adayları, bu uygulama sayesinde, bilgilerin daha kalıcı hale geldiğini, araştırma yapma, sunum hazırlama, teknolojiyi kullanma, zaman yönetimi ve iletişim becerilerinin geliştiğini, hazırladıkları mini belgesellerin kendileri için çok eğlenceli olduğunu kendi yeteneklerini keşfettiklerini, özgüvenlerinin arttığını tarihe ilgi ve meraklarının çoğaldığını, ilerde mesleki yaşantılarında bu yöntemi kullanacaklarını ve yerel tarih uygulamaları yapacaklarını ifade etmişlerdir. Adayların görüşlerinin gözlem sonuçlarıyla örtüştüğü ve derslere istekli geldikleri, video/mini belgesellerinin sunumu sırasında derse olan ilgilerinin ve motivasyonlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, sınıf eğitimi öğretmen adayları, yerel tarih, tarih bilinci

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ KAPSAMINDA 9. VE 10. SINIF TARİH DERS KİTAPLARINDA YER ALAN YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ GÖRSELLERE YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ: BİR FEN LİSESİ ÖRNEĞİ

Lise Öğrencisi Enes Necati TURGUT

Mamak Fen Lisesi

enesnecatiturgut@mail.com

ÖZET

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) doğrultusunda hazırlanan 9. ve 10. sınıf tarih ders kitaplarında yapay zekâ destekli görsellere yer verilmesi, tarih öğretiminde dijital teknolojilerin ders materyallerine entegrasyonuna yönelik yeni bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Tarih öğretiminde görseller; öğrencilerin tarihsel olayları anlamlandırmalarını, geçmiş somutlaştırmalarını ve tarihsel düşünme becerilerini geliştirmelerini destekleyen önemli öğretim materyalleridir. Ancak yapay zekâ ile üretilen görsellerin öğrenciler tarafından nasıl değerlendirildiği, bu görsellerin öğrenme sürecine katkısı ve derse yönelik ilgi üzerindeki etkisine ilişkin araştırmalar halen sınırlıdır. Bu araştırmanın amacı, TYMM kapsamında hazırlanan 9. ve 10. sınıf tarih ders kitaplarında yer alan yapay zekâ destekli görsellere yönelik fen lisesi öğrencilerinin görüşlerini belirlemektir. Araştırma, nicel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ilinde yer alan bir devlet fen lisesinde öğrenim gören 9. ve 10. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen Likert tipi bir ölçek aracılığıyla toplanmıştır. Ölçme aracında öğrencilerin söz konusu görsellere ilişkin görüşleri; tarihsel gerçeklik, öğrenmeye katkı, görsel kalite, güvenilirlik ve derse yönelik ilgi boyutlarında değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler betimsel istatistikler kullanılarak analiz edilmiş, demografik değişkenlere göre karşılaştırmalar yapılmıştır. Çalışmanın, tarih ders kitaplarında yapay zekâ destekli görsellerin kullanımına ilişkin öğrenci bakış açısını ortaya koyarak tarih eğitimi alanına ve gelecekte hazırlanacak ders materyallerine katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, tarih ders kitapları, yapay zekâ destekli görseller

STUDENT VIEWS ON AI GENERATED IMAGES IN 9TH AND 10TH GRADE HISTORY TEXTBOOKS UNDER THE CENTURY OF TÜRKİYE EDUCATION MODEL: A CASE STUDY OF A SCIENCE HIGH SCHOOL

High School Student Enes Necati TURGUT
Mamak Science High School
enesnecatiturgut@mail.com

ABSTRACT

The inclusion of AI-generated images in 9th and 10th-grade history textbooks, prepared in line with the Century of Türkiye Education Model, is regarded as a novel approach to integrating digital technologies into history teaching materials. Images serve as crucial instructional aids in history education, supporting students in understanding historical events, visualizing the past, and developing historical thinking skills. However, research regarding how students perceive AI-generated images, as well as the impact of these images on the learning process and student interest in the subject, remains limited. This study aimed to determine the views of science high school students regarding AI-generated images found in 9th and 10th-grade history textbooks prepared under the Century of Türkiye Education Model framework. This study employed a survey design within a quantitative research framework. The study group consisted of 9th and 10th-grade students attending a public science high school in Ankara. Data were collected using a Likert-type scale developed by the researcher for his study. The measurement tool assessed students' views on the images across several dimensions: historical authenticity, contribution to learning, visual quality, reliability, and interest in the lesson. The data were analyzed using descriptive statistics, and comparisons were made based on the demographic variables. It is anticipated that this study will contribute to the field of history education and to the development of future instructional materials by revealing student's perspectives on the use of AI-generated images in history textbooks.

Keywords: The Century of Türkiye Education Model, history textbook, artificial intelligence generated images

SOSYOEKONOMİK KATKILARI AÇISINDAN KASTAMONU SANAYİ MEKTEBİ (1869-1923)

Doç. Dr. Erol ÇİYDEM

Kastamonu Üniversitesi

eciydem@kastamonu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, Kastamonu Sanayi Mektebi'nin faaliyetleri doğrultusunda vilayetin yerel iktisadi dokusuna, istihdam yapısına, mesleki formasyonuna ve toplumsal hayatına sunduğu sosyoekonomik katkıları vilayet gazetesi kayıtları ve dönemin belgeleri ışığında ortaya koymaktır. Araştırma, mektebin temellerinin atıldığı 1869 yılından Cumhuriyet Dönemi'ne kadarki süreci ele almaktadır. Cumhuriyet Dönemi gelişmeleri ve kurumsal dönüşümleri çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Çalışmada tarihsel araştırma deseni benimsenmiş ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın birincil veri kaynaklarını Kastamonu Vilayet Gazetesi'nde mekteple ilgili yer alan haberler, ilanlar, vilayet salnameleri, maarif salnameleri, Osmanlı'nın son dönemine ait eğitim istatistikleri ve arşiv belgeleri oluşturmaktadır. İncelenen veriler doğrultusunda Kastamonu Sanayi Mektebi'nin kunduracılık, marangozluk, terzilik ve halıcılık gibi zanaat dallarında mezunlar vererek bu şahıslara nakdî sermaye desteği sağladığı ve onların yerel piyasada dükkân açmalarını teşvik ettiği görülmüştür. Mektep atölyelerinde üretilen mobilya ve halı gibi mamullerin hem halka arz edildiği hem de devlet dairelerinin tefrişatında değerlendirildiği tespit edilmiştir. Ayrıca kurum, tarımsal modernizasyon amacıyla İngiliz sabanı temin etmek, çalışanlarına okuma yazma imkânı sunarak sosyal hareketlilik sağlamak ve 1917'de Macaristan'a (Avrupa) öğrenci göndererek tekstil/dokumacılık alanında uluslararası bilgi transferini desteklemek suretiyle çok yönlü bir kalkınma odağı işlevi görmüştür. Çalışma, taşra teşkilatındaki sanayi mekteplerinin yalnızca birer eğitim ve hayır kurumu değil, aynı zamanda küçük sanayiye destekleyen, sermaye birikimine katkı sunan, zanaat kültürünü dönüştüren ve kamu-toplum-üretim entegrasyonunu sağlayan dinamik bölgesel kalkınma aktörleri olduğunu dönemsel birincil kaynaklarla somutlaştırması bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kastamonu sanayi mektebi, mesleki ve teknik eğitim, sosyoekonomik tarih, Osmanlı eğitim tarihi, ıslahhane.

THE KASTAMONU INDUSTRIAL SCHOOL IN TERMS OF ITS SOCIOECONOMIC CONTRIBUTIONS (1869–1923)

Assoc. Prof. Erol ÇİYDEM

Kastamonu University

eciycdem@kastamonu.edu.tr

ABSTRACT

The main purpose of this study is to reveal the socioeconomic contributions of the Kastamonu Industrial School (Kastamonu Sanayi Mektebi) to the province's local economic structure, employment patterns, vocational training, and social life, drawing on provincial newspaper records and contemporary documents. The study examines the period from 1869, when the school's foundations were laid, until the Republican Era. Developments and institutional transformations of the Republican Period have been excluded from the study's scope. A historical research design was adopted, utilizing the document analysis method. The primary data sources of the study consist of news reports and announcements concerning the school published in the Kastamonu Vilayet Gazetesi (Kastamonu Provincial Gazette), provincial yearbooks (vilayet salnamesi), education yearbooks (maarif salnamesi), late Ottoman educational statistics, and archival documents. Based on the analyzed data, it was determined that the Kastamonu Industrial School trained graduates in craft trades such as shoemaking, carpentry, tailoring, and carpet weaving, provided them with cash capital support, and encouraged them to open shops in the local market. It was also established that goods such as furniture and carpets produced in the school's workshops were both offered for public sale and used to furnish government offices. Furthermore, the institution served as a multifaceted hub of regional development by procuring English plows to facilitate agricultural modernization, promoting social mobility by providing literacy opportunities for its employees, and supporting international knowledge transfer in textiles and weaving by sending students to Hungary (Europe) in 1917. This study is significant in that it substantiates—through contemporary primary sources—that industrial schools in the provincial administration were not merely educational and charitable institutions, but also dynamic agents of regional development that bolstered small-scale industries, contributed to capital accumulation, transformed the local craft culture, and fostered public-society-production integration.

Keywords: Kastamonu industrial school, vocational and technical education, socioeconomic history, history of ottoman education, reformatory (ıslahhane).

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMEDE TÜRK EĞİTİM TARİHİNİN ÖNCÜ UYGULAMALARI: MEKTEP VERİM İMTİHANLARI PROJESİ

Başöğretmen Erol KÖMÜR

İstanbul Beylikdüzü Halil Meryem Coşkun Bilim ve Sanat Merkezi

erolkomur@gmail.com

Başöğretmen Mustafa ÖZGÜR

Kırklareli Lüleburgaz Ramazan Yaman Fen Lisesi

mstfozgr81@gmail.com

ÖZET

20. Yüzyılın ilk yarısında Türkiye’de; siyasal, sosyal ve ekonomik alanlarda yaşanan derin krizlere rağmen Türk maarif öncüleri yenilikçi farklı uygulamaları hayata geçirmeyi başarmışlardır. Araştırmamızda İstanbul Üniversitesi Pedagoji Enstitüsü kurucu profesörü Sadrettin Celal Antel’in Türk eğitim tarihinde daha önce örneğine rastlanmayan bir ölçme değerlendirme projesi olan mektep verim testlerinin hazırlık ve uygulama süreçlerinin nasıl yürütüldüğünü ve elde edilen çıktıları gün ışığına çıkartmayı amaçlamaktayız. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. İncelemeye ve analize konu dokümanlar; Prof. Dr. Sadrettin Celal Antel’in mektep verim testleri hakkındaki araştırma makaleleri, dönemin ölçme değerlendirme uygulamalarını yansıtan alan yazın ve mektep verim testleri projesinin yürütülmesi sürecinde İstanbul Maarif Müdürlüğü, Kültür Direktörlüğü ve projenin yürütüldüğü okul müdürlükleri, başmuallimlerin Pedagoji Enstitüsü’ne ulaştırdıkları test içerikleri ve uygulama dönütlerinden oluşan arşiv evrakından oluşmaktadır. İlgili dokümanların tarama ve analizinde yenilikçi teknolojiler kullanılmış, yorumlamalar araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Araştırmada kullanılan belge, yayımlanmamış doküman ve basılı materyal Özdoğan Arşivi’nden sağlanmıştır. Araştırmamız bu yönüyle Cumhuriyet dönemi Türk eğitim tarihinin öncü bir projesini aydınlattığı gibi alan yazına daha önce yayımlanmamış belge ve dokümanları kazandırarak önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bu yönüyle alanda yapılan ilk çalışmalardan biri olup araştırmada kullandığı ilk kez gün ışığına çıkartılan belgeler araştırmacılar için referans niteliğindedir. Elde edilen bulgular, çıkarımlar, yorumlar ve sonuçlar; ölçme değerlendirme uzmanlarının, program geliştiricilerin, proje yöneticilerinin, izleme değerlendirme ekiplerinin ve tarih eğitimcilerinin akademik ve pratik gereksinimlerini de karşılayabileceği değerlendirilmektedir. Çalışmalarımızda belgelere ulaşma izni ve kolaylığını sağlayan Özdoğan Arşivi ve Kütüphanesi yetkilileri ile Prof. Dr. Mehmet Özdoğan’a teşekkürü borç biliriz.

Anahtar Kelimeler: Ölçme ve değerlendirme, mektep verim testleri, Sadrettin Celal Antel, eğitim tarihi.

PIONEERING PRACTICES IN TURKISH EDUCATIONAL HISTORY IN ASSESSMENT AND EVALUATION: THE “MEKTEP VERİM İMTİHANLARI” (THE SCHOOL EFFICIENCY TESTS) PROJECT

Head Teacher Erol KÖMÜR

Istanbul Beylikdüzü Halil Meryem Coşkun Science and Art Center

erolkomur@gmail.com

Head Teacher Mustafa ÖZGÜR

Kırklareli Lüleburgaz Ramazan Yaman Science High School

mstfozgr81@gmail.com

ABSTRACT

Despite the profound political, social, and economic crises experienced in Türkiye during the first half of the twentieth century, pioneering Turkish educators implemented innovative educational practices. This study examines the preparation, implementation, and outcomes of the “mektep verim imtihanları” (school efficiency tests), an innovative assessment and evaluation project developed by Sadrettin Celal Antel, founding professor of the Institute of Pedagogy at Istanbul University. The study employs a qualitative research design based on document analysis. Descriptive and content analysis were used to analyze the data. Sources include Antel’s publications on school efficiency tests, contemporary literature reflecting assessment practices of the period, and archival documents related to the project’s implementation by the Istanbul Directorate of Education, the Directorate of Culture, school administrations, and head teachers. Archival materials, including previously unpublished test documents and implementation feedback, were obtained from the Özdoğan Archive. Innovative technologies were used to examine and analyze the documents. The study sheds light on a pioneering assessment initiative in Republican-era Turkish educational history and contributes previously unpublished primary sources to the literature. Its findings may provide valuable insights for assessment specialists, curriculum developers, project managers, monitoring and evaluation teams, and history educators, and contribute to future historical and pedagogical research.

Keywords: assessment and evaluation, mektep verim imtihanları, school efficiency tests, Sadrettin Celal Antel, history of education.

ÜLKÜCÜ ÖĞRETMEN: MEFKURECİ MUALLİM'DEN ÜLKÜCÜ ÖĞRETMENE TÜRKÇENİN YOLCULUĞUNUN YAPAY ZEKA İLE İNCELEMESİ

Başöğretmen Erol KÖMÜR

Beylikdüzü Halil Meryem Coşkun Bilim ve Sanat Merkezi

erolkomur@gmail.com

ÖZET

Bu araştırma, Türk eğitim tarihi ve Türkçenin 20. yüzyıldaki değişim ve gelişim sürecini, Cumhuriyet döneminin önde gelen eğitimcilerinden Ali Haydar Taner'in çeviri eserleri üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel problemi, 1928 Harf İnkılabı sonrasında Türkçede yaşanan hızlı yapısal ve kelime bazlı değişimin somut metinler üzerinden ölçülebilir şekilde ortaya konulmamış olmasıdır. Bu doğrultuda, Grigori Spiridonoviç Petrov'un kaleme aldığı ve Ali Haydar Taner tarafından 1928'de "Mefkureci Muallim", 1951'de ise "Ülkücü Öğretmen" adıyla yayımlanan çeviri eserin iki farklı baskısı karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışmada Taner'in sözkonusu çeviri eserinin seçilmesinde Taner'in Türkçe, Almanca ve Bulgarca dil yetkinliği belirleyici olmuştur. Araştırmada karma yöntem kullanılmış olup geleneksel metin analizi ile yapay zeka destekli yenilikçi teknikler entegre edilmiştir. Yöntem aşamasında ilk olarak 1928 baskısı Osmanlıca metin günümüz alfabesine transkript edilmiş, 1951 baskısı ise optik karakter tanıma (OCR) teknolojisiyle dijital ortama aktarılmıştır. Ardından on dokuz farklı yapay zeka aracı test edilerek en başarılı olanlarla metin örtüştürme, sözcük değişimi tespiti ve biyografi genişletme işlemleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan yapay zeka destekli analizler sonucunda, 1928 ile 1951 metinleri arasında toplam 1098 kelimenin aynı anlama gelen farklı sözcüklerle değiştirildiği ve bazı siyasi konjonktürel metin çıkarmalarının yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışma, eğitim tarihi ve dilbilim araştırmalarında yapay zeka araçlarının kullanımına dair öncü bir model sunarken, Türkçenin otuz yıllık süreçteki dönüşümünü nicel verilerle kanıtlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim tarihi, Türk dili, yapay zeka, Ali Haydar Taner, metin madenciliği

IDEALIST TEACHER: AN AI-SUPPORTED ANALYSIS OF THE TURKISH LANGUAGE'S JOURNEY FROM 'MEFKURECİ MUALLİM' TO 'ÜLKÜCÜ ÖĞRETMEN'

Head Teacher Erol KÖMÜR

Beylikdüzü Halil Meryem Coşkun Science and Art Center (BİLSEM)

erolkomur@gmail.com

ABSTRACT

This study aims to examine the history of Turkish education and the evolutionary trajectory of the Turkish language throughout the 20th century through the translated works of Ali Haydar Taner, a prominent educator of the Republican era. The primary research problem addresses the lack of measurable, text-based evidence demonstrating the rapid structural and lexical transformations in the Turkish language following the 1928 Alphabet Reform. Accordingly, a comparative analysis was conducted on two distinct editions of a translated work originally authored by Grigory Spiridonovich Petrov, published by Ali Haydar Taner as "Mefkureci Muallim" in 1928 and subsequently as "Ülkücü Öğretmen" in 1951. The selection of this specific translated work was primarily motivated by Taner's linguistic proficiency in Turkish, German, and Bulgarian. The research employed a mixed-methods approach, integrating traditional textual analysis with innovative, artificial intelligence (AI)-supported techniques. Methodologically, the 1928 Ottoman Turkish text was first transcribed into the modern Latin alphabet, while the 1951 edition was digitized utilizing OCR technology. Subsequently, nineteen different AI tools were evaluated; the most effective ones were utilized to perform text alignment, detect lexical substitutions, and expand biographical data. The AI-supported analyses revealed that a total of 1,098 words were replaced with synonymous terms between the 1928 and 1951 texts, alongside certain textual omissions reflecting the political conjuncture of the period. Ultimately, this study provides a pioneering model for the application of AI tools in educational history and linguistic research, while empirically substantiating the transformation of the Turkish language over a thirty-year period with quantitative data.

Keywords: History of education, Turkish language, artificial intelligence, Ali Haydar Taner, text mining

KALICI ENFORMELLİK: ALMANYA'DA OKUL TEMELLİ BİR TARİH ATÖLYESİNDE ÖRGÜTSEL KAPASİTE VE KAMUSAL TARİH ÜRETİMİ

Dr. Feride DURNA

Bağımsız Araştırmacı

fedurna@gmail.com

Dr. Eyüp CÜCÜK

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

cucukeyup@gmail.com

ÖZET

Bu makale, Almanya'nın Bensheim kentindeki Geschwister Scholl Tarih Atölyesi'nin geçmişini, 1990'ların başındaki öğrenci projelerinden 2026 yılındaki kamusal tarih faaliyetlerine uzanan süreçte yeniden kurgulamaktadır. Çalışmanın amacı, bir okul ortamında öğrenci ve öğretmenlerin öncülüğünde başlatılan bir girişimin; değişen öğrenci gruplarına, ortaklıklara ve yönetim değişikliklerine rağmen tarihsel araştırmaları, yayın süreçlerini ve bölgesel bellek çalışmalarını nasıl sürdürebildiğini incelemektir. Tarihsel vaka çalışması deseninin kullanıldığı bu araştırmada; kurumsal belgeler, belediye kayıtları, proje ve yayın katalogları, basında çıkan haberler ile atölye ve paydaşları tarafından üretilen dokümanlar analiz edilmektedir. Elde edilen bulgular süreci dört temel evreye ayırmaktadır: dağınık haldeki yerel tarih projelerinin 1998 yılında belirli bir program çatısı altında birleşmesi; 1998-2011 yılları arasında arşiv araştırmaları ve yayın faaliyetlerinden oluşan döngünün kurumsallaşarak pekişmesi; 2012-2019 yılları arasında dışarıdan talep edilen bölgesel bellek çalışmalarına yönelim ile buna eşlik eden liderlik değişimi; ve 2019 sonrasında atölyenin kitaplar, filmler, anma projeleri ve toplumsal işbirlikleri aracılığıyla yeniden yapılanması. Bulgular, bu sürekliliğin kalıcı ve resmi bir kurumsal yapıdan ziyade; öğretmen uzmanlığının, öğrenci katılımının, arşivlerle kurulan ilişkilerin, editöryal emeğin, dışarıdan alınan projelerin ve yerel güven ağlarının sürekli olarak yeniden seferber edilmesine dayandığını göstermektedir. Makale, tarihsel süreç içinde dönüşen bu yapıyı kalıcı enformellik olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu kavram, atölyenin ilişkisel, öğretmen dolayımı ve projelere özgü kaynaklara bağımlı karakterini korurken; personel değişiklikleri ve yaşanan kesintilere rağmen kamusal tarih üretimini sürdürebilme kapasitesini ifade etmektedir. Bu vaka, bir okulun özerk bir kuruma dönüşmeden nasıl saygın bir bölgesel tarihsel bilgi üreticisi haline gelebileceğini; ayrıca halefiyet süreçlerinin, birikmiş itibarın ve çalışma ilişkilerinin sürekli olarak yeniden inşasının, girişimin ayakta kalması için neden hayati bir önem taşıdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: okul temelli kamusal tarih; tarih atölyeleri; yerel tarih; bölgesel bellek çalışmaları; kalıcı enformellik

DURABLE INFORMALITY: ORGANISATIONAL CAPACITY AND PUBLIC HISTORICAL PRODUCTION IN A GERMAN SCHOOL- BASED HISTORY WORKSHOP

Dr. Feride DURNA

Independent Researcher

fedurna@gmail.com

Dr. Eyüp CÜCÜK

İstanbul University-Cerrahpaşa

cucukeyup@gmail.com

ABSTRACT

This article reconstructs the history of the Geschwister Scholl History Workshop in Bensheim, Germany, from the pupil projects of the early 1990s to its public-history activities in 2026. The aim of this article is to examine how an initiative spearheaded by students and teachers within a school setting sustained historical research, publication, and regional memory work across changing pupil cohorts, partnerships, and leadership. Using a historical case-study approach, the article analyses institutional and municipal records, project and publication catalogues, press coverage, and documentation produced by the workshop and its partners. The evidence identifies four phases: the convergence of dispersed local-history projects into a named programme in 1998; the consolidation of a recurring cycle of archival research and publication between 1998 and 2011; expansion into commissioned regional memory work and an overlapping leadership transition between 2012 and 2019; and the post-2019 reassembly of the workshop through books, film, memorial projects, and public collaboration. The findings show that continuity rested less on a permanently formalised structure than on the repeated mobilisation of teacher expertise, pupil participation, archival relationships, editorial labour, external commissions, and local networks of trust. The article conceptualises this historically changing configuration as durable informality. This term captures the workshop's capacity to reproduce public historical work across personnel changes and disruptions while remaining relational, teacher-mediated, and dependent on project-specific resources. The case demonstrates how a school could become a recognised producer of regional historical knowledge without developing into an autonomous institution, and why succession, accumulated credibility, and the repeated reconstruction of working relationships were crucial to its endurance.

Keywords: school-based public history; history workshops; local history; regional memory work; durable informality

ENCOUNTERING THE WORLD THROUGH HISTORY: CULTURAL ARTEFACTS AS MEDIATIONS FOR CRITICAL THINKING

Master Maria Fernanda Sande CANDEIAS

Lusófona University, Lisbon, Portugal

fcandeias1@gmail.com

ABSTRACT

Students encounter the past through multiple forms of representation, yet History education often remains centred on the transmission of established narratives. This paper explores the potential of cultural and artistic artefacts as pedagogical mediations for critical thinking in History education. Its purpose is to develop a conceptual framework that connects world-centred education, cultural mediation, historical literacy and critical thinking. Methodologically, the study adopts a theoretical-conceptual approach, bringing into dialogue perspectives on education as an encounter with the world, symbolic meaning-making and historically grounded interpretation. The paper argues that artefacts do not foster critical thinking by themselves; their educational potential depends on pedagogical mediation that transforms them from objects of observation into objects of historical inquiry. Through contextualisation, interrogation of provenance and perspective, comparison with other evidence and reasoned interpretation, students can move from receiving narratives about the past to critically examining how historical meaning is constructed. The paper therefore proposes a conceptual model of artefact-based historical mediation, positioning History education as a space for encountering the world and developing historically grounded, critical and responsible judgement.

Keywords: History Education, Cultural Artefacts, Artistic Artefacts, Critical Thinking, Historical Thinking

TARİHLE DÜNYAYLA KARŞILAŞMAK: ELEŞTİREL DÜŞÜNMENİN ARACISOLARAK KÜLTÜREL ESERLER

Master Maria Fernanda Sande CANDEIAS
Lusófona Üniversitesi, Lizbon, Portekiz
fcandeias1@gmail.com

ÖZET

Öğrenciler geçmişle çok çeşitli temsil biçimleri aracılığıyla karşılaşmakta; ancak Tarih eğitimi çoğu kez yerleşik anlatıların aktarımı çerçevesinde kalmaya devam etmektedir. Bu çalışma, kültürel ve sanatsal eserlerin Tarih eğitiminde eleştirel düşünmenin pedagojik araçları olarak taşıdığı potansiyeli incelemektedir. Amacı, dünya merkezli eğitim, kültürel aracılık, tarihsel okuryazarlık ve eleştirel düşünme arasında bağ kuran kavramsal bir çerçeve geliştirmektir. Yöntemsel açıdan çalışma, eğitimi dünyayla bir karşılaşma olarak ele alan yaklaşımları, simgesel anlam kurma ve tarihsel temellendirilmiş yorumlama perspektifleriyle diyaloga sokan teorik-kavramsal bir yaklaşım benimsemektedir. Çalışma, eserlerin kendiliğinden eleştirel düşünmeyi beslemediğini; eğitsel potansiyellerinin, onları gözlem nesnelerinden tarihsel sorgulama nesnelerine dönüştüren pedagojik aracılığa bağlı olduğunu savunmaktadır. Bağlamlandırma, köken (proveniyans) ve bakış açısının sorgulanması, diğer kanıtlarla karşılaştırma ve gerekçelendirilmiş yorumlama yoluyla öğrenciler, geçmişe ilişkin anlatıları edilgen biçimde almaktan, tarihsel anlamın nasıl kurulduğunu eleştirel olarak incelemeye geçebilirler. Çalışma, esere dayalı tarihsel aracılığın kavramsal bir modelini önermekte ve Tarih eğitimi, dünyayla karşılaşmanın ve tarihsel temelli, eleştirel ve sorumlu yargı geliştirmenin bir alanı olarak konumlandırırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarih Eğitimi, Kültürel Eserler, Sanatsal Eserler, Eleştirel Düşünme, Tarihsel Düşünme

SİKKELERLE TARİH YAZIMI: ALKAN HUNLARI

Dr. Filiz TEKER

Fırat Üniversitesi

fteker@firat.edu.tr

ÖZET

İran'ın doğusu ile Hindistan'ın batısı, MS IV. yy. da başlayan ve birkaç yüzyıl süren birtakım Hun gruplarının göçüne sahne olmuştur. İran ve Hindistan sınırlarına göç eden bu Hun gruplarından biri de Akhunların bir alt kolu olan Alkanlardır. Baktırya darphanelerini ele geçirerek Kuzeybatı Hindistan'ı da içine alacak şekilde egemenliklerini genişleten Alkanların adının doğrudan zikredildiği hiçbir yazılı kaynak yoktur. Bu nedenle tarihe yardımcı bilimlerden nümismatiğin sunduğu Baktirce $\alpha\lambda\chi\alpha\nu(v)o / \alpha\lambda\chi\alpha\nu(v)o$ (*Alxanno*) yazıtlı sikkeler, bu dönemin yeniden inşası için birincil kaynak olarak kabul edilmektedir. Avusturyalı Nümismat Robert Göbl, Hun sikkelerinin tipolojik ve kronolojik tasnifini yaparak ilk kez bir ana şablon ortaya koymuştur. Robert Göbl'den sonra da nümismatlar bu konuda tarih araştırmalarına eşsiz katkılar yapmaya devam etmiştir. Nümismatların kanıt olarak sunduğu bu kaynaklar, Alkan tarihinin inşasında tarihçiler tarafından kullanılmıştır. Ancak sikkelere dayalı bu tarih yazımı bazı tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu bildiri, Alkan tarihinin yazımında sikkelerin kullanımını ve önemini ele alır. Bu bağlamda, bildiride öncelikle genel hatlarıyla tarih ile nümismatik arasındaki ilişki incelendikten sonra konu ile ilgili nümismatik kaynaklar değerlendirilir. Bildirimizde karşılaştırmalı bir metodoloji ile sikkelerin kaynak olarak kullanımı ve sikkelere dayalı yazılan Alkan tarihi çalışmaları incelenir. Çalışmanın amacı, sikkelerin birincil kaynak olarak tarih yazımındaki önemini vurgulamak ve sikkelerle Alkan tarihi yazımı tartışmalarına katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Tarih, tarihe yardımcı bilimler, nümismatik, Hunlar, Akhunlar, Alkanlar

WRITING HISTORY THROUGH COINS: THE ALCHON HUNS

Dr. Filiz TEKER
Fırat University
fteker@firat.edu.tr

ABSTRACT

The region extending from eastern Iran to western India were witnessed the migration of various Hunnic groups beginning in the IV. century AD and continuing for several centuries. One of these groups migrating toward the borders of Iran was the Alkhons, a branch of the White Huns. By taking control of the Bactrian mints, the Alkhons expanded their rule to encompass Northwestern India. Because no written source directly mentions the Alkhons by name, coins bearing the Bactrian legend $\alpha\lambda\chi\alpha\nu(v)o / \alpha\lambda\chi\alpha\nu(v)o$ (*Alxanno*), as numismatic evidence provided by one of the auxiliary sciences of history, are regarded as primary sources for reconstructing this period. The Austrian numismatist Robert Göbl established a foundational framework by classifying Hunnic coins according to their typological and chronological characteristics. Following Göbl, numismatists continued to make significant contributions to historical research on this topic. These numismatic sources have been utilized by historians to reconstruct Alkhon history. However, this coin-based historiography has also generated several debates. This paper examines the use and significance of coins in writing the history of the Alkhons. In this context, it first explores the relationship between history and numismatics before evaluating the relevant numismatic sources. Using a comparative methodology, it analyzes the use of coins as historical sources and critically reviews existing scholarships on Alkhon history based on numismatic evidence. The aim of this study is to highlight the importance of coins as primary sources in historiography and to contribute to current discussions surrounding the reconstruction of Alkhon history based on numismatic evidence.

Keywords: History, auxiliary sciences of history, numismatic, Huns, White Huns, Alkhon / Alxon / Alkhan / Alchon Huns

KANIT TEMELLİ ÖĞRENME BAĞLAMINDA EĞİTİM TARİHİ KAYNAKLARININ TYMM SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDA KULLANIMI

Doç. Dr. Gönül Türkan DEMİR

Amasya Üniversitesi

gonul2818@gmail.com

ÖZET

TYMM ortak metni incelendiğinde, programın ana felsefesinin bileşenlerinden biri olan zamansal bütünlük kavramıyla eğitimin, geçmişten geleceğe devam eden bir süreç olduğuna vurgu yapılmaktadır. Bu bağlamda öğrencinin içinde yaşadığı toplumun tarihsel tecrübesinin eğitim sürecine dahil edilmesinin gerekliliği belirtilmiştir. Öğrencinin, milli ve manevi ortak bilinç, kültür ve değerler noktasında farkındalık kazanması, eğitim programının ana amaçlarından biri olarak görülmektedir. Eğitim- öğretim süreçlerinde kanıta dayalı öğrenme etkinliklerinin kullanımı kültürel mirasın aktarılması konusunda istenilen amaçlara ulaşmayı desteklemektedir. Sosyal bilgiler dersinin özel amaçları ve içeriği düşünüldüğünde kanıta dayalı öğrenme etkinlikleri tüm öğrenme alanlarında etkin bir şekilde kullanılabilir. Bu çalışmada eğitim tarihinin kaynaklarının yeni Sosyal Bilgiler programında yer verilen içeriklerle uygun olarak kullanılmasına ilişkin örnekler verilerek, kültürel mirasın aktarılmasına yönelik etkinliklerin planlanmasına dair farklı bir bakış açısı oluşturmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 1924-1937 yılları arasında yayınlanmış olan eğitim dergilerindeki çeşitli yazı türleri, Sosyal Bilgiler programının öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilmiştir. Verilen örnekler ders sürecinin, içerik çerçevesine uygun olarak, öğrenme öğretme- öğretme yaşantıları, farklılaştırma süreçleri ve değerlerin aktarımı noktasında katkı sağlayacak niteliktedir. Nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak yürütülen bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi hem araştırma deseni hem de veri toplama yöntemi olarak kullanılmıştır. Çalışmada 5 farklı eğitim dergisinden 10 farklı örnek metin verilmiştir. Verilen örneklerin sosyal bilgiler programı öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilmesi bulgular ve yorumlar kısmında yapılmıştır. Sonuç olarak eğitim tarihinin kaynaklarının güncel konularla ilişkilendirilmeye oldukça uygun olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin geçmişle günümüz arasında bağ kurmasında bu tarz kaynakların kullanılmasının kültür aktarımı açısından da önemli katkıları olacağı ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Tarihi, TYMM sosyal bilgiler programı, tarihsel kanıt, kültür aktarımı

THE USE OF EDUCATIONAL HISTORY RESOURCES IN THE TCEM SOCIAL STUDIES PROGRAM WITHIN THE CONTEXT OF EVIDENCE-BASED LEARNING

Assoc. Prof. Dr. Gönül Türkan DEMİR

Amasya University

gonul2818@gmail.com

ABSTRACT

When the TCEM joint text is examined, it is emphasized that education is a continuous process extending from the past to the future, with the concept of temporal integrity being one of the components of the program's main philosophy. In this context, it has been stated that it is necessary to include the historical experience of the society in which the student lives in the educational process. One of the main aims of the educational program is to enable students to gain awareness regarding shared national and spiritual consciousness, culture, and values. The use of evidence-based learning activities in education and training processes supports the achievement of desired goals in the transmission of cultural heritage. Considering the specific aims and content of social studies lessons, evidence-based learning activities can be effectively used in all learning areas. This study aims to provide examples of how to appropriately utilize resources of the history of education in conjunction with the content included in the new Social Studies curriculum, thereby offering a different perspective on planning activities for the transmission of cultural heritage. To this end, various types of articles published in educational journals between 1924 and 1937 have been linked to the learning areas of the Social Studies curriculum. The examples provided are such that they will contribute to the learning and teaching process, in accordance with the content framework, in terms of teaching-learning experiences, differentiation processes, and the transmission of values. In this study, conducted in accordance with a qualitative research approach, document analysis was used as both the research design and the data collection method. The study includes 10 sample texts from 5 different education journals. The relationship between the given examples and the learning areas of the social studies curriculum is presented in the findings and interpretations section. In conclusion, it has been found that the sources of educational history are quite suitable for relating to current issues. It has been shown that using such sources to help students connect the past and the present makes significant contributions to cultural transmission.

Keywords: History of Education, TCEM Social Studies Program, Historical Evidence, Cultural Transmission

BORCHALI ISSUE (1918) IN AZERBAIJAN HISTOGRAPHY

Lecturer Guler AJDARZADE
Mingachevir State University (MSU)
studyinabroad80@gmail.com

ABSTRACT

The main purpose of this study is to study Borchali issue in 1918 and to define its place in Azerbaijan histography. This article analyzes the emergence and evolution of the territorial dispute between the Azerbaijan Democratic Republic and the Democratic Republic of Georgia over the Borchali district during the period from June to October 1918, a time characterized by the geopolitical dominance of the Ottoman and German empires in the South Caucasus. The topic is actual in modern scholarship due to the continuing importance of border, identity, and minority issues in the Caucasus region. Analyzing the Borchali issue through Azerbaijani historiography contributes to a more objective assessment of regional history, strengthens the study of Azerbaijani historical thought, and helps reveal the role of historical memory in contemporary interstate and interethnic relations. Researching how Azerbaijani historians have interpreted these events allows for a deeper understanding of national historiography, the evolution of historical narratives, and the political context in which these interpretations were formed. The methodological basis of the research relies on historical-problematic, comparative, and source-critical approaches, enabling the systematic analysis of archival documents, diplomatic correspondence, contemporary press materials, and scholarly literature. The article concludes that the Borchali question was not an isolated bilateral dispute but part of a broader pattern of territorial-border disagreements in the South Caucasus during the post-imperial transition. These disputes were shaped not only by local factors but also by the intervention of regional and great powers, whose policies significantly influenced the political choices and strategic calculations of the South Caucasus Republics.

Anahtar Kelimeler: Histography, Azerbaijan history, Borchali, South Caucasus, Azerbaijan Democratic Republic, Georgia

AZERBAIJAN TARİHYAZIMINDA BORÇALI SORUNU (1918)

Lecturer Guler AJDARZADE

Mingachevir State Üniversitesi (MSU)

studyinabroad80@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, 1918 yılında ortaya çıkan Borçalı meselesini incelemek ve söz konusu meselenin Azerbaycan tarihyazımındaki yerini belirlemektir. Makalede, 1918 yılının Haziran–Ekim ayları arasında, Güney Kafkasya’da Osmanlı ve Alman imparatorluklarının jeopolitik nüfuzunun belirleyici olduğu bir dönemde, Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti ile Gürcistan Demokratik Cumhuriyeti arasında Borçalı kazası üzerindeki toprak anlaşmazlığının ortaya çıkışı ve gelişim süreci analiz edilmektedir. Konunun güncelliği, Kafkasya bölgesinde sınır, kimlik ve azınlık meselelerinin günümüzde de önemini korumasından kaynaklanmaktadır. Borçalı meselesinin Azerbaycan tarih yazımı çerçevesinde incelenmesi, bölge tarihinin daha nesnel biçimde değerlendirilmesine katkı sağlamakta, Azerbaycan tarih düşüncesinin gelişimini ortaya koymakta ve tarihsel hafızanın çağdaş devletlerarası ile etnik ilişkiler üzerindeki etkisini anlamaya yardımcı olmaktadır. Ayrıca, Azerbaycanlı tarihçilerin söz konusu olayları nasıl yorumladığının araştırılması, ulusal tarih yazımının gelişim sürecinin, tarihsel anlatıların dönüşümünün ve bu yorumların şekillenmesinde etkili olan siyasi bağlamın daha derin biçimde kavranmasına imkân vermektedir. Araştırmanın metodolojik temelini tarihsel-problematik, karşılaştırmalı ve kaynak eleştirisine dayalı yaklaşımlar oluşturmaktadır. Bu yöntemler, arşiv belgelerinin, diplomatik yazışmaların, dönemin basın materyallerinin ve bilimsel literatürün sistematik biçimde incelenmesine olanak sağlamaktadır. Makale sonucunda, Borçalı meselesinin yalnızca iki devlet arasında ortaya çıkan münferit bir anlaşmazlık olmadığı, aksine imparatorluk sonrası geçiş sürecinde Güney Kafkasya’da meydana gelen daha geniş çaplı sınır ve toprak ihtilaflarının bir parçası olduğu sonucuna varılmıştır. Bu ihtilafların yalnızca yerel dinamikler tarafından değil, aynı zamanda bölgesel ve büyük güçlerin müdahaleleriyle de şekillendiği; söz konusu güçlerin politikalarının Güney Kafkasya cumhuriyetlerinin siyasi tercihleri ve stratejik hesaplamaları üzerinde önemli etkiler yarattığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tarihyazımı, Azerbaycan tarihi, Borçalı, Kafkaz, Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti, Gürcistan

MEŞRUTİYET'TEN CUMHURİYET'E BİR KÖPRÜ: SENİHA SAMİ MORALI (1886-1982)

Dr. Gülnaz GEZER ESEN

Millî Eğitim Bakanlığı

gulnazgezer@gmail.com

ÖZET

Bu çalışma, Erken Cumhuriyet Dönemi'nde müzeci ilk kadın olarak tanınan, hâkim olduğu yabancı dillerle dünya tarihi ve edebiyatının önde gelen eserlerini çeviren, Türk Kadınlar Birliği'nin üyesi olarak uluslararası etkinliklerde Türk kadınının kazanımlarını anlatan Seniha Sami Moralı'nın Cumhuriyet modernleşmesine olan katkısını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Tanzimat Dönemi'nde kızların sıbyan mekteplerinin üzerinde eğitimin basamaklarından yararlanmasına yönelik gelişmeler başlamıştır. Eğitimli aileler, bürokrasinin ya da ulemanın seçkin aileleri kızların eğitimi ile yakından ilgilenmiştir. Böylece gerek Meşrutiyet gerekse de Cumhuriyet Dönemi reformlarında ön plana çıkan, hatta yayınları olan kadınların varlığı söz konusu olmuştur. Meşrutiyet Dönemi'nin önde gelen bürokratlarından tarihe, meskukata ve eski eser koleksiyonculuğuna meraklı olan Suphi Paşa'nın torunu Seniha Sami Moralı konak eğitimi ile yetişmiştir. Arapça, Farsça, İngilizce ve Fransızca'yı mürebbiyeden öğrenmiş, bir kolejde eğitim almamıştır. Meşrutiyet Dönemi ve Erken Cumhuriyet Dönemi siyasi gelişmelerine tanık olan Seniha Sami Moralı, İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde yabancı dili sayesinde görev almıştır. 1924'te Türkiye'ye davet edilen John Dewey'e tercümanlık yapmıştır. İki savaş arası dönemde düzenlenen Dünya Kadınlar Birliği Kongrelerinde Atatürk'ün Türk kadınının medeni gelişimine katkılarını İngilizce ve Fransızca olarak anlatmıştır. Seniha Sami Moralı hakkında bugüne kadar yapılan çalışmalarda müzeciliği ve çevirmenliği gündeme getirilmiştir. Bu çalışmamızda onun Türk Kadınlar Birliği ve Hastabakıcı Cemiyeti'ndeki girişimlerinin de üzerinde durulacaktır. Arşiv, hatırat, basın taraması, makaleler ışığında edindiğimiz bilgilerle hazırladığımız çalışmamızda tarihsel yöntem ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Seniha Sami Moralı'nın sahip olduğu kültürel birikim, yaşamının sonuna kadar yayın yapmasını sağlarken Erken Cumhuriyet Dönemi reformlarında da ön plana çıkarmış, kadının kamusal alanda görünür olmasında büyük bir rol üstlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İstanbul Arkeoloji Müzesi, Konak Eğitimi, Latife Bekir, Seniha Sami Moralı, Suphi Paşa, Türk Kadınlar Birliği

A BRIDGE FROM THE SECOND CONSTITUTIONAL ERA TO THE REPUBLIC: SENİHA SAMİ MORALI (1886-1982)

Dr. Gülnaz GEZER ESEN
Ministry of Education
gulnazgezer@gmail.com

ABSTRACT

This study evaluates Seniha Sami Moralı's contribution to Republican modernization. Known as the first female museum professional of the early Republican period, she translated major works of world history and literature and, as a member of the Turkish Women's Union, presented the achievements of Turkish women internationally. During the Tanzimat period, opportunities for girls to continue education beyond primary school began to expand. Educated families, especially elite bureaucratic and ulema households, took a close interest in girls' education. This contributed to the emergence of women who became prominent in the reforms of the Second Constitutional and Republican periods and published works. Moralı was the granddaughter of Suphi Pasha, a leading bureaucrat interested in history, numismatics, and antiquities. Privately educated at the family mansion rather than at a college, she learned Arabic, Persian, English, and French from governesses. Her linguistic skills led to her appointment at the Istanbul Archaeological Museums. In 1924, she interpreted for John Dewey in Turkey. At international women's congresses between the two world wars, she spoke in English and French about Atatürk's contributions to the civil advancement of Turkish women. While previous studies have emphasized her museum work and translations, this study also examines her initiatives in the Turkish Women's Union and the Nurses' Association. Using archival materials, memoirs, press sources, and articles, it employs historical and document-analysis methods. Moralı's cultural background sustained her publishing career, brought her prominence during early Republican reforms, and contributed significantly to women's visibility in public life.

Keywords: Istanbul Archaeological Museums, Mansion Education, Latife Bekir, Seniha Sami Moralı, Suphi Pasha, Turkish Women's Union

ÖĞRETİM PROGRAMINDAN EKRANA: TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ BAĞLAMINDA “GEÇMİŞİN İNŞA SÜRECİNDE TARİH” ÜNİTESİNİN YOUTUBE İÇERİK ÜRETİCİLERİ TARAFINDAN ELE ALINIŞI

Dr. H. Yavuz YAŞAR
Milli Eğitim Bakanlığı
yavuz_yasar1520@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında yer alan 9. sınıf Tarih dersi “Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih” ünitesinin YouTube içerik üreticileri tarafından nasıl ele alındığının incelenmesidir. Bu bağlamda “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamındaki 9. sınıf Tarih dersi ‘Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih’ ünitesi YouTube içerik üreticileri tarafından nasıl ele alınmaktadır?” araştırmanın temel sorusu olarak belirlenmiştir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasından yararlanılmıştır. Veri toplama aracı olarak ise doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma kapsamına alınacak YouTube kanallarının belirlenmesinde amaçlı örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. 8 Ağustos 2026 tarihinde yapılan taramada Maarif Modeli 9. sınıf Tarih dersi “Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih” ünitesiyle ilişkili toplam 15 kanalın YouTube’de video içerikleri ürettiği tespit edilmiştir. Belirlenen bu kanalların her biri ayrı ayrı olacak şekilde ilgili konu kapsamında ürettikleri video içeriklerinin görüntülenme sayıları toplanmıştır. Ardından bu görüntülenme sayıları her kanalın kendi içerisinde yer alan video sayısına bölünmüştür. Böylece tespit edilen 15 YouTube kanalının her birisi için ortalama görüntülenme sayıları elde edilmiştir. Sonrasında bu kanallardaki ilgili video içeriklerinin görüntülenme sayılarının hepsi ayırım gözetmeksizin toplanmıştır. 15 kanalın konu kapsamında ürettiği 72 videonun toplam görüntülenme sayısı toplam video sayısına bölünmüştür. Böylece genel tüm kanalları kapsayan genel görüntülenme ortalaması elde edilmiştir. Ortalama görüntülenme sayısı elde edilen genel görüntülenme ortalamasının üstünde olan kanallar incelenmek için seçilmişlerdir. Verilerin analiz edilmesi sürecinde içerik analizi ve betimsel analizden faydalanılmıştır. Yapılan araştırmada YouTube içeriklerinin kapsamının ana hatlarıyla “Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih” ünitesiyle uyumlu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ancak içeriklerin Maarif Modeli’nin beceri temelli eğitim anlayışını karşılamaktan uzak kaldığı ve daha çok bilgilerin ezberlenmesine dayanan bakış açılarıyla kurgulandığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Maarif Modeli, 9. sınıf tarih dersi, youtube

FROM CURRICULUM TO SCREEN: THE TREATMENT OF THE “HISTORY IN THE PROCESS OF CONSTRUCTING THE PAST” UNIT BY YOUTUBE CONTENT CREATORS IN THE CONTEXT OF THE TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ

Dr. H. Yavuz YAŞAR

Republic of Türkiye Ministry of National Education

yavuz_yasar1520@hotmail.com

ABSTRACT

The main purpose of this study is to examine how the “History in the Process of Constructing the Past” unit in the 9th-grade history course within the scope of the Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli is addressed by YouTube content creators. In this context, the question, “how is the ‘History in the Process of Constructing the Past’ unit in the 9th-grade history course within the scope of the Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli addressed by YouTube content creators?” was determined as the main research question. The study employed a case study design, one of the qualitative research designs. Document analysis was used as the data collection method. Purposive sampling was used to determine the YouTube channels to be included in the study. A search conducted on August 8, 2026 revealed that a total of 15 channels were producing video content on YouTube related to the “History in the Process of Constructing the Past” unit of the 9th-grade history course within the Maarif Model. For each of the identified channels, the numbers of views of the video content produced within the scope of the relevant topic were summed separately. These total view counts were then divided by the number of relevant videos available on each respective channel. Thus, the average number of views was calculated for each of the 15 identified YouTube channels. Subsequently, the view counts of all relevant video content across these channels were summed without distinction. The total number of views of the 72 videos produced by the 15 channels within the scope of the topic was divided by the total number of videos. In this way, an overall average number of views encompassing all channels was obtained. Channels whose average number of views was above the overall average number of views were selected for examination. Content analysis and descriptive analysis were employed in the process of analyzing the data. The findings of the study indicated that the scope of the YouTube content was, in broad terms, consistent with the “History in the Process of Constructing the Past” unit. However, it was found that the content fell short of meeting the skills-based educational approach of the Maarif Modeli and was structured predominantly around perspectives based on the memorization of information.

Keywords: Maarif Modeli, 9th-grade history course, youtube

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİNDE MEKÂN TEMELLİ TARİH ÖĞRETİMİ: MİLLÎ MÜCADELE ÜNİTESİ İLE KURTULUŞ SAVAŞI MÜZESİ'NİN (I. TBMM) İLİŞKİLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Hamide KILIÇ
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
hamide.kilic@cbu.edu.tr

Dr. Seval HALLAÇ
Gazi Üniversitesi
sevalhallac@gazi.edu.tr

ÖZET

Tarihî mekânlar ve müzeler, tarih öğretiminde geçmişin yalnızca aktarılmasını değil; tarihsel kanıt, mekân ve nesneler üzerinden sorgulanmasını ve anlamlandırılmasını mümkün kılan önemli öğrenme ortamlarıdır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı da tarihî mekân ve müzelerin öğretim sürecine dâhil edilmesini öngörmektedir. Bu araştırmanın amacı, Millî Mücadele ünitesinde yer alan öğrenme çıktılarının Kurtuluş Savaşı Müzesi (I. Türkiye Büyük Millet Meclisi Binası) ile hangi boyutlarda ilişkilendirilebileceğini ortaya koymak ve mekân temelli tarih öğretimine yönelik programla uyumlu bir öğretim çerçevesi geliştirmektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Bu doğrultuda öğretim programında yer alan Millî Mücadele ünitesinin öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri ile müzenin tarihî mekânları, koleksiyonunda yer alan nesneler ve sergilenen tarihsel materyaller sistematik olarak incelenerek eşleştirilmiştir. Genel Kurul Salonu, Mustafa Kemal Paşa'nın çalışma odası, komisyon odaları, Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'na ilişkin belgeler, İstiklâl Madalyaları ve dönemin siyasal ve toplumsal yaşamını yansıtan materyallerin öğrenme çıktılarının gerçekleştirilmesine sağlayabileceği katkılar üzerinden değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları tarih öğretiminde, Millî Mücadele'nin siyasal, askerî ve toplumsal boyutlarının özgün tarihî mekân ve kanıtlarla ilişkilendirilmesine dayalı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile uyumlu ve farklı müze ortamlarına uyarlanabilir olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: TYMM, I. Meclis, Tarih öğretimi, Okul dışı öğrenme, Müze eğitimi

PLACE-BASED HISTORY EDUCATION IN THE CENTURY OF EDUCATION MODEL: LINKING THE “NATIONAL STRUGGLE” UNIT WITH THE WAR OF INDEPENDENCE MUSEUM (FIRST GRAND NATIONAL ASSEMBLY)

Asst. Prof. Dr. Hamide KILIÇ
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
hamide.kilic@cbu.edu.tr

Dr. Seval HALLAÇ
Gazi Üniversitesi
sevalhallac@gazi.edu.tr

ABSTRACT

Historical sites and museums are important learning environments in history education that not only convey the past but also enable students to examine and interpret it through historical evidence, places, and objects. The 8th-grade Turkish Republic’s History of Revolutions and Atatürkism Curriculum, prepared within the framework of the “Turkey Century Education Model,” also envisions the inclusion of historical sites and museums in the teaching process. The purpose of this study is to determine the extent to which the learning outcomes in the National Struggle unit can be linked to the War of Independence Museum (Building of the First Grand National Assembly of Turkey) and to develop a teaching framework aligned with the curriculum for place-based history education. The study employed document analysis, one of the qualitative research methods. Accordingly, the learning outcomes and process components of the “National Struggle” unit in the curriculum were systematically examined and matched with the museum’s historical spaces, the objects in its collection, and the historical materials on display. The General Assembly Hall, Mustafa Kemal Pasha’s study, the committee rooms, documents related to the Constitution of the Republic, Independence Medals, and materials reflecting the political and social life of the period were evaluated in terms of their potential contributions to the achievement of the learning outcomes. The research findings revealed that this approach—which links the political, military, and social dimensions of the National Struggle to authentic historical sites and evidence—is compatible with the Turkey Century Education Model and adaptable to various museum settings.

Keywords: CTEM, First Assembly, History education, Out-of-school learning, Museum education

“NAKİLCİ DİYOJENLER”: DARÜLFÜNUN’A VE İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ’NE KADRO DERGİSİ YAZARLARININ GÖZÜYLE BAKMAK

Hayrunnisa ASLAN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Doktora Öğrencisi

aslanhn44@gmail.com

ÖZET

Cumhuriyet döneminin ideolojik ve entelektüel yapısını şekillendiren yayın organlarından biri olan Kadro Dergisi; Şevket Süreyya (Aydemir), Vedat Nedim (Tör), Yakup Kadri (Karaosmanoğlu) ve Burhan Asaf (Belge) gibi dönemin önde gelen Türk aydınlarının katkılarıyla 1932-1935 yılları arasında yayınlanmıştır. Derginin üç yıllık faaliyeti sürecinde, Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde Türk eğitimi ve kültürü alanında önemli politikalar yapıp çeşitli kültür kurumları inşa edilmiştir. Bu doğrultuda, dönemin Maarif Vekili Reşit Galip (Baydur)’in çalışmalarıyla Darülfünun’un kapatılarak yerine İstanbul Üniversitesi’nin kurulması, sürece damga vuran en önemli gelişmelerden biri olmuştur. Yayın hayatı boyunca Türk eğitim ve kültür yaşamına dair birçok meseleyi ele alan Kadro Dergisi yazarları, Darülfünun’un mevcut durumu ve İstanbul Üniversitesi’nin kurulması hususunu da çeşitli boyutlarıyla değerlendirmiştir. Bu bildiride, Kadro Dergisi yazarlarının Darülfünun ve İstanbul Üniversitesi’nin durumuna dair eleştiri ve önerileri incelenmiş olup; yazarların yükseköğretim politikalarına dair değerlendirmeleri ve bunların kamuoyuna yansımaları ortaya konulmuştur. Nitel bir yaklaşımla kurgulanan bu çalışma, Kadro Dergisi’nin 36 sayılık arşivinin taranarak amaçlı örnekleme yöntemine göre yükseköğretim konulu yazıların belirlenmesi ve bu yazıların betimsel analize tabi tutulmasıyla yürütülmüştür. Araştırmanın sonuçları arasında, Kadro Dergisi yazarlarının Darülfünun hocalarını “Nakilci Diyojenler” olarak adlandırması ve İstanbul Üniversitesi’nin faaliyetlerini bilfiil takip etmesi dikkat çekmektedir. Elde edilen bulgular ve ulaşılan neticelerin, Cumhuriyet dönemi eğitim ve kültür araştırmalarına katkı sunacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadro Dergisi, Darülfünun, İstanbul Üniversitesi, Yükseköğretim, Cumhuriyet Dönemi.

“IMITATIVE DIOGENES”: LOOKING AT DARÜLFÜNUN AND ISTANBUL UNIVERSITY THROUGH THE EYES OF KADRO JOURNAL WRITERS

Hayrunnisa ASLAN

Ondokuz Mayıs University, PhD Student

aslanhn44@gmail.com

ABSTRACT

Kadro Journal, one of the periodicals that shaped the ideological and intellectual structure of the Republican era, was published between 1932 and 1935 with the contributions of the leading Turkish intellectuals of the period, such as Şevket Süreyya (Aydemir), Vedat Nedim (Tör), Yakup Kadri (Karaosmanoğlu), and Burhan Asaf (Belge). During the journal's three-year span of activity, significant policies were formulated in the fields of Turkish education and culture under the leadership of Mustafa Kemal Atatürk, and various cultural institutions were established. In this regard, the abolition of Darülfünun and the establishment of Istanbul University in its place through the efforts of the Minister of Education of the period, Reşit Galip (Baydur), became one of the most definitive developments marking this process. Addressing numerous issues regarding Turkish educational and cultural life throughout its publication run, the writers of Kadro Journal evaluated the current state of Darülfünun and the establishment of Istanbul University from various perspectives. This paper examines the criticisms and proposals of the journal's writers regarding the status of Darülfünun and Istanbul University, thereby revealing their evaluations of higher education policies and how these were reflected in the public sphere. Structured around a qualitative approach, this study was conducted by scanning the 36-issue archive of Kadro Journal, identifying higher education-related articles through purposive sampling, and subjecting these texts to descriptive analysis. Among the findings of the research, it is noteworthy that the writers of Kadro Journal branded the faculty members of Darülfünun as 'Imitative Diogenes' and actively monitored the activities of Istanbul University. It is anticipated that the findings obtained and the conclusions reached will contribute to research on education and culture in the Republican Era.

Keywords: Kadro Journal, Darülfünun, Istanbul University, Higher Education, Republican Era.

OSMANLI'YI ÖZLEMELER: TARİHSEL NOSTALJİ, KİMLİK VE KOLEKTİF BELLEK İNŞASI

Doktorant Hüseyin OZAN
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
huseyin_ozan68@hotmail.com

Prof. Dr. Tercan YILDIRIM
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
tercan_y@mail.com

Uzman Nefise DURGUT
Afyon Kocatepe Üniversitesi
nfsdrgt@gmail.com

ÖZET

Nostalji; insan, toplum ve ideolojilerin geçmişe duyduğu özlemi, aidiyeti, yitirdikleri ile ilgili kaygıyı kimliğinin ve kolektif belleğinin yeniden keşfinde araçsallaştırdığı söylemsel bir nesnedir. Tarihsel nostalji, geçmişin görkemini günümüzde ortak bir kolektif kimlik ve bellek kapsamında yeniden inşa ederek ideal bir ev, anayurt özlemini bir gerçekliğe dönüştürmek istemektedir. Tarihsel bir duygu olarak nostalji bir ulusun geçmişte yaşadığı altın çağa duyulan özlemi, o dönemin gücüne, nüfuzuna sahip olabilmeyi veya tarihte hiç yaşanmamış bir dönemi günümüzün araçsal özlemi ile yücelterek altın çağ söylemine dönüştürmeyi amaçlayabilmektedir. Yeniden kurucu nostalji, bu süreçte geçmişin yitirilmiş evini yeniden inşa için kolektif kimlik ve belleği ortak tarihi geçmiş, mitler, tarihsel liderler, kahramanlar, semboller, törenler ve ritüeller bağlamında biçimlendirmektedir. Tarihsel nostalji, birey ve toplumun, kolektif kimlik ve belleğinin bir hakikat rejimi olarak üretilmesinde tarihsel kökleri ideolojinin gözünden kurmaktadır. Bu araştırmada, sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerinin Osmanlı'ya ilişkin tarihsel nostalji duygusunu, kimlik ve kolektif belleğinin nasıl konumlandığı belirlenmek istenmiştir. Araştırmada bilimsel araştırma yöntemlerinden nitel yöntem kullanılmıştır. Çalışmanın araştırma deseni olarak olgu bilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Araştırmada, örneklem olarak seçkisiz olmayan örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme stratejisine yer verilmiştir. Araştırmanın çalışma grubuna 2025-2026 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı bağlı ortaokul ve liselerde görev yapan 15 sosyal bilgiler ve 8 tarih öğretmeni olmak üzere 23 öğretmen seçilmiştir. Çalışmada, sekiz sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada, elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmada, Sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerinin Osmanlı'yı çok kültürlü, adaletli, hoşgörülü, barışçı bir kimlikle konumlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kimlik inşası, Osmanlı, tarih eğitimi, yeniden kurucu nostalji

LONGING FOR THE OTTOMAN EMPIRE: HISTORICAL NOSTALGIA, IDENTITY AND THE CONSTRUCTION OF COLLECTIVE MEMORY

PhD Student Hüseyin OZAN

Kırşehir Ahi Evran University

huseyin_ozan68@hotmail.com

Professor Tercan YILDIRIM

Kırşehir Ahi Evran University

tercan_y@hotmail.com

Senior Lecturer Nefise DURGUT

Kırşehir Ahi Evran University

nfsdrgt@gmail.com

ABSTRACT

Nostalgia is a discursive construct through which individuals, societies and ideologies instrumentalise their longing for the past, their sense of belonging and their anxiety regarding what they have lost, in the rediscovery of their identity and collective memory. Historical nostalgia seeks to transform the longing for an ideal home and homeland into a reality by reconstructing the splendour of the past within the framework of a shared collective identity and memory in the present day. As a historical sentiment, nostalgia may aim to transform the longing for a nation's 'golden age' the desire to possess the power and influence of that era, or to elevate a period that never actually existed in history through the instrumental longing of the present into a 'golden age' narrative. In this process, reconstructive nostalgia shapes collective identity and memory through a shared historical past, myths, historical leaders, heroes, symbols, ceremonies and rituals in order to rebuild the lost home of the past. Historical nostalgia establishes the historical roots of ideology through the lens of the individual and society in the production of collective identity and memory as a regime of truth. This study sought to determine how social studies and history teachers' feelings of historical nostalgia regarding the Ottoman Empire are situated within their sense of identity and collective memory. The study employed a qualitative research method. Phenomenology was used as the research design for the study. In the study, the criterion sampling strategy was employed as a non-random sampling method. A total of 23 teachers were selected for the study group: 15 social studies teachers and 8 history teachers working in lower secondary and upper secondary schools affiliated with the Ministry of National Education during the 2025–2026 academic year. A semi-structured interview form comprising eight questions was used in the study. The data obtained in the study were analysed using content analysis. The study concluded that social studies and history teachers position the Ottoman Empire as possessing a multicultural, just, tolerant and peace-loving identity.

Keywords: Identity construction, the Ottoman Empire, history education, re-foundational nostalgia

EĞİN RÜŞDİYE MEKTEBİ

Prof. Dr. İbrahim Caner TÜRK
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
icanerturk25@hotmail.com

ÖZET

Osmanlı Devleti'nde 19. Yüzyılda eğitim alanında birçok yenilik yapılmıştı. Sultan II. Mahmud döneminde temelleri atılan ve Türk eğitim tarihinde oldukça önemli bir yere sahip olan rüşdiye mekteplerinin açılması da bunlardan biriydi. 1838 yılında devlet dairelerine memur yetiştirmek üzere İstanbul'da açılan Mekteb-i Maarifi Adliye ve 1839 yılında açılan Mekteb-i Ulum-u Ebediye bunların ilk örnekleri olmuştu. Ancak sivil bir eğitim kurumu anlamında rüşdiye mekteplerinin kurulması, Meclis-i Maarif-i Muvakkat'ta hazırlanmış olan raporlar sonucunda gerçekleşmişti. Bunların ilki, 1847 yılında İstanbul'da Davutpaşa Okulu bünyesinde Ahmet Kemal Efendi tarafından açılan okuldu. Bu ilk girişimin başarısının ardından rüştiyelerin sayısı artırıldı. 1863 yılına gelindiğinde İstanbul'da -biri kızlar için olmak üzere- 13 okul bulunuyordu. Taşrada ise 48 rüştiye daha mevcuttu ve bu yaygınlaşma sürecinde 1869'da yayımlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi (Genel Eğitim Tüzüğü) etkili olmuştu. 1873 yılında ülke genelindeki rüştiye sayısı 307'ye ulaşmış; II. Abdülhamid (1876-1909) döneminin sonunda ise bu sayı 619'a yükselmişti. Bu bildirinin konusunu oluşturan Eğin Rüştiyesi de bunlardan biriydi. Osmanlı arşiv belgelerine dayanan bu çalışma; Eğin Rüştiyesi'nin açılışını, buraya atanan ilk personeli, modern standartlara uygun eğitim materyallerinin teminini ve öğretmenlere verilen ödülleri incelemektedir. Ayrıca, eğitim-öğretim faaliyetlerinin en önemli sonuçlarından biri olan akademik başarı durumu da sınav çizelgeleri dikkate alınarak belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, Eğin Kazasında modern bir eğitim anlayışı oluşturma çabası özelinde, Eğin Rüştiyesi'ne dair kurumsal bir eğitim tarihi çalışması örneği sunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı İmparatorluğu, Osmanlı İmparatorluğu'nda Modern Eğitim, Eğin Rüşdiye Mektebi.

EĞİN RÜŞDİYE SCHOOL

Prof. Dr. İbrahim Caner TÜRK

Erzincan Binali Yıldırım University

icanerturk25@hotmail.com

ABSTRACT

Many innovations were made in the field of education in the Ottoman Empire during the 19th century. One of these was the establishment of secondary schools (rüşdiye mektepleri), whose foundations were laid during the reign of Sultan Mahmud II and which hold a very important place in the history of Turkish education. The Mekteb-i Maarif-i Adliye, opened in Istanbul in 1838 to train civil servants for government offices, and the Mekteb-i Ulum-u Ebediye, opened in 1839, were the first examples of this. However, the establishment of secondary schools (rüşdiye mektepleri) as civilian educational institutions was a result of reports prepared by the Provisional Council of Education. The first of these was the one which was opened in Davut Pasha School in İstanbul, by Ahmet Kemal Efendi, in 1847. Following the success of this first initiative, the number of rüştiyes were increased. In 1863, there were 13 schools in Istanbul, one of which was for girls. The other 48 rüştiyes were located in the provinces, and The Maarif-i Umumiye Nizamnamesi (statute on general education) published in 1869 was influential in this propagation. In 1873, the number of rüştiyes had reached 307, throughout the country, and at the end of the Sultan Abdülhamid II (1876-1909) era, this number became 619. Rüştiye school in Eğin, the subject of this paper, was one of them. This study, based on the Ottoman archival documents, examines the opening of Eğin Rüştiye School, the early staff appointed there, provisions of teaching materials matching the modern standards, and rewards given to the teachers. In addition, the academic achievement status, which is one of the most important results of education and training activities, was tried to be determined by taking into account the examination tables. Within this context, it has been tried to present an instance of an institutional educational history study of the Eğin Rüştiye School, specific to the effort to establish a modern educational understanding in the town of Eğin town.

Keywords: Ottoman Empire, Modern education in the Ottoman Empire, Eğin Rüşdiye School.

ERKEN CUMHURİYET'TEN GÜNÜMÜZE DERS KİTAPLARINDA "TÜRK MİLLETİ" KİMLİĞİNİN SÖYLEMSEL İNŞASI: SÖYLEM- TARİHSEL BİR ANALİZ (1928-2026)

Doç. Dr. İbrahim TURAN
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
ibrahim.turan@iuc.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Hamide KILIÇ
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
hamide.kilic@cbu.edu.tr

ÖZET

Ders kitapları salt bilgi aktaran metinler değil; makbul vatandaşı, sınırları tanımlanmış “biz” algısını ve dönemin resmi söylemini ortaya koyan önemli eğitim materyalleridir. Bu çalışmanın amacı, Erken Cumhuriyet döneminden günümüze (1928-2026) ilkökul, ortaokul ve lise düzeyindeki tarih, yurt bilgisi, sosyal bilgiler, coğrafya ve aile bilgisi ders kitaplarında “Türk milleti” tanımlamalarının, bu tanımlamalarda kullanılan söylemsel argümanların ve idealize edilen kimlik örüntülerinin tarihsel süreçteki değişim ve sürekliliğini ortaya koymaktır. Nitel araştırma olarak tasarlanan çalışmada, eleştirel söylem analizinin önemli yaklaşımlarından Ruth Wodak’ın Söylem-Tarihsel Yaklaşımı (DHA) temel metodolojik çerçeve olarak benimsenmiştir. Bu doğrultuda, ulusal aktörlerin söylemde nasıl adlandırıldığını inceleyen atama (nomination) ve bu aktörlere yüklenen fiziksel, ahlaki ve siyasi nitelikleri ele alan yükleme (predication) stratejileri stratejileriyle ile söylem yapıları analiz edilerek belirli dönemlere ait değişimler ve devam eden yapılar ortaya konulmuştur. Çalışma sonucunda ders kitaplarında Türk milletinin her dönem "tarih öncesine uzanan kadim bir kökene" sahip, "medeniyet kurucusu ve yayıcı bir özne" olarak kurgulandığı belirlenmiş, erken Cumhuriyet döneminde millete dair tanımların antropolojik ve biyolojik unsurlarla desteklendiği; sonraki dönemlerde kültürel, anayasal ve manevi tanımlamalara ağırlık verildiği görülmüştür. Lise düzeyi ders kitaplarında daha çok Türklüğe ait savların bilimsel ve mitsel yapılarının argüman olarak kullanıldığı ve atama stratejisinin söylemsel yapıda yoğun olduğu; buna karşın ilkökul düzeyi ders kitaplarında ise çocuklardan beklenen görev ve davranışlar ile değerlerin argüman olarak kullanıldığı ve yükleme stratejisinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca gerek sosyal gerekse politik yapıda yaşanan değişikliklerine rağmen Türk milletinin ezeli, ebedi, ahlaken kusursuz ve hürriyetine aşık bir "süper-özne" olarak ders kitaplarının söylemsel inşasındaki temel omurgasını koruduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Söylem-tarihsel yaklaşım, Türk Milleti, ders kitapları, atama ve yükleme stratejileri, değişim ve süreklilik, milli kimlik

DISCURSIVE CONSTRUCTION OF THE “TURKISH NATION” IDENTITY IN TEXTBOOKS FROM THE EARLY REPUBLIC TO THE PRESENT: A DISCOURSE-HISTORICAL ANALYSIS (1928–2026)

Assoc. Prof. İbrahim TURAN
İstanbul University-Cerrahpaşa
ibrahim.turan@iuc.edu.tr

Assist. Prof. Hamide KILIÇ
Manisa Celal Bayar University
hamide.kilic@cbu.edu.tr

ABSTRACT

Textbooks are not merely texts that convey information; they are important educational materials that reveal the ideal citizen, the boundaries of the constructed sense of “us,” and the official discourse of a given period. The aim of this study is to reveal the historical changes and continuities in the definitions of the “Turkish nation,” the discursive arguments employed in these definitions, and the idealized patterns of identity in history, civics, social studies, geography, and family studies textbooks at the primary, middle-school, and high-school levels from the Early Republican period to the present (1928–2026). Designed as a qualitative study, this research adopts Ruth Wodak’s Discourse-Historical Approach (DHA), one of the major approaches within critical discourse analysis, as its principal methodological framework. Accordingly, discourse structures were analyzed through the strategies of nomination, which examines how national actors are named or referred to in discourse, and predication, which addresses the physical, moral, and political attributes ascribed to these actors. Through this analysis, changes across particular historical periods, as well as enduring discursive structures, were identified. The study finds that, throughout all periods, the Turkish nation has been constructed in textbooks as having an “ancient origin extending back to prehistoric times” and as an “agent that established and disseminated civilization.” While definitions of the nation in the Early Republican period were supported by anthropological and biological elements, later periods placed greater emphasis on cultural, constitutional, and spiritual definitions. At the high-school level, arguments concerning the scientific and mythical foundations of claims about Turkishness were employed more extensively, and the nomination strategy was more prominent in the discursive structure. In contrast, at the primary-school level, the duties and expected behaviors of children, together with values, constituted the principal arguments, while the predication strategy was used more extensively. Furthermore, despite the changes experienced in both the social and political structures of society, the Turkish nation has maintained its position as an “eternal, everlasting, morally flawless, and freedom-loving super-subject,” which constitutes the fundamental backbone of its discursive construction in textbooks.

Keywords: Discourse-historical approach, Turkish Nation, textbooks, nomination and predication strategies, change and continuity, national identity

PROGRAMDAN DERS KİTABINA KANITA DAYALI SORGULAMA: TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ KAPSAMINDA HAZIRLANMIŞ OLAN SOSYAL BİLGİLER 5. SINIF DERS KİTABININ ARŞİV OKURYAZARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ

İbrahim YAHŞİ

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

ibrahim.yahsi@erdogan.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında öngörülen kanıta dayalı sorgulama ve araştırma becerilerinin 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabına ne ölçüde ve nasıl yansıtıldığını arşiv okuryazarlığı açısından incelemektir. Nitel araştırma yaklaşımına dayanan çalışmada doküman incelemesi kullanılacaktır. Araştırmanın veri kaynaklarını öğretim programı ile 5. sınıf ders kitabının tarihsel içerik, kaynak ve etkinlikleri oluşturacaktır. Veriler; kaynağı tanıma, kaynak türünü belirleme, üretici ve üretim bağlamını sorgulama, amaç ve bakış açısını çözümleme, güvenilirliği değerlendirme, kaynaklar arasında karşılaştırma yapma, çıkarım üretme, kanıta dayalı iddia oluşturma ve kaynakları etik biçimde kullanma boyutlarından oluşan bir inceleme formuyla çözümlenecektir. Öncelikle programdaki ilgili öğrenme çıktıları, süreç bileşenleri ve açıklamalar kodlanacak; ardından ders kitabındaki birincil kaynaklar, kaynaklara eşlik eden yönergeler ve öğrenci görevleri aynı çerçevede analiz edilecektir. Son aşamada programın beklentileri ile ders kitabının sunduğu öğrenme fırsatları karşılaştırılarak örtüşen alanlar, eksiklikler ve uygulama boşlukları belirlenecektir. Kodlama birimi olarak kaynak, kaynak açıklaması, soru ve etkinlik yönergesi birlikte ele alınacak; böylece materyalin görünür içeriği kadar öğrenciden beklenen düşünme işlemleri de değerlendirilecektir. Araştırmanın, kanıta dayalı sorgulamanın programdan öğretim materyaline aktarımını görünür kılması; arşiv belgelerinin yalnızca bilgi veya görsel unsur olarak değil, tarihsel iddia üretmeye yarayan kanıtlar olarak kullanılmasına yönelik ders kitabı geliştirme çalışmalarına ölçütler sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arşiv okuryazarlığı, kanıta dayalı sorgulama, sosyal bilgiler, öğretim programı, ders kitabı

FROM CURRICULUM TO TEXTBOOK: EVIDENCE-BASED INQUIRY—AN ANALYSIS OF THE 5TH-GRADE SOCIAL STUDIES TEXTBOOK PREPARED UNDER THE “TURKEY’S CENTURY EDUCATION MODEL” FROM THE PERSPECTIVE OF ARCHIVAL LITERACY

İbrahim YAHŞİ

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

ibrahim.yahsi@erdogan.edu.tr

ABSTRACT

This study aims to examine, from an archival literacy perspective, the extent to which and the ways in which evidence-based inquiry and research skills prescribed in the 2024 Social Studies Curriculum prepared within the Turkish Century Education Model are reflected in the Grade 5 social studies textbook. The study will employ document analysis within a qualitative research design. Its data sources will consist of the curriculum and the historical content, sources, and activities included in the textbook. Data will be analyzed through a review form covering source identification, recognition of source type, investigation of creator and production context, analysis of purpose and perspective, evaluation of reliability, comparison across sources, generation of inferences, construction of evidence-based claims, and ethical use of sources. First, relevant learning outcomes, process components, and explanations in the curriculum will be coded. Primary sources, accompanying prompts, and student tasks in the textbook will then be examined using the same framework. Finally, curriculum expectations and learning opportunities provided by the textbook will be compared to identify alignments, omissions, and implementation gaps. The study is expected to make visible how evidence-based inquiry is transferred from the intended curriculum to instructional materials. It may also provide criteria for textbook development by encouraging the use of archival documents not merely as informational or visual elements, but as evidence through which students can construct historical claims.

Keywords: Archival literacy, evidence-based inquiry, social studies, curriculum, textbook

2024 SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA ARŞİV OKURYAZARLIĞININ YERİ: KANITA DAYALI SORGULAMA VE ARAŞTIRMA BECERİSİ BAĞLAMINDA BİR İNCELEME

İbrahim YAHŞI

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
ibrahim.yahsi@erdogan.edu.tr

Serkan FURTUN

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Serkan.furtun@erdogan.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında arşiv okuryazarlığının nasıl konumlandırıldığını kanıta dayalı sorgulama ve araştırma becerisi bağlamında incelemektir. Araştırma, programda arşiv okuryazarlığı ifadesinin doğrudan kullanılıp kullanılmadığından öte, bu okuryazarlığın bilgi, beceri, tutum ve etik boyutlarına karşılık gelen öğrenme fırsatlarına odaklanmaktadır. Nitel araştırma yaklaşımındaki çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılacaktır. Programın temel yaklaşımı, alan becerileri, kavramsal beceriler, öğrenme çıktıları, süreç bileşenleri, öğrenme-öğretme yaşantıları ve ölçme-değerlendirme açıklamaları araştırmanın veri setini oluşturacaktır. Veriler; arşiv ve birincil kaynak farkındalığı, kaynağa erişim, kaynağın türünü ve kökenini belirleme, üretim bağlamını çözümleme, amaç ve bakış açısını sorgulama, özgünlük ve güvenilirliği değerlendirme, kaynaklar arası doğrulama, yorumlama, kanıta dayalı ürün oluşturma, kaynak gösterme ve etik kullanım boyutları doğrultusunda içerik analizine tabi tutulacaktır. Her kodun programın hangi bölümünde, hangi sınıf düzeyinde ve hangi öğretim ya da değerlendirme önerisiyle ilişkilendirildiği kaydedilerek kapsam ve süreklilik örüntüleri belirlenecektir. Ayrıca dijital arşivlere erişim, arşivsel düzen, temsil boşlukları ve arşivsel sessizlikler gibi ileri düzey boyutların programdaki görünürlüğü değerlendirilecektir. Bulguların, programın arşiv okuryazarlığını destekleyen güçlü yönleri ile örtük, sınırlı veya eksik kalan boyutlarını sistematik biçimde ortaya koyması beklenmektedir. Araştırmanın, kanıta dayalı sorgulamanın daha bütüncül bir arşiv okuryazarlığı anlayışıyla ilişkilendirilmesine, program geliştirme çalışmalarına ve öğretmenlere yönelik uygulama rehberlerinin hazırlanmasına katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda bütün sınıf düzeyleri birlikte değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: 2024 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, arşiv okuryazarlığı, kanıta dayalı sorgulama, araştırma becerisi, içerik analizi

THE PLACE OF ARCHIVAL LITERACY IN THE 2024 SOCIAL STUDIES CURRICULUM: AN ANALYSIS IN THE CONTEXT OF EVIDENCE-BASED INQUIRY AND RESEARCH SKILLS

İbrahim YAHŞI

Recep Tayyip Erdoğan University
ibrahim.yahsi@erdogan.edu.tr

Serkan FURTUN

Recep Tayyip Erdoğan University
serkan.furtun@erdogan.edu.tr

ABSTRACT

This study aims to examine how archival literacy is positioned in the 2024 Social Studies Curriculum within the context of evidence-based inquiry and research skills. Rather than limiting the analysis to whether the term archival literacy is explicitly used, the study focuses on learning opportunities corresponding to its knowledge, skill, disposition, and ethical dimensions. Document analysis will be employed within a qualitative research approach. The dataset will include the curriculum's foundational approach, field-specific skills, conceptual skills, learning outcomes, process components, teaching and learning experiences, and assessment explanations. Content analysis will be conducted using dimensions of awareness of archives and primary sources, access to sources, identification of source type and provenance, analysis of production context, questioning of purpose and perspective, evaluation of authenticity and reliability, corroboration across sources, interpretation, creation of evidence-based products, citation, and ethical use. The visibility of advanced dimensions, including access to digital archives, archival arrangement, representational gaps, and archival silences, will also be evaluated. The findings are expected to identify systematically the strengths of the curriculum in supporting archival literacy as well as dimensions that remain implicit, limited, or absent. By linking evidence-based inquiry to a more comprehensive conception of archival literacy, the study seeks to contribute to curriculum development and to the preparation of practical guidance for teachers. It may further clarify which components of archival literacy can be addressed through existing curriculum structures and which require more explicit learning outcomes, instructional processes, or assessment indicators.

Keywords: 2024 Social Studies Curriculum, archival literacy, evidence-based inquiry, research skill, content analysis

“DERSİMİZ TOKAT” PROJESİ KAPSAMINDA LİSE ÖĞRENCİLERİNİN OKUL DIŞI ÖĞRENME DENEYİMLERİNİN İNCELENMESİ

İlgin ARSLAN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ilginarslan060@gmail.com

Prof. Dr. Fatih YAZICI

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
fatih.yazici@gop.edu.tr

ÖZET

“Dersimiz Tokat” projesi, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli vizyonu ile uyumlu olarak şehrin köklü tarihi ve kültürel zenginliğini doğrudan eğitim öğretim süreçleriyle birleştiren özgün bir okul dışı öğrenme uygulamasıdır. Proje kapsamında ortaokullarda sosyal bilgiler, liselerde ise tarih dersleri Tokat’ın farklı tarihi ve kültürel mekânlarında yürütülmektedir. Öğrencilerin yaşadıkları şehri yerinde tanımaları, tarihsel ve kültürel farkındalıklarını geliştirmeleri ve öğrenme süreçlerine aktif biçimde katılmaları amaçlanmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın amacı, lise öğrencilerinin “Dersimiz Tokat” projesi kapsamında okul dışı öğrenme deneyimlerini, bu deneyimlerin sınıf içi öğretimle ilişkisini ve süreçten edindikleri kazanımlara yönelik değerlendirmeleri ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma modeli kapsamında durum çalışması deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında yürütülen “Dersimiz Tokat” projesi çerçevesinde, Tokat ilinden ve Niksar ilçesinden tarihi mekân gezilerine katılım sağlayan 64 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen 6 adet açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Öğrenci görüşleri doğrultusunda oluşturulan kodlar anlam bakımından bir araya getirilerek tematik bir yapı içerisinde değerlendirilmiştir. Çalışmanın inandırıcılık ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla katılımcı teyidinden yararlanılmış ve elde edilen sonuçlar doğrudan öğrenci ifadeleriyle örneklenilerek desteklenmiştir. Elde edilen bulgular, projenin öğrencilerde tarihsel ve kültürel farkındalık yarattığını göstermektedir. Katılımcılar; görerek ve deneyimleyerek gerçekleşen öğrenmenin, sınıf içi uygulamalara kıyasla bilginin kalıcılığını sağladığını ve öğrenmeyi somutlaştırdığını vurgulamışlardır. Sonuç olarak proje, tarih öğretimini sınıf dışına taşıyarak öğrenciler için bilgi ile mekân arasında bağ kuran etkili bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Öğrenci deneyimleri, tarihi mekânların yalnızca ziyaret edilen yerler değil, tarihsel düşünme ve anlamlandırmanın gerçekleştiği birer öğrenme alanı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı öğrenme, yerel tarih, mekân temelli öğrenme, kültürel miras, tarih eğitimi.

"EXAMINATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS' OUT-OF-SCHOOL LEARNING EXPERIENCES WITHIN THE SCOPE OF THE 'OUR LESSON IS TOKAT' PROJECT"

İlgin ARSLAN

Tokat Gaziosmanpaşa University
ilginarslan060@gmail.com

Prof. Dr. Fatih YAZICI

Tokat Gaziosmanpaşa University
fatih.yazici@gop.edu.tr

ABSTRACT

The “Our Lesson Tokat” project is an original out-of-school learning practice aligned with the “Turkey’s Century Education Model” vision, integrating the city’s deep-rooted historical and cultural heritage directly into educational processes. Within its scope, social studies in middle schools and history in high schools are taught in Tokat’s diverse historical and cultural venues, aiming for students to know their city on-site, develop historical and cultural awareness, and actively participate in learning processes. This study aims to evaluate high school students’ out-of-school learning experiences within this project, their relation to classroom instruction, and their evaluations of the gains they obtained from the process. Conducted as a qualitative case study design, the research group comprised 64 high school students from Tokat province and Niksar district who participated in historical venue visits during the 2025-2026 academic year. Data collected via a semi-structured interview form with six different open-ended questions were analyzed using content analysis. Codes derived from student views were grouped conceptually and evaluated within a thematic structure. To ensure credibility and reliability, participant validation was utilized, and results were supported with direct student quotes. The findings show that the project fostered historical and cultural awareness. Participants emphasized that learning on-site by seeing and experiencing ensures knowledge retention and concretizes learning compared to classroom applications. Consequently, the project moves history education beyond the classroom, offering an effective learning environment connecting knowledge with space. Student experiences indicate that historical venues are not merely visited sites but learning spaces where historical thinking and meaning-making occur.

Keywords: Out-of-school learning, local history, site-based learning, cultural heritage, history education.

TARİH EĞİTİMİNDE DİJİTAL KÜLTÜREL MİRAS: UNESCO DÜNYA MİRASI LİSTESİ'NDE YER ALAN TÜRKİYE VARLIKLARINA İLİŞKİN GOOGLE ARTS & CULTURE HİKÂYELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İlgin ARSLAN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ilginarslan060@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÖRTEN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
hakan.orten@gop.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Abdulkarim DEMİR

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
abdulkarimdemir19@gmail.com

ÖZET

Dijital teknolojilerin kültürel mirasın sunumu ve tarih öğretiminde kullanımının yaygınlaşması, dijital kültürel miras içeriklerinin eğitimsel açıdan değerlendirilmesini önemli hale getirmiştir. Google Arts & Culture platformunda bulunan UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndeki Türkiye varlıklarına ilişkin dijital hikâyelerin tarih ve sosyal bilgiler eğitimi açısından sistematik olarak incelenmesine yönelik çalışmaların sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu problemten hareketle araştırmanın amacı, Google Arts & Culture platformunda yer alan UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndeki Türkiye varlıklarına ilişkin dijital hikâyeleri tarih ve sosyal bilgiler eğitimi açısından değerlendirmek; bu dijital içeriklerin tarihsel düşünme, tarihsel empati, kültürel miras eğitimi ve öğretim programına katkı potansiyellerini ortaya koymaktır. Nitel araştırma deseni kapsamında doküman incelemesi yöntemiyle yürütülen çalışmada, veri setini Göbeklitepe, Hattuşa, Efes Antik Kenti, Göreme Ören Yeri ve Ani Kalesi'ne ilişkin dijital hikâyeler oluşturmuştur. Verilerin analizinde, araştırmacı tarafından geliştirilen 6 boyut ile 25 ölçütten oluşan "Mini GAC-HER" rubriği kullanılmış ve elde edilen veriler yönlendirilmiş içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Her bir dijital hikâye belirlenen ölçütler doğrultusunda puanlanmış ve elde edilen bulgular nitel kanıtlarla birlikte değerlendirilmiştir. Bulgular, dijital hikâyelerin eğitsel açıdan yüksek potansiyel taşıdığını; Efes'in paleocoğrafi nedensellik ilişkileri, Göbeklitepe'nin ise somut arkeolojik kanıt kullanımı bakımından öne çıktığını göstermiştir. Söz konusu platformların aktif öğrenme ve geçmiş insanlarla bağ kurma boyutlarındaki sınırlılıklarını aşabilmek adına, dijital içeriklerin ders ortamlarında öğretmen rehberliğinde tamamlayıcı etkinliklerle desteklenerek kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital kültürel miras, tarih eğitimi, sosyal bilgiler eğitimi, Google Arts & Culture, UNESCO

DİGİTAL CULTURAL HERİTAGE İN HİSTORY EDUCATION: AN EVALUATION OF GOOGLE ARTS & CULTURE STORIES RELATED TO TURKİSH SİTES ON THE UNESCO WORLD HERİTAGE LİST

İlgin ARSLAN

Tokat Gaziosmanpaşa University
ilginarslan060@gmail.com

Asst. Prof. Dr. Hakan ÖRTEN

Tokat Gaziosmanpaşa University
hakan.orten@gop.edu.tr

Asst. Prof. Dr. Abdulkerim DEMİR

Tokat Gaziosmanpaşa University
abdulkerimdemir19@gmail.com

ABSTRACT

The widespread use of digital technologies in presenting cultural heritage and history teaching has made evaluating digital cultural heritage content from an educational perspective highly essential. Therefore, it has been determined that studies systematically examining digital stories on the Google Arts & Culture platform regarding Turkey's UNESCO World Heritage sites in terms of history and social studies education are limited. Moving from this problem, the objective of this research is to evaluate these digital stories in terms of history and social studies education, revealing their potential contributions to historical thinking, historical empathy, cultural heritage education, and curriculum integration. Within the scope of a qualitative research design using the document analysis method, the research dataset comprised digital stories focusing on Göbeklitepe, Hattuşa, Ephesus Ancient City, Göreme Archaeological Site, and Ani Castle. In the data analysis, the "Mini GAC-HER" assessment rubric, consisting of six dimensions and twenty-five criteria developed by the researcher, was utilized, and the obtained data were analyzed through the directed content analysis method. Each digital narrative was scored based on the designated criteria, and the findings were evaluated alongside qualitative evidence. The findings indicated that these digital stories possess high educational potential, with Ephesus standing out in paleogeographic cause-effect relationships and Göbeklitepe in concrete archaeological evidence use. In this context, to overcome the limitations of these platforms regarding active learning and establishing connections with people of the past, supporting these digital contents with supplementary activities under teacher guidance is recommended.

Keywords: Digital cultural heritage, history education, social studies education, Google Arts & Culture, UNESCO

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA ALMAN ASKERİ ÇEVRELERİNİN MİLLİ LEJYONLAR POLİTİKASINDA: ASKERİ EĞİTİM VE İDEOLOJİK EĞİTİM SORUNLARI

Öğr. Gör. Dr. Kemale MEMMEDOVA
Bakü Devlet Üniversitesi
kamalamammadova@bsu.edu.az

ÖZET

Makalede, II. Dünya Savaşı döneminde Alman askerî çevreleri tarafından SSCB'li savaş esirlerinden oluşturulan millî lejyonların askerî kamplardaki eğitim-öğretim süreci, Almanların onlar için uyguladığı askeri eğitimi ve ideolojik ve siyasi eğitim gibi konular incelenmektedir. Araştırmanın amacı, Alman askerî dairelerinin Doğu lejyonlarına, özellikle de Kafkasya'nın Müslüman birliklerine yönelik uyguladığı politikanın askerî-taktik ve ideolojik-eğitim mekanizmalarını, organizasyon yöntemlerini ve diğer hususları kapsamlı bir şekilde incelemektir. Bu amaçla makalede tarihsel-karşılaştırmalı ve sistematik-analitik tahlil yöntemleri kullanılmıştır. Polonya ve diğer Avrupa bölgelerinde bulunan özel eğitim kamplarında organize edilen bu birlikler, kapsamlı askerî ve siyasi eğitimden geçtikten sonra cepheye gönderilirdi. Kamplardaki eğitim, Alman piyade disiplininin katı ve tavizsiz kuralları temelinde gerçekleştirilir, askerlere Alman ordusunun standart silahlarını kullanım kuralları öğretiliyordu. Alman komutanlığı ile lejyonerler arasındaki iletişim sorununu ve dil engelini aşmak için özel askeri sözlükler ve eğitim kılavuzları derleniyordu. Fiziksel eğitimin yanı sıra, kamplarda lejyonerleri Bolşevizme karşı seferber etmek amacıyla kurulan siyasi eğitim sistemi, Sovyet karşıtı propaganda kullanarak Stalin rejimine, Sovyet ideolojisine ve kolektivizasyon politikalarına karşı nefret aşıliyordu. Muhaceret temsilcilerinin katılımıyla, Sovyet savaş esirleri üzerinde ulusal kimlik konularında ideolojik etki uygulanıyordu. Siyasi eğitimin önemli araçlarından biri de Sovyet döneminde yasaklanmış olan dinî unsurların kullanılmasıydı. Fakat, Alman askeri çevreleri tarafından Wehrmacht askeri gücündeki eksikliği kısmen gidermek için tasarlanan bu eğitim sistemi, daha sonra Alman liderliğinin ırkçı politikası ve millî lejyonların bağımsızlığı için gerçek fırsatların olmaması nedeniyle lejyonerler arasında hayal kırıklığına yol açtı.

Anahtar Kelimeler: II. Dünya Savaşı, Vermaxt, Millî lejyonlar, Eğitim kampları, Askerî-taktik, İdeolojik eğitim

MILITARY TRAINING AND IDEOLOGICAL EDUCATION IN THE POLICY OF NATIONAL LEGIONS: BY THE GERMAN MILITARY CIRCLES DURING WORLD WAR II

Öğr. Gör. Dr. Kemale MEMMEDOVA

Baku State University

kamalamammadova@bsu.edu.az

ABSTRACT

The article examines the military training process, as well as ideological and political education issues within the training camps of the national legions formed by German military authorities from Soviet prisoners of war during World War II. The purpose of the research is to comprehensively investigate the military-tactical and ideological-educational mechanisms, organizational methods, and other related aspects of the policy implemented by the German military command toward the Eastern legions, particularly the Muslim units of the Caucasus. To achieve this goal, historical-comparative and systematic-analytical research methods were utilized. Organized in special training camps located in the territory of Poland and other European regions, these units were deployed to the frontlines only after undergoing comprehensive military and political training. Training in the camps was conducted based on the strict and uncompromising rules of German infantry discipline, with soldiers instructed in the handling of standard German army weaponry. To overcome communication barriers between the German command and the legionnaires, specialized military dictionaries and instructional manuals were compiled. Alongside physical conditioning, the ideological indoctrination system established in the camps aimed to mobilize legionnaires against Bolshevism through anti-Soviet propaganda that fostered feelings of hatred toward the Stalinist regime, Soviet ideology and the collectivization policy. Ideological influence regarding national identity issues was exerted on Soviet prisoners with the participation of emigrate representatives. One of the key instruments of political education was the exploitation of religious factors that had been prohibited during the Soviet era. However, this educational system - designed by the German military authorities to partially offset shortages in Wehrmacht combat forces - subsequently caused disillusionment among the legionnaires due to the German leadership's racist policies and its refusal to grant genuine opportunities for the independence of the national legions.

Keywords: World War II, Wehrmacht, National legions, Training camps, Military-tactical, Ideological education

TARİH EĞİTİMİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM VE KÜLTÜREL MİRASI KORUMA BİLİNCİNİ GELİŞTİRME ÖNERİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Kerim COŞKUN
Siirt Üniversitesi
kerimcoskn@mail.com

ÖZET

Tarih ve turizm, birbirini karşılıklı olarak besleyen iki temel unsurdur. Tarihî mekânlar, turizm talebini doğrudan oluşturan ana çekim merkezleridir. Tarihsel olayların yaşandığı yapılar ve müzelerdeki eserler yoğun ziyaretçi akınına uğramakta; kültürel miras, turistlerin en çok ilgisini çeken unsurları oluşturmaktadır. Doğru planlanan ve yönetilen turizm, kültürel miras alanlarının korunmasında etkili bir araç işlevi görürken, elde edilen gelirler bu alanların bakımı, muhafazası ve restorasyonu için kaynak sağlamaktadır. Ancak kitle turizmi, aşırı turizm ve bilinçsiz ziyaretçi davranışları; tarihî mekânların tahrip olmasına ve bu mirasa ait değerlerin gelecek nesillere aktarılmasının zorlaşmasına yol açmaktadır. Turizmin tarihî mekânlar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltabilmek için koruma bilincinin akademik düzeyde temellendirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, tarih eğitimi alan öğrencilerin kültürel mirası koruma ve sürdürülebilir turizm bilincini kazanmalarına yönelik kavramsal çerçeve sunmaktır. Konuyu disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alan bu araştırmada, tarih öğrencilerine sorumlu turizm bilincinin kazandırılması teorik düzeyde tartışılmaktadır. Çalışmanın sonucunda, tarih lisans müfredatlarına "Sürdürülebilir Turizm ve Kültürel Mirasın Korunması" başlıklı disiplinlerarası bir dersin eklenmesi önerilmektedir. Bu ders ile tarih öğrencilerine kültürel mirasa yönelik koruma bilinci kazandırılması ve öğrencilerin disiplinlerarası bir bakış açısı edinmeleri hedeflenmektedir. Söz konusu ders önerisi sayesinde öğrenciler; sürdürülebilir turizm ilkelerini benimseyecek, aşırı turizmin tahribatı ve olumsuz etkileri konusunda farkındalık kazanacak, Dünya Mirası ile ilgili uluslararası örgütler ve sözleşmeler hakkında bilgi edinecek; alanın taşıma kapasitesi, koruma süreçlerinde tarihçilerin üstlendiği rol ve dijital miras uygulamaları hakkında donanım sahibi olacaklardır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir turizm, kültürel miras, tarih eğitimi

A PROPOSAL FOR DEVELOPING SUSTAINABLE TOURISM AND CULTURAL HERITAGE PROTECTION AWARENESS IN HISTORY EDUCATION

Asst. Prof. Dr. Kerim COŞKUN
Siirt University
kerimcoskn@gmail.com

ABSTRACT

History and tourism are two core elements that mutually feed off each other. Historical sites are the main centers of attraction that directly create tourism demand. The structures where historical events took place and the artifacts in museums attract dense visitor streams; cultural heritage constitutes the elements that draw tourists' interest the most. While properly planned and managed tourism functions as an effective tool in the preservation of cultural heritage sites, the revenues obtained provide resources for the maintenance, conservation, and restoration of these areas. However, mass tourism, overtourism, and unconscious visitor behaviors lead to the destruction of historical sites and make it difficult to transmit the values belonging to this heritage to future generations. In order to reduce the negative impacts of tourism on historical sites, the awareness of preservation must be grounded at the academic level. The aim of this study is to present a conceptual framework for students receiving history education to acquire awareness of cultural heritage preservation and sustainable tourism. Addressing the subject with an interdisciplinary approach, this research theoretically discusses instilling responsible tourism awareness in history students. As a result of the study, it is recommended to add an interdisciplinary course titled "Sustainable Tourism and Cultural Heritage Preservation" to undergraduate history curricula. With this course, it is aimed to instill preservation awareness towards cultural heritage in history students and to enable students to gain an interdisciplinary perspective. Thanks to the proposed course in question, students will adopt sustainable tourism principles, gain awareness regarding the destruction and negative impacts of overtourism, acquire knowledge about international organizations and conventions related to World Heritage, and become equipped regarding the carrying capacity of sites, the role historians assume in protection processes, and digital heritage applications.

Keywords: Sustainable tourism, cultural heritage, history education

2024 TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ 8. SINIF T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN 21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Dr. Kıymet DEĞİRMENCİ TORAMAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

kiymetdegirmencitoraman@gmail.com

Prof. Dr. Fahri KILIÇ

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

kilic_f@ibu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırma, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı'nın 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesini sağlamak amaçlanmaktadır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi deseni, araştırma verilerinin analizinde ise analiz yöntemi olarak içerik analizi kullanılmıştır. P21 çerçevesine dayalı olan 21. yüzyıl becerilerinin öğrenme ve yenilikçilik becerileri (4C becerileri=eleştirel düşünme, iş birliği, iletişim, yaratıcılık), okuryazarlık (bilgi, medya ve teknoloji) becerileri, yaşam ve kariyer becerilerine ilişkin boyutları önceden belirlenmiş kategoriler olarak kabul edilmiştir. Bahsi geçen 21. yüzyıl becerilerinin “öğrenme ve yenilikçilik becerileri”, “bilgi, medya ve teknoloji becerileri” ve “yaşam ve kariyer becerileri” ana kategorileri doğrultusunda öğretim programının temel yaklaşımı, amaçları, ünite amaçları, öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri analiz edilerek incelenmiştir. Kodlanan veriler, tablolastırılarak sınıflandırılmış, ilgili kodların görülme sıklıkları frekans ve yüzde değerleriyle betimlenmiştir. Elde edilen verilerin analizleri doğrultusunda öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri düzeyinde yansıma bulan becerilerin en çok öğrenme ve yenilikçilik becerileri ana kategorisinde, en baskın yetkinliğin eleştirel düşünme ve problem çözme alt boyutunda ve etkili akıl yürütme göstergesinde olduğu; aynı ana kategori altındaki sonrasındaki yetkinliğin ise iletişim ve iş birliği alt boyutunda, açık ve anlaşılır iletişim göstergesinde olduğu tespit edilmiştir. Ana kategoriler bazındaki diğer kategorinin ise bilgi, medya ve teknoloji becerileri, bilgi okuryazarlığı alt boyutu ve bilgiyi kullanma/yönetme göstergesinin izlediği belirlenmiştir. İlgili araştırma hem tarih öğretimi hem de 21. yüzyıl becerileri temelli program değerlendirme ekseninde önem taşımaktadır. Ayrıca araştırmanın, öğretim programında öğrencilerden beklenen bilişsel ve uygulamalı becerileri P21 çerçevesiyle görünür kılması ve programın beceri temelli yapısını değerlendirmeye olanak tanınması açısından önemli olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı, P21 çerçevesi, 21. yüzyıl becerileri, öğretim programı, doküman incelemesi.

AN EXAMINATION OF THE 2024 TURKISH CENTURY EDUCATION MODEL 8TH GRADE TURKISH REPUBLIC REVOLUTIONARY HISTORY AND ATATURKISM CURRICULUM FROM THE PERSPECTIVE OF 21ST CENTURY SKILLS

Dr. Kıymet DEĞİRMENCİ TORAMAN

Bolu Abant İzzet Baysal University, Social Studies Education

kiymetdegirmencitoraman@gmail.com

Prof. Dr. Fahri KILIÇ

Bolu Abant İzzet Baysal University, Social Studies Education

kilic_f@ibu.edu.tr

ABSTRACT

This research aims to examine the 2024 Turkish Century Education Model 8th Grade Turkish Republic Revolution History and Atatürkism Curriculum in terms of 21st-century skills. The research employs a qualitative research method, document analysis, and content analysis is used to analyze the research data. Accepted on the P21 framework, 21st-century skills are defined as pre-determined categories relating to learning and innovation skills (4C skills=critical thinking, collaboration, communication, creativity), literacy skills (information, media, and technology) and life and career skills. The curriculum's core approach, objectives, unit objectives, learning outcomes, and process components were analyzed and examined in line with the main categories of 21st-century skills: “learning and innovation skills”, “information, media, and technology skills”, and “life and career skills.” The coded data were tabulated and classified, and the frequency of occurrence of the relevant codes was described using frequency and percentage values. Based on the analysis of the data obtained, the skills reflected at the level of learning outcomes and process components are most prevalent in the main category of learning and innovation skills, with the most dominant competency being in the sub-dimension of critical thinking and problem-solving, and in the indicator of effective reasoning; It was determined that the next competency under the same main category is in the communication and collaboration sub-dimension, in the clear and understandable communication indicator. It was determined that the other category within the main categories is information, media and technology skills, followed by the information literacy sub-dimension and the information use/management indicator. This research is significant both in the context of history teaching and in the context of program evaluation based on 21st-century skills. Furthermore, it is important because the research makes visible the cognitive and applied skills expected of students in the curriculum through the P21 framework, and allows for an evaluation of the program's skills-based structure.

Keywords: Turkish Republic History of Revolution and Atatürkism Curriculum, P21 framework, 21st century skills, curriculum, document review.

ROTAMIZ İZMİR: HALKA AÇIK KAYNAKLAR ÜZERİNDEN İZMİR'İN KÜLTÜR ENVANTERİNİN OLUŞTURULMASI

Kuzey Ege YILDIZ
Özel İzmir Amerikan Koleji
keyildiz29@my.aci.k12.tr

Erdinç DAĞTEKİN
Özel İzmir Amerikan Koleji
edagtekin29@my.aci.k12.tr

ÖZET

Rotamız İzmir, İzmir'in asırlardır süregelen tarihini ve kültürel mirasını dijital olarak muhafaza etmeyi amaçlayan dinamik bir projedir. Bu proje, İzmir'in yerel tarihini ve kültürel zenginliğini yeni nesillere aktaracak etkileşimli bir dijital envanterin eksikliğini temel problem olarak ele almaktadır. Bu proje kapsamında, [React.js](#) kütüphanesi kullanarak bir uygulama geliştirilmiş olup uygulama, İzmir ili sınırları içerisinde bulunan tarihi yapıları, dini mekânları, kültürel öğeleri ve doğal güzellikleri belirli kategorilere ayrılmış harita iğneleri aracılığıyla göstermektedir. Uygulama üzerinden arama çubuğu, kategori filtreleme, İngilizce-Türkçe dil desteği, sesli rehber, toplu taşıma sistemleri, rota oluşturma ve geri bildirim mekanizması gibi özelliklerden yararlanılabilmekte, ayrıca "Kültür ve Yaşam" bölümü üzerinden belirli bir coğrafi konumdan bağımsız olarak var olan kültürel envanter öğelerine ulaşılabilmektedir. Çalışmayı benzerlerinden ayıran temel özellik tamamen öğrenciler tarafından ücretsiz, halka açık kaynaklar kullanılarak hazırlanmış İzmir'in ilk kültür envanteri olmasıdır. Benzer sitelerde bulunmayan bir özellik olan renk kodları kullanılarak uygulama içi navigasyon kolaylaştırılmıştır. Geri bildirim mekanizması gelişime açık bir yapı oluşturarak dikkat çeker. 23 kişinin katıldığı, sitenin arayüzüne, erişilebilirliğine ve yerel tarihin korunmasına sağlayabileceği katkılara dair sorular içeren bir ankete verilen yanıtlar, 1-5 puanlık Likert ölçeği ile değerlendirilmiştir. 23 katılımcıdan 20'si projeyi 5 üzerinden 4 ve üstü puanla değerlendirerek yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmiştir. Katılımcıların ankette sunduğu önerilerden sitenin kullanımına ve yazılımına uygun bulunanlar siteye eklenmiştir. Sonuç olarak teknolojiden yararlanarak oluşturulan Rotamız İzmir, İzmir'in kültürel zenginliğini gelecek nesillere aktarmaya çalışan, yerel tarih araştırmalarına katkı sunan bir öğrenci üretimi olması bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yerel tarih, İzmir kültür envanteri, kültürel miras, dijital okuryazarlık

OUR ROUTE IS İZMİR: CREATING İZMİR'S CULTURAL INVENTORY USING OPEN SOURCES

Kuzey Ege YILDIZ
Özel İzmir Amerikan Koleji
keyildiz29@my.aci.k12.tr

Erdinç DAĞTEKİN
Özel İzmir Amerikan Koleji
edagtekin29@my.aci.k12.tr

ABSTRACT

Rotamız İzmir is a dynamic software project aiming to preserve the long-lived history and cultural heritage of İzmir. At the core of this project lies the absence of an interactive digital inventory that would transfer the cultural richness and local history of İzmir to the next generations. In this regard, an application was built using the [React.js](https://reactjs.org/) library; the application displays the cultural artifacts and natural beauties within İzmir Province through colour-coded pins. It features a search bar, filtering, English-Turkish support, an audio guide, public transport, route creation, and a feedback mechanism. Inventory elements existing independently of geographical coordinates can be accessed through the “Culture and Life” section. The main quality distinguishing it from others is that it is the very first cultural inventory of İzmir built entirely by students, using free, open resources. Navigation has been facilitated through the use of colour coding, a feature not found on similar sites. The feedback mechanism draws attention by creating a structure open to development. A survey containing questions regarding the site's interface, accessibility and its contributions to the preservation of local history was conducted among 23 participants; the responses were evaluated using a 1-5 point Likert scale. 20 of the 23 participants rated the project 4 or above out of 5, expressing rather positive opinions. Among the suggestions, those that are suitable for the site were added. Consequently, Rotamız İzmir remains particularly significant as a student project that seeks to preserve İzmir's cultural richness, contributing to research about local history.

Keywords: Local history, İzmir cultural inventory, cultural heritage, digital literacy

ANTİK KENTTEN DİJİTAL ANLATIYA: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ KÜLTÜREL MİRAS ÜRETİM DENEYİMLERİ

Dr. M. Talha ÖZALP

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

mtozalp@gmail.com

ÖZET

Tarihsel mekânların eğitimde kullanılması, öğretmen adaylarının geçmişi yerinde incelemelerinin yanı sıra edindikleri bilgileri farklı hedef kitlelere aktarabilecek öğretim ürünlerine dönüştürmelerini gerektirmektedir. Bununla birlikte saha deneyiminin dijital anlatıya dönüştürülmesinde yapay zekâ destekli araçların nasıl kullanıldığı, bu sürecin adaylara neler kazandırdığı ve hangi güçlükleri doğurduğu yeterince açıklığa kavuşmuş değildir. Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Sobesos Antik Kenti'ne dayalı belgesel, kısa video ve görsel içerik hazırlama deneyimlerini; özellikle yapay zekâ destekli görselleştirme ve seslendirme uygulamalarına ilişkin değerlendirmeleri üzerinden incelemektir. Araştırma nitel betimsel desende yürütülmüştür. Çalışma grubunu, “Sobesos’tan Sınıfa” projesine katılan ve proje sonu değerlendirme formunu eksiksiz dolduran 28 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmuştur. Veri kaynağı, 17 açık uçlu soru ile üç cümle tamamlama maddesinden oluşan değerlendirme formudur. Bu bildiri kapsamında dijital ürün geliştirme, yapay zekâ kullanımı, kazanımlar, güçlükler ve öz değerlendirmeyle ilgili yanıtlar tümevarımsal içerik analiziyle çözümlenmiştir. Bulgular, dijital üretim sürecinin adayların video düzenleme, çoklu ortam kullanımı, yaratıcılık ve öğretim materyali geliştirme becerilerini desteklediğini göstermektedir. Yapay zekâ geçmişi görselleştirme ve anlatıyı güçlendirme açısından işlevsel bulunurken; istenen çıktıya ulaşamama, ücretli uygulamalar, kişisel veriler ve yerinde deneyimin ikame edilmesi olasılığı başlıca sınırlılıklar olarak ifade edilmiştir. Ayrıca görüntü-ses uyumu kurma, kapsamlı tarihsel bilgiyi kısa anlatıya dönüştürme ve düzenli olarak özgün içerik üretme belirgin güçlüklerdir. Sonuçlar, yapay zekâ destekli dijital üretimin yerinde tarih öğrenmesinin yerine geçen değil, onu görünür ve paylaşılabılır kılan tamamlayıcı bir süreç olarak değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İhtisaslaşma Koordinatörlüğü tarafından desteklenen “AYP26-2” numaralı Sobesos Antik Kenti: Tarihsel Kanıt ve Kültürel Miras Temelli Bir Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras eğitimi, tarih öğretimi, yapay zekâ, dijital anlatı, öğretmen adayları

FROM AN ANCIENT CITY TO DIGITAL NARRATIVES: PRESERVICE SOCIAL STUDIES TEACHERS' EXPERIENCES OF AI- ASSISTED HERITAGE PRODUCTION

Dr. M. Talha ÖZALP

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University

mtozalp@gmail.com

ABSTRACT

Using historical sites in education requires preservice teachers not only to examine the past in situ but also to transform their knowledge into instructional products for different audiences. However, little is known about how AI-assisted tools are used to transform field experience into digital narratives, what preservice teachers gain from this process, and what difficulties they encounter. This study examines preservice social studies teachers' experiences of producing documentaries, short videos, and visual content based on the ancient city of Sobesos, focusing on their evaluations of AI-assisted visualisation and voice-over applications. The study employed a qualitative descriptive design. The participants were 28 preservice social studies teachers who took part in the "From Sobesos to the Classroom" project and completed the end-of-project evaluation form. The data comprised responses to 17 open-ended questions and three sentence-completion prompts. Responses concerning digital product development, AI use, perceived gains, difficulties, and self-evaluation were analysed through inductive content analysis. The findings indicate that digital production supported participants' skills in video editing, multimedia use, creativity, and instructional material development. AI was considered useful for visualising the past and strengthening narratives, while difficulty obtaining the intended outputs, paid applications, personal-data concerns, and the possibility of replacing in-situ experience were identified as key limitations. Synchronising images and sound, condensing historical information into short narratives, and producing original content emerged as challenges. Overall, participants regarded AI-assisted digital production as a complementary process that made in-situ history learning more visible and shareable rather than replacing it. This study was prepared as part of the "AYP26-2" project, titled "From Sobesostan to the Classroom: A Teacher Education Project Based on Historical Evidence and Cultural Heritage," supported by the Specialization Coordination Office at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University.

Keywords: Cultural heritage education, history teaching, artificial intelligence, digital narratives, preservice teachers

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ANTİK KENTLERİN TARİH ÖĞRETİMİNDE KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Dr. M. Talha ÖZALP

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

mtozalp@gmail.com

ÖZET

Antik kentler, geçmişe ait maddi kalıntıların yerinde incelenmesine imkân sağlayarak tarih öğretimi sınıf dışına taşıyan öğrenme ortamlarıdır. Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının antik kentlerin tarih öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerini Sobesos Antik Kenti’ndeki saha deneyimleri üzerinden incelemektir. Nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülen çalışmaya, “Sobesos’tan Sınıfa: Tarihsel Kanıt ve Kültürel Miras Temelli Bir Öğretmen Eğitimi Projesi”ne katılan 28 sosyal bilgiler öğretmen adayı dâhil edilmiştir. Veriler, 10 açık uçlu sorudan oluşan yazılı görüş formuyla toplanmış ve tematik olarak analiz edilmiştir. Bulgular, öğretmen adaylarının antik kentleri tarihsel bilgileri somutlaştıran, görerek ve yaşayarak öğrenmeyi destekleyen ve öğrenilenlerin kalıcılığını artıran okul dışı öğrenme ortamları olarak değerlendirdiklerini göstermiştir. Katılımcılara göre antik kentler; tarihsel empati, gözlem, sorgulama, eleştirel düşünme, kanıta dayalı çıkarım ve disiplinler arası ilişki kurma becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Sobesos deneyimi, birçok öğretmen adayının antik kentleri yalnızca gezilen veya çeşitli kalıntıların görüldüğü yerler olarak değerlendiren önceki görüşlerini değiştirmiş; bu alanların tarihsel kanıtların incelenebileceği ve geçmiş yaşamın yorumlanabileceği öğrenme ortamları olarak görülmesini sağlamıştır. Katılımcılar ayrıca antik kentlerin yerel tarih bilgisini, yaşanılan yere yönelik aidiyeti ve kültürel mirası koruma bilincini geliştirebileceğini belirtmiştir. Bununla birlikte ulaşım, maliyet, hava koşulları, izin süreçleri, zaman, öğrenci gruplarının yönetimi, uzman desteği ve alanın korunması başlıca sınırlılıklar olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının tamamı, mesleğe başladıklarında antik kentleri veya benzer tarihî alanları derslerinde kullanmayı düşündüklerini ifade etmiştir. Sonuçlar, antik kentlerin planlı öğretim etkinlikleriyle bütünleştirildiğinde tarih öğretimi açısından çok boyutlu bir öğrenme ortamı sağlayabileceğini göstermektedir. Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İhtisaslaşma Koordinatörlüğü tarafından desteklenen “AYP26-2” numaralı Sobesos’tan Sınıfa: Tarihsel Kanıt ve Kültürel Miras Temelli Bir Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Antik kentler, tarih öğretimi, okul dışı öğrenme, tarihsel kanıt, öğretmen adayları

PRESERVICE TEACHERS' VIEWS ON THE USE OF ANCIENT CITIES IN HISTORY TEACHING

Dr. M. Talha ÖZALP

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University

mtozalp@gmail.com

ABSTRACT

Ancient cities extend history teaching beyond the classroom by enabling material remains of the past to be examined in their original settings. This study aimed to examine preservice social studies teachers' views on using ancient cities in history teaching through their field experiences at the ancient city of Sobesos. Conducted within a qualitative research approach, the study included 28 preservice social studies teachers who participated in "From Sobesos to the Classroom: A Teacher Education Project Based on Historical Evidence and Cultural Heritage." Data were collected using a written opinion form comprising 10 open-ended questions and analysed thematically. The findings showed that the participants regarded ancient cities as out-of-school learning environments that made historical knowledge tangible, supported learning through direct experience, and increased the retention of learning. According to the participants, ancient cities could contribute to the development of historical empathy, observation, inquiry, critical thinking, evidence-based inference, and interdisciplinary thinking. The Sobesos experience changed many participants' previous perceptions of ancient cities as places merely visited or composed of various remains. They began to view such sites as learning environments in which historical evidence could be examined and past ways of life interpreted. Participants also stated that ancient cities could develop knowledge of local history, a sense of attachment to place, and awareness of cultural heritage conservation. Transportation, cost, weather conditions, permission procedures, limited time, managing student groups, access to expert guidance, and protecting archaeological remains were identified as the main constraints. All participants reported that they intended to use ancient cities or similar historical sites in their future teaching. The findings suggest that ancient cities can provide multidimensional opportunities for history teaching when integrated with systematically planned instructional activities. This study was prepared as part of the "AYP26-2" project, titled "From Sobesostan to the Classroom: A Teacher Education Project Based on Historical Evidence and Cultural Heritage," supported by the Specialization Coordination Office at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University.

Keywords: Ancient cities, history teaching, out-of-school learning, historical evidence, preservice teachers

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ MATERYAL VE ETKİNLİKLERİN SOSYAL BİLGİLER DERSİ 2024 PROGRAMI “YAŞAYAN DEMOKRASİMİZ” ÖĞRENME ALANINDA BAŞARIYA VE KALICILIĞA ETKİSİ

Yüksek Lisans Öğrencisi Mahmut DEMİR

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
mahmutdemir1155@gmail.com

Prof. Dr. Cemal AVCI

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
avci_c@ibu.edu.tr

ÖZET

Günümüzde yapay zekâ teknolojilerinin eğitim ortamlarında kullanımı, öğretim materyallerinin çeşitlendirilmesi ve öğrenci katılımını destekleyen öğrenme yaşantılarının geliştirilmesi açısından önemli olanaklar sunmaktadır. Bununla birlikte, yapay zekâ araçlarıyla hazırlanan materyal ve etkinliklerin sosyal bilgiler dersinde tarih ve vatandaşlık eğitimiyle ilişkili konulardaki akademik öğrenmeye katkısının deneysel olarak incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırmanın amacı, yapay zekâ destekli materyal ve etkinliklerin 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan “Yaşayan Demokrasimiz” öğrenme alanında öğrencilerin akademik başarıları ve öğrenmenin kalıcılığı üzerindeki etkisini incelemektir. Demokrasi ve cumhuriyet kavramlarının tarihsel ve toplumsal bağlamlarıyla ele alındığı bu öğrenme alanı, araştırmanın tarih eğitimi boyutunu da oluşturmaktadır. Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma grubunu İstanbul’daki bir devlet ortaokulunun iki şubesinde öğrenim gören toplam 80 beşinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Deney grubunda ChatGPT, Gemini, Canva, Claude ve Suno gibi yapay zekâ araçlarından yararlanılarak hazırlanan görsel içerikler, dijital etkinlikler, çalışma kâğıtları, oyunlaştırılmış uygulamalar ve müzik destekli materyaller öğretim programı ve ders kitabına ek olarak kullanılmıştır. Kontrol grubunda ise öğretim süreci mevcut öğretim programı ve ders kitabı doğrultusunda yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi kullanılmıştır. Araştırmanın ön test ve son test uygulamaları tamamlanmış; öğrenmenin kalıcılığını belirlemeye yönelik kalıcılık testinin 2026-2027 eğitim öğretim yılının başlamasının ardından uygulanması planlanmıştır. Araştırmanın, yapay zekâ destekli öğretim uygulamalarının sosyal bilgiler, tarih ve vatandaşlık eğitimi bağlamındaki kullanımına ilişkin deneysel bulgular sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, sosyal bilgiler eğitimi, tarih eğitimi, demokrasi eğitimi, akademik başarı.

THE EFFECT OF AI-SUPPORTED MATERIALS AND ACTIVITIES ON ACHIEVEMENT AND RETENTION IN THE “OUR LIVING DEMOCRACY” LEARNING AREA OF THE 2024 SOCIAL STUDIES CURRICULUM

Master’s Student Mahmut DEMİR

Graduate School, Bolu Abant İzzet Baysal University

mahmutdemir1155@gmail.com

Prof. Dr. Cemal AVCI

Faculty of Education, Bolu Abant İzzet Baysal University

avci_c@ibu.edu.tr

ABSTRACT

The increasing use of artificial intelligence technologies in educational settings offers new opportunities to diversify instructional materials and develop learning experiences that support active student participation. However, experimental research is still needed to examine the contribution of AI-supported materials and activities to academic learning in topics related to history and citizenship education within social studies. This study aims to examine the effects of AI-supported materials and activities on students’ academic achievement and learning retention in the “Our Living Democracy” learning area of the 2024 Social Studies Curriculum. As this learning area addresses concepts such as democracy and the republic within historical and social contexts, it also establishes the study’s connection with history education. A pretest–posttest control group experimental design was employed. The participants were 80 fifth-grade students from two classes at a public middle school in Istanbul, Türkiye. In the experimental group, visual materials, digital activities, worksheets, gamified applications, and music-supported materials developed using AI tools such as ChatGPT, Gemini, Canva, Claude, and Suno were used in addition to the curriculum and textbook. In the control group, instruction was conducted in accordance with the existing curriculum and textbook. A researcher-developed achievement test was used to collect data. The pretest and posttest administrations were completed, while the retention test is planned to be administered after the start of the 2026–2027 academic year. The study is expected to provide experimental evidence regarding the use of AI-supported instruction in social studies, history, and citizenship education.

Keywords: Artificial intelligence, social studies education, history education, democracy education, academic achievement.

ERKEN CUMHURİYET TARİH PEDAGOJİSİNDE DUYGU REJİMİ VE HAYATİYET İLKESİ

Öğretmen Faruk EKEN
Ülker Yörükoğlu Bilim ve Sanat Merkezi
farukeken@gmail.com

Öğretmen Mehmet AKÇAÖZ
Özel Yorum Anadolu Lisesi
mehmet.akcaoz@outlook.com

ÖZET

Erken Cumhuriyet dönemi tarih eğitimi; Batı dışı toplumları donmuş ve pasif gösteren oryantalist anlatılar ile geleneksel ezberci metotları aşmayı hedefleyen, dinamik ve kapsayıcı bir felsefi-pedagojik zihniyeti sahiplenir. Bu çalışmanın problemi, sömürgeci zaman algısının ve yüzyıllık çöküşün yarattığı toplumsal edilgenliğin, eğitim felsefesi aracılığıyla nasıl aşılmaya çalışıldığını incelemektir. Araştırmanın temel amacı, Bergsoncu hayatîyet ile Deweyci pragmatizmin eylemsellik paydasındaki sentezini pedagojik bir zeminde okumak ve bu dönüşümü, duygular tarihi metodolojisini merkeze alan özgün bir kavramsal çerçeveye incelemektir. Nitel araştırma yönteminin benimsendiği çalışmada doküman analizi kullanılmış dönemin *Dergâh*, *Hayat ve Terbiye* mecmuaları ile bu kapsama temas eden metinler duygular tarihi perspektifiyle incelenmiştir. Her ne kadar “postkolonyalizm” güncel bir kavramsallaştırma olsa da çağdaş Bergsoncu literatürün de işaret ettiği üzere, erken Cumhuriyet aydınları bu vitalist felsefeyle geçmişi bugüne bağlayan anti-oryantalist bir refleks geliştirmişlerdir. Duygular tarihi yöntemlerinin uygulandığı metin analizleri, tarih öğretiminin ölü bir ezberden çıkarılarak gençliğe şevk, mukavemet ve yaşama azmi aşılayan kurucu bir duygu rejiminin ortaya konulmaya çalışıldığını göstermiştir. Sonuç olarak çalışmada, erken Cumhuriyet dönemi tarih eğitimi pasif nesne konumundan kendi kaderini tayin eden kurucu tarihsel özneye geçişi sağlayan, yılgınlığa karşı yaşama iradesini merkeze alan eylemci ve hayati bir hissiyat inşası olarak ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarih Eğitimi, Hayatiyet (Vitalizm), pragmatizm, duygular tarihi, duygu rejimi, eylemsellik.

EMOTIONAL REGİME AND THE PRİNCİPLE OF VİTALİSM İN EARLY REPUBLICAN HİSTORY PEDAGOGY

Teacher Faruk EKEN

Ülker Yörükoğlu Bilim ve Sanat Merkezi

farukeken@gmail.com

Teacher Mehmet AKÇAÖZ

Özel Yorum Anadolu Lisesi

mehmet.akcaoz@outlook.com

ABSTRACT

In the Early Republican era, history education embraced a dynamic and far-reaching philosophical-pedagogical mindset aimed at overcoming traditional rote-learning methods and Orientalist narratives that depicted non-Western societies as frozen and passive. This study's problem is to examine how the social passivity generated by the Orientalist/colonial perception of time and a century of imperial collapse was addressed through educational philosophy. The study's primary aim is to read the synthesis of Bergsonian vitalism and Deweyan pragmatism, converging on the ground of action, within a pedagogical framework, and to analyse this transformation through an original conceptual framework centred on the methodology of the history of emotions. Adopting a qualitative research method, the study employs document analysis to describe and critically examine the era's journals — *Dergâh*, *Hayat* and *Terbiye* — along with related period texts, from the perspective of the history of emotions. Although postcolonialism is itself a contemporary conceptualisation, this study argues — a reading also supported by recent Bergsonian scholarship — that early Republican intellectuals had already developed an anti-orientalist reflex through this vitalist philosophy, thereby linking the past to the present. Textual analyses employing the methods of the history of emotions reveal an attempt to move history teaching away from lifeless memorisation and toward a formative emotional regime instilling enthusiasm, resistance and the will to live in the young. Consequently, this study treats Early Republican history education as an activist and vital construction of sentiment — one that centres the will to live against defeatism and enables the transition from a passive object to an autonomous historical subject, i.e. from passivity to agency.

Keywords: History Education, Vitalism, Pragmatism, History of Emotions, emotional regime, agency.

T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERS KİTAPLARINDAKİ MİLLÎ MÜCADELE ANLATILARINDA TÜRK KADINLARI

Dr. Melis AKAY ŞAHİN

Bağımsız Araştırmacı

mell.1925@hotmail.com

Doç. Dr. Hürü SAĞLAM TEKİR

Sinop Üniversitesi

hsaglam@sinop.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 1987-2025 yılları arasındaki ortaokul T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarındaki Millî Mücadele anlatılarında öne çıkan Türk kadınlarını analiz etmek ve farklı yıllar içinde nasıl anlatıldıklarını ortaya koymaktır. Bu nedenle çalışmada farklı yıllara ait toplam 24 ders kitabı, doküman analizi yöntemine uygun olarak incelenmiştir. İncelenen 1987 yılından (1998 yılına ait ders kitabı hariç) 2005 yılına kadar, ortaokul T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında çoğunlukla Türk kadınlarının ‘adsız kahramanlar’ olarak ifade edildiği tespit edilmiştir. Buna karşın 2005 yılı itibarıyla ortaokul T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında Halide Edip Adıvar, Fatma Seher Erden, Şerife Bacı, Melek Reşit Hanım, Tayyar Rahmiye Hanım, Gördesli Makbule, Nene Hatun, Halime Çavuş, Nakiye Elgün ve Şükûfe Nihal örneklerinin yer aldığı saptanmıştır. Bu durum, ortaokul T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarındaki Millî Mücadele anlatılarında öne çıkan yalnızca 10 Türk kadını örneğine yer verildiğini ve bu temsil sayısının oldukça yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan, ortaokul T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarındaki Millî Mücadele anlatılarında öne çıkan Türk kadınları farklı yıllar içinde analiz edildiğinde, Türk kadınlarının çoğu zaman benzer ifadelerle kısaca anlatıldıkları anlaşılmıştır. Sonuç olarak, ortaokul T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarındaki Millî Mücadele anlatılarında Türk kadınlarına daha fazla ve daha detaylı bilgilerle yer verilmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ders kitapları, Millî Mücadele, Türk kadınları

TURKISH WOMEN IN THE NARRATIVES OF THE NATIONAL STRUGGLE IN TURKISH REVOLUTION HISTORY AND KEMALISM TEXTBOOKS

Dr. Melis AKAY ŞAHİN
Independent Researcher
mell.1925@hotmail.com

Assoc. Prof. Hürü SAĞLAM TEKİR
Sinop University
hsaglam@sinop.edu.tr

ABSTRACT

The aim of this study is to analyze the Turkish women featured in the narratives of the National Struggle in Turkish Revolution History and Kemalism textbooks published between 1987 and 2025, and to examine how they were portrayed across different years. Therefore, a total of 24 textbooks from different years were examined in this study using the document analysis method. The analysis of Turkish Revolution History and Kemalism textbooks from 1987 to 2005 (excluding the 1998 textbook) revealed that Turkish women were mostly referred to as ‘nameless heroes.’ However, as of 2005, it has been determined that Turkish Revolution History and Kemalism textbooks include examples such as Halide Edip Adıvar, Fatma Seher Erden, Şerife Bacı, Melek Reşit, Tayyar Rahmiye, Gördesli Makbule, Nene Hatun, Halime Çavuş, Nakiye Elgün, and Şükûfe Nihal. Although the textbooks on the Turkish Revolution History and Kemalism include examples of ten prominent Turkish women in their narratives of the National Struggle, this level of representation is quite insufficient. On the other hand, when the narratives of Turkish women featured in the Turkish Revolution History and Kemalism textbooks are analyzed across different years, it reveals that Turkish women are often described briefly using similar expressions. Consequently, it is expected that Turkish women will be given more space and more detailed information in the narratives of the National Struggle in the Turkish Revolution History and Kemalism textbooks.

Keywords: Textbooks, National Struggle, Turkish women

DERS KİTABINDAN ARŞİV BELGESİNE: 10. SINIF TARİH ÖĞRETİMİNDE ARŞİV BELGELERİNİN KULLANIMI (1299-1683)

Merve DÖNMEZ

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı
merve.donmez@devletarsivleri.gov.tr

Doç. Dr. Muhammet Ahmet TOKDEMİR

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı
mahmet.tokdemir@devletarsivleri.gov.tr

ÖZET

Çağdaş tarih eğitimi yaklaşımları, öğrencilerin geçmişe ilişkin bilgileri hazır anlatılar aracılığıyla edinmeleri yerine tarihsel kaynakları kanıt niteliği çerçevesinde sorgulamalarını, değerlendirmelerini ve tarihsel anlamlar inşa etmelerini esas almaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 10. sınıf tarih dersi öğretim programında kaynağı sorgulama, inceleme ve yorumlama, kanıta dayalı ürün oluşturma, değişim ve sürekliliğe dair kanıta dayalı öngöründe bulunma ve tarihsel bağlamsallaştırma gibi becerilere yer verilmiştir. 10. sınıf tarih dersi; “Türkistan’dan Türkiye’ye (1040-1299)”, “Beylikten Devlete Osmanlı (1299-1453)” ve “Cihan Devleti Osmanlı (1453-1683)” olmak üzere üç ünite üzerinden yapılandırılmıştır. Ders kitabında tarihsel kaynakların kullanımına yönelik örneklerle yer verildiği ancak öğrencilerin özgün arşiv belgeleriyle doğrudan etkileşim kurmalarını sağlayacak materyallerin sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmanın temel amacı, tarih öğretim programı ve 10. Sınıf tarih ders kitabını arşiv belgelerinin kullanımı bağlamında değerlendirmek; öğrencilerin birincil kaynaklarla karşılaştırmalı olarak çalışabilecekleri öğretim materyalleri ve etkinlik örnekleri önermektir. Bu kapsamda 1299-1683 tarih aralığındaki konularla ilişkili, öğrencinin seviyesine uygun ferman, berat, vakfiye, tahrir defteri, şer‘iyye sicili, diplomatik yazışma, harita, fotoğraf ve benzeri arşiv malzemelerinin ders süreçlerinde kullanılabileceği değerlendirilmektedir. Çalışmanın ayırt edici yönü, arşiv belgesinin öğrencinin karşısına “geçmişten kalmış bir sayfa” olarak değil, tarihsel bir problemin çözümünde kullanılan **kanıt** olarak çıkarılmasıdır. Böylece öğrencinin, ders kitabındaki bilgiyi doğrulamakla sınırlı kalmayıp farklı kaynakları karşılaştıran, tarihsel kanıtları değerlendiren ve kendi yorumunu oluşturan etkin bir araştırmacı rolü üstlenmesi öngörülmektedir. Çalışma sonucunda, geliştirilen öğretim materyalleri ve etkinlik örneklerinin; kanıta dayalı tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesine, arşiv ve belge okuryazarlığının artırılmasına ve ders kitabı ile gerçek tarihsel kaynaklar arasında işlevsel bir bağ kurulmasına olanak sağlaması temenni edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarih eğitimi, arşiv belgeleri, tarihsel kanıt, belge okuryazarlığı, 10. sınıf tarih, Türkiye Yüzyılı Maarif Model

FROM TEXTBOOKS TO ARCHIVAL DOCUMENTS: THE USE OF ARCHIVAL DOCUMENTS IN 10TH-GRADE HISTORY EDUCATION (1299–1683)

Merve DÖNMEZ

Presidency of The Republic of Türkiye Directorate of State Archives
merve.donmez@devletarsivleri.gov.tr

Assoc. Prof. Muhammet Ahmet TOKDEMİR

Presidency of The Republic of Türkiye Directorate of State Archives
mahmet.tokdemir@devletarsivleri.gov.tr

ABSTRACT

Contemporary history education prioritizes students questioning, evaluating, and constructing historical meanings from sources using evidential value, rather than acquiring ready-made past narratives. The 10th-grade history curriculum under the Turkish Century Education Model incorporates skills such as source examination, interpretation, creating evidence-based products, predicting change and continuity, and historical contextualization. The course is structured around three units: “From Turkestan to Turkey (1040-1299)”, “From Principality to State: The Ottoman Empire (1299-1453)”, and “The Ottoman Empire as a World State (1453-1683)”. Although the textbook includes examples of historical source usage, student interaction with original archival documents remains limited. This study evaluates the 10th-grade history curriculum and textbook regarding archival document use, proposing teaching materials and activities for comparative work with primary sources. Suitable archival materials from 1299–1683—such as decrees, charters, endowment deeds, land registers, Sharia court records, diplomatic correspondence, maps, and photographs—can be adapted for classroom use. The study's distinctive aspect is presenting archival documents not merely as “pages from the past,” but as evidence to solve historical problems. Students move beyond verifying textbook information to become active researchers who compare sources, evaluate evidence, and construct independent interpretations. Ultimately, these materials and activities aim to develop evidence-based historical thinking skills, increase archival and document literacy, and create a functional link between textbooks and authentic historical sources.

Keywords: History education, archival documents, historical evidence, document literacy, 10th-grade history, Century of Türkiye Education Model

TARİH EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKÂ ALANINDA HAZIRLANMIŞ ÇALIŞMALAR HAKKINDA AKADEMİK SOSYAL AĞLAR ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME (2020-2026)

Doktora Öğrencisi Muhammed ERDOĞAN
Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
erdoganmuhammed115@gmail.com

Yüksek Lisans Öğrencisi Şeyma Nur DOĞU
Gazi Üniversitesi, , Eğitim Bilimleri Enstitüsü
doguuseymaa@gmail.com

ÖZET

1950’lerden günümüze kadar bilim insanları arasında tartışılan ve üzerine çalışmalar yapılan yapay zekâ (YZ) teknolojileri, 2020 yılında OpenAI isimli araştırma şirketinin YZ dil modeli olan GPT-3’ü duyurması ile hızla gündeme oturdu ve GPT-3’ü takip eden pek çok YZ teknolojisi kullanıma sunuldu. Bu teknolojiler; eğitim, sağlık, fen bilimleri ve çeşitli bilim dallarında yoğun bir şekilde kullanıldı, üzerine pratik ve teorik çok sayıda bilimsel araştırma üretildi. Bu bağlamdan yola çıkarak bu araştırmada, eğitim bilimi alanının bir parçası olan tarih eğitimi alanında hazırlanmış olan YZ ile ilgili çalışmalar değerlendirilecektir. Bu çalışma, 2020-2026 yılları arasında Türkiye, Avrupa Birliği üyesi ülkeler ve ABD’de yayımlanmış ve akademik sosyal ağlarda (Academia, ResearchGate, SSRN ve Loop) paylaşılmış olan makaleler, tam metin bildiriler, kitaplar ve kitap bölümleri ile sınırlı olacaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninin kullanılacağı bu çalışmada, doküman analizi tekniğinden faydalanılarak, akademik sosyal ağlar üzerinden tespit edilecek olan araştırmalar; konuları, yöntemleri, odaklandıkları eğitim düzeyleri ve bu ağlardaki görünürlükleri açılarından değerlendirilecektir. Böylece, “2020 ve 2026 yılları arasında tarih eğitimi YZ alanında yapılan çalışmalar hakkında neler söylenebilir?” Sorusuna cevap aranmaya çalışılacaktır. Bu araştırma, YZ çalışmalarının tarih eğitimindeki yerini akademisyenler arasında yaygın biçimde kullanılan akademik sosyal ağlar üzerinden değerlendirmeyi hedeflediği için önemli bir literatür boşluğunu, yeni bir yaklaşımla doldurabilir ve bu açıdan tarih eğitimi alanında önem arz edebilir. Araştırma sonucunda, YZ’nin tarih eğitimciliği üzerinde yarattığı etkiye akademik pencereden bir inceleme yapılması, bu incelemeden elde edilen bulguların, yurtdışında yapılmış olan benzer araştırmalarla da karşılaştırılarak değerlendirilmesi ve bu değerlendirmeler aracılığıyla gelecek çalışmalara yönelik öneriler sunulması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde yapay zekâ, tarih eğitimi, akademik sosyal ağ, durum çalışması.

AN EVALUATION OF STUDIES ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN HISTORY EDUCATION THROUGH ACADEMIC SOCIAL NETWORKS (2020-2026)

PhD Candidate Muhammed ERDOĞAN

Gazi University, Institute of Educational Sciences

erdoganmuhammed115@gmail.com

Master's Degree Student Şeyma Nur Doğu

Gazi University, Institute of Educational Sciences

doguuseymaa@gmail.com

ABSTRACT

Artificial intelligence (AI) technologies, which have been discussed and investigated by scholars since the 1950s, rapidly gained widespread attention in 2020 following the announcement of GPT-3, an AI language model developed by OpenAI, after which numerous AI-based technologies were introduced for public use. These technologies have been extensively adopted across various fields, including education, healthcare, and the natural sciences, resulting in the production of a substantial body of theoretical and practical research. Against this background, the present study aims to evaluate research on AI conducted within the field of history education, a subfield of educational sciences. The study is limited to articles, full-text conference papers, books and book chapters published between 2020 and 2026 in Türkiye, European Union member states, and the United States and shared through academic social networks (Academia, ResearchGate, SSRN, and Loop). Employing a qualitative research methodology and a case study design, the study utilizes document analysis to examine the studies identified through these academic social networks in terms of their subject matter, research methods, educational levels which they focus on, and visibility within these networks. Accordingly, the study seeks to answer the question, “What can be said about research conducted on AI in history education from 2020 to 2026?” Since the study aims to examine the place of AI-related research in history education through academic social networks widely used by scholars, it may contribute to addressing a significant gap in the literature from a novel perspective and may therefore be of particular significance to the field of history education. The study is expected to provide an academic examination of the impact of AI on history education, to evaluate the findings in comparison with similar studies conducted internationally, and, based on these evaluations, to offer recommendations for future studies.

Keywords: Artificial intelligence in education, history education, academic social network, case study.

20. YÜZYILIN 20-30'LU YILLARINDA NAHÇIVAN MESELESİ: SOVYET, TÜRK VE AZERBAYCAN TARİH YAZIMINDA FARKLI YORUMLAR

Münevver SÜLEYMANOVA

Nahçıvan Devlet Üniversitesi

muneversuleymanova@ndu.edu.az

alexandra.tarverdiyeva@mail.ru

ÖZET

Nahçıvan meselesi, 20. yüzyılın 20-30'lu yıllarında Türkiye ile Sovyet Rusya ve Azerbaycan SSC arasındaki ilişkilerin en önemli konularından birini oluşturmuştur. Bu bildirinin problemi, aynı tarihsel sürecin Sovyet-Rus, Azerbaycan ve Türk tarih yazımında birbirinden farklı biçimlerde ele alınmasıdır. Araştırmalar her bir geleneğin konuya farklı kaynaklardan, farklı ideolojik ve milli perspektiflerden yaklaştığını, bazı yönleri öne çıkarırken bazılarını arka planda bıraktığını göstermektedir. Sovyet dönemi Rus tarihçiliğinde mesele büyük ölçüde ideolojik çerçevede ve Türkiye-Sovyet Rusya ilişkileri ekseninde incelenmiş, Azerbaycan-Türkiye boyutu ise ikincil planda kalmıştır. Azerbaycan tarih yazımında, özellikle bağımsızlık sonrası dönemde arşiv belgelerine dayanılarak Nahçıvan'ın özerklik statüsünün h"kuki-siyasi temelleri, Sovyetleştirme süreci, bu süreçte "pantürkizm" ve "Türkiye lehine casusluk" suçlamalarıyla yürütülen baskılar ile Nahçıvanlı diplomatların faaliyetleri derinlemesine araştırılmıştır. Türk tarih yazımında ise mesele genellikle 1920'li yılların ilk yarısıyla, Moskova ve Kars antlaşmaları çerçevesiyle sınırlı kalmış, 1930'lu yıllara dair incelemeler oldukça sınırlı sayıda olmuştur. Ayrıca türk ve Sovyet Rusyasının tarih yazıcılığında yerel aktörlerin rolü kimi zaman yeterince değerlendirilmemiştir. Bildirinin amacı, Nahçıvan meselesine dair mevcut literatürü sistematik biçimde sınıflandırarak, farklı milli tarih yazımı geleneklerinin yaklaşım farklarını, kullandıkları kaynakları, güçlü ve zayıf yönlerini karşılaştırmalı olarak ortaya koymaktır. Yöntem olarak karşılaştırmalı tarih yazımı analizi ve kaynak eleştirisi benimsenmiş; farklı ülkelerde üretilen monografiler, makaleler, arşiv belgeleri ve belge derlemeleri sistematik biçimde değerlendirilmiştir. Çalışma, konunun daha bütüncül ve çok boyutlu biçimde incelenmesi için gelecekteki araştırmalara metodolojik bir zemin oluşturmayı hedeflemektedir..

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Türkiye, Sovyet, Nahçıvan, tarih yazıcılığı, kaynak

THE NAKHCHIVAN QUESTION IN THE 1920S–1930S: DIFFERING INTERPRETATIONS IN SOVIET, TURKISH, AND AZERBAIJANI HISTORIOGRAPHY

Münevver SÜLEYMANOVA

Nakhchivan State University

muneversuleymanova@ndu.edu.az

alexandra.tarverdiyeva@mail.ru

ABSTRACT

The Nakhchivan question constituted one of the most significant issues in relations between Türkiye, Soviet Russia, and Soviet Azerbaijan during the 1920s and 1930s. The problem addressed in this paper is that the same historical process has been treated differently in Soviet-Russian, Azerbaijani, and Turkish historiography; each tradition has approached the subject through different sources and ideological or national perspectives, emphasizing certain aspects while leaving others aside. In Soviet-era Russian historiography, the question was largely examined within an ideological framework centered on Turkish-Soviet relations, while the Azerbaijani-Turkish dimension remained secondary. In Azerbaijani historiography, especially after independence, scholars have drawn on archival documents to examine the legal-political foundations of Nakhchivan's autonomous status, the Sovietization process, the repressions carried out under accusations of "pan-Turkism" and "espionage for Türkiye," and the activities of diplomats from Nakhchivan. In Turkish historiography, the question has generally been confined to the first half of the 1920s and the framework of the Moscow and Kars treaties, with relatively few studies devoted to the 1930s, and the role of local actors has at times been insufficiently assessed. The purpose of this paper is to systematically classify the existing literature on the Nakhchivan question and to comparatively reveal the differing approaches, sources, strengths, and weaknesses of these historiographical traditions. Methodologically, the study employs comparative historiographical analysis and source criticism, evaluating monographs, articles, archival documents, and document collections produced in different countries, aiming to establish a foundation for future, more comprehensive research on the subject.

Keywords: Azerbaijan, Turkey, Soviet, Nakhchivan, historiography, source

GÜNÜMÜZDE OKUTULAN ORTAÖĞRETİM TARİH ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE DERS KİTAPLARINDA TIP TARİHİNİN TEMSİLİ: BİLİM TARİHİ, SAĞLIK POLİTİKALARI VE TOPLUMSAL BELLEK AÇISINDAN NİTEL BİR DOKÜMAN ANALİZİ

Doç. Dr. Namık ÇENCEN
Gazi Üniversitesi
namikcencen@gazi.edu.tr

ÖZET

Tıp tarihi, yalnızca hastalıkların ve tedavi yöntemlerinin geçmişini değil; bilimsel bilginin değişim ve dönüşümünü, sağlık kurumlarının gelişim süreçlerini, devletin sağlık politikalarını ve toplumların sağlık ile hastalığa ilişkin deneyimlerini inceleyen disiplinler arası bir araştırma alanıdır. Bununla birlikte, ortaöğretim tarih öğretiminde tıp tarihinin hangi kapsam ve bağlam içerisinde temsiline ilişkin çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu çalışmanın amacı, günümüzde okutulan ortaöğretim tarih öğretim programları ve ders kitaplarında tıp tarihine ilişkin içeriklerin kapsamını, niteliğini ve tarihsel bağlamını; bilim tarihi, sağlık politikaları ve toplumsal bellek perspektiflerinden değerlendirmektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında doküman analizi yöntemiyle tasarlanmıştır. Güncel ortaöğretim tarih öğretim programları ile ders kitapları araştırmanın temel veri kaynaklarını oluşturmaktadır. Belgelerde tıp, sağlık, hastalık, salgın, hekim, hastane, halk sağlığı, sağlık kurumları ve bilimsel gelişmelerle ilişkili içerikler belirlenerek tematik içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen veriler “bilimsel ve tıbbi bilgi”, “sağlık kurumları ve politikaları”, “salgınlar ve toplumsal etkileri”, “hekimler ve bilim insanları” ve “toplumsal bellek” temaları altında değerlendirilmiştir. Bulgular, tıp tarihinin öğretim materyallerinde bağımsız ve bütüncül bir tarihsel alan olmaktan çok, bilim tarihi ve uygarlık tarihi içerisindeki belirli gelişmeler ve şahsiyetler üzerinden parçalı biçimde temsil edildiğine işaret etmektedir. Sağlık politikaları, halk sağlığı uygulamaları, salgınların toplumsal sonuçları ve gündelik sağlık deneyimlerinin ise görece sınırlı görünürlük taşıdığı görülmektedir. Sonuç olarak, tıp tarihinin ortaöğretim tarih öğretimine daha bütüncül, disiplinler arası ve toplumsal bağlamı önceleyen bir yaklaşımla dâhil edilmesinin öğrencilerin bilimsel gelişmeleri tarihsel süreklilik ve değişim içerisinde değerlendirmelerine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tıp Tarihi, Orta Öğretim Tarih Ders Programları, Orta Öğretim Tarih Kitapları, Sağlık Politikaları, Toplumsal Hafıza.

THE REPRESENTATION OF THE HISTORY OF MEDICINE IN CONTEMPORARY SECONDARY-SCHOOL HISTORY CURRICULA AND TEXTBOOKS: A QUALITATIVE DOCUMENT ANALYSIS FROM THE PERSPECTIVES OF THE HISTORY OF SCIENCE, HEALTH POLICIES, AND COLLECTIVE MEMORY

Assoc. Prof. Dr. Namık ÇENCEN

Gazi University

namikcencen@gazi.edu.tr

ABSTRACT

The history of medicine is an interdisciplinary field of inquiry concerned not only with the historical development of diseases and therapeutic practices but also with the transformation of scientific knowledge, the historical evolution of healthcare institutions, state health policies, and societies' experiences of health and illness. Nevertheless, studies examining the scope and contexts in which the history of medicine is represented in secondary-school history education remain relatively limited. This study aims to evaluate the scope, nature, and historical contextualization of history-of-medicine content in contemporary secondary-school history curricula and textbooks from the perspectives of the history of science, health policies, and collective memory. The study was designed as a qualitative document analysis. Current secondary-school history curricula and textbooks constituted the primary data sources. Content relating to medicine, health, disease, epidemics, physicians, hospitals, public health, healthcare institutions, and scientific developments was identified and subjected to thematic content analysis. The data were analyzed under five thematic categories: "scientific and medical knowledge," "healthcare institutions and policies," "epidemics and their societal impacts," "physicians and scientists," and "collective memory." The findings indicate that the history of medicine is represented in educational materials primarily in a fragmented manner through selected developments and prominent individuals within the broader narratives of the history of science and civilization, rather than as an independent and integrated field of historical inquiry. Health policies, public health practices, the societal consequences of epidemics, and everyday experiences of health and illness appear to receive comparatively limited attention. The study concludes that incorporating the history of medicine into secondary-school history education through a more integrated, interdisciplinary, and socially contextualized approach may enhance students' ability to understand scientific developments within broader processes of historical continuity and change.

Keywords: History of Medicine, Secondary-School History Curricula, Secondary-School History Textbooks, Health Policies, Collective Memory.

KASTAMONU İLİNDEKİ OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARININ EĞİTSEL TEMALAR BAĞLAMINDA SINIFLANDIRILMASI

Necip DÖNER

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
necipdonerr@gmail.com

Prof. Dr. Fahri KILIÇ

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
kilic_f@ibu.edu.tr

ÖZET

Öğrenmenin okul binası ve sınıf sınırlarıyla kısıtlanması, öğrencinin çok boyutlu gelişim gereksinimlerini tam olarak karşılayamamaktadır. Okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilerin doğrudan deneyim yoluyla kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmesine imkân tanıyan; doğal, tarihî, kültürel ve manevî mekânları eğitim sürecinin bir parçası hâline getiren ortamlardır. Türkiye'de bu alandaki çalışmaların çoğu tekil mekân türlerini ya da öğretmen görüşlerini konu almakta; il ölçeğinde, mekânları eğitsel temalarla ilişkilendiren bütüncül sınıflandırma çalışmaları ise sınırlı kalmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Kastamonu ilinde yer alan okul dışı öğrenme ortamlarını doğal, tarihî, manevî, millî ve kültürel özellikleri doğrultusunda sınıflandırmak ve bu ortamların eğitimde kullanılabilirliğini eğitsel temalar bağlamında ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Veriler belgesel tarama yoluyla toplanmış; temel veri kaynağı olarak Kastamonu İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanan ortaokul okul dışı öğrenme ortamları öğretmen kılavuz kitabı kullanılmış, elde edilen bilgiler Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü kaynakları ve ilgili alan yazınıla desteklenmiştir. Veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgular, Kastamonu'daki okul dışı öğrenme ortamlarının doğal öğrenme alanları, tarihî ve arkeolojik alanlar, manevî ve dinî mekânlar, Millî Mücadele ve millî kimlik mekânları ile somut olmayan kültürel miras olmak üzere beş tema altında toplandığını göstermektedir. Her mekân, eğitsel değeri ve ilişkilendirilebileceği öğrenme temasıyla birlikte sunulmuş; böylece öğretmenler için doğrudan kullanılabilir tematik bir planlama çerçevesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı öğrenme ortamları, mekân temelli eğitim, sosyal bilgiler eğitimi, eğitsel temalar, Kastamonu

CLASSIFICATION OF OUT-OF-SCHOOL LEARNING ENVIRONMENTS IN KASTAMONU WITHIN THE CONTEXT OF EDUCATIONAL THEMES

Necip DÖNER

Bolu Abant İzzet Baysal University
necipdonerr@gmail.com

Prof. Dr. Fahri KILIÇ

Bolu Abant İzzet Baysal University
kilic_f@ibu.edu.tr

ABSTRACT

Restricting learning to the boundaries of the school building and the classroom cannot fully meet the multidimensional developmental needs of students. Out-of-school learning environments allow students to achieve lasting learning through direct experience by turning natural, historical, cultural and spiritual sites into part of the educational process. In Türkiye, most studies in this field focus on single types of sites or on teachers' opinions, whereas holistic, province-scale studies that associate sites with educational themes remain limited. The purpose of this study is to classify the out-of-school learning environments located in the province of Kastamonu according to their natural, historical, spiritual, national and cultural characteristics, and to reveal their usability in education within the context of educational themes. The study was conducted using a case study design within the qualitative research approach. Data were collected through document analysis; the teacher guidebook of out-of-school learning environments for secondary schools prepared by the Kastamonu Provincial Directorate of National Education was used as the main data source, and the obtained information was supported by the resources of the Kastamonu Provincial Directorate of Culture and Tourism and the relevant literature. The data were analysed using descriptive analysis. The findings show that the out-of-school learning environments in Kastamonu are grouped under five themes: natural learning areas, historical and archaeological sites, spiritual and religious places, National Struggle and national identity sites, and intangible cultural heritage. Each site is presented together with its educational value and associated learning theme, thereby proposing a thematic planning framework usable by teachers.

Keywords: Out-of-school learning environments, place-based education, social studies education, educational themes, Kastamonu

THE TEACHING OF NINETEENTH- AND TWENTIETH-CENTURY AZERBAIJANI HISTORY IN CURRICULA: CONTENT, APPROACHES, AND PEDAGOGICAL DIMENSIONS

Nurlana ALIYEVA

Nakhchivan State University

aliyevanurlana71@gmail.com

ABSTRACT

History curricula are an important educational instrument for helping students interpret the past, develop historical thinking skills, and acquire an awareness of social and national identity. In this context, the inclusion of nineteenth- and twentieth-century Azerbaijani history in school curricula is significant not only for the transmission of historical knowledge but also for enabling students to understand causal relationships, historical transformations. The political, social, economic, and cultural changes that took place in the territories of Azerbaijan from the nineteenth century onward encompass major historical processes, including transformations during the Russian Empire, the national enlightenment movement, developments in education and the press, the establishment of the Azerbaijan Democratic Republic, the Soviet period, and the restoration of independence at the end of the twentieth century. The aim of this study is to examine how nineteenth- and twentieth-century Azerbaijani history can be structured within history curricula and how its content can be aligned with the objectives of contemporary history education. The study adopts a qualitative research approach and examines history curricula, textbooks, and relevant academic studies through document analysis. In addition, the possibilities of chronological, thematic, and problem-based approaches in history education are comparatively evaluated. The findings indicate that nineteenth- and twentieth-century Azerbaijani history should be structured in curricula not merely around the transmission of chronological information, but also around historical thinking, critical analysis, source evaluation, and multi-perspectivity. Such an approach can enable students to evaluate historical events more comprehensively, establish cause-and-effect relationships, and develop meaningful connections between the past and the present.

Keywords: Azerbaijani history, history education, curricula, historical thinking, nineteenth and twentieth centuries

XIX. VE XX. YÜZYIL AZERBAIJAN TARİHİNİN ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ELE ALINMASI: İÇERİK, YAKLAŞIM VE PEDAGOJİK BOYUT

Nurlana ALİYEVA

Nahçıvan Devlet Üniversitesi

aliyevanurlana71@gmail.com

ÖZET

Tarih öğretim programları, öğrencilerin geçmişi anlamlandırma, tarihsel düşünme becerileri geliştirmeleri ve toplumsal kimlik bilinci kazanmaları açısından önemli bir eğitim aracıdır. Bu bağlamda XIX. ve XX. yüzyıl Azerbaycan tarihinin öğretim programlarında ele alınması, yalnızca tarihsel bilgilerin aktarılması açısından değil, öğrencilerin tarihsel süreçler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini kavramaları bakımından da özel önem taşımaktadır. XIX. yüzyıldan itibaren Azerbaycan topraklarında meydana gelen siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel değişimler; Rusya İmparatorluğu dönemindeki dönüşümler, millî aydınlanma hareketi, basın ve eğitim alanındaki gelişmeler, Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin kuruluşu, Sovyet dönemi ve XX. yüzyılın sonlarında bağımsızlığın yeniden kazanılması gibi önemli tarihsel süreçleri kapsamaktadır. Bu çalışmanın amacı, XIX. ve XX. yüzyıl Azerbaycan tarihinin öğretim programlarında nasıl yapılandırılabilirliğini ve bu içeriğin çağdaş tarih eğitiminin amaçlarıyla nasıl uyumlaştırılabilirliğini değerlendirmektir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş; tarih öğretim programları, ders kitapları ve konuya ilişkin akademik çalışmalar doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Ayrıca kronolojik yaklaşım ile problem ve tematik yaklaşımların tarih öğretimindeki olanakları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, Azerbaycan tarihinin öğretim programlarında yalnızca kronolojik bilgi aktarımına dayalı olarak değil; tarihsel düşünme, eleştirel analiz, kaynak değerlendirme ve çok perspektifli yaklaşım temelinde yapılandırılmasının daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yaklaşım öğrencilerin tarihsel olayları daha bütüncül değerlendirmelerine ve geçmiş ile günümüz arasındaki bağlantıları kurmalarına katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan tarihi, tarih eğitimi, öğretim programları, tarihsel düşünme, XIX–XX yüzyıl

TARİH ÖĞRETMENLERİNİN ÇAĞDAŞLAŞMAYA YÖNELİK ALGILARI

Yüksek Lisans Öğrencisi Oğuzhan KOÇAK

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

oguzhan.kocak1929@gmail.com

Prof. Dr. Fatih YAZICI

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

fatih.yazici@gop.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmada tarih öğretmenlerinin çağdaşlaşma ve çağdaş birey yetiştirmeye ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasının kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu, ölçüt örnekleme yoluyla belirlenen, Tokat, Sivas ve Erzurum illerinde görev yapan ya da emekli olan 15 tarih öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış açık uçlu bir soru formu aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Bulgular, öğretmenlerin çağdaşlaşmayı büyük ölçüde çağın koşullarına uyum sağlama ve güncel bilgiye açıklık ekseninde tanımladığını, ancak bu tanımın kültürel sürekliliği ve millî değerleri dışlamadığını göstermektedir. Çağdaş bireyin özellikleri arasında yeniliğe uyum, ahlaki değerlere sahip olma ve çoklu okuryazarlık öne çıkmaktadır. Öğretmenler eğitimi çağdaş birey yetiştirmenin kurucu unsuru olarak görmekle birlikte, mevcut eğitim sistemini bu rolü yerine getirme bakımından çoğunlukla yetersiz bulmaktadır. Ayrıca öğrencilerin çağdaş birey özelliklerini yeterince taşımadığı; bu durumun teknolojinin bilinçsiz kullanımı, entelektüel eksiklikler ve rol model yetersizliğiyle ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Öğretmenler bu boşluğu bireysel düzeyde rehberlik etme, düşünme becerisi kazandırma ve rol model olma gibi uygulamalarla kapatmaya çalışmaktadır. Sonuç olarak araştırma, tarih öğretmenlerinin çağdaşlaşmayı ve çağdaş bireyi Batılılaşmacı-evrensel bir çerçeveden çok, millî ve manevi değerlerle uzlaştırılmış melez bir anlayışla tanımladığını; ancak bu anlayışın eğitim sistemi düzeyinde tutarlı biçimde karşılık bulmadığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaşlaşma, çağdaş birey, tarih eğitimi, tarih öğretmenleri, nitel araştırma

HISTORY TEACHERS' PERCEPTIONS OF MODERNIZATION

Master's Student Oğuzhan KOÇAK
Tokat Gaziosmanpaşa University
oguzhan.kocak1929@gmail.com

Prof. Dr Fatih YAZICI
Tokat Gaziosmanpaşa University
fatih.yazici@gop.edu.tr

ABSTRACT

This study aims to determine history teachers' views on modernization (çağdaşlaşma) and the cultivation of the "contemporary individual." Employing a qualitative case study design, the study group consisted of 15 history teachers, selected through criterion sampling, who were currently working or retired in the provinces of Tokat, Sivas, and Erzurum. Data were collected through a semi-structured open-ended questionnaire developed by the researcher and analyzed using content analysis. The findings indicate that teachers largely define modernization in terms of adapting to the requirements of the times and remaining open to current knowledge, while this definition does not exclude cultural continuity and national values. Adaptability to innovation, possessing moral values, and multiple literacies emerge as the most prominent characteristics attributed to the contemporary individual. Although teachers regard education as the constitutive element in cultivating the contemporary individual, they largely consider the current education system inadequate in fulfilling this role. Furthermore, students were found to insufficiently exhibit the characteristics of the contemporary individual, a situation associated with the unconscious use of technology, intellectual deficiencies, and a lack of role models. Teachers attempt to address this gap through individual practices such as guidance, fostering critical thinking skills, and serving as role models. Overall, the study reveals that history teachers define modernization and the contemporary individual through a hybrid understanding reconciled with national and moral values rather than a purely Westernizing-universal framework, and that this understanding does not find consistent institutional expression at the level of the education system.

Keywords: Modernization, contemporary individual, history education, history teachers, qualitative research

TARİH ÖĞRETMENLERİNİN ŞİMDİCİLİK TİPOLOJİLERİ VE BAĞLAMSAL ANALİZ ÖRÜNTÜLERİ

Yüksek Lisans Öğrencisi Oğuzhan KOÇAK

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

oguzhan.kocak1929@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Abdülkerim DEMİR

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

abdulkerim.demir@gop.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın temel problemi, tarih öğretiminde geçmişin günümüz değerleri, kavramları ve yargıları üzerinden yorumlanması olarak tanımlanan şimdıciliğin, tarih öğretmenlerinin öğretim anlatılarında hangi biçimlerde ortaya çıktığının ve bu eğilimlerin sınıf ortamında nasıl yönetildiğinin yeterince bilinmemesidir. Araştırmanın amacı, tarih öğretmenlerinin öğretim süreçlerinde karşılaştıkları şimdıcilik örüntülerini ortaya koymak ve bu örüntülerin yönetilmesinde kullanılan bağlamsal analiz stratejilerini incelemektir. Araştırmada Armitage tarafından geliştirilen teleolojik, idealist, analitik, perspektifsel ve her yerde mevcut olan şimdıcilik türleri kavramsal çerçeve olarak ele alınmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında içerik analizi deseniyle yürütülecektir. Çalışma grubunu tarih öğretmenleri oluşturacak; veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşleri doğrultusunda son hâli verilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanacaktır. Görüşmelerde öğretmenlerin öğrencilerin geçmişi günümüz değerleriyle değerlendirmelerine, geçmiş dönemleri bugüne göre eksik görmelerine, yakın ve uzak tarih konularına ayırdıkları zamana ve tarihsel olayları kendi dönemlerinin sosyal, ekonomik ve siyasi koşulları içinde ele alma biçimlerine ilişkin deneyimleri incelenecektir. Veriler önce açık uçlu biçimde kodlanacak, ardından Armitage'ın tipolojisiyle ilişkilendirilecek ve tipoloji dışında kalan örüntüler tümevarımsal olarak değerlendirilecektir. Araştırmanın veri toplama ve analiz süreci henüz tamamlanmadığından bulgular ve sonuçlar bu aşamada sunulmamaktadır. Çalışmanın, tarih öğretmenlerinin şimdıcilik farkındalığı ile bağlamsal analiz kullanımları arasındaki ilişkiye yönelik açıklayıcı bir çerçeve sunması ve tarih öğretimi ile öğretmen eğitimi katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şimdıcilik, presentizm, tarih öğretimi, tarih öğretmeni, bağlamsal analiz.

TYPOLOGİES OF PRESENTİSM AND PATTERNS OF CONTEXTUAL ANALYSIS AMONG HISTORY TEACHERS

Master's Student Oğuzhan KOÇAK

Tokat Gaziosmanpaşa University
oguzhan.kocak1929@gmail.com

Assistant Professor, Abdulkерim DEMİR

Tokat Gaziosmanpaşa University
abdulkерim.demir@gop.edu.tr

ABSTRACT

The central problem of this study is that it remains unclear how presentism, defined as interpreting the past through contemporary values, concepts, and judgments, manifests itself in history teachers' instructional narratives and how these tendencies are managed in classroom settings. The aim of this study is to identify patterns of presentism encountered by history teachers during the teaching process and to examine the contextual analysis strategies they use to manage these patterns. The study adopts Armitage's typology of presentism, which includes teleological, idealist, analytical, perspectival, and omnipresent presentism, as its conceptual framework. The research will be conducted within a qualitative research approach using a content analysis design. The study group will consist of history teachers, and data will be collected through a semi-structured interview form developed by the researcher and finalized based on expert opinions. The interviews will examine teachers' experiences concerning students' interpretations of the past through contemporary values, their perceptions of historical periods as deficient when compared with the present, the amount of instructional time allocated to recent and distant history, and their approaches to explaining historical events within the social, economic, and political conditions of their respective periods. The data will first be coded openly and subsequently related to Armitage's typology, while patterns not corresponding to the typology will be examined inductively. Since the data collection and analysis processes have not yet been completed, findings and conclusions are not presented at this stage. The study is expected to provide an explanatory framework for understanding the relationship between history teachers' awareness of presentism and their use of contextual analysis, while contributing to history teaching and teacher education.

Keywords: Presentism, history teaching, history teachers, contextual analysis, historical interpretation

GREENCOMP PERSPEKTİFİNDEN KAZAKİSTAN 5. SINIF VE TÜRKİYE 9. SINIF TARİH DERS KİTAPLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Doç. Dr. Pelin İskender KILIÇ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
pelini@omu.edu.tr

ÖZET

Sürdürülebilir kalkınma, günümüzde yalnızca çevresel sorunlarla sınırlı olmayan; ekonomik, sosyal ve kültürel boyutları kapsayan bütüncül bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda eğitim sistemlerinin bireylere sürdürülebilirlik yeterlikleri kazandırması, önemli bir hedef haline gelmiştir. Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen **GreenComp (European Sustainability Competence Framework)**, sürdürülebilirlik yeterliklerini değerler, karmaşıklık kavrama, sürdürülebilir gelecekleri tasarlama ve sürdürülebilirlik için eylem olmak üzere dört temel alanda tanımlamaktadır. Bu araştırmanın amacı, Kazakistan 5. sınıf tarih ders kitabı ile Türkiye 9. sınıf tarih ders kitabını GreenComp çerçevesi doğrultusunda karşılaştırmalı olarak incelemektir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımına dayalı doküman analizi yöntemiyle yürütülmüştür. Veriler, ders kitaplarında yer alan metinler, görseller, haritalar, etkinlikler ve ölçme-değerlendirme uygulamalarının GreenComp'in dört ana yeterlik alanı ve on iki alt yeterliği doğrultusunda analiz edilmesiyle elde edilmiştir. Bulgular, Kazakistan ders kitabının kültürel miras, insan-doğa ilişkisi ve çevresel uyum konularına daha güçlü vurgu yaptığını; Türkiye ders kitabının ise tarihsel düşünme becerileri, kanıt kullanımı ve çoklu bakış açısını daha belirgin biçimde desteklediğini göstermektedir. Buna karşılık her iki ders kitabında da geleceğe yönelik sürdürülebilirlik senaryoları geliştirme ve sürdürülebilirlik odaklı toplumsal eylem yeterliklerinin sınırlı düzeyde temsil edildiği belirlenmiştir. Araştırma sonuçları, GreenComp'in tarih ders kitaplarının değerlendirilmesinde kullanılabilecek işlevsel bir analitik çerçeve sunduğunu ve sürdürülebilirlik eğitiminin tarih öğretimine daha sistematik biçimde entegre edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: GreenComp, tarih eğitimi, ders kitabı analizi, sürdürülebilirlik, Kazakistan, Türkiye.

COMPARATIVE ANALYSIS OF KAZAKHSTAN 5TH GRADE AND TÜRKİYE 9TH GRADE HISTORY TEXTBOOKS FROM THE PERSPECTIVE OF GREENCOMP

Doç. Dr. Pelin İskender KILIÇ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
pelini@omu.edu.tr

ABSTRACT

Sustainable development is now considered a holistic approach encompassing economic, social, and cultural dimensions, not limited solely to environmental issues. Accordingly, equipping learners with sustainability competencies has become one of the major goals of educational systems. The **European Sustainability Competence Framework (GreenComp)**, developed by the European Commission, defines sustainability competencies within four dimensions: embodying sustainability values, embracing complexity, envisioning sustainable futures, and acting for sustainability. The purpose of this study is to comparatively examine the Kazakhstan 5th grade history textbook and the Türkiye 9th grade history textbook within the framework of GreenComp. The study was conducted using a qualitative document analysis approach. The data were obtained through the analysis of texts, visuals, maps, activities, and assessment sections included in the textbooks according to GreenComp's four competence areas and twelve sub-competencies. The findings indicate that the Kazakhstan textbook places greater emphasis on cultural heritage, human–nature relationships, and environmental adaptation, whereas the Turkish textbook more strongly supports historical thinking, evidence-based reasoning, and multiperspectivity. However, both textbooks provide limited opportunities for developing future-oriented sustainability scenarios and competencies related to collective sustainability action. The findings suggest that GreenComp offers a useful analytical framework for evaluating history textbooks and highlight the need for a more systematic integration of sustainability competencies into history education.

Keywords: GreenComp, history education, textbook analysis, sustainability, Kazakhstan, Türkiye.

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ KAPSAMINDA TARİH DERS KİTAPLARINDAKİ HARİTALARIN ÇOK BOYUTLU İNCELENMESİ

Pınar UÇKAN

Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
pinar.uckan16@gmail.com

Yusuf UÇKAN

Kastamonu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
yusuf.uckan@hotmail.com

ÖZET

Tarih öğretiminde harita kullanımı; siyasi sınırların, devletlerin yayılma alanlarının, göç ve fetih hareketlerinin ve tarihsel süreçteki mekânsal değişimlerin anlaşılmasını sağlaması açısından oldukça önemlidir. Tarih ders kitaplarında haritaların nitelikleri ve tarih öğretiminde nasıl kullanıldıklarının incelenmesi tarih öğretimi bakımından önem taşımaktadır. Bu araştırmanın problemi, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan tarih ders kitaplarında haritaların öğretimsel ve işlevsel olarak nasıl kullanıldığıdır. Araştırmanın amacı, 9. ve 10. sınıf tarih ders kitaplarında yer alan haritaları; niceliksel ve niteliksel özellikleri, kartografik unsurları, tarih öğretim programındaki öğrenme çıktıları ve becerilerle ilişkisi açısından incelemektir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımına dayalı doküman incelemesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın veri kaynağını, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda hazırlanan 9. ve 10. sınıf tarih ders kitapları oluşturmaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Tarih Dersi Öğretim Programı ise haritaların programdaki öğrenme çıktıları ve becerilerle ilişkisinin belirlenmesinde temel alınmıştır. Kitaplarda yer alan haritaların sistematik biçimde incelenmesi ve kodlanması amacıyla araştırmacı tarafından Harita İnceleme Formu geliştirilmiştir. İnceleme formunun hazırlanmasında teknik ve kartografik unsurlar için Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ile Harita Genel Müdürlüğü'nün temel haritacılık ilkeleri esas alınmıştır. Beceri ve öğrenme çıktıları için ise Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin beceri temelli yaklaşımından yararlanılmıştır. Form; haritaların tanımlayıcı ve kartografik özellikleri, ders kitaplarındaki öğrenci etkinlikleri ve haritaların Maarif model sosyal alan becerileri ile ilişkisi olmak üzere üç kategoriden oluşmaktadır. Elde edilen veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, tarih ders kitaplarında yer alan haritaların öğretimsel nitelikleri, kartografik özellikleri, öğrenci etkinlikleriyle ilişkileri ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan sosyal alan becerileriyle ilişkili kullanım biçimleri ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tarih eğitimi, harita kullanımı, tarih ders kitapları, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli.

A MULTIDIMENSIONAL EXAMINATION OF MAPS IN HISTORY TEXTBOOKS WITHIN THE FRAMEWORK OF THE TÜRKİYE CENTURY EDUCATION MODEL

Pınar UÇKAN

Marmara University, Institute of Educational Sciences

pinar.uckan16@gmail.com

Yusuf UÇKAN

Kastamonu University, Graduate School

yusuf.uckan@hotmail.com

ABSTRACT

The use of maps in history education is highly important for understanding political boundaries, the territorial expansion of states, migration and conquest movements, and spatial changes throughout historical processes. Examining the characteristics of maps in history textbooks and how they are used in history education is important for understanding their instructional role. The problem of this study is how maps are used instructionally and functionally in history textbooks prepared within the framework of the Türkiye Century Education Model. The aim of the study is to examine the maps included in 9th- and 10th-grade history textbooks in terms of their quantitative and qualitative characteristics, cartographic elements, and their relationship with the learning outcomes and skills specified in the history curriculum. The study was conducted using a qualitative research approach based on document analysis. The data source of the study consists of the 9th- and 10th-grade history textbooks prepared in accordance with the Türkiye Century Education Model. The Türkiye Century Education Model History Curriculum was used as a basis for determining the relationship between the maps and the learning outcomes and skills specified in the curriculum. A Map Review Form was developed by the researcher to systematically examine and code the maps included in the textbooks. In developing the form, the basic cartographic principles of the Board of Education and Discipline and the General Command of Mapping were used as a basis for technical and cartographic elements. The competency-based approach of the Türkiye Century Education Model was utilized for skills and learning outcomes. The form consists of three categories: the descriptive and cartographic characteristics of maps, student activities related to maps in textbooks, and the relationship between maps and the social domain skills included in the Türkiye Century Education Model. The data were analyzed through content analysis. As a result, the study revealed the instructional characteristics and cartographic features of the maps in history textbooks, their relationship with student activities, and their use in relation to the social domain skills included in the Türkiye Century Education Model.

Keywords: History education, map use, history textbooks, Türkiye Century Education Model.

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN TARİH EĞİTİMİNE YÖNELİK EĞİTSEL OYUN TASARIMI

Pınar UÇKAN

Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Öğrencisi

pinar.uckan16@gmail.com

Yusuf UÇKAN

Kastamonu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi

yusuf.uckan@hotmail.com

ÖZET

Akranlarına göre daha hızlı ve kolay öğrenebilen özel yetenekli öğrenciler, akademik olarak üst düzey eğitim materyallerine ihtiyaç duymaktadır. Bu çalışmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerin tarih eğitiminde kullanılmak üzere strateji temelli bir eğitsel oyun tasarlamaktır. Bu doğrultuda geliştirilen Kurt Kapanı adlı eğitsel oyunun, öğrencilerin Türk tarihindeki önemli olayları ve tarihsel durumları analiz etmelerine ve değerlendirmelerine olanak sağlaması amaçlanmıştır. Oyun, öğrencilerin tarihe farklı aktörlerin bakış açılarından bakabilmelerini ve tarihsel karar süreçleri üzerinde düşünmelerini sağlayacak biçimde kurgulanmıştır. Araştırmada tasarım tabanlı araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Tasarımda Piaget'nin bilişsel gelişim kuramı ile Vygotsky'nin oyun temelli öğrenme yaklaşımı esas alınmıştır. Oyun içeriği yenilenmiş Bloom taksonomisindeki basamaklar referans alınarak oluşturulmuştur. Oyunun tasarımı ve prototip geliştirilmesi kısımları tamamlanmış olup uygulama aşamasına henüz geçilmemiştir. Tasarlanan oyunun uygulaması BİLSEM'lerde öğrenim gören 9,10 ve 11. sınıf seviyesindeki özel yetenekli öğrencilerle gerçekleştirilecek ve oyunun öğrencilerin tarihsel empati becerileri üzerindeki etkisi farklı değişkenlere göre incelenecektir. Veriler tarihsel empati ölçeği kullanılarak toplanacaktır. Elde edilen veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilecektir. Bu kapsamda öğrencilerin tarihsel empati becerilerine ilişkin puanları betimsel istatistiklerle incelenecektir. Verilerin dağılım özellikleri doğrultusunda tarihsel empati puanlarının yaş, cinsiyet ve sınıf düzeyi gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı değerlendirilecektir. Son olarak eğitsel oyunun uygulanması öncesinde ve sonrasında elde edilen tarihsel empati puanları karşılaştırılarak oyunun öğrencilerin tarihsel empati becerileri üzerindeki etkisi incelenecektir. Çalışmanın, özel yetenekli öğrencilerin tarih eğitiminde oyun temelli öğrenme yaklaşımının kullanımına yönelik özgün bir eğitsel materyal ve uygulama örneği ortaya koyması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli öğrenciler, tarih eğitimi, eğitsel oyun, tarihsel empati.

DESIGNING AN EDUCATIONAL GAME FOR THE HISTORY EDUCATION OF GIFTED STUDENTS

Pınar UÇKAN

Marmara University, Institute of Educational Sciences, PhD Student

pinar.uckan16@gmail.com

Yusuf UÇKAN

Kastamonu University, Graduate School, Master's Student

yusuf.uckan@hotmail.com

ABSTRACT

Gifted students, who are able to learn more quickly and easily than their peers, require academically advanced educational materials. The aim of this study is to design a strategy-based educational game for use in the history education of gifted students. Accordingly, the educational game Kurt Kapanı was developed to enable students to analyze and evaluate important events and historical situations in Turkish history. The game was designed to enable students to examine history from the perspectives of different historical actors and reflect on historical decision-making processes. A design-based research approach was adopted in the study. The design was based on Piaget's theory of cognitive development and Vygotsky's game-based learning approach. The content of the game was developed with reference to the levels of the revised Bloom's Taxonomy. The design and prototype development phases of the game have been completed, while the implementation phase has not yet begun. The game will be implemented with gifted students at the 9th, 10th, and 11th grade levels studying at Science and Art Centers (BİLSEM), and its effect on students' historical empathy skills will be examined according to different variables. Data will be collected using a historical empathy scale. The data obtained will be analyzed using the SPSS software. Within this scope, students' historical empathy scores will first be examined using descriptive statistics. In accordance with the distribution characteristics of the data, differences in historical empathy scores according to variables such as age, gender, and grade level will be examined. Finally, students' historical empathy scores obtained before and after the implementation of the educational game will be compared to examine the effect of the game on their historical empathy skills. The study is expected to provide an original educational material and an example of practice regarding the use of game-based learning in the history education of gifted students.

Keywords: Gifted students, history education, educational game, historical empathy.

HÜKÜMDARLIK TUTKUSUYLA ESARET ALTINDA YAŞAMINI YİTİREN BAHTSIZ BİR ŞEHZADE: 1930’LARDAN GÜNÜMÜZE LİSE TARİH DERS KİTAPLARINDA CEM SULTAN İMAJI

Prof. Dr. Ramazan KAYA

Atatürk Üniversitesi

ramco@atauni.edu.tr

Doç. Dr. Hasan GÜNAL

Balıkesir Üniversitesi

hasangunal@balikesir.edu.tr

ÖZET

Cem Sultan hükümdarlık tutkusuyla II. Bayezid’in sultanlığını tanımayarak taht mücadelesine girişmesi, uzun yıllar esaret altında yaşamını sürdürmesi ve edebî eserler ortaya koymasından dolayı Osmanlı tarihinin en ilgi çeken kişiliklerinden birisidir. Cem Sultan aynı zamanda bu ilgi çekici kişiliğinden dolayı gerek Türkiye’de gerekse de Batı dünyasında roman ve tiyatro gibi birçok edebiyat/sanat ürününe konu olmuştur. Bu çalışmanın amacı Osmanlı tarihinin en ilgi çekici simalarından biri olan Cem Sultan’ın 1930’ların başından günümüze kadar liselerde okutulan tarih ders kitaplarında nasıl ele alındığını ortaya koyabilmektir. Nitel bir anlayışla ve doküman incelemesi yöntemiyle gerçekleştirilen araştırmanın verileri 1931-2025 yılları arasında liselerde öğrencilere okutulan 28 ders kitabından elde edilerek betimsel analize tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgular incelenen ders kitaplarında Cem Sultan’la ilgili hem olumlu hem de olumsuz anlatılara yer verildiğini ortaya koymaktadır. Hükümdarlık tutkusuna sahip bir şehzade olarak II. Bayezid’e karşı isyan etmesi, Osmanlı topraklarının ikiye bölünmesi teklifinde bulunması, Osmanlı Devleti’nin siyasi ve ekonomik sorunlar yaşamasına neden olması ve II. Bayezid döneminin fetih anlamında durağan geçmesine sebebiyet vermesi ders kitaplarında Cem Sultan’la ilgili olumsuz anlatı örnekleri olarak dikkat çekmektedir. Bunun yanında Papa’nın Hristiyan olma teklifini kabul etmeyecek kadar samimi bir Müslüman olması, taht uğruna da olsa Osmanlı Devleti aleyhine olacak girişimlerin içinde yer almaması ve şiir gibi edebî ürünler ortaya koyması Cem Sultan’la ilgili olumlu anlatı örnekleri olarak ön plana çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarih eğitimi, tarih ders kitabı, imaj, Cem Sultan, tarihi kişilik.

AN UNFORTUNATE PRINCE WHO LOST HIS LIFE IN CAPTIVITY DUE TO HIS PASSION FOR REIGN: THE IMAGE OF CEM SULTAN IN HIGH SCHOOL HISTORY TEXTBOOKS FROM THE 1930s TO THE PRESENT

Prof. Dr. Ramazan KAYA

Atatürk University

ramco@atauni.edu.tr

Assoc. Prof. Dr. Hasan GÜNAL

Balikesir University

hasangunal@balikesir.edu.tr

ABSTRACT

Cem Sultan is one of the most fascinating figures in Ottoman history due to his passion for the throne—which led him to refuse to recognize Bayezid II’s sultanate and enter into a struggle for the throne—his long years of captivity, and the literary works he produced. Because of his fascinating personality, Cem Sultan has also been the subject of numerous literary and artistic works, including novels and plays, both in Turkey and in the Western world. The aim of this study is to examine how Cem Sultan—one of the most fascinating figures in Ottoman history—has been portrayed in high school history textbooks from the early 1930s to the present. The data for this study, conducted using a qualitative approach and document analysis, were obtained from 28 textbooks used in high schools between 1931 and 2025 and analyzed through descriptive analysis. The findings reveal that the examined textbooks contain both positive and negative narratives about Cem Sultan. As a prince with a passion for the throne, his rebellion against Bayezid II, his proposal to divide the Ottoman territories in two, his role in causing the Ottoman Empire to face political and economic problems, and his contribution to the stagnation of conquests during Bayezid II’s are highlighted as negative portrayals of Cem Sultan in textbooks. Furthermore, the fact that he was such a devout Muslim that he refused the Pope's offer to convert to Christianity, that he did not participate in any actions against the Ottoman Empire even for the sake of the throne, and that he produced literary works such as poetry, stand out as positive examples in the narrative surrounding Cem Sultan.

Keywords: History education, history textbook, image, Cem Sultan, historical figure.

EVALUATION AND ANALYSIS OF THE POLITICAL MECHANISMS USED TO PREVENT ARMENIA’S ATTEMPTS AT MILITARY INTERVENTION AGAINST NAKHCHIVAN IN HISTORY TEXTBOOKS

PhD Candidate, Lecturer Rena KURBANOVA

Nakhchivan State University

renaqurbanova962@gmail.com

ABSTRACT

The aim of this study is to examine how the political mechanisms employed to prevent Armenia’s attempts at military intervention against Nakhchivan are represented in history textbooks. Given Nakhchivan’s historical and political position as an integral part of Azerbaijan, military intervention attempts directed toward the region and the diplomatic and political mechanisms employed to prevent them constitute an important area of study in history education. In this context, the study focuses particularly on how political and diplomatic initiatives, the positions of international actors, and regional security policies are presented in textbooks and within which narrative and conceptual frameworks these processes are interpreted. The study adopts a qualitative research approach and employs document analysis. Within this framework, history textbooks used in Azerbaijan are examined with particular attention to the status of Nakhchivan, Armenia’s military intervention attempts, the political mechanisms developed to prevent such interventions, and related international developments. The textbook contents are comparatively analyzed in terms of historical accuracy, use of sources, presentation of cause-and-effect relationships, representation of political and diplomatic processes, and the incorporation of multiple perspectives. The findings are expected to demonstrate that the systematic inclusion of political and diplomatic mechanisms alongside military events can enable students to interpret historical developments not solely from the perspective of conflict, but also through the concepts of negotiation, diplomacy, and international relations. The study highlights the importance of presenting the Nakhchivan issue in history textbooks through a balanced, source-based, and critical approach to history education.

Keywords: Nakhchivan, History Textbooks, Political Mechanisms, Diplomacy, History Education

TARİH DERS KİTAPLARINDA ERMENİSTAN'IN NAHÇIVAN'A YÖNELİK ASKERİ MÜDAHALE GİRİŞİMLERİNİ ENGELLEMELİK İÇİN KULLANILAN SİYASİ MEKANİZMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ANALİZİ

Doktora Öğrencisi ve Öğretmen, Rena KURBANOVA

Nahçıvan Devlet Üniversitesi

renaqurbanova962@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Ermenistan'ın Nahçıvan'a yönelik askeri müdahale girişimlerinin önlenmesinde kullanılan politik mekanizmaların tarih ders kitaplarında nasıl ele alındığını incelemektir. Nahçıvan'ın Azerbaycan'ın ayrılmaz bir parçası olarak tarihsel ve siyasi konumu dikkate alındığında, bu bölgeye yönelik askeri girişimler ve bunların önlenmesinde uygulanan diplomatik ve siyasi mekanizmalar, tarih öğretiminde öğrencilerin geçmiş olayları çok boyutlu değerlendirmelerine katkı sağlayabilecek önemli bir konu alanı oluşturmaktadır. Çalışmada özellikle siyasi-diplomatik girişimlerin, uluslararası aktörlerin tutumlarının ve bölgesel güvenlik politikalarının ders kitaplarında hangi anlatı ve kavramsal çerçeve içerisinde sunulduğu değerlendirilmektedir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve doküman incelemesi kullanılmıştır. Bu kapsamda Azerbaycan'da kullanılan tarih ders kitaplarında Nahçıvan'ın statüsü, Ermenistan'ın askeri müdahale girişimleri, bu girişimlerin önlenmesine yönelik siyasi mekanizmalar ve ilgili uluslararası gelişmeler incelenmiştir. Ders kitaplarının içerikleri tarihsel doğruluk, kaynak kullanımı, neden-sonuç ilişkisi, siyasi-diplomatik süreçlerin sunumu ve çok perspektiflilik açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, ders kitaplarında askeri olayların yanı sıra siyasi ve diplomatik mekanizmaların da sistematik biçimde ele alınmasının öğrencilerin tarihsel olayları yalnızca çatışma perspektifinden değil, müzakere, diplomasi ve uluslararası ilişkiler bağlamında anlamalarına imkan sağladığı sonucuna ulaşılması beklenmektedir. Çalışma, Nahçıvan meselesinin ders kitaplarında daha dengeli, kaynak temelli ve eleştirel tarih eğitimi yaklaşımıyla sunulmasının önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nahçıvan, Tarih ders kitapları, politik mekanizmalar, diplomasi, tarih eğitimi

DİJİTAL TARİHİN KURUMSALLAŞMASI: ARAŞTIRMA MERKEZLERİNİN ÖRGÜTLENME VE İŞLEYİŞ MODELLERİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

Doktora Öğrencisi Meryem Maide AĞALDAY

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

meryemagalday@gmail.com

Dr. Rıdvan GENÇER

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

gencerrdvan@gmail.com

Prof. Dr. Adnan ALTUN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

aaltun@ibu.edu.tr

ÖZET

Dijital tarih, dijital araç ve yöntemlerin tarih araştırmalarında kullanılmasının ötesinde, eğitim, proje üretimi, teknik altyapı ve disiplinlerarası iş birlikleriyle biçimlenen bir çalışma alanını ifade etmektedir. Bu temelde dijital tarihin hangi kurumsal yapılar içinde geliştiği bu yapıların nasıl örgütlendiği ve faaliyetlerinin hangi işleyiş modellerine dayandığının sistematik biçimde ortaya çıkarılması alan gelişimini takip etmek açısından büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, dijital tarih çalışmalarına yer veren araştırma merkezlerinin örgütlenme ve işleyiş modellerini karşılaştırmalı olarak inceleyerek dijital tarihin kurumsal yapılanma biçimlerini ortaya çıkarmaktır. Çalışma kapsamında, dijital tarihin bağımsız merkezlerin yanı sıra daha geniş disiplinlerarası yapılar içerisinde nasıl kurumsallaştığını açıklamak ve alandaki farklı kurumsal modellerin güçlü ve sınırlı yönlerini görünür hale getirilmesi hedeflenmektedir. Araştırmanın kapsamını, kurumsal adlandırmalarından bağımsız olarak dijital tarihi araştırma, eğitim veya proje alanlarından biri hâline getiren, üniversitelere ve araştırma kurumlarına bağlı merkezler oluşturacaktır. İncelenen merkezler, etkin bir kurumsal internet varlığına, doğrulanabilir belgelere ve süreklilik gösteren dijital tarih faaliyetlerine sahip olma ölçütleri doğrultusunda belirlenecektir. Araştırma doküman incelemesine dayalı karşılaştırmalı nitel araştırma olarak tasarlanmıştır. Çalışmada merkezlerin resmî internet siteleri, kuruluş ve misyon metinleri, organizasyon şemaları, faaliyet raporları, finansman bilgileri, proje katalogları, eğitim programları ve kadro profilleri veri kaynağı olarak derinlemesine incelenecektir. Dokümanlardan elde edilen veriler, belirlenen inceleme boyutları bağlamında kodlanarak içerik analiziyle analiz edilecektir. Analizler sonucunda merkezlerin ortaklaşan ve farklılaşan örgütlenme ve işleyiş özellikleri bakımından karşılaştırılarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Dijital tarih, kurumsal yapılanma, araştırma merkezleri, dijital beşeri bilimler

THE INSTITUTIONALIZATION OF DIGITAL HISTORY: A COMPARATIVE STUDY OF THE ORGANIZATIONAL AND OPERATIONAL MODELS OF RESEARCH CENTERS

PhD Candidate Meryem Maide AGALDAY

Bolu Abant İzzet Baysal University

meryemagalday@gmail.com

Dr. Rıdvan GENCER

Bolu Abant İzzet Baysal University,

gencerrdvan@gmail.com

Prof. Dr. Adnan ALTUN

Bolu Abant İzzet Baysal University

aaltun@ibu.edu.tr

ABSTRACT

Digital history refers to a field of study shaped not only by the use of digital tools and methods in historical research but also by education, project development, technical infrastructure, and interdisciplinary collaborations. Against this backdrop, systematically identifying the institutional frameworks within which digital history has developed, how these frameworks are organized, and the operational models underpinning their activities is of great importance for tracking the field's development. The aim of this study is to reveal the institutional structures of digital history by conducting a comparative analysis of the organizational and operational models of research centers that incorporate digital history studies. The study aims to explain how digital history has become institutionalized not only within independent centers but also within broader interdisciplinary structures, and to highlight the strengths and limitations of the various institutional models in the field. The scope of the study will be defined by centers affiliated with universities and research institutions that, regardless of their institutional names, operate in one of the fields of digital history research, education, or projects. The centers to be examined will be selected based on criteria such as having an active institutional online presence, verifiable documentation, and ongoing digital history activities. The study is designed as a comparative qualitative research project based on document analysis. The study will conduct an in-depth examination of the centers' official websites, founding and mission statements, organizational charts, activity reports, funding information, project catalogs, educational programs, and staff profiles as data sources. Data obtained from these documents will be coded within the context of the defined dimensions of analysis and analyzed through content analysis. Based on the results of the analyses, the centers will be compared and evaluated in terms of their common and distinct organizational and operational characteristics.

Keywords: Digital history, institutional structures, research centers, digital humanities

TÜRKÇE VİKİPEDİ'DE TARİH BİLGİSİNİN HARİTALANMASI: AĞ ANALİZİ VE METİN MADENCİLİĞİ TEMELLİ BİR İNCELEME

Dr. Rıdvan GENÇER

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

gencerrdvan@gmail.com

Doktora Öğrencisi Meryem Maide AĞALDAY

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

meryemagalday@gmail.com

Prof. Dr. Adnan ALTUN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

aaltun@ibu.edu.tr

ÖZET

Dijital platformlar, tarihsel bilginin üretilme, düzenlenme ve dolaşıma girme biçimlerini dönüştürmektedir. Bu dönüşümün önemli örneklerinden biri olan Vikipedi, farklı tarihsel dönemler, olaylar, kişiler ve coğrafyalara ilişkin maddelerin bağlantılar ve kategoriler aracılığıyla ilişkilendirildiği geniş bir bilgi yapısı sunmaktadır. Bununla birlikte, Türkçe Vikipedi'de tarih bilgisinin nasıl örgütlendiği, hangi maddelerin bu yapı içerisinde merkezi konumda bulunduğu ve tarihsel içeriğin hangi tematik örüntüler etrafında kümелendiği bütüncül olarak ortaya konulması hedeflenmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, Türkçe Vikipedi'deki tarih bilgisinin yapısal ve tematik haritasını çıkararak tarih maddelerinin oluşturduğu bilgi ağının özelliklerini ve yapısını ortaya çıkarmaktır. Araştırmada dijital beşerî bilimler çerçevesinde ağ analizi ve metin madenciliğinin birlikte kullanıldığı hesaplamalı bir araştırma yaklaşımı benimsenmektedir. İlk aşamada tarih alanıyla ilişkili maddeler sistematik ve yeniden üretilebilir ölçütlerle belirlenecektir. Ardından maddeler düğüm, maddeler arasındaki Vikipedi iç bağlantıları ise yönlü kenarlar olarak modellenerek tarih bilgi ağı oluşturulacaktır. Oluşturulan ağ, merkezilik ölçütleri ve topluluk tespiti yöntemleri kullanılarak analiz edilecektir. Böylece ağ içerisinde merkezi konumda bulunan maddeler ile birbiriyle yoğun biçimde ilişkili madde kümeleri belirlenecektir. Ağ analizini tamamlayıcı olarak gerçekleştirilecek metin madenciliğinde ise maddelerin metinsel içerikleri üzerinden anahtar kavramlar, sözcük birliktelikleri ve tematik örüntüler incelenecektir. Bu bağlamda, Türkçe Vikipedi'de tarih maddelerinin oluşturduğu bilgi haritasını ve maddeler arasındaki bağlantıları ortaya koyarak tarihsel bilginin dijital bilgi ekosistemi içerisinde nasıl örgütlendiği ve ilişkilendirildiğine yönelik bütüncül bir çerçeve ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe vikipedi, tarih bilgisi, ağ analizi, metin madenciliği, dijital tarih, dijital beşerî bilimler

MAPPING HISTORICAL KNOWLEDGE IN TURKISH WIKIPEDIA: A NETWORK ANALYSIS AND TEXT MINING-BASED STUDY

Dr. Rıdvan GENCER

Bolu Abant İzzet Baysal University
gencerrdvan@gmail.com

PhD Candidate Meryem Maide AGALDAY

Bolu Abant İzzet Baysal University
meryemagalday@gmail.com

Prof. Dr. Adnan ALTUN

Bolu Abant İzzet Baysal University
aaltun@ibu.edu.tr

ABSTRACT

Digital environments are transforming the ways in which historical knowledge is produced, organized, and circulated. Wikipedia, one of the most prominent examples of this transformation, provides an extensive knowledge structure in which articles concerning different historical periods, events, individuals, and geographies are interconnected through hyperlinks and categories. At the same time, the goal is to provide a comprehensive overview of how historical information is organized on the Turkish Wikipedia, which articles occupy a central position within this structure, and around which thematic patterns the historical content is clustered. This study aims to map the structural and thematic organization of historical knowledge in Turkish Wikipedia by identifying the characteristics of the knowledge network formed by history-related articles. Adopting a computational research approach within the framework of digital humanities, the study combines network analysis and text mining. In the first stage, history-related articles will be identified according to systematic and reproducible criteria. The selected articles will then be modeled as nodes and internal Wikipedia hyperlinks between them as directed edges to construct a historical knowledge network. The resulting network will be analyzed using centrality measures and community detection methods to identify structurally central articles and densely interconnected clusters. As a complementary stage, text mining will be applied to article content to examine key concepts, word co-occurrences, and thematic patterns. In this context, by mapping the network of historical articles on Turkish Wikipedia and identifying the connections among them, the study will provide a comprehensive framework for understanding how historical knowledge is organized and interconnected within the digital information ecosystem.

Keywords: Turkish wikipedia, historical knowledge, network analysis, text mining, digital history, digital humanities

MEKÂN ÜZERİNDEN GEÇMİŞİ ANLAMAK: ORTAÖĞRETİM TARİH DERS KİTAPLARINDA MEKÂNSAL DÜŞÜNMENİN İNCELENMESİ

Arş. Gör. Dr. Saim TURAN
Akdeniz Üniversitesi
osmanakhan@akdeniz.edu.tr

Doç. Dr. Osman AKHAN
Akdeniz Üniversitesi
saimturan@akdeniz.edu.tr

ÖZET

Tarihsel olay ve süreçlerin anlaşılması yalnızca kronolojik bilgiye değil, olayların gerçekleştiği mekânların, mekânsal ilişkilerin, hareketlerin ve değişimlerin anlamlandırılmasına da bağlıdır. Bu nedenle tarih ders kitaplarında mekânsal düşünmeyi destekleyen unsurların nasıl sunulduğunun incelenmesi, öğrencilerin tarihsel olayları yer, yön, mesafe, hareket ve mekânsal değişim bağlamında değerlendirebilme becerilerinin anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, 2025–2026 eğitim-öğretim yılında ortaöğretimde kullanılan 9, 10, 11 ve 12. sınıf tarih alanı ders kitaplarında mekânsal düşünmenin nasıl temsil edildiğini ortaya koymaktır. Nitel araştırma yaklaşımında gerçekleştirilen çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynaklarını 9, 10 ve 11. sınıf Tarih ile 12. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitapları oluşturmuştur. Kitapların metinleri, haritaları, görselleri ve etkinlikleri; konum ve mekânsal ilişkiler, hareket ve güzergâh, sınır ve mekânsal değişim, ölçek ve mekânsal karşılaştırma ile mekânsal neden-sonuç ilişkileri açısından incelenmiştir. Bulgular, mekânsal düşünme boyutlarının sınıf düzeylerine ve içerik türlerine göre dağılımını gösteren tablolar aracılığıyla karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. İnceleme sonucunda mekânsal unsurların özellikle savaşlar, göçler, siyasi sınır değişimleri, fetihler ve devletler arası ilişkilerin açıklanmasında belirgin biçimde kullanıldığı; ancak öğrencileri mekânsal ilişkileri yorumlamaya, karşılaştırmaya ve tarihsel değişimi mekân üzerinden sorgulamaya yönlendiren etkinliklerin daha sınırlı kaldığı görülmüştür. Bulgular, tarih ders kitaplarında mekânsal düşünmenin daha sistematik ve sorgulamaya dayalı biçimde desteklenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarih eğitimi, tarih ders kitapları, mekânsal düşünme, tarihsel mekân, mekânsal okuryazarlık

UNDERSTANDING THE PAST THROUGH SPACE: AN EXAMINATION OF SPATIAL THINKING IN SECONDARY SCHOOL HISTORY TEXTBOOKS

Res. Asst. Dr. Saim TURAN

Akdeniz University

saimturan@akdeniz.edu.tr

Assoc. Prof. Dr. Osman AKHAN

Akdeniz University

osmanakhan@akdeniz.edu.tr

ABSTRACT

Understanding historical events and processes depends not only on chronological knowledge but also on interpreting the places in which events occur, spatial relationships, movement, and spatial change. Therefore, examining how history textbooks support spatial thinking is important for understanding the extent to which students are encouraged to interpret historical events through location, direction, distance, movement, and changing spatial relationships. This study aims to examine how spatial thinking is represented in history-related textbooks used in secondary education during the 2025–2026 academic year. A qualitative research approach and document analysis method were employed. The data sources consisted of the 9th-, 10th-, and 11th-grade History textbooks and the 12th-grade History of the Turkish Revolution and Kemalism textbook. The texts, maps, visuals, and learning activities in the textbooks were examined according to five dimensions: location and spatial relationships, movement and routes, boundaries and spatial change, scale and spatial comparison, and spatial cause-and-effect relationships. The findings were presented comparatively through tables showing the distribution of spatial-thinking dimensions across grade levels and content types. The analysis indicated that spatial elements were particularly visible in the presentation of wars, migrations, territorial changes, conquests, and interstate relations. However, activities requiring students to interpret spatial relationships, compare different spatial contexts, and investigate historical change through space were comparatively limited. These findings suggest that spatial thinking could be supported more systematically in history textbooks by moving beyond the descriptive use of maps and locations toward activities that encourage students to analyze spatial relationships, movement, scale, and historical change.

Keywords: History education, history textbooks, spatial thinking, historical space, spatial literacy

ORTAÖĞRETİM TARİH DERS KİTAPLARINDA SAVAŞ VE BARIŞ TEMSİLLERİ: BARIŞ EĞİTİMİ PERSPEKTİFİNDEN BİR İNCELEME

Doç. Dr. Osman AKHAN
Akdeniz Üniversitesi
osmanakhan@akdeniz.edu.tr

Arş. Gör. Dr. Saim TURAN
Akdeniz Üniversitesi
saimturan@akdeniz.edu.tr

ÖZET

Tarih ders kitapları, öğrencilerin geçmişte yaşanan savaşları, çatışmaları ve barış süreçlerini nasıl anlamlandıracakları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle ders kitaplarında savaşın yanı sıra barış, diplomasi, uzlaşma ve çatışma çözümü gibi unsurların nasıl temsil edildiğinin incelenmesi önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, 2025–2026 eğitim-öğretim yılında ortaöğretimde kullanılan 9, 10, 11 ve 12. sınıf tarih alanı ders kitaplarında savaş ve barış olgularının barış eğitimi perspektifinden nasıl temsil edildiğini ortaya koymaktır. Nitel araştırma yaklaşımında gerçekleştirilen çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynaklarını 9, 10 ve 11. sınıf Tarih ile 12. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitapları oluşturmuştur. Kitapların metinleri, görselleri ve etkinlikleri savaş, barış, diplomasi, çatışma çözümü, uzlaşma, insan hakları, empati, “biz” ve “öteki” temsilleri, kahramanlık ve militarizm kategorileri açısından incelenmiştir. Bulgular, sınıf düzeylerine göre temaların dağılımını gösteren tablolar aracılığıyla karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. İnceleme sonucunda savaş, askerî mücadele, fetih ve kahramanlık temalarının ders kitaplarında belirgin bir görünürlüğe sahip olduğu; barış temasının ise çoğunlukla barış antlaşmaları, diplomatik ilişkiler ve devletler arası düzenlemeler bağlamında ele alındığı görülmüştür. Çatışmaların insani sonuçları, empati ve barışçıl çatışma çözümü gibi boyutların ise daha sınırlı biçimde temsil edildiği belirlenmiştir. Bulgular, tarih ders kitaplarının barış eğitimi açısından yeniden değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarih eğitimi, tarih ders kitapları, barış eğitimi, savaş, barış kültürü

REPRESENTATIONS OF WAR AND PEACE IN SECONDARY EDUCATION HISTORY TEXTBOOKS: AN EXAMINATION FROM THE PERSPECTIVE OF PEACE EDUCATION

Doç. Dr. Osman AKHAN

Akdeniz University

osmanakhan@akdeniz.edu.tr

Arş. Gör. Dr. Saim TURAN

Akdeniz University

saimturan@akdeniz.edu.tr

ABSTRACT

History textbooks have an important influence on how students understand and interpret wars, conflicts, and peace processes in the past. Therefore, examining how peace, diplomacy, reconciliation, and conflict resolution are represented alongside war is important for understanding the potential contribution of history education to peace education. This study aims to examine how war and peace are represented in history-related textbooks used in secondary education during the 2025–2026 academic year from a peace education perspective. A qualitative research approach and document analysis method were employed. The data sources consisted of the 9th-, 10th-, and 11th-grade History textbooks and the 12th-grade History of the Turkish Revolution and Kemalism textbook. The texts, visuals, and learning activities in the textbooks were examined according to the categories of war, peace, diplomacy, conflict resolution, reconciliation, human rights, empathy, representations of “us” and “the other,” heroism, and militarism. The findings were presented comparatively in tables showing the distribution of the themes across grade levels. The analysis revealed that themes related to war, military struggle, conquest, and heroism have a prominent place in the textbooks, whereas peace is predominantly presented through peace treaties, diplomatic relations, and interstate arrangements. The humanitarian consequences of conflicts, empathy, and peaceful conflict-resolution approaches were found to have comparatively limited visibility. These findings indicate that history textbooks have potential for supporting peace education but that their treatment of war and peace could be expanded through more multidimensional representations of conflicts, human experiences, diplomacy, reconciliation, and peaceful citizenship. The study provides implications for reconsidering history textbooks from the perspective of peace education and peace culture.

Keywords: History education, history textbooks, peace education, war, peace culture

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE INTEGRATION OF HISTORY AND GEOGRAPHY COURSES: CONCEPTUAL APPROACHES AND CURRICULUM CONTEXT

Associate Prof. Samira MAMMADOVA

Sumgayit State University (SSU)

Samire.mammadova@sdu.edu.az

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the theoretical and methodological foundations of the integration of history and geography courses and to evaluate the significance of interdisciplinary teaching approaches within the curriculum context. Furthermore, the study highlights the contribution of this integration to the development of students' analytical thinking, spatial awareness, and their ability to interpret historical events through cause-and-effect relationships. Contemporary education systems are increasingly shifting from knowledge-based learning toward competency-based education. In this context, teaching history and geography through an integrated approach enables students to better understand the relationship between historical processes and geographical space. Modern curricula recognize interdisciplinary integration as a fundamental element for promoting sustainable development, global citizenship, and critical thinking skills. The study employs a qualitative research methodology, utilizing literature review, comparative analysis, and document analysis techniques. International curriculum models, together with the educational programs of Türkiye and Azerbaijan, are comparatively examined to establish the conceptual framework of history–geography integration. The findings indicate that the integrated planning of history and geography courses enhances students' ability to interpret historical events within their geographical context. Structuring curricula according to an interdisciplinary perspective makes the learning process more effective, meaningful, and sustainable. Therefore, it is recommended that educational programs place greater emphasis on common thematic units, project-based learning, and the integration of geospatial information technologies into teaching practices.

Keywords: History, geography, interdisciplinary integration, curriculum, education, teaching methods.

TARİH VE COĞRAFYA DERSLERİ ARASINDA ENTEGRASYONUN TEORİK VE METODOLOJİK TEMELLERİ: KAVRAMSAL YAKLAŞIMLAR VE MÜFREDAT BAĞLAMİ

Doç. Dr. Samira MEMMEDOVA

Sumgayıt Devlet Üniversitesi (SDU)

Samire.mammadova@sdu.edu.az

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, tarih ve coğrafya dersleri arasındaki entegrasyonun teorik ve metodolojik temellerini incelemek, disiplinlerarası öğretim yaklaşımlarının müfredat bağlamındaki önemini değerlendirmektir. Ayrıca, bu entegrasyonun öğrencilerin analitik düşünme, mekânsal algı ve tarihsel olayları neden-sonuç ilişkisi içinde değerlendirme becerilerine katkısı ortaya konulmaktadır. Günümüzde eğitim sistemleri, bilgi temelli öğrenmeden beceri temelli öğrenmeye yönelmektedir. Bu doğrultuda tarih ve coğrafya derslerinin bütüncül bir yaklaşımla öğretilmesi, öğrencilerin geçmiş ile mekân arasındaki ilişkiyi daha iyi kavramalarını sağlamaktadır. Modern müfredatlar, disiplinlerarası entegrasyonu sürdürülebilir kalkınma, küresel vatandaşlık ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesinde temel bir unsur olarak kabul etmektedir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş; literatür taraması, karşılaştırmalı analiz ve doküman incelemesi tekniklerinden yararlanılmıştır. Uluslararası müfredat modelleri ile Türkiye ve Azerbaycan eğitim programları karşılaştırılarak tarih-coğrafya entegrasyonunun kavramsal çerçevesi değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları, tarih ve coğrafya derslerinin entegre şekilde planlanmasının öğrencilerin tarihsel olayları coğrafi koşullar çerçevesinde yorumlama becerilerini geliştirdiğini göstermektedir. Müfredatın disiplinlerarası anlayış doğrultusunda yapılandırılması, öğrenme sürecini daha etkili ve kalıcı hâle getirmektedir. Bu nedenle öğretim programlarında ortak temalara, proje tabanlı öğrenmeye ve coğrafi bilgi teknolojilerinin kullanımına daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarih, coğrafya, disiplinlerarası entegrasyon, müfredat, eğitim, öğretim yöntemleri

BİR HAREM DAİRESİ NASIL BİR TRAHOM OKULUNA DÖNÜŞTÜ?: YILDIZ HÂKİMİYET-İ MİLLİYE ŞEHİR YATI MEKTEBİ

Dr. Öğr. Üyesi Sena COŞĞUN-KANDAL
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
senacsgn@gmail.com

ÖZET

Erken Cumhuriyet döneminde Osmanlı hanedanına ait birçok saray ve kasır, yeni devletin ihtiyaçları doğrultusunda farklı kamusal işlevlerle yeniden kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönüşümün dikkat çekici örneklerinden biri, Yıldız Sarayı'nın harem dairelerinden birinin 1924 yılında göz hekimi Nuri Fehmi Ayberk'in girişimleriyle Yıldız Hâkimiyet-i Milliye Şehir Yatı Mektebi adıyla trahomlu çocuklara yönelik bir okul ve tedavi kurumuna dönüştürülmesidir. Böylece Osmanlı hanedanına ait ve belirli bir siyasal ve toplumsal anlam taşıyan bir saray mekânı, Cumhuriyet döneminde eğitim ve halk sağlığı hizmeti sunan kamusal bir kurum olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu bildiri, Yıldız Hâkimiyet-i Milliye Şehir Yatı Mektebi'nin kuruluş sürecini ve ilk yıllarındaki faaliyetlerini incelemektedir. Tarihsel araştırma yöntemini benimseyen çalışmada okulun kuruluşu, kurumsal yapısı, tedavi ve eğitim uygulamaları ile Yıldız Sarayı'ndaki harem dairesinin bu amaçla kullanılma süreci dönemin resmî belgeleri ve süreli yayınları ışığında ele alınmaktadır. Bunun yanında, Osmanlı döneminde hanedanla özdeşleşen bir saray mekânının Cumhuriyet döneminde eğitim ve halk sağlığı hizmeti veren bir kuruma dönüştürülmesi, mekânın tarihsel katmanları ve yeni işlevleri üzerinden değerlendirilmektedir. Böylece aynı mekânın farklı siyasal dönemlerde üstlendiği anlam ve işlevler arasındaki süreklilik ve değişim üzerinde durulmaktadır. Bildiri, Yıldız Hâkimiyet-i Milliye Şehir Yatı Mektebi'nin erken Cumhuriyet döneminde trahomla mücadele amacıyla kurulan özgün kurumlardan biri olarak kuruluşunu tarihsel bağlamı içinde ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yıldız sarayı, hafıza mekânı, halk sağlığı, trahom, eğitim tarihi

HOW WAS A HAREM PAVILION TRANSFORMED INTO A TRACHOMA SCHOOL?: YILDIZ HÂKİMİYET-İ MİLLİYE ŞEHİR YATI MEKTEBİ

Asst. Prof. Sena COŞĞUN-KANDAL

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

senacsgn@gmail.com

ABSTRACT

During the early Republican period, numerous palaces and pavilions formerly belonging to the Ottoman dynasty were repurposed to meet the needs of the new state by assuming new public functions. One of the most remarkable examples of this transformation was the conversion of one of the harem apartments of Yıldız Palace into a school and treatment institution for children suffering from trachoma under the name Yıldız Hâkimiyet-i Milliye Şehir Yatı Mektebi in 1924, through the initiatives of the ophthalmologist Nuri Fehmi Ayberk. In this way, a palace space that had belonged to the Ottoman dynasty and embodied a distinct political and social significance was transformed during the Republican era into a public institution dedicated to education and public health services. This presentation examines the establishment of Yıldız Hâkimiyet-i Milliye Şehir Yatı Mektebi and its activities during its formative years. Employing the historical research method, the study investigates the school's foundation, institutional structure, educational and therapeutic practices, and the process through which the harem pavilion of Yıldız Palace was adapted for these purposes, drawing upon official documents and contemporary periodicals. Furthermore, the presentation analyses the transformation of a palace space historically identified with the Ottoman dynasty into an institution providing education and public health services during the Republican period, considering both the historical layers of the site and its newly assigned functions. In doing so, it explores the continuities and changes in the meanings and functions attributed to the same physical space across different political regimes. Ultimately, the presentation aims to situate the establishment of Yıldız Hâkimiyet-i Milliye Şehir Yatı Mektebi within its historical context as one of the distinctive institutions founded during the early Republican period to combat trachoma.

Keywords: Yıldız palace, site of memory, public health, trachoma, history of education

TARİH ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİJİTAL OYUN TEMELLİ TARİH DERSİ ETKİNLİĞİ TASARIMI DENEYİMLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Dr. Serdar ERDEM

Bağımsız Araştırmacı

serdarerdem2019@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, tarih öğretmeni adaylarının dijital oyunlara dayalı beceri temelli tarih etkinliği tasarlama sürecine ilişkin deneyim ve görüşlerini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmış; çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenen ve "Dijital Oyunlarla Tarih Eğitimi" dersini almış (2024-2025 eğitim öğretim yılı bahar dönemi) on iki tarih öğretmeni adayından oluşmuştur. Veriler, derecelendirme ve açık uçlu maddeleri bir arada barındıran yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Toplanan veriler içerik ve betimsel analize tabii tutulmuştur. Bulgular üç eksenle ele alınmıştır. Araştırma bulgularına göre katılımcılar, oyun temelli etkinlik tasarlama sürecini mesleki gelişimleri açısından olumlu değerlendirmiş; sürecin alan becerisi kavrayışlarını derinleştirdiğini, teorik bilgiyi pratiğe dönüştürme deneyimi kazandırdığını ve dijital okuryazarlıklarını geliştirdiğini belirtmiştir. Katılımcılar dijital oyunları büyük ölçüde anlamlı bir öğrenme aracı olarak konumlandırmış ancak bir kısmı oyunların tasarım amacının tarih öğretmek olmamasını sınırlayıcı bir unsur olarak değerlendirmiştir. Diğer yandan katılımcılar hem tasarım sürecinde hem de sınıf ortamında bir dizi güçlüklerle karşılaşmış ya da karşılaşabileceklerini öngörmüştür. Bunların başında oyuna erişememe (donanım ve maliyet kaynaklı), kazanım-oyun (kazanımların oyunlarla bağdaşmaması) eşleştirmede yaşanan zorluk ve okullardaki teknolojik altyapı eksikliği gelmektedir. Bulgular, öğretmen adaylarının yalnızca oyun kullanıcısı değil, oyun temelli etkinlik tasarımcısı olarak konumlandırılmasının hem alan becerisi gelişimine hem de mesleki farkındalığa katkı sağladığını ancak bu yaklaşımın sınıf uygulamasına taşınmasında altyapı ve eşitlik temelli engellerin dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital oyunlar, tarih öğretimi, tarih öğretmen adayı, dijital oyun etkinliği tasarımı, materyal tasarımı

PRE-SERVICE HISTORY TEACHERS' VIEWS ON THEIR EXPERIENCES OF DESIGNING DIGITAL GAME-BASED HISTORY LESSON ACTIVITIES

Dr. Serdar ERDEM

Independent Researcher

serdarerdem2019@gmail.com

ABSTRACT

This study aims to examine pre-service history teachers' experiences and views regarding the process of designing skills-based history learning activities using digital games. A case study, one of the qualitative research designs, was employed. The study group consisted of twelve pre-service history teachers who had taken the course "History Education through Digital Games" during the spring semester of the 2024–2025 academic year and were selected through criterion sampling, a purposive sampling method. Data were collected using a semi-structured interview form that included both rating-scale and open-ended items. The collected data were subjected to content and descriptive analysis. The findings were examined along three main dimensions. According to the findings, the participants evaluated the process of designing game-based activities positively in terms of their professional development, stating that it deepened their understanding of subject-specific skills, provided them with experience in translating theoretical knowledge into practice, and enhanced their digital literacy. The participants largely regarded digital games as meaningful learning tools; however, some considered the fact that such games are not primarily designed for history teaching to be a limiting factor. On the other hand, the participants encountered, or anticipated encountering, a range of challenges both during the design process and in classroom implementation. The most prominent challenges included limited access to games due to hardware requirements and costs, difficulties in aligning learning outcomes with games because some outcomes were not compatible with game mechanics or content, and inadequate technological infrastructure in schools. The findings indicate that positioning pre-service teachers not merely as users of digital games but as designers of game-based learning activities contributes to both the development of subject-specific skills and professional awareness. However, infrastructure- and equity-related barriers need to be taken into consideration when transferring this approach into classroom practice.

Keywords: Digital games, history teaching, pre-service history teachers, digital game-based activity design, material design

EĞİTİM BİLİMİ DÜŞÜNCESİNİN OSMANLI'YA AKTARILMASINDA HALİDE EDİP ADIVAR'IN ROLÜ

Dr. Serhat KUMBALI
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
serhatkumbali@mu.edu.tr

ÖZET

Eğitimin bilim olarak kabul görmesinin tarihi yenidir. Nitekim, eğitim, henüz 1901 yılında *the British Association for the Advancement of Science* tarafından bilim olarak kabul edilmiştir. Bu kurumsal kabul eğitimin bir bilim mi yoksa sanat mı olduğu tartışmalarını sona erdirmeye yetmemiştir. Eğitimin bir bilim olduğu iddiasına karşı gelenler üç temel itiraz ortaya koymuşlardır. Buna göre, öncelikle, eğitim, olgularını ancak başka bilimlerden almaktadır ve kendine özgü bir inceleme alanı yoktur. İkinci olarak, eğitim, genel geçerliliğe sahip evrensel ilkeleri olan bir bilim değildir. Üçüncü olarak, eğitim yalnızca bir uygulama sürecidir ve bu haliyle ancak bir sanat olarak kabul edilebilir. Wilhelm Dilthey ve Josiah Royce gibi filozoflar eğitimin bilim olduğu iddiasını eleştiren isimler arasında yer almıştır. Bu isimlere Herman Harrell Horne, 1906 yılında yayımladığı *The Psychological Principles of Education: A Study in the Science of Education* adlı eseri ile cevap vermiştir. Horne'un eserinde eğitimin öncelikle bir sanat olduğu kabul edilmiştir. Fakat, bununla birlikte, eğitimin aynı zamanda bir bilim olduğu da savunulmuştur. Bu doğrultuda eğitimin diğer bilimlerle benzerliği ele alınmış, genel kanunlarına dikkat çekilmiştir. Eser, o dönem öğretmen okulunda görev yapmış olan Halide Edip Adıvar'ın dikkatini çekmiş, *Talim ve Terbiye* adıyla Türkçeye çevrilmiş ve bu haliyle eğitimin bir bilim olduğu fikrini Osmanlı'ya aktaran kanallardan biri olmuştur. Bu çalışmanın temel amacı Adıvar'ın bahsedilen tercüme eserini eğitim biliminin oluşumu bağlamında ele almaktır.

Anahtar Kelimeler: Halide Edip Adıvar, Türk eğitim tarihi, eğitim bilimi

HALIDE EDİP ADIVAR'S ROLE IN THE TRANSMISSION OF THE IDEA OF EDUCATION AS A SCIENCE TO THE OTTOMAN EMPIRE

Dr. Serhat KUMBALI
Muğla Sıtkı Koçman University
serhatkumbali@mu.edu.tr

ABSTRACT

The recognition of education as a science has a relatively recent history. Indeed, it was only in 1901 that education was recognized as a science by *the British Association for the Advancement of Science*. This institutional recognition, however, was not sufficient to put an end to debates over whether education was a science or an art. Those who opposed the claim that education was a science raised three main objections. First, education derives its subject matter only from other sciences and has no distinct field of inquiry of its own. Second, education is not a science with universally valid principles. Third, education is merely a process of practice and, as such, can only be regarded as an art. Philosophers such as Wilhelm Dilthey and Josiah Royce were among those who criticized the claim that education was a science. Herman Harrell Horne responded to these critics in his *The Psychological Principles of Education: A Study in the Science of Education*, published in 1906. In Horne's work, education was acknowledged primarily as an art. At the same time, however, it was argued that education was also a science. In this regard, the similarities between education and other sciences were examined, and attention was drawn to its general laws. Horne's work attracted the attention of Halide Edip Adivar, who was teaching at a teacher-training school at the time. She translated the work into Turkish under the title *Talim ve Terbiye*, and in this form, it became one of the channels through which the idea of education as a science was transmitted to the Ottoman Empire. The primary aim of this study is to examine Adivar's aforementioned translation within the context of the emergence of the science of education.

Keywords: Halide Edip Adivar, history of Turkish education, science of education

YAPAY ZEKÂ ARAÇLARIYLA TARİHSEL BİLGİ ÜRETİMİNİN DOĞRULANMASI: ARŞİV BELGELERİ ÖRNEĞİ

Dr. Seval HALLAÇ

Gazi Üniversitesi

sevalhallac@gazi.edu.tr

Prof. Dr. Uğur ÜNAL

Gazi Üniversitesi

ugurunal@gazi.edu.tr

ÖZET

Üretken yapay zekâ araçlarının tarihsel sorulara hızlı ve bütüncül cevaplar vermesi, tarihsel bilginin doğruluğu, kaynakların gerçekliği ve birincil kanıtların doğru yorumlanması konusunda yeni sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Özellikle arşiv belgesi, belge künyesi, tarih, kişi, kurum ve doğrudan alıntı içeren cevaplarda uydurma kaynak, yanlış atıf, bağlamdan koparma ve anakronik yorum riski bulunmaktadır. Bu araştırmada, Birinci Dünya Savaşı'na ilişkin yapay zekâ tarafından üretilen tarihsel bilgilerin arşiv belgeleri temelinde doğru olup olmadığı ve anakronik hataların tespitini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. İlk aşamada 4 yapay zekâ (ChatGPT, Claude, Google Gemini ve Microsoft Copilot) işe koşularak bu yapay zekâlara Birinci Dünya Savaşı'nın askerî, toplumsal ve ekonomik boyutlarını yansıtan ve ölçüt örnekleme yoluyla seçilen on arşiv belgesi yüklenmiştir. Akabinde bu yapay zekâlara arşiv belgeleri temelinde beşi belge verilmeden, beşi belge metni sunularak cevaplandırılacak on tarihsel soru hazırlanmış ve aynı ifadelerle dört üretken yapay zekâ aracına sorular yöneltilmiştir. Elde edilen cevaplar tarih, kişi, kurum, olay, alıntı, arşiv referansı ve neden-sonuç ilişkileri bakımından ayrı iddialara ayrılmış; arşiv belgeleri ve güvenilir akademik kaynaklarla karşılaştırılarak doğrulandı, kısmen doğrulandı, yanlışlandı ve uydurma kaynak/atıf kategorilerinde değerlendirilmiştir. Çalışma, arşiv belgeleri temelinde yapay zekâ araçlarıyla üretilen tarihsel bilgilerin doğru ve güvenilir kaynaklarla desteklenmeden henüz kullanılmadığını ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, Tarihsel bilgi, Arşiv belgeleri, Birinci el kaynak

VERIFYİNG THE PRODUCTION OF HISTORICAL KNOWLEDGE USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TOOLS: THE CASE OF ARCHIVAL DOCUMENTS

Dr. Seval HALLAÇ

Gazi Üniversitesi

sevalhallac@gazi.edu.tr

Prof. Dr. Uğur ÜNAL

Gazi Üniversitesi

ugurunal@gazi.edu.tr

ABSTRACT

The ability of generative AI tools to provide rapid and comprehensive answers to historical questions raises new challenges regarding the accuracy of historical information, the authenticity of sources, and the correct interpretation of primary evidence. In particular, answers containing archival documents, document citations, dates, individuals, institutions, and direct quotations carry the risk of fabricated sources, incorrect citations, context-free excerpts, and anachronistic interpretations. This study aims to determine whether historical information generated by artificial intelligence regarding World War I is accurate based on archival documents and to identify anachronistic errors. A case study, one of the qualitative research methods, was employed in this study. In the first phase, four AI systems (ChatGPT, Claude, Google Gemini, and Microsoft Copilot) were utilized; ten archival documents reflecting the military, social, and economic dimensions of World War I—selected through criterion sampling—were fed into these AI systems. Subsequently, ten historical questions were prepared—five to be answered without providing the document text and five with the document text provided—based on the archival documents, and the same questions were posed to the four generative AI tools using identical phrasing. The responses obtained were categorized into separate claims based on date, person, institution, event, quotation, archival reference, and cause-and-effect relationships; they were verified by comparing them with archival documents and reliable academic sources, and were classified as “verified,” “partially verified,” “invalidated,” or “fabricated source/citation.” The study revealed that historical information generated by artificial intelligence tools based on archival documents cannot yet be used without being supported by accurate and reliable sources.

Keywords: Artificial intelligence, Historical information, Archival documents, primary sources

MİLLİ KİMLİĞİN VE ULUS BİLİNCİNİN SÜREKLİLİĞİNDE HAFIZA MEKANLARIN ROLÜ: I. TBMM VE KURTULUŞ SAVAŞI

Sevil AKAN

Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi.

sevilili6@gmail.com

Prof. Dr. Togay Seçkin BİRBUDAK

Gazi Üniversitesi.

tsbirebudak@gmail.com

ÖZET

Teknolojinin hızla gelişmesi birçok değişikliği de beraberinde getirmektedir. Bu değişimle birlikte ilk etkilenen toplumların manevi değerleri ve kültürel mirası olmaktadır. Toplumların bir aradalığını ve sürekliliğini sağlamak ihtiyacı da tam olarak millî bilincin ve kimliğin kaybolması ve unutulması korkusundan ortaya çıkmaktadır. Kültürel belleğin ve millî bilincin sürdürülebilirliği bu kültürel varlık ve mirasların korunmasına, nesilden nesile aktarılmasına bağlıdır. Pierre Nora'nın "hafıza mekanları" kavramından hareketle oluşturulan bu çalışma, Kurtuluş Savaşı'nın kurucu simgesi ve unutulmaz mekanlarından I. TBMM binasının, Türk kolektif belleğindeki yerini ve birleştirici rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Bunun yanında bir milletin mücadeleci ve savaşçı ruhunu temsil eden bu binanın, hafıza mekan olarak işlevini ve tarih öğretiminde millî kimlik aktarımındaki rolünü incelemeyi amaçlanmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesinin kullanıldığı çalışmada ulusal ve uluslararası literatür betimsel analiz yöntemiyle taranmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda Büyük Millet Meclisi'nin yalnızca bağımsızlık mücadelesinin yürütüldüğü mimari bir yapı değil; içerdığı simgeler, gerçekleştirilen anma törenleri ve ziyaretler aracılığıyla toplumsal hafızayı, ortak acıyı, zaferleri ve bir aradalığı canlı tutan dinamik bir bellek mekanı olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple bu çalışma, BMM örneği üzerinden hafıza mekanların korunmasında ve tarih öğretiminde sıklıkla kullanılarak ortak tarih bilinci ve millî kimliğin gelecek kuşaklara aktarılmasındaki stratejik önemi ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hafıza mekanlar, pierre nora, kolektif hafıza, kültürel miras.

THE ROLE OF SITES OF MEMORY IN THE CONTINUITY OF NATIONAL IDENTITY AND NATIONAL CONSCIOUSNESS: THE FIRST GRAND NATIONAL ASSEMBLY OF TÜRKİYE (I.TBMM) AND THE WAR OF INDEPENDENCE

Sevil AKAN

PhD Student, Gazi University

sevilili6@gmail.com

Prof. Dr. Togay Seçkin BİRBUDAK

Gazi Üniversitesi.

tsbirebudak@gmail.com

ABSTRACT

Rapid technological advancements bring about numerous changes, with societal values and cultural heritage often being the first to be impacted. The imperative to ensure social cohesion and continuity arises directly from the concern over losing or forgetting national consciousness and identity. The sustainability of cultural memory and national consciousness depends on preserving these cultural assets and heritage, ensuring their transmission across generations. Grounded in Pierre Nora's concept of "sites of memory" (lieux de mémoire), this study aims to examine the place and unifying role of I. TBMM building—a foundational symbol and unforgettable site of the Turkish War of Independence—within Turkish collective memory. Furthermore, it seeks to explore the function of this building, which embodies the fighting and resilient spirit of a nation, as a site of memory, alongside its role in transmitting national identity through history education. Employing document analysis, a qualitative research method, this study conducted a descriptive analysis of national and international literature. The findings reveal that the BMM is not merely an architectural structure where the struggle for independence was conducted, but a dynamic site of memory that sustains collective memory, shared sorrow, victories, and unity through its embedded symbols, commemorative ceremonies, and visits. Consequently, using the example of the I. TBMM, this study demonstrates the strategic importance of preserving sites of memory and frequently integrating them into history education to transmit a shared historical consciousness and national identity to future generations.

Keywords: Sites of Memory, Pierre Nora, Collective Memory, Cultural Heritage.

AZERBAIJAN AYDINLANMA HAREKETİ'NİN TARİH YAZIMI: ULUSAL ANLATIDAN ULUSÖTESİ TARİHSEL YAKLAŞIMA

Doç.Dr. Sevinc GASIMOVA

Bakü Devlet Üniversitesi

qasimovasevinc@mail.ru

ÖZET

Azerbaycan aydınlanma hareketinin tarih yazımı uzun zamandır ulusal modernleşme, ulusal uyanış ve ilerleme kavramları ekseninde şekillenmiştir. Bu yaklaşımlar, Azerbaycan aydınlanmasının önde gelen şahsiyetleri, fikirleri ve kurumlarının incelenmesinde önemli bir rol oynasada, hareketin bölgesel ve ulusötesi bağlantılardan oluşan daha geniş bir sistem içindeki analizi nispeten sınırlı kalmıştır. 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında bu süreç Azerbaycan sınırlarını aşarak Rus İmparatorluğu'nun çeşitli müslüman bölgelerinin yanı sıra Osmanlı coğrafyası, Orta Asya ve İranla karşılıklı ve ortak entelektüel ilişkilerine dahil oldu. Bu bağlamda Azerbaycan aydınlanma hareketi yalnızca dış etkileri özümseyen bir entelektüel ortam olarak değil, aynı zamanda aydınlanma fikirlerini yerel koşullara uyarlayan ve bu fikirlerin diğer türk-müslüman bölgelerine yayılmasına öncülük eden aktif bir entelektüel merkez işlevi gördü. H.Zerdabi, İ.Gaspıralı, A.Hüseynzade, A.Ağaoğlu ve C.Memmedkuluzade gibi şahsiyetlerin faaliyetleri ile “Ekinci”, “Tercüman”, “Hayat”, “Füyuzat” ve “Molla Nasreddin” gibi yayınlar, bu fikir alakalarını ve etkileşimleri örneklemektedir. Bu makalenin temel amacı, Azerbaycan aydınlanması'na dair tarih yazımında ortaya çıkan ulusal modernleşme, ulusal uyanış ve ilerleme yaklaşımlarını analiz etmek ve bu yaklaşımların, hareketin diğer çeşitli bölgelerle ne ölçüde bağlantı kurduğunu belirlemektir. Çalışmada tarihsel-karşılaştırmalı analiz, arşiv taraması, kronik analizi, sosyo-ekonomik tarih yaklaşımı yöntemlerinden ve düşünce tarihi yaklaşımlarından yararlanılmıştır. Azerbaycan aydınlanması üzerine yapılan güncel araştırmaların yanı sıra Sovyet ve postsovyet dönemi tarih yazımını da inceleyen bu çalışmada ulus merkezli anlatıları ulusötesi bağlantılara dayanan yorumlarla karşılaştırılacaktır. Araştırmanın bilimsel özgünlüğü Azerbaycan aydınlanması'nın ulusal modernleşme ve ulusal uyanış çerçevelerinin ötesine geçerek onun çeşitli coğrafyalarla olan bağlantılarını dikkate alan ulusötesi bir tarihsel yaklaşım aracılığıyla bu hareketin tarihyazımını değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan aydınlanma hareketi, Orta Asya, Tarih yazımı, ulusal tarih, ulusötesi tarihsel yaklaşım

HISTORIOGRAPHY OF THE AZERBAIJANI ENLIGHTENMENT MOVEMENT: FROM NATIONAL NARRATIVE TO TRANSNATIONAL HISTORICAL APPROACH

Assoc.Prof. Sevinc GASIMOVA

Baku State University

qasimovasevinc@mail.ru

ABSTRACT

The historiography of the Azerbaijani enlightenment movement has long been shaped around the concepts of national modernization, national awakening and progress. While these approaches have played a significant role in examining the movement's leading figures, ideas and institutions, the analysis of the movement within the context of broader regional and transnational intellectual networks has remained relatively limited. By the late 19th and early 20th centuries, this process transcended Azerbaijan's borders, becoming part of reciprocal and shared intellectual exchanges involving various muslim regions of the Russian Empire, as well as the Ottoman lands, Central Asia, and Persian. In this context, the Azerbaijani enlightenment movement functioned not merely as an intellectual milieu that absorbed external influences, but also as an active intellectual hub that adapted Enlightenment ideas to local conditions and spearheaded their dissemination to other Turkic-Muslim regions. The activities of figures such as H.Zardabi, I.Gaspirali, A.Huseynzade, A.Agaoglu, and J.Mammadguluzade along with publications like “Ekinci”, “Tercüman”, “Hayat”, “Füyuzat” and “Molla Nasreddin”, exemplify these intellectual connections and interactions. The primary objective of this article is to analyze the approaches regarding national modernization, national awakening, and progress that have emerged in the historiography of the Azerbaijani enlightenment, and to determine the extent to which this movement established connections with various other regions. The study employs methods such as historical-comparative analysis, archival research, chronicle analysis, the socio-economic history approach, and approaches from the history of ideas. By examining Soviet and post-Soviet historiography alongside contemporary research on the Azerbaijani enlightenment, this study contrasts nation-centric narratives with interpretations based on transnational connections.

Keywords: Azerbaijani enlightenment movement, Central Asia, Historiography, National history, Transnational historical approach

1931 TARİHLİ TARİH I-IV DERS KİTAPLARINDA MEDENİYET ANLATISI

Dr. Suat ÇATAR
Bağımsız Araştırmacı
suatcatar@gmail.com

ÖZET

19. yüzyıldan itibaren ulus-devletlerin yükselişiyle birlikte tarih yazımı ve tarih eğitimi, kolektif hafızanın biçimlendirilmesinde ve millî kimliğin inşasında temel araçlardan biri hâline gelmiştir. Bu süreçte geçmiş, ulusal kimliğin kökenlerini ve tarihsel sürekliliğini temellendirecek biçimde yeniden yorumlanmış; oluşturulan tarih anlatıları eğitim yoluyla yeni kuşaklara aktarılmıştır. Türkiye’de bu yönelimin Erken Cumhuriyet dönemindeki başlıca örneklerinden birini Türk Tarih Tezi oluşturmuştur. Tez, Batı merkezli tarih yazımında Türkleri barbar ve medeniyet kurma yeteneğinden yoksun gösteren yaklaşımlara karşı çıkmak ve Cumhuriyet’in tarihsel dayanaklarını ortaya koymak amacıyla geliştirilmiştir. Türk Tarih Tezi’nin eğitim alanındaki başlıca somut yansıması, Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti tarafından liseler için hazırlanan ve 1931’de yayımlanan dört ciltlik Tarih I-IV ders kitapları olmuştur. Bu çalışma, söz konusu kitaplarda medeniyetin hangi ölçütlerle tanımlandığını ve nasıl kurgulandığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Ders kitaplarındaki medeniyet olgusu; evrimsel, ırksal, maddi, kültürel ve siyasal-kurumsal olmak üzere beş boyut üzerinden incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmış; medeniyetle ilişkilendirilen ifadeler belirlenen kategoriler altında sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda insanlık tarihinin ilkelden medeniyete uzanan doğrusal ve ilerlemeci bir gelişim çizgisi içinde sunulduğu; Türklerin ise ırksal süreklilik temelinde dünya medeniyetlerinin kurucusu ve taşıyıcısı konumuna yerleştirildiği belirlenmiştir. Tarım, madencilik ve teknolojik gelişmelerin maddi ilerlemenin göstergeleri sayıldığı; bilim, sanat, edebiyat ve eğitimin manevi uygarlığın unsurları olarak değerlendirildiği görülmüştür. Ayrıca devlet kurma, hukuk geliştirme ve kurumsallaşma kabiliyetinin medeniyetin temel ölçütleri arasında gösterildiği; Türkiye Cumhuriyeti’nin ise bu siyasal ve kurumsal gelişimin en ileri aşaması olarak sunulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken Cumhuriyet Dönemi, Tarih Ders Kitapları, Medeniyet Tasavvuru, Türk Tarih Tezi, resmî tarih

THE NARRATIVE OF CIVILIZATION IN THE 1931 HISTORY TEXTBOOKS, VOLUMES I-IV

Dr. Suat ÇATAR
Independent Researcher
suatcatar@gmail.com

ABSTRACT

From the nineteenth century onward, with the rise of nation-states, historiography and history education became fundamental instruments in shaping collective memory and constructing national identity. During this process, the past was reinterpreted in ways that established the origins and historical continuity of national identity, while the resulting historical narratives were transmitted to new generations through education. One of the principal manifestations of this tendency in Early Republican Türkiye was the Turkish History Thesis. The thesis was developed to challenge Western-centred historiographical approaches that portrayed the Turks as barbaric and incapable of creating civilization, and to establish the historical foundations of the Republic. Its principal concrete manifestation in education was the four-volume *History I-IV* textbooks, prepared for high schools by the Society for the Study of Turkish History and published in 1931. This study aimed to reveal the criteria by which civilization was defined and how it was constructed in these textbooks. The conception of civilization presented in the textbooks was examined across five dimensions: evolutionary, racial, material, cultural, and political-institutional. Document analysis, a qualitative research method, was employed, and statements associated with civilization were classified and evaluated under the designated categories. The analysis revealed that human history was presented within a linear and progressive trajectory extending from primitiveness to civilization, while the Turks were positioned, on the basis of racial continuity, as the founders and transmitters of world civilizations. Agriculture, mining, and technological developments were regarded as indicators of material progress, whereas science, art, literature, and education were treated as elements of non-material civilization. Furthermore, the capacity to establish states, develop legal systems, and build institutions was presented as one of the fundamental criteria of civilization, while the Republic of Türkiye was portrayed as the most advanced stage of this political and institutional development.

Keywords: Early Republican Period, History Textbooks, Conception of Civilization, Turkish History Thesis, Official History

OSMANLI TARİHİNİ KONU ALAN TARİHSEL FİLMLERDE ANAKRONİZM

Arş. Gör. Dr. Şeyda MARANCI

Atatürk Üniversitesi

Maranci.seyda@atauni.edu.tr

Prof. Dr. Selahattin KAYMAKCI

Kastamonu Üniversitesi

skaymakci@kastamonu.edu.tr

ÖZET

Tarihsel filmler, geçmişte yaşanan olayların ve toplumsal yaşamın geniş kitlelere aktarılmasında önemli bir görsel anlatı aracı niteliğindedir. Bununla birlikte tarihsel gerçekliğin sinemaya uyarlanması sürecinde dönemin koşullarıyla örtüşmeyen unsurlara yer verilebilmekte ve bu durum anakronik anlatıların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Araştırmanın amacı, Osmanlı Tarihini konu alan tarihsel filmlerde yer alan anakronik unsurları belirlemek ve bu unsurları **belirli temalar altında sınıflandırarak incelemektir**. Araştırmada ayrıca belirlenen anakronik unsurların **olgusal, kavramsal ve yaklaşımsal anakronizm** açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda **doküman analizi** yöntemiyle gerçekleştirilecektir. Araştırmanın inceleme materyallerini, Türk sinema tarihinde farklı dönemlerde çekilmiş ve Osmanlı Tarihinin çeşitli dönem, olay ve şahsiyetlerini konu alan tarihsel filmler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden **ölçüt örnekleme** kullanılmıştır. Bu doğrultuda belirlenen filmler araştırmacılar tarafından incelenerek anakronik unsurlar belirlenmiştir. Elde edilen veriler **içerik analizi** yoluyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda Osmanlı Tarihini konu alan filmlerde anakronik unsurların farklı biçimlerde ortaya çıktığı belirlenmiştir. Yapılan incelemelerde **dil ve kavram kullanımı, kronolojik yanlışlıklar, kıyafet ve kostüm tasarımı, eşya ve teknoloji, mekân ve mimari, coğrafya ve toplumsal yaşam** başta olmak üzere çeşitli alanlarda tarihsel dönemle uyummayan temsillerin bulunduğu görülmüştür. Bu hataların **olgusal anakronizm** açısından tarihsel dönemde bulunmayan kişi, nesne, olay ve teknolojinin geçmişe taşınması; **kavramsal anakronizm** açısından sonraki dönemlerde ortaya çıkan kavramların geçmiş için kullanılması; **yaklaşımsal anakronizm** açısından ise geçmişteki kişi, olay ve toplumsal yapıların günümüzün bakış açıları doğrultusunda kurgulanması biçiminde ortaya çıktığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anakronizm, Osmanlı Tarihi, tarihsel film

ANACHRONISM IN HISTORICAL FILMS ABOUT OTTOMAN HISTORY

Arş. Gör. Dr. Şeyda MARANCI
Atatürk Üniversitesi
Maranci.seyda@atauni.edu.tr

Prof. Dr. Selahattin KAYMAKCI
Kastamonu Üniversitesi
skaymakci@kastamonu.edu.tr

ABSTRACT

Historical films constitute an important form of visual narrative through which past events and social life are conveyed to broad audiences. However, in the process of adapting historical reality to the screen, elements that are inconsistent with the conditions of the period may be incorporated, resulting in anachronistic representations. The aim of this study is to identify the anachronistic elements found in historical films depicting Ottoman History and to examine them by classifying them under specific themes. The study also aims to evaluate the identified elements in terms of **factual, conceptual, and attitudinal anachronism**. The study employs **document analysis** within the framework of a qualitative research approach. The materials examined consist of historical films produced during different periods of Turkish cinema that portray various periods, events, and historical figures in Ottoman History. **Criterion sampling**, a purposive sampling method, was used to determine the sample of the study. Accordingly, the selected films were examined by the researchers to identify anachronistic elements. The data obtained were analyzed through **content analysis**. The findings revealed that anachronistic elements appear in various forms in films depicting Ottoman History. The analysis showed that representations inconsistent with the historical period were particularly evident in areas such as **language and terminology, chronological inaccuracies, clothing and costume design, objects and technology, setting and architecture, geography, and social life**. In terms of **factual anachronism**, these inaccuracies involved projecting people, objects, events, and technologies that did not exist during the period into the past. **Conceptual anachronism** involved applying concepts that emerged in later periods to earlier historical contexts, whereas **attitudinal anachronism** involved portraying historical figures, events, and social structures through contemporary perspectives and values.

Keywords: Anachronism, Ottoman History, historical film

TARİH VE SOSYAL PSİKOLOJİ BAĞLAMINDA KOLEKTİF BELLEĞİN OLUŞUMU

Taha KARTAL

Ankara Üniversitesi

tahakartal1992@gmail.com

ÖZET

Geçmişin toplumsal düzeyde nasıl hatırlandığı ve yeniden anlamlandırıldığı, tarih ile sosyal psikoloji arasındaki disiplinlerarası ilişkinin önemli inceleme alanlarından birini oluşturmaktadır. Bireylerin geçmişe ilişkin algıları yalnızca kişisel deneyimler üzerinden şekillenmemekte; toplumsal etkileşimler, ortak anlatılar, kültürel semboller ve tarihsel deneyimler aracılığıyla kolektif bir nitelik kazanmaktadır. Bu çalışma, kolektif belleğin oluşum ve dönüşüm süreçlerini tarih ve sosyal psikoloji arasındaki disiplinlerarası ilişki çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel problemi, geçmişe ilişkin bireysel hatırlama biçimlerinin hangi toplumsal ve psikolojik mekanizmalar aracılığıyla ortak bir bellek alanına dönüştüğü ve bu süreçte tarihsel anlatıların nasıl bir işlev üstlendiğidir. Bu doğrultuda araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve doküman incelemesine dayalı kavramsal bir değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Kolektif bellek; sosyal kimlik, grup aidiyeti, toplumsal temsil, hatırlama, unutma ve tarihsel anlatı kavramları üzerinden ele alınmıştır. İnceleme sonucunda kolektif belleğin geçmişin değişmez biçimde muhafaza edilmesinden ziyade, toplumsal ilişkiler ve içinde bulunulan tarihsel koşullar doğrultusunda sürekli yeniden kurulan dinamik bir süreç olduğu değerlendirilmektedir. Bu süreçte hangi olayların hatırlanacağı, hangilerinin geri planda bırakılacağı ve geçmişin hangi anlam çerçevesinde aktarılacağı, toplumların kendilerini tanımlama biçimleriyle yakından ilişkilidir. Dolayısıyla tarihsel bilginin toplumsal bellekteki karşılığı yalnızca geçmişin aktarımıyla sınırlı olmayıp, günümüz toplumlarının kimlik ve aidiyet algılarının şekillenmesinde de belirleyici bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda kolektif belleğin oluşumu, yalnızca geçmişe ilişkin bilgilerin korunmasıyla değil, belirli olayların toplumsal hafıza içerisinde seçilmesi, anlamlandırılması ve kuşaklar arasında aktarılmasıyla da ilişkilidir. Özellikle travmatik deneyimler, toplumsal kırılmalar ve ortak tarihsel dönüm noktaları, bireysel hatırlama süreçlerinin ötesine geçerek grupların ortak kimlik algılarının ve geçmişle kurdukları ilişkinin biçimlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarih, sosyal psikoloji, kolektif bellek, toplumsal kimlik, tarihsel anlatı.

THE FORMATION OF COLLECTIVE MEMORY IN THE CONTEXT OF HISTORY AND SOCIAL PSYCHOLOGY

Taha KARTAL

Ankara University

tahakartal1992@gmail.com

ABSTRACT

How the past is remembered and reinterpreted at the societal level constitutes an important area of interdisciplinary inquiry between history and social psychology. Individuals' perceptions of the past are shaped not only by personal experiences but also by social interactions, shared narratives, cultural symbols, and historical experiences. This study aims to examine the formation and transformation of collective memory within the interdisciplinary relationship between history and social psychology. The main problem concerns how individual forms of remembering the past are transformed into a shared field of memory through social and psychological mechanisms and what role historical narratives assume in this process. Accordingly, a qualitative research approach was adopted, and a conceptual evaluation based on document analysis was conducted. Collective memory was examined through the concepts of social identity, group belonging, social representation, remembering, forgetting, and historical narrative. The findings indicate that collective memory is not an immutable preservation of the past but a dynamic process continuously reconstructed in accordance with social relations and historical conditions. The selection of events to be remembered, those relegated to the background, and the frameworks through which the past is transmitted are closely associated with how societies define themselves. In this context, traumatic experiences, social ruptures, and shared historical turning points may transcend individual memory and contribute to the formation of collective identities and perceptions of belonging. Therefore, collective memory functions not merely as a means of transmitting the past but also as a significant mechanism through which contemporary societies construct their identities and relationship with history.

Keywords: History, social psychology, collective memory, social identity, historical narrative.

POSTMODERNİZM VE TARİHSEL GERÇEKLİK SORUNU

Taha KARTAL

Ankara Üniversitesi

tahakartal1992@gmail.com

ÖZET

Tarihsel bilginin geçmişte gerçekleşmiş olayların doğrudan ve değişmez bir yansıması olarak kabul edilmesi, modern tarih anlayışının temel epistemolojik kabullerinden birini oluşturmaktadır. Bununla birlikte postmodern düşüncenin tarih alanına taşıdığı eleştirel yaklaşım, tarihsel gerçekliğin bilgiden bağımsız, bütünüyle nesnel ve tekil bir biçimde temsil edilebileceği varsayımını tartışmaya açmıştır. Bu çalışma, postmodernist yaklaşım çerçevesinde tarihsel gerçeklik ve tarih bilgisinin nesnelliği arasındaki ilişkiyi kavramsal düzeyde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel problemi, geçmişin kendisi ile geçmiş hakkında üretilen tarihsel bilgi arasındaki ilişkinin ne ölçüde nesnel olarak kurulabileceği ve tarihinin anlatısal tercihleri ile yorumlarının bu bilgi üzerindeki belirleyiciliğinin nasıl değerlendirilmesi gerektiğidir. Bu doğrultuda çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve doküman incelemesine dayalı kavramsal bir değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Postmodern tarih anlayışının temel kabulleri; tarihsel anlatı, dil, temsil, yorum, iktidar ve hakikat kavramları ekseninde ele alınmıştır. İnceleme sonucunda postmodernizmin tarihsel gerçekliğin varlığını bütünüyle reddetmekten ziyade, bu gerçekliğe ilişkin bilginin üretim ve temsil süreçlerinin sorgulanmasına imkân sağladığı görülmektedir. Bu bağlamda tarihinin kullandığı dil, seçtiği kaynaklar, kurduğu nedensellik ilişkileri ve oluşturduğu anlatı, geçmişin bilgisel olarak yeniden inşasında belirleyici unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Çalışma, tarihsel bilginin mutlak nesnelliği yerine eleştirel, çoğulcu ve öz-düşünümsel bir tarih anlayışının önemine işaret etmektedir. Bu çerçevede tarihsel anlatıların yalnızca geçmişe ilişkin bilgileri aktaran metinler olmadığı, aynı zamanda belirli seçme, sınıflandırma ve anlamlandırma süreçlerinin ürünü olduğu ileri sürülmektedir. Dolayısıyla tarihsel gerçekliğin anlaşılmasında yalnızca kaynakların güvenilirliğinin değil, söz konusu kaynakların hangi bağlamda üretildiğinin ve tarihçi tarafından nasıl yorumlandığının da dikkate alınması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Postmodernizm, tarih felsefesi, tarihsel gerçeklik, tarihsel bilgi, nesnellik, tarih yazımı, tarihsel anlatı.

POSTMODERNISM AND THE PROBLEM OF HISTORICAL REALITY

Taha KARTAL

Ankara University

tahakartal1992@gmail.com

ABSTRACT

The acceptance of historical knowledge as a direct and immutable reflection of events that occurred in the past constitutes one of the fundamental epistemological assumptions of modern historical understanding. However, the critical approach introduced by postmodern thought has challenged the assumption that historical reality can be represented independently of knowledge in an entirely objective and singular form. This study aims to examine the relationship between historical reality and the objectivity of historical knowledge within the framework of postmodernist thought. The main problem concerns the extent to which an objective relationship can be established between the past itself and the historical knowledge produced about it, as well as how the influence of historians' narrative choices and interpretations on this knowledge should be evaluated. Accordingly, a qualitative research approach was adopted, and a conceptual evaluation based on document analysis was conducted. Postmodern approaches to history were examined through the concepts of historical narrative, language, representation, interpretation, power, and truth. The analysis indicates that postmodernism does not necessarily reject the existence of historical reality; rather, it enables critical inquiry into the processes through which knowledge of this reality is produced and represented. In this context, the language employed by historians, the sources selected, causal relationships established, and narratives constructed constitute significant elements in the epistemological reconstruction of the past. The study emphasizes the importance of a critical, pluralistic, and self-reflexive understanding of history rather than an absolute conception of historical objectivity.

Keywords: Postmodernism, philosophy of history, historical reality, historical knowledge, objectivity, historiography, historical narrative.

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ RESMÎ TARİH YAZIMI PARODİSİ OLARAK TUTUNAMAYANLAR ROMANI

Doç. Dr. Tuba DALAR
Kastamonu Üniversitesi
tdalar@kastamonu.edu.tr

ÖZET

Oğuz Atay'ın 1971 yılında yayımlanan başyapıtı Tutunamayanlar romanı, yerleşik anlatı biçimleri ve resmi söylemlerin ürettiği bilgi ve değer sistemlerini, kurmacanın imkânları içerisinde parodi, ironi, pastiş, metinlerarasılık, söylemsel dönüştürme yoluyla yeniden değerlendiren çok katmanlı bir anlatı yapısı ortaya koyar. Bu bakımdan roman; tarihi, geçmişin değişmez bir kaydı olmaktan çıkararak alternatif söylemlerin sorgulandığı bir alana taşır. Modernizmin makro söylemlerini amorf hâle getiren, iktidarın oluşturduğu dil ve göstergeler sistemini yapı sökme uğratan roman; Cumhuriyet aydının, geçmişten taşınan kültürel kodlarla benimsetilmesi amaçlanan çağdaş kodlar arasındaki kimlik bunalımına, diğer bir deyişle, sosyo-kültürel projelerin çıktısı olarak oluşturulmaya çalışılan yeni insan tipinin kültür krizine odaklanır. Gecikmiş modernleşmenin oluşturduğu geç kalmışlık duygusundan beslenen bireysel ve toplumsal tutarsızlıkları ortaya koyan Tutunamayanlar'da ironi; tek tipleştirilen eğitim politikalarından, resmi tarih yazımının geçmiş üzerinde oluşturduğu ideolojik tahrifattan beslenir. Gelenekle kurulan ilişki problematiğini, resmi tarihin "başarı" anlatısının tam karşısına yerleştiren roman, rejimin resmi tarih yazıcılığını hâkim edebiyat kanonunun ötesinde yeni bir dil yaratarak irdeler. Bu bildiride, Tutunamayanlar romanında Erken Cumhuriyet dönemi inkılaplarının, resmî tarih tezlerinin ve bürokratik elitizmin nasıl bir ironi süzgecinden geçirildiği, tarihsel-metinsel bir analiz ile incelendi. Özellikle romanda geçen tarihsel anakronizmler, abartılı kahramanlık anlatılarının parodileri ve resmî dilin edebî olarak nasıl tersyüz edildiği üzerinde duruldu. Sonuç olarak çalışma; Tutunamayanlar'ın edebî bir metin olmanın ötesinde, Türkiye'de kurucu modernleşme ideolojisine ve resmi tarih metodolojisine yönelik yapılmış en erken ve en güçlü postmodern kuramsal eleştirilerden biri olduğunu tarih disiplini perspektifinden ortaya koymayı amaçladı.

Anahtar Kelimeler: Oğuz Atay, Tutunamayanlar, roman, parodi, resmi tarih anlatısı

THE NOVEL "TUTUNAMAYANLAR" AS A PARODY OF OFFICIAL HISTORIOGRAPHY OF THE EARLY REPUBLICAN PERIOD

Assoc. Prof. Dr. Tuba DALAR

Kastamonu University

tdalar@kastamonu.edu.tr

ABSTRACT

The Oğuz Atay's masterpiece novel *Tutunamayanlar*, published in 1971, presents a multi-layered narrative structure that re-evaluates the knowledge and value systems produced by established narrative forms and official discourses through parody, irony, pastiche, intertextuality, and discursive transformation within the possibilities of fiction. In this respect, the novel removes history from being an unalterable record of the past and moves it into a realm where alternative discourses are questioned. Rendering the macro-discourses of modernism amorphous and deconstructing the system of language and signs created by power, the novel focuses on the identity crisis of the Republican intellectual between the cultural codes carried from the past and the contemporary codes aimed to be adopted in other words, the cultural crisis of the new human type attempted to be constructed as an output of socio-cultural projects. In *Tutunamayanlar*, which reveals individual and social inconsistencies nourished by the sense of belatedness created by delayed modernization, irony feeds on homogenizing education policies and the ideological distortion imposed on the past by official historiography. Placing the problematic relationship established with tradition directly opposite the official history's "success" narrative, the novel examines the regime's official historiography by creating a new language beyond the dominant literary canon. In this paper, how the reforms of the Early Republican period, official historical theses, and bureaucratic elitism are filtered through irony in the novel *Tutunamayanlar* was examined through a historical-textual analysis. In particular, emphasis was placed on the historical anachronisms in the novel, parodies of exaggerated heroic narratives, and how official language is tutorially and literarily subverted. Consequently, from the perspective of the discipline of history, the study aimed to demonstrate that *Tutunamayanlar* is not merely a literary text, but one of the earliest and most powerful postmodern theoretical critiques directed against the founding ideology of modernization and official historical methodology in Türkiye.

Keywords: Oğuz Atay, *Tutunamayanlar*, novel, parody, official historical narrative

T.C İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK ÖĞRETİM PROGRAMININ DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Doç. Dr. Yakup AYAYDIN

Millî Eğitim Bakanlığı

ayaydinyakup61@gmail.com

Ediz KIRKAĞAÇLIOĞLU

Millî Eğitim Bakanlığı

ekirkagacclioglu@gmail.com

ÖZET

Ülkemizde Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) kapsamında 2024 yılında kademeli olarak uygulanmaya başlayan öğretim programları erdem-değer-eylem çerçevesi bağlamında oluşturulmuştur. Bu çerçeve bağlamında geliştirilen öğretim programlarında hangi değerlere nasıl yer verildiği, bu değerlerin hangi öğretim yaklaşımı bağlamında ele alındığı önem arz etmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretim Programının değer eğitimi açısından incelenmesidir. Çalışma, nitel araştırma yöntemi bağlamında doküman incelemesi olarak gerçekleştirilmiştir. Doküman olarak Ortaokul TYMM T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretim Programı incelenmiştir. Öğretim programının incelenmesinde araştırmacılar tarafından geliştirilen doküman inceleme formu kullanılmıştır. Araştırmada T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretim Programında en çok yer verilen değerlerin sırasıyla vatanseverlik, özgürlük, çalışkanlık ve yardımseverlik olduğu tespit edilmiştir. Öğretim programında değer öğretiminin farklı değer öğretimi yöntemlerine vurgu yapılarak ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yaklaşımlardan en fazla tercih edilen yaklaşım ise değer analizi yaklaşımı olmuştur. Bunu sırasıyla değer telkini ve değer açıklama takip etmiştir. Öğretim programında değerler öğretme-öğrenme durumları bağlamında içerikle bütünleştirilerek ele alınmıştır. Bununla birlikte değer öğretiminde en çok yer öğretmenlerin değerlere vurgu yapması, tarihsel olaylar üzerinden değerlerin sınıflandırılması, grup çalışması yoluyla değer edinimi ve örnek olay üzerinden değerlerin açıklanması ön plana çıkmıştır. Elde edilen bulgular T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretim Programında değer vurgusunun ön planda olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, öğretim programı, değer öğretimi

AN EXAMINATION OF THE TURKISH REPUBLIC REVOLUTION HISTORY AND KEMALISM CURRICULUM IN TERMS OF VALUES EDUCATION

Doç. Dr. Yakup AYAYDIN

Millî Eğitim Bakanlığı

ayaydinyakup61@gmail.com

Ediz KIRKAĞAÇLIOĞLU

Millî Eğitim Bakanlığı

ekirkagaclioglu@gmail.com

ABSTRACT

In Türkiye, the curricula that began to be gradually implemented in 2024 within the scope of the Türkiye Century Education Model were developed based on the virtue-value-action framework. In this context, it is important to examine which values are included in these curricula, how these values are addressed, and which value teaching approaches are employed. Accordingly, this study aims to examine the Turkish Republic Revolution History and Kemalism Curriculum in terms of values education. The study was conducted as a document analysis within the framework of qualitative research. The Türkiye Century Education Model Turkish Republic Revolution History and Kemalism Curriculum was examined as the document of the study. A document analysis form developed by the researchers was used to analyze the curriculum. The findings revealed that the most frequently addressed values in the curriculum were patriotism, freedom, diligence, and helpfulness, respectively. It was also concluded that values education was addressed through an emphasis on different value teaching approaches. Among these approaches, value analysis was the most frequently employed, followed by value inculcation and value clarification. In the curriculum, values were integrated with the content within the context of teaching and learning processes. In addition, the most prominent practices in values education included teachers' emphasis on values, the classification of values through historical events, the acquisition of values through group work, and the explanation of values through case examples. Overall, the findings indicate that a strong emphasis is placed on values in the Turkish Republic Revolution History and Kemalism Curriculum.

Keywords: Turkish republic revolution history and kemalism, curriculum, values education

ATATÜRK DEVRİ KANUNLARDA ÖĞRETMEN MAAŞLARI (1920-1938)

Dr. Yakup OFLAR

Millî Eğitim Bakanlığı, Bolu İl Millî Eğitim Müdürlüğü
yakupoflar@gmail.com

ÖZET

Toplumların geleceğini şekillendiren en önemli unsurlardan biri eğitimidir. Eğitim sisteminin başarısında belirleyici role sahip olan öğretmenler, Cumhuriyet'in kuruluş sürecinde yalnızca eğitim politikalarının değil, aynı zamanda devletin mali ve idari düzenlemelerinin de merkezinde yer almıştır. Bu çalışma, 1920-1938 yılları arasındaki Atatürk döneminde öğretmen maaşlarına ilişkin yürürlüğe konulan kanunların incelenmesini amaçlamaktadır. Erken Cumhuriyet döneminde öğretmenlik mesleğinin devletin istihdam ve maaş rejimi içerisindeki konumu, salt bir ücretlendirme meselesi olmaktan ziyade devlet inşası, millî eğitimin kurumsallaşması, savaş ve işgal koşulları, yerel mali yapı ve memur statüsü gibi birbiriyle ilişkili çok katmanlı süreçler içerisinde şekillenmiştir. Çalışmada, Türkiye Büyük Millet Meclisi tutanakları ile Resmî Gazete ve Kanunlar Dergisi'nde yayımlanan ilgili kanunlar doküman incelemesi yöntemiyle taranmış; Birinci Yasama Dönemi'nden Beşinci Yasama Dönemi'ne kadar yayılan düzenlemeler dönem ve tema bakımından sınıflandırılmıştır. İnceleme sonucunda, söz konusu kanunların öğretmenlerin maaş ve özlük haklarına ilişkin farklı sorun alanlarını düzenleyen kapsamlı bir mevzuat çerçevesi oluşturduğu görülmüştür. Bu düzenlemeler; işgal ve savaş koşullarında maaşların güvence altına alınması, emekli maaşı ile görev maaşının içtimai, öğretmen maaşlarının karşılanabilmesi amacıyla vilâyetlere ikrazda bulunulması, vekil ve yardımcı öğretmenlerin maaşları ile askerlik ve uçuş dersleri gibi özel öğretim alanlarına ilişkin ücretler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunun yanında terfi ve tecziye (disiplin) hükümleri ile bütçe ve kadro arasındaki ilişkiye yönelik düzenlemeler de mevzuatın başlıca konu alanları arasında yer almaktadır. Bulgular, Atatürk döneminde öğretmen maaşının devletin memur ve maliye rejimi içerisinde kurumsal bir statü kazanırken dönemin mali, askerî ve idarî koşullarıyla sıkı bir ilişki içinde şekillendiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Atatürk dönemi, öğretmen maaşları, TBMM, öğretmen istihdamı, eğitim mevzuatı

TEACHERS' SALARIES IN THE LAWS OF THE ATATÜRK ERA (1920-1938)

Dr. Yakup OFLAR

Ministry of National Education, Bolu Provincial Directorate of National Education

yakupoflar@gmail.com

ABSTRACT

Education is one of the most important factors shaping the future of societies. Teachers, who play a decisive role in the development of the education system, occupied an important position not only in educational policies but also in the state's financial and administrative arrangements during the founding of the Republic. This study aims to examine the laws enacted regarding teachers' salaries during the Atatürk era, from 1920 to 1938. During the early Republican era, the position of the teaching profession within the state's employment and salary system was shaped not merely as a matter of remuneration, but also by processes of state-building, the institutionalization of national education, wartime and occupation conditions, local fiscal structures, and civil servant status. In this study, the minutes of the Grand National Assembly of Türkiye, as well as relevant laws published in the "Official Gazette" and the "Journal of Laws", were examined using the document analysis method; regulations spanning the First to the Fifth Legislative Terms were classified according to period and theme. The analysis revealed that this legislation addressed a broad range of issues concerning teachers' salaries and employment rights. These regulations focus on securing salaries under conditions of occupation and war, the simultaneous receipt of retirement and active-duty pay, the granting of loans to provinces to cover teachers' salaries, and the remuneration of substitute and assistant teachers as well as fees for specialized instructional areas such as military training and flight instruction. Additionally, regulations concerning promotion and disciplinary measures, along with the relationship between the budget and staffing allocations, constitute key subject areas within the legislation. The findings indicate that, during the Atatürk era, teacher salaries became institutionalized within the state's civil service and fiscal framework while remaining closely shaped by the financial, military, and administrative conditions of the period.

Keywords: Atatürk era, teachers' salaries, GNAT, teacher employment, education legislation

CELAL ABDİ'NİN MUHTASAR MEKATİB-İ HIFZISSİHHA'SINA GÖRE SİHHİ OKUL NASIL OLMALI?

Yüksek Lisans Öğrencisi Yasemin HAZIROĞLU

Bursa Uludağ Üniversitesi

hazirogluyasemin@gmail.com

Doç. Dr. Sabri BECERİKLİ

Bursa Uludağ Üniversitesi

beceriklisabri@uludag.edu.tr

ÖZET

Salgın hastalıklara karşı organize mücadele arayışları, Geç Osmanlı'dan Erken Cumhuriyet'e uzanan süreçte okul sağlığı politikalarının kurumsallaşmasını sağlamıştır. Kitleli eğitim alanlarındaki hijyen risklerini azaltmak adına salgınlarla başa çıkma yöntemi olarak müfredatlarda değişiklik yapılarak öğretmen yetiştiren kurumlarda Mekatib-i Hıfzıssıhha dersleri okutulmaya başlanmıştır. Bu çalışma, Ankara Darülmüallimininde Mekatib-i Hıfzıssıhha dersi öğretmenliği görevini icra etmiş olan Dr. Celal Abdi'nin kaleme aldığı 1926 tarihli Muhtasar Mekâtib-i Hıfzıssıhha adlı kitabından yola çıkarak, Erken Cumhuriyet döneminin okul sağlığı açısından salgınlarla mücadele anlayışını tarihsel bakış açısıyla ortaya koymayı amaçlamaktadır. Tarihsel araştırma, geçmişin öğrenilmesini, anlaşılmasını sağlayarak günümüzde gerçekleşenlerin tarihsel bir süreci olduğunu göstermek ister. Mevcut çalışma tarih araştırmalarında kullanılan usul üzere doküman analizine tabi tutulmuştur. Bulgular, Celal Abdi'nin okul sağlığını çok boyutlu olarak ele aldığını göstermektedir. Eserde yalnızca kişisel temizlik kuralları değil, okul mimarisi, köy ve şehir okullarının konumlandırılması, sınıf havalandırması ve Avrupa standartlarına uygun öğrenci başına düşen metrekaresi hesaplamaları gibi mekânsal unsurlar da detaylandırılmıştır. Celal Abdi, öğretmenlik mesleğini icra ederek kurumunda modern sağlık fikirlerini yaygınlaştıracak genç bir öğretmen nesli yetiştirme imkânı elde etmiştir. Sonuç olarak çalışma, Celal Abdi'nin rehberliğinde Cumhuriyet'in hijyen rejimini ve rasyonel sağlık pratiklerini mezun ettiği öğretmenler aracılığıyla Anadolu'ya taşımaya yönelik rol oynamış olabileceği ihtimalini değerlendirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Salgın, okul sağlığı, öğretmen yetiştirme

WHAT SHOULD A HYGIENIC SCHOOL BE LIKE ACCORDING TO CELAL ABDİ'S MUHTASAR MEKATİB-I HİFZİSSİHHA?

Graduate Student Yasemin HAZİROĞLU

Bursa Uludag University
hazirogluyasemin@gmail.com

Assoc. Prof. Dr. Sabri BECERİKLİ

Bursa Uludag University
beceriklisabri@uludag.edu.tr

ABSTRACT

Efforts to develop a coordinated response to epidemic diseases led to the institutionalization of school health policies during the transition from the Late Ottoman period to the Early Republican era. To mitigate the hygiene-related risks associated with mass education, curricula at teacher-training institutions were revised to introduce courses in school hygiene as a means of combating epidemics. Taking *Muhtasar Mekatib-i Hıfzıssıhha* as its point of departure, a 1926 book written by Dr. Celal Abdi, who served as an instructor of school hygiene at the Ankara Male Teacher Training School, this study aims to examine, from a historical perspective, the Early Republican approach to combating epidemics within the context of school health. By enabling the past to be studied and understood, historical research seeks to demonstrate that present-day developments are rooted in historical processes. The present study employs document analysis, a method commonly used in historical research. The findings indicate that Celal Abdi adopted a multidimensional approach to school health. In addition to personal hygiene practices, the work examines in detail spatial considerations such as school architecture, the siting of rural and urban schools, classroom ventilation, and calculations of floor area per pupil in accordance with European standards. Through his teaching at the institution, Celal Abdi was able to train a new generation of teachers who would go on to disseminate modern ideas about health. In conclusion, the study explores the possibility that Celal Abdi played a role in disseminating the Republic's hygienic regime and rationalized health practices throughout Anatolia through the teachers trained under his guidance.

Keywords: Epidemics, school health, teacher training,

TARİH ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ÖĞRETMEN ADAYLARININ TUTUMLARI

Dr. Öğr. Üyesi Yücel Atila ŞEHİRLİ
Trakya Üniversitesi
asehirli@yahoo.com

ÖZET

Makalede, II. Dünya Savaşı döneminde Alman askerî çevreleri tarafından SSCB'li savaş esirlerinden oluşturulan millî lejyonların askerî kamplardaki eğitim-öğretim süreci, Almanların onlar için uyguladığı askeri eğitimi ve ideolojik ve siyasi eğitim gibi konular incelenmektedir. Araştırmanın amacı, Alman askerî dairelerinin Doğu lejyonlarına, özellikle de Kafkasya'nın Müslüman birliklerine yönelik uyguladığı politikanın askerî-taktik ve ideolojik-eğitim mekanizmalarını, organizasyon yöntemlerini ve diğer hususları kapsamlı bir şekilde incelemektir. Bu amaçla makalede tarihsel-karşılaştırmalı ve sistematik-analitik tahlil yöntemleri kullanılmıştır. Polonya ve diğer Avrupa bölgelerinde bulunan özel eğitim kamplarında organize edilen bu birlikler, kapsamlı askerî ve siyasi eğitimden geçtikten sonra cepheye gönderilirdi. Kamplardaki eğitim, Alman piyade disiplininin katı ve tavizsiz kuralları temelinde gerçekleştirilir, askerlere Alman ordusunun standart silahlarını kullanım kuralları öğretiliyordu. Alman komutanlığı ile lejyonerler arasındaki iletişim sorununu ve dil engelini aşmak için özel askeri sözlükler ve eğitim kılavuzları derleniyordu. Fiziksel eğitimin yanı sıra, kamplarda lejyonerleri Bolşevizme karşı seferber etmek amacıyla kurulan siyasi eğitim sistemi, Sovyet karşıtı propaganda kullanarak Stalin rejimine, Sovyet ideolojisine ve kolektivizasyon politikalarına karşı nefret aşıliyordu. Muhaceret temsilcilerinin katılımıyla, Sovyet savaş esirleri üzerinde ulusal kimlik konularında ideolojik etki uygulanıyordu. Siyasi eğitimin önemli araçlarından biri de Sovyet döneminde yasaklanmış olan dinî unsurların kullanılmasıydı. Fakat, Alman askeri çevreleri tarafından Wehrmacht askeri gücündeki eksikliği kısmen gidermek için tasarlanan bu eğitim sistemi, daha sonra Alman liderliğinin ırkçı politikası ve millî lejyonların bağımsızlığı için gerçek fırsatların olmaması nedeniyle lejyonerler arasında hayal kırıklığına yol açtı.

Anahtar Kelimeler: II. Dünya savaşı, vermaxt, millî lejyonlar, eğitim kampları, askerî-taktik, ideolojik eğitim

MILITARY TRAINING AND IDEOLOGICAL EDUCATION IN THE POLICY OF NATIONAL LEGIONS: BY THE GERMAN MILITARY CIRCLES DURING WORLD WAR II

Asst. Prof. Dr. Yücel Atila ŞEHİRLİ

Trakya Üniversitesi

asehirli@yahoo.com

ABSTRACT

The article examines the military training process, as well as ideological and political education issues within the training camps of the national legions formed by German military authorities from Soviet prisoners of war during World War II. The purpose of the research is to comprehensively investigate the military-tactical and ideological-educational mechanisms, organizational methods, and other related aspects of the policy implemented by the German military command toward the Eastern legions, particularly the Muslim units of the Caucasus. To achieve this goal, historical-comparative and systematic-analytical research methods were utilized. Organized in special training camps located in the territory of Poland and other European regions, these units were deployed to the frontlines only after undergoing comprehensive military and political training. Training in the camps was conducted based on the strict and uncompromising rules of German infantry discipline, with soldiers instructed in the handling of standard German army weaponry. To overcome communication barriers between the German command and the legionnaires, specialized military dictionaries and instructional manuals were compiled. Alongside physical conditioning, the ideological indoctrination system established in the camps aimed to mobilize legionnaires against Bolshevism through anti-Soviet propaganda that fostered feelings of hatred toward the Stalinist regime, Soviet ideology and the collectivization policy. Ideological influence regarding national identity issues was exerted on Soviet prisoners with the participation of emigrate representatives. One of the key instruments of political education was the exploitation of religious factors that had been prohibited during the Soviet era. However, this educational system - designed by the German military authorities to partially offset shortages in Wehrmacht combat forces - subsequently caused disillusionment among the legionnaires due to the German leadership's racist policies and its refusal to grant genuine opportunities for the independence of the national legions.

Keywords: World War II, Wehrmacht, National legions, Training camps, Military-tactical, Ideological education

1950'Lİ YILLAR TÜRKİYESİNDE RADYO SKEÇLERİ YOLUYLA KÖYLÜ EĞİTİMİ

Zehra Suğde KÜÇÜK
Bursa Uludağ Üniversitesi
zsugdekucuk@outlook.com

Doç. Dr. Sabri BECERİKLİ
Bursa Uludağ Üniversitesi
beceriklisabri@uludag.edu.tr

ÖZET

1950'li yıllar Türkiye'sinin yüksek kırsal nüfusu ve düşük okuryazarlık oranı, politika yapıcılarını geniş kitlelere ulaşabilen radyoyu öncelikli bir yaygın eğitim aracı olarak kullanmaya yöneltmiştir. Düşük maliyetli ve erişim ağının kapsamlı olması, radyonun köylü ile devlet arasındaki bağı kuran stratejik bir kitle iletişim aracı olarak görülmesine güçlü bir dayanak oluşturmuştur. Demokrat Parti iktidarının ilk dönemindeki tarımsal dönüşüm ve toplumsal adaptasyon hedeflerini yansıtan radyo yayınları aracılığıyla, geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlayan nüfusun hem teknik üretim süreçlerinde hem de sosyal hayatta eğitilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Ankara Radyosunda skeçler halinde sunulan “Köyün Saati” programı faaliyete geçirilmiştir. Programdaki skeçler Ziraat Vekaleti ve Maarif Vekaleti tarafından ayrıca basılı kitapçıklar olarak yayınlanmıştır. Bu çalışma, söz konusu dokümanlar üzerinden dönemin yetişkin eğitimi politikalarını ve kırsal modernleşme hedeflerini kuramsal bir çerçevede incelemektedir. Araştırmanın verileri doküman analizi yöntemiyle toplanmıştır. Veri seti betimsel ve içerik analizi teknikleri yardımıyla çözümlenmiştir. Bulgular; Demokrat Parti'nin hükümet programındaki taahhütleri ve skeç metinleri doğrultusunda “Milli Servetin Korunması ve Tasarruf”, “Tarımda Makineleşme ve Modernizasyon” ile “Hukuki-Toplumsal Aydınlanma” olmak üzere üç ana tema altında yapılandırılmıştır. Sonuç olarak, “Köyün Saati” programı basılı materyallerinin, dönemin devlet-köylü ilişkisini, kırsal modernleşme paradigmalarını, kız çocuklarının eğitime katılımını teşvik etme, köylüye yurttaşlık bilincini kazandırma ve eğitim tarihindeki informal eğitim stratejilerini anlamlandırmada dikkate değer birer tarihi kaynak olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Köyün saati radyo programı, radyo ile eğitim, kırsal modernleşme, yetişkin eğitimi

RURAL EDUCATION THROUGH RADIO SKETCHES IN 1950s TURKEY

Zehra Suğde KÜÇÜK
Bursa Uludağ Üniversitesi
zsugdekucuk@outlook.com

Doç. Dr. Sabri BECERİKLİ
Bursa Uludağ Üniversitesi
beceriklisabri@uludag.edu.tr

ABSTRACT

The high rural population and low literacy rates in 1950s Turkey prompted policymakers to utilize radio—a medium capable of reaching broad masses—as a primary instrument of non-formal education. Its low cost and extensive broadcasting network provided a strong rationale for regarding radio as a strategic mass communication medium that forged a vital bond between the state and the rural population. These radio broadcasts, reflecting the agricultural transformation and social adaptation objectives of the early Democrat Party era, aimed to educate the population reliant on agriculture and animal husbandry in both technical production processes and daily social life. To this end, the radio program Köyün Saati (The Hour of the Village) which featured theatrical sketches, was launched on Ankara Radio. The sketches broadcasted in this program were subsequently published as printed booklets by the the Ministry of Agriculture and the Ministry of Education. Through the analysis of these documents, the present study examines the adult education policies and rural modernization objectives of the period within a theoretical framework. The research data were collected utilizing the document analysis method, and the analyzed using both descriptive and content analysis techniques. In alignment with the commitments outlined in the Democrat Party's government program and the content of the sketch texts, the findings were structured under three main themes: “Protection of National Wealth and Savings,” “Mechanization and Modernization in Agriculture,” and “Legal-Social Enlightenment.” Consequently, this study concludes that the printed materials of the Köyün Saati program serve as significant historical sources for comprehending the state-rural dynamics, rural modernization paradigms, efforts to encourage girls’ participation in education, the fostering of civic consciousness among villagers and informal education strategies of the era within the broader history of education.

Keywords: Köyün saati radio program, educational radio, rural modernization, adult education

